

بخش اوّل

حسابداری شرکت‌های تضامنی

کلیات تشکیل شرکت

هدف‌های رفتاری : در پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود :

- ۱- انواع کلی شرکت‌ها را توضیح دهد.
- ۲- انواع واحدهای اقتصادی را بیان نماید.
- ۳- شرکت را تعریف نماید.
- ۴- عناصر اصلی تشکیل دهنده شرکت را بیان نماید.
- ۵- مراحل ثبت شرکت‌ها را در ایران بیان نماید.
- ۶- انواع شرکت‌های تجاری را توضیح دهد.

۱-۱- تاریخچه قانون‌گذاری شرکت‌های تجاری در ایران

اولین قانون تجاری که در آن از شرکت‌های تجاری صحبت شده، قانون سال ۱۳۰۳ می‌باشد. سپس در سال ۱۳۰۴ قوانین تجاری خاصی به تصویب رسید که در آن وضعیت شرکت‌های تجاری (سهامی، تضامنی، مختلط و تعاونی) به اختصار بیان شده است. در سال ۱۳۱۰ قانون ثبت شرکت‌ها به تصویب رسید که هدف آن، وضع مقررات خاص برای ثبت شرکت‌های موجود و تطبیق آن با مقررات قانون تجارت بود.

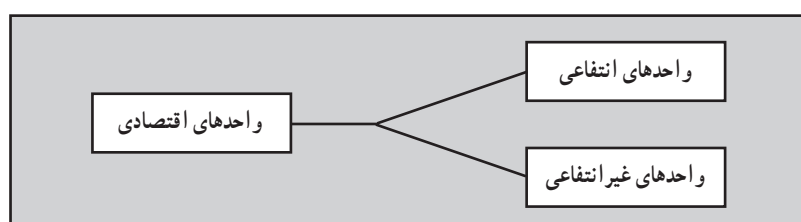
اما آنچه برای اولین بار، درباره شرکت‌های تجاری وضع شد، قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳ می‌باشد.

۱-۲- طبقه‌بندی واحدهای اقتصادی

واحدهای اقتصادی به دو دسته کلی زیر تقسیم می‌شوند :

۱- واحدهای انتفاعی که به قصد انتفاع از سوی شخص یا گروهی از اشخاص حقیقی یا حقوقی تشکیل می‌شوند و به فعالیت می‌پردازند.

۲- واحدهای غیرانتفاعی که بدون قصد انتفاع از سوی شخص یا گروهی از اشخاص حقیقی یا حقوقی در جهت پیشبرد هدف‌هایی که در مجموعه راستای منافع جامعه است تشکیل می‌شود و به فعالیت می‌پردازند.

به‌طور کلی، اصول مربوط به جمع‌آوری و ارائه اطلاعات حسابداری، کم و بیش در تمام واحدهای اقتصادی یکسان است و بسیاری از مفاهیم و روش‌های حسابداری در واحدهای انتفاعی و غیرانتفاعی مشابه است. از این‌رو، کتاب حاضر به توضیح حسابداری واحدهای انتفاعی می‌پردازد.

واحدهای انتفاعی از لحاظ نوع فعالیت و بر اساس قوانین ایران، به دو دسته کلی زیر تقسیم می‌شود:

۱- واحدهای تجاری انتفاعی: اشخاص یا مؤسساتی هستند که به قصد تحصیل سود به عملیات تجاری اشتغال دارند.

مانند: تجار و انواع شرکت‌ها.

۲- واحدهای غیرتجاری انتفاعی: اشخاص یا مؤسساتی هستند که به قصد تحصیل سود به عملیات غیرتجاری اشتغال

دارند. مانند: دفاتر حقوقی و مؤسسات حسابرسی.

۳-۱- اشخاص

از منظر حقوقی، اشخاص یا حقیقی هستند یا حقوقی.

در واقع، هر فرد یا هر کس که دارای ذات طبیعی است «شخص حقیقی» نامیده می‌شود اما شخص حقوقی متشکل از اعضای مختلف می‌باشد. به زبان ساده اشخاص حقوقی دارای ذات قانونی هستند.

شخصیت حقوقی در واقع، وجودی فرضی است که به موجب قانون، این وجود فرضی دارای شخصیت خاص و مستقلی می‌باشد که هیچ‌گونه ارتباطی با شخصیت تشکیل دهندگان آن ندارد. شخصیت حقوقی، دارای کلیه حقوق و تکالیفی است که قانون برای شخصیت حقیقی (افراد) تعیین کرده است. به استثنای حقوق و وظایفی که فقط انسان‌ها دارای آن هستند.

۴-۱- شرکت چیست؟

شرکت، عبارت است از اجتماع دو یا چند نفر که هر یک امکاناتی را (اعم از وجه نقد، وسایل و ماشین‌آلات و غیره) با خود به درون اجتماع مذکور آورده و به منظور کسب سود، فعالیت مشترکی را انجام داده و منافع را به نسبت‌های معین تقسیم می‌کنند. در قانون تجارت تعریف صریح و روشن از شرکت وجود ندارد. اما به موجب قانون مدنی شرکت عبارتست از: اجتماع حقوق مالکان متعدد در شیئی واحد به نحو اشاعه.

بر این اساس، هر یک از افراد تشکیل دهنده شرکت را «شریک» یا «سهامدار» می‌گویند.

۴-۱-۱- عناصر تشکیل دهنده شرکت:

۱- همکاری دو یا چند نفر (تعدد شرکا)

۲- آوردن حصه یا سهم‌الشرکه یا سرمایه مناسب (آورده نقدی و غیرنقدی)

۳- ماهیت حقوقی شرکت

۴- طرز تقسیم سود و زیان

۵-۱- مراحل و مدارک ثبت شرکت در ایران

۵-۱-۱- مرجع ثبت شرکت‌ها: در ایران کلیه شرکت‌ها باید در «اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری» به ثبت برسند.

تذکر:

۱- شرکت‌هایی را که تحت مقررات قانون تجارت به ثبت برسند، را شرکت‌های اختیاری می‌گویند.

۲- شرکت‌هایی را که با توجه به قانون مدنی ایجاد می‌شوند، شرکت قهری گویند.

۲-۵-۱- شرکت‌نامه: قرارداد یا توافق‌نامه کتبی بین شرکا قبل از تشکیل شرکت است که بیانگر کلیه روابط مالی و حقوقی

بین شرکا و نحوه فعالیت شرکت می‌باشد.

۳-۵-۱- اساس‌نامه: به مجموعه مفاد و شرایطی که برای تشکیل شرکت‌ها تنظیم می‌شود، اساس‌نامه می‌گویند که باید کاملاً

طبق موازین قانونی باشد و به ثبت برسد.^۱

جدول ۱-۱- مدارک ثبت شرکت‌ها در ایران

در شرکت‌های تضامنی	در شرکت‌های سهامی	در شرکت‌های تعاونی	در شرکت‌های با مسئولیت محدود	در شرکت‌های مختلط غیرسهامی	در شرکت‌های مختلط سهامی	در شرکت‌های نسبی
یک نسخه از شرکت‌نامه	یک نسخه از اساس‌نامه	یک نسخه از اساس‌نامه	یک نسخه از شرکت‌نامه	یک نسخه از شرکت‌نامه	یک نسخه از شرکت‌نامه	یک نسخه از شرکت‌نامه
گواهی مدیران شرکت مبنی بر پرداخت تمام سرمایه نقدی و تسلیم سرمایه غیرنقدی با تعیین نام و سرمایه هریک از شرکا	گواهی بانک مبنی بر پرداخت ۳۵٪ سرمایه اولیه	درخواست کتبی طرح پیشنهادی و ارائه مجوز وزارت تعاون رسید پرداخت مقدار حداقل سرمایه موردنظر	نام مدیر یا مدیران شرکت گواهی مدیران شرکت مبنی بر پرداخت کلیه سرمایه نقدی و تسلیم سرمایه غیرنقدی با تعیین قیمت حصه غیرنقدی	یک نسخه از اساس‌نامه (در صورت وجود) نام شریک و یا شرکای ضامن که سمت مدیریت دارند.	اساس‌نامه نام شریک و یا شرکای ضامن که سمت مدیریت دارند.	نام مدیر یا مدیران شرکت گواهی مدیران شرکت حاکی از پرداخت تمام سرمایه نقدی و تسلیم تمام سرمایه غیرنقدی با تعیین قیمت حصه غیرنقدی

۶-۱- انواع شرکت‌های تجاری

طبق قانون تجارت ایران، شرکت‌های تجاری به هفت قسم است:

۱-۶-۱- شرکت تضامنی: به موجب ماده ۱۱۶ قانون تجارت، شرکت تضامنی شرکتی است که در تحت اسم مخصوص

برای امور تجارتی بین دو یا چند نفر با مسئولیت تضامنی تشکیل می‌شود؛ اگر دارایی شرکت برای تأدیه تمام قروض کافی نباشد، هریک از شرکا مسئول پرداخت تمام قروض شرکت است.

۲-۶-۱- شرکت سهامی: به موجب ماده ۱ قانون تجارت، شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده

و مسئولیت صاحبان سهام، محدود به مبلغ اسمی سهام آنان است.

۳-۶-۱- شرکت تعاونی: به موجب ماده ۲ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران (مصوب سال ۱۳۷۰)

شرکت‌هایی که با رعایت مقررات این قانون تشکیل و به ثبت برسند، تعاونی شناخته می‌شوند.

۴-۶-۱- شرکت با مسئولیت محدود: به موجب ماده ۹۴ قانون تجارت، شرکت با مسئولیت محدود شرکتی است که بین

۱- نمونه‌ای از شرکت‌نامه و اساس‌نامه و نمودار صدور مجوز صرافی‌ها به عنوان شرکت تضامنی قبل از منابع و مأخذ به پیوست می‌باشد.

دو یا چند نفر برای امور تجاری تشکیل شده و هریک از شرکا بدون این که سرمایه به سهام یا قطعات سهام تقسیم شده باشد، فقط تا میزان سرمایه خود در شرکت مسئول قروض و تعهدات شرکت است.

۵-۶-۱- شرکت مختلط غیرسهامی : به موجب ماده ۱۴۱ قانون تجارت، شرکت مختلط غیرسهامی شرکتی است که برای امور تجاری تحت اسم مخصوص بین یک یا چند نفر شریک ضامن (با مسئولیت تضامنی) و یک یا چند نفر شریک با مسئولیت محدود بدون انتشار سهام تشکیل می شود.

۶-۶-۱- شرکت مختلط سهامی : به موجب ماده ۱۶۲ قانون تجارت، شرکت مختلط سهامی شرکتی است که در تحت اسم مخصوص بین یک عده شرکا سهامی و یک یا چند نفر شریک ضامن تشکیل می شود.

۷-۶-۱- شرکت نسبی : به موجب ماده ۱۸۳ قانون تجارت، شرکت نسبی شرکتی است که برای امور تجاری و در تحت اسم مخصوص بین دو یا چند نفر تشکیل و مسئولیت هریک از شرکا به نسبت سرمایه ای است که در شرکت گذاشته است.

جدول ۱-۲- خلاصه نحوه تشکیل شرکت ها به استناد قانون تجارت^۱

نوع شرکت	حداقل تعداد مورد نیاز برای تشکیل شرکت	نوع سرمایه	میزان مسئولیت و تعهدات	لزوم نام یکی از شرکا در نام شرکت	نحوه تقسیم سود
تضامنی	۲ نفر	سهام الشرکه (نامساوی)	نامحدود	حداقل نام یکی از شرکا	به نسبت و یا روش تعیین شده از شرکت نامه
سهامی	۳ نفر	سهام (به قطعات مساوی)	محدود به مبلغ اسمی سهام	—	به نسبت تعداد سهام و توافق مجمع عمومی
تعاونی	۷ نفر	سهام (قیمت مساوی)	محدود به مبلغ اسمی سهام	—	طبق ماده ۲۵ قانون تعاون
با مسئولیت محدود	۲ نفر	سهام الشرکه (نامساوی)	محدود به مبلغ اسمی سرمایه	—	به نسبت و یا روش تعیین شده در شرکت نامه
مختلط غیرسهامی	یک یا چند نفر شریک ضامن و یک یا چند نفر شریک با مسئولیت محدود	سهام الشرکه (نامساوی)	نامحدود برای شرکای ضامن و محدود برای شریک با مسئولیت محدود	نام یک شریک ضامن الزامی است.	به نسبت و یا روش تعیین شده در شرکت نامه
مختلط سهامی	یک یا چند نفر سهام دار و یک یا چند نفر شریک ضامن	سهام (قطعات مساوی) سهام الشرکه (نامساوی)	نامحدود برای شرکای ضامن و محدود به مبلغ اسمی سهام (سهام دار)	نام یک شریک ضامن الزامی است	به نسبت و یا روش تعیین شده در شرکت نامه
نسبی	۲ نفر	سهام الشرکه (نامساوی)	محدود به نسبت سرمایه شرکا	—	به نسبت و یا روش تعیین شده در شرکت نامه

۱- برگرفته از کتاب حسابداری شرکت ها (۱) تألیف جناب آقای دکتر حسن همتی

سوالات فصل اول ؟ ؟

- ۱- واحدهای اقتصادی به چند دسته کلی تقسیم می‌شوند؟ نام ببرید.
- ۲- طبقه‌بندی واحدهای انتفاعی براساس قوانین ایران کدام‌اند؟
- ۳- اشخاص از نظر حقوقی، به چند دسته تقسیم می‌شوند؟
- ۴- شرکت چیست؟
- ۵- عناصر تشکیل‌دهنده شرکت را نام ببرید.
- ۶- مدارک ثبت شرکت تضامنی را نام ببرید.
- ۷- انواع شرکت‌های تجاری را نام ببرید.

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

- ۱- اولین قانون تجاری که در آن از شرکت‌های تجاری صحبت شده در چه سالی بوده است؟

الف) ۱۳۰۳	ج) ۱۳۱۰
ب) ۱۳۰۴	د) ۱۳۱۱
- ۲- واحدهای اقتصادی شامل کدام یک از موارد زیر است؟

الف) واحدهای انتفاعی	ج) واحدهای انتفاعی و غیرانتفاعی
ب) واحدهای غیرانتفاعی	د) هیچ‌کدام
- ۳- براساس قوانین ایران، تقسیم‌بندی واحدهای انتفاعی به چه صورت است؟

الف) سهامی و غیرسهامی	ج) تجاری و غیرتجاری
ب) انتفاعی و غیرانتفاعی	د) تجاری و دولتی
- ۴- از دیدگاه حقوقی، اشخاص :

الف) فقط حقیقی هستند.	ج) نه حقیقی و نه حقوقی هستند.
ب) فقط حقوقی هستند.	د) حقیقی یا حقوقی هستند.
- ۵- اشخاص حقوقی :

الف) شامل انواع شرکت‌ها است.	ج) وجودی فرضی است که به موجب قانون دارای شخصیتی مستقل از تشکیل‌دهندگان آن می‌شود.
ب) دارای ذات قانونی هستند.	د) هر سه مورد صحیح می‌باشند.

۶- کدام تعریف، شرکت را به موجب قانون مدنی بیان می‌کند؟

(الف) شرکت عبارت است از اجتماع دو یا چند نفر به منظور کسب سود.

(ب) شرکت عبارت است از هر نوع اشخاص حقوقی.

(ج) شرکت عبارت است از اجتماع حقوق مالکان متعدد در شیء واحد به نحو اشاعه.

(د) شرکت عبارت است از اجتماع حقوق مالکان به نحو اشاعه.

۷- شرکت نامه :

(الف) همان اساس نامه است.

(ب) قراردادی بین افراد تشکیل دهنده شرکت است.

(ج) شامل روابط همکاری بین افراد تشکیل دهنده شرکت، قصد انتفاع، موضوع مشارکت و مبلغ سرمایه است.

(د) موارد ب و ج صحیح است.

۸- کدام عبارت نادرست است :

(الف) واحدهای تجاری انتفاعی اشخاص یا مؤسساتی هستند که به قصد تحصیل سود به عملیات تجاری اشتغال

دارند.

(ب) واحدهای غیرتجاری انتفاعی اشخاص یا مؤسساتی هستند که به قصد تحصیل سود به عملیات غیرتجاری

اشتغال دارند.

(ج) شرکت عبارت است از اجتماع مالکین متعدد در شیئی واحد به نحو اشاعه.

(د) شخصیت حقیقی و شخصیت حقوقی هیچگونه تفاوتی ندارند.

۹- شرکت، عبارت است از...

(الف) اجتماع حقوق مالکان متعدد در شیئی واحد به نحو اشاعه.

(ب) همکاری دو یا چند نفر در امور تجاری.

(ج) همکاری بیش از دو نفر در امور تجاری.

(د) همکاری چند نفر در امور تجاری برای تقسیم سود.

۱۰- شرکت‌های تجارتی طبق قانون تجارت، چند نوع هستند؟

(الف) سه نوع (ب) چهار نوع (ج) هفت نوع (د) هیچ کدام

شرکت تضامنی

هدف‌های رفتاری : در پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود :

- ۱- نحوه تشکیل شرکت تضامنی و مشخصات شرکت‌نامه را توضیح دهد.
- ۲- بهره سرمایه در شرکت‌های تضامنی را توضیح دهد.
- ۳- سهم‌الشرکه در شرکت‌های تضامنی را توضیح دهد.
- ۴- ویژگی‌های شرکت تضامنی را شرح دهد.
- ۵- انواع حساب‌های مورد استفاده در شرکت تضامنی را شرح دهد.

قانون تجارت، شرکت تضامنی را به شرح زیر تعریف کرده است :

شرکت تضامنی شرکتی است که تحت نام مخصوص، برای امور تجاری بین دو یا چند نفر با مسئولیت تضامنی تشکیل می‌شود. اگر دارایی شرکت برای تأدیه تمام قروض کافی نباشد هر یک از شرکا، مسئول پرداخت تمام قروض شرکت است. هر قراری که برخلاف این، بین شرکا بسته شده باشد در مقابل اشخاص ثالث کان لم یکن خواهد بود. در اسم شرکت تضامنی باید عبارت «شرکت تضامنی و لا اقل اسم یک نفر از شرکا» ذکر شود. در صورتی که اسم شرکت مشتمل بر اسمی تمامی شرکا نباشد باید بعد از اسم شریک یا شرکایی که ذکر شده است عبارتی از قبیل «و شرکا» یا «و برادران» قید گردد؛ مانند حسن و شریک، یا حسن و حسین و یا حسین و شرکا.

۱-۲- تشکیل شرکت تضامنی

به موجب ماده ۱۱۸ قانون تجارت شرکت تضامنی، وقتی تشکیل می‌شود که اولاً شرکت‌نامه مطابق قانون تنظیم شده باشد و در ثانی، تمام سرمایه نقدی، تحویل و سرمایه غیرنقدی نیز، تقویم^۱ و تسلیم^۲ شده باشد. هر قسمت از سرمایه را در شرکت تضامنی «سهم‌الشرکه» می‌نامند. شرکت تضامنی قانوناً احتیاج به اساس‌نامه ندارد، لیکن می‌تواند اساس‌نامه داشته باشد و هرگونه توافقی که بین شرکا به عمل آمده باشد در آن قید شود. شرکت‌نامه می‌بایست در اداره ثبت شرکت‌ها به ثبت برسد و حاوی اطلاعات زیر باشد :

۱- نام و مرکز اصلی شرکت

۲- موضوع و مدت فعالیت شرکت

۱- تقویم یعنی ارزیابی دارایی‌ها به قیمت منصفانه بازار به تاریخ روز.

۲- تسلیم یعنی واگذاری عین دارایی پس از تقویم به شرکت و تنظیم اسناد آن به نام شرکت.

۳- مشخصات شرکا و نشانی آنها

۴- سرمایه شرکت و سهم هریک از شرکا اعم از آورده نقدی و غیرنقدی هر شریک

۵- مقررات مربوط به تقسیم سود و زیان شامل : نرخ سود تضمین شده سرمایه، حقوق و پاداش و میزان برداشت شرکا

۶- تعیین حدود اختیارات و وظایف و مسئولیت شرکا در شرکت

۷- مقررات مربوط به فسخ و فوت شرکا

لازم به ذکر است که هرگونه تغییر در شرکت نامه با موافقت کلیه شرکا امکان پذیر است.

به موجب قانون تجارت، مدارکی که باید به همراه تقاضانامه ثبت شرکت های تضامنی ارائه شود، عبارتند از :

۱- یک نسخه از شرکت نامه

۲- یک نسخه از اساس نامه (اگر وجود داشته باشد)

۳- معرفی شریک یا شرکایی که مدیریت شرکت را برعهده دارند.

۴- گواهی نامه پرداخت تمامی سرمایه نقدی و تسلیم بقیه سرمایه شرکت به صورت غیرنقدی با تعیین ارزش منصفانه آنها که به

امضای مدیران شرکت رسیده باشد.

از آنجا که شرکت نامه، رکن اصلی تشکیل شرکت تضامنی است، ذیلاً به تشریح آن می پردازیم :

۲-۲- شرکت نامه

شرکت نامه، قراردادی است که به صورت کتبی تنظیم می گردد و حاوی توافقات انجام شده بین شرکا، قبل از ثبت شرکت می باشد. که نشان دهنده کلیه روابط مالی و حقوقی شرکاء و نحوه فعالیت شرکت است. شرکت نامه باید به صورت قانونی تنظیم گردد و طبق مقررات قانون تجارت و قانون ثبت شرکت ها به ثبت برسد و خلاصه آن اعلام گردد. شرکت نامه از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا نحوه اداره شرکت و اخذ تصمیمات آتی و اصولاً رکن اصلی و زیربنای شرکت را تشکیل می دهد. بنابراین در تنظیم آن باید نهایت دقت صورت پذیرد و تمام جوانب سنجیده شود زیرا به هیچ وجه قابل تغییر نیست مگر آن که در مورد تغییرات در مفاد شرکت نامه کلیه شرکا، رضایت داشته باشند.

۲-۳- ویژگی های شرکت تضامنی

۱-۲-۳- مسئولیت نامحدود شرکا در مقابل تعهدات شرکت : در شرکت های تضامنی هریک از شرکا در مقابل تعهدات شرکت مسئول اند، چنانچه دارایی های شرکت برای پرداخت بدهی ها کافی نباشد، هریک از شرکا به تنهایی مسئول پرداخت کلیه بدهی ها می باشند. لازم به ذکر است که طبق ماده ۱۲۴ قانون تجارت تا زمانی که شرکت تضامنی منحل نشده، مطالبه قروض باید از خود شرکت به عمل آید و پس از انحلال، طلبکاران می توانند برای وصول مطالبات خود به هریک از شرکا که بخواهند، رجوع کنند.

۲-۲-۳- عمر محدود شرکت : با توجه به این که عمر شرکت های تضامنی با ورود و خروج شریک و فوت، ورشکستگی یا محجوریت هر شریک به پایان می رسد، اگرچه ممکن است به فعالیت اقتصادی خود ادامه دهد ولی دارای شخصیت حقوقی جدیدی می شود و به این دلیل عمر شرکت تضامنی را محدود می دانند.

۳-۲-۳- مالکیت مشاع در دارایی ها : در شرکت های تضامنی، دارایی هایی که توسط هریک از شرکا به عنوان آورده نقدی و یا غیرنقدی در اختیار گذاشته شده و نیز دارایی هایی که توسط شرکت تحصیل می شود، دارای مشترک شرکا محسوب شده و تمامی شرکا نسبت به هر یک ریال از دارایی های شرکت مالکیت مشترک دارند و هیچ شریکی نمی تواند نسبت به یک دارایی خاص به تنهایی

ادعای مالکیت کند. و به همین دلیل سهم هر شریک از دارایی‌های شرکت هنگام انحلال با توجه به مانده سرمایه آنان تعیین می‌شود.

۴-۳-۲- انحلال شرکت : به موجب ماده ۱۳۶ قانون تجارت، شرکت‌های تضامنی در یکی از حالات زیر می‌توانند منحل شوند :

- پایان یافتن موضوع یا مدت فعالیت شرکت.
- در صورتی که انجام موضوع شرکت ناممکن باشد.
- در صورت موافقت کلیه شرکا.
- در صورت ورشکستگی شرکت یا هریک از شرکا.
- در صورت فوت هریک از شرکا.
- در صورتی که دادگاه بنا به تقاضای هریک از شرکا انحلال شرکت را اعلام نماید.

۴-۲- انواع حساب‌های مورد استفاده در شرکت‌های تضامنی

با توجه به این که حسابداری دارایی‌ها و بدهی‌ها و موضوع فعالیت شرکت تضامنی مشابه مؤسسات تک مالکی می‌باشد. اما برای انجام عملیات حسابداری مربوط به روابط مالی بین شرکای شرکت تضامنی به‌طور کلی از حساب‌های زیر استفاده می‌شود :

- ۱- حساب سرمایه شرکا
- ۲- حساب جاری شرکا
- ۳- حساب برداشت شرکا
- ۴- حساب وام شرکا

تذکر : این نکته ضروری است که این حساب‌ها در زمان ایجاد به تفکیک برای هریک از شرکا در دفاتر افتتاح می‌شود.

۴-۲-۱- حساب سرمایه شرکا : هرگونه آورده نقدی و غیرنقدی شرکا و تغییرات در ساختار سرمایه و مالکیت شرکت در این حساب ثبت می‌گردد.

۴-۲-۲- حساب جاری شرکا : با توجه به این که در ایران شرکت‌های تضامنی در اداره ثبت شرکت‌ها به ثبت می‌رسند، در نتیجه سرمایه در آن ثابت است و طبق قانون تجارت هرگونه تغییر در آن باید مجدداً در اداره ثبت شرکت‌ها به ثبت برسد. لذا برخی از مبادلات و روابط مالی بین شرکت و شرکا در یک حساب جداگانه‌ای تحت عنوان حساب جاری شرکا ثبت می‌شود مثل حقوق، پاداش، (سود تضمین شده سرمایه، سود تضمین شده وام شرکا^۱)، تقسیم سود و زیان خرید و فروش کالا بین شریک و شرکت.

لازم به ذکر است که حساب جاری شرکا یک حساب دائمی و ترازنامه‌ای بوده و در پایان دوره مالی اگر مانده آن بدهکار باشد در قسمت دارایی‌های جاری پس از سایر حساب‌های دریافتنی و اگر مانده آن بستانکار باشد در قسمت بدهی‌ها پس از بدهی‌ها نشان داده می‌شود.

۴-۲-۳- حساب برداشت شرکا : طبق مفاد شرکت‌نامه ممکن است شرکا مجاز باشند وجوه نقد، کالاها و یا دارایی‌هایی از شرکت جهت مصارف شخصی با رعایت سقف تعیین شده در شرکت‌نامه برداشت کنند. لذا این گونه رویدادها در بدهکار حساب برداشت شرکا ثبت می‌شود و در پایان دوره مالی مانده آن به دلیل موقت بودن به حساب جاری شرکا بسته می‌شود.

۴-۲-۴- حساب وام شرکا : شرکت تضامنی جهت تأمین منابع مالی مورد نیاز خود می‌تواند از شرکا وام دریافت کرده و یا در صورت نیاز شرکا به آنان وام اعطا نماید. در این حالت از حساب وام شرکا برای رویدادهای فوق استفاده می‌گردد.

۱- طبق قوانین ایران، سود تضمین شده وام شرکا به دلیل مشکل شرعی اجرا نمی‌گردد.

۵-۲- عملیات حسابداری در شرکت‌های تضامنی

این عملیات، عموماً مشابه عملیات حسابداری سایر شرکت‌هاست، جز در موارد زیر:

- عملیات تشکیل شرکت تضامنی
- ورود یک یا چند شریک جدید و یا خروج یک یا چند شریک قبلی
- نحوه تقسیم سود و زیان شرکت حاصل از عملیات مالی
- انحلال، تبدیل و تصفیه شرکت تضامنی

سوالات فصل دوم

- ۱- شرکت تضامنی را تعریف نمایید.
- ۲- شرکت تضامنی قانوناً چه زمانی می‌تواند تشکیل گردد؟
- ۳- شرکت‌نامه را تعریف کنید.
- ۴- ویژگی‌های شرکت تضامنی را نام برده و تعریف نمایید.
- ۵- انواع حساب‌های مورد استفاده در شرکت‌های تضامنی را نام برده و تعریف نمایید.

پرسش‌های چهار گزینه‌ای

- ۱- کدام گزینه از ویژگی‌های شرکت تضامنی نیست؟
(الف) تقسیم سود و زیان
(ب) عمر محدود شرکت
(ج) مسئولیت نامحدود شرکا در مورد تعهدات
(د) مالکیت مشاع در دارایی‌ها
- ۲- اهم موارد انحلال شرکت‌های تضامنی عبارت‌اند از:
(الف) پایان مدت و مأموریت شرکت، ورشکستگی شرکت یا هریک از شرکا
(ب) رضایت کلیه شرکا، فوت یا محجوریت هریک از شرکای ضامن
(ج) رأی دادگاه به تقاضای هریک از شرکا - کاهش تعداد شرکا از حداقل قانونی
(د) همه موارد فوق

عملیات حسابداری در شرکت‌های تضامنی

هدف‌های رفتاری : در پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود :

- ۱- عملیات حسابداری مربوط به تشکیل شرکت تضامنی و ثبت سهم‌الشرکه را انجام دهد.
- ۲- بستن حساب‌های موقت در شرکت تضامنی را انجام دهد.
- ۳- مالیات بر درآمد شرکت‌های تضامنی را محاسبه کند.
- ۴- انواع روش‌های تقسیم سود در شرکت‌های تضامنی را توضیح دهد.
- ۵- عملیات حسابداری ورود شریک جدید به شرکت را انجام دهد.
- ۶- سرقفلی را شرح دهد.
- ۷- عملیات حسابداری خروج شریک از شرکت را انجام دهد.
- ۸- انحلال و تصفیه شرکت تضامنی و انواع آن را شرح دهد.
- ۹- عملیات حسابداری انحلال و تصفیه شرکت را انجام دهد.

۱-۳- عملیات حسابداری ثبت سرمایه

آقایان امیری و فرهادی، به‌ترتیب با واریز ۵۰۰/۰۰۰ ریال و ۷۰۰/۰۰۰ ریال نقدی به حساب بانکی، شرکتی تضامنی امیری و شریک را در ۱۳۸۰/۱/۵ تشکیل داده‌اند. در این حالت، برای ثبت سرمایه در دفاتر شرکت خواهیم داشت :

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

رَدیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۵	۱	موجودی نقد - بانک سرمایه امیری سرمایه فرهادی ثبت سرمایه شرکت در دفاتر		۱/۲۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰ ۷۰۰/۰۰۰

چنانچه قسمتی از سرمایه شرکت، به‌طور نقد و قسمتی به صورت غیر نقد (آورده غیرنقدی) باشد، نخست دارایی‌های غیرنقدی ارزیابی می‌شود و سپس، ثبت آن در دفتر روزنامه صورت می‌گیرد. به‌طور مثال چنانچه سرمایه امیری و فرهادی به شکل صفحه بعد تأمین شده باشد.

نام دارایی	امیری	فرهادی
موجودی نقد	۵۰۰/۰۰۰	۷۵۰/۰۰۰
اثاثه و منصوبات	۳۰۰/۰۰۰	—
ساختمان	—	۴۰۰/۰۰۰
وسیله نقلیه	۲۰۰/۰۰۰	—
جمع	۱/۰۰۰/۰۰۰	۱/۱۵۰/۰۰۰

برای ثبت سرمایه هر یک از شرکا در دفتر روزنامه، به طریق زیر عمل خواهیم کرد :

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
			موجودی نقد		۱/۲۵۰/۰۰۰	
			اثاثه و منصوبات		۳۰۰/۰۰۰	
			ساختمان		۴۰۰/۰۰۰	
			وسیله نقلیه		۲۰۰/۰۰۰	
			سرمایه امیری			۱/۰۰۰/۰۰۰
			سرمایه فرهادی			۱/۱۵۰/۰۰۰

در برخی موارد، ممکن است شرکت تضامنی، از تبدیل دو یا چند تجارتخانه یا بنگاه تشکیل شود. اینجا، علاوه بر دارایی‌های بنگاه‌های مذکور، بدهی‌های آنان نیز به شرکت جدید منتقل می‌شود. در این صورت، دارایی‌ها و بدهی‌های مذکور در دفاتر شرکت جدید تحت سرفصل‌های مناسب ثبت و مابه‌التفاوت آنها به حساب سرمایه شرکا منظور می‌گردد.

مثال نمونه ۱ : فرهادی و هاشمی، هر یک دارای یک مغازه لوازم یدکی هستند. آنها تصمیم دارند از تاریخ ۱۳۸۰/۲/۱ با تبدیل مغازه‌های خود، شرکتی تضامنی تشکیل دهند و به همین دلیل، کلیه دارایی‌ها و بدهی‌های این دو واحد (به شرح زیر) به شرکت جدید منتقل می‌شود.

صورت دارایی‌ها و بدهی‌های فرهادی و هاشمی

شرح	مغازه فرهادی	مغازه هاشمی	جمع
موجودی نقد	۲/۰۰۰	۳/۰۰۰	۵/۰۰۰
حساب‌های دریافتی	۱/۰۰۰	۲/۰۰۰	۳/۰۰۰
موجودی کالا	۲/۵۰۰	۳/۰۰۰	۵/۵۰۰
اثاثه اداری	۵۰۰	۷۰۰	۱/۲۰۰
حساب‌های پرداختی	۲/۵۰۰	۲/۳۰۰	۴/۸۰۰

درباره انتقال حساب‌های فوق به دفاتر شرکت تضامنی جدید، ثبت زیر صورت می‌گیرد :

دفتر روزنامه شرکت تضامنی فرهادی و هاشمی

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۱	۲	موجودی نقد		۵/۰۰۰	
			حساب‌های دریافتی		۳/۰۰۰	
			موجودی کالا		۵/۵۰۰	
			اثاثه اداری		۱/۲۰۰	
			حساب‌های پرداختی			۴/۸۰۰
			سرمایه فرهادی			۳/۵۰۰
			سرمایه هاشمی			۶/۴۰۰

مثال نمونه ۲ : حسینی و مهرابی در تاریخ ۱۳×۳/۹ شرکتی تضامنی تشکیل داده‌اند. حسینی با سرمایه نقدی ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال و مهرابی، دارای یک بنگاه اقتصادی است که دارایی‌های آن، قبل از تقویم (به ارزش دفتری) و پس از تقویم (به قیمت ارزیابی) به شرح زیر می‌باشد :

مطلوبست : ثبت عملیات حسابداری در دفتر روزنامه شرکت حسینی و مهرابی و تعیین مبلغ سرمایه مهرابی و تنظیم ترازنامه شرکت جدید.

ردیف	نام حساب	ارزش دفتری	ارزش منصفانه بازار
۱	موجودی نقد – بانک	۸۰۰/۰۰۰	۸۰۰/۰۰۰
۲	حساب‌های دریافتی	۶۰۰/۰۰۰	۶۰۰/۰۰۰
۳	موجودی کالا	۲۰۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰
۴	پیش‌پرداخت بیمه	۹۰/۰۰۰	۹۰/۰۰۰
۵	اثاثه	۶۵۰/۰۰۰	۶۰۰/۰۰۰
۶	ملزومات	۱۰۰/۰۰۰	—
۷	حساب‌های پرداختی	۲۰۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰
۸	اسناد پرداختی	۹۰۰/۰۰۰	۸۰۰/۰۰۰

حل : برای ثبت عملیات حسابداری در این گونه مسایل، نکات زیر را انجام دهید :

۱- سرمایه‌گذاری هر شریک با بدهکار کردن دارایی‌های سرمایه‌گذاری شده (به قیمت ارزیابی) و بستانکار کردن بدهی‌ها و ذخایر از یک طرف، و همچنین، بستانکار کردن سرمایه شریک به اندازه مابه‌التفاوت دو رقم فوق، انجام می‌گیرد.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه			
۱	۹	۳	موجودی نقد - بانک	۳/۸۰۰/۰۰۰	
			حساب‌های دریافتی	۶۰۰/۰۰۰	
			موجودی کالا	۱۵۰/۰۰۰	
			پیش‌پرداخت بیمه	۹۰/۰۰۰	
			اثاثه	۶۰۰/۰۰۰	
			حساب‌های پرداختی		۱۵۰/۰۰۰
			اسناد پرداختی		۸۰۰/۰۰۰
			سرمایه حسینی		۳/۰۰۰/۰۰۰
			سرمایه مهرابی		۱/۲۹۰/۰۰۰

شرکت تضامنی حسینی و مهرابی

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۰۳/۰۹/۱۳

موجودی نقد - بانک	۳/۸۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختی	۱۵۰/۰۰۰
حساب‌های دریافتی	۶۰۰/۰۰۰	اسناد پرداختی	۸۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۱۵۰/۰۰۰	سرمایه حسینی	۳/۰۰۰/۰۰۰
پیش‌پرداخت بیمه	۹۰/۰۰۰	سرمایه مهرابی	۱/۲۹۰/۰۰۰
اثاثه	۶۰۰/۰۰۰		
جمع دارایی‌ها	<u>۵/۲۴۰/۰۰۰</u>	جمع بدهی و سرمایه	<u>۵/۲۴۰/۰۰۰</u>

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

- در صورتی که سهم‌الشرکه شرکا به‌صورت آورده غیر نقدی تأمین شود، چه حسابی بستانکار می‌گردد؟
 (الف) دارایی هر یک از شرکا
 (ب) برداشت هر یک از شرکا
 (ج) سرمایه هر یک از شرکا
 (د) هیچ‌کدام
- حداقل تعداد شریک برای تشکیل شرکت‌های تضامنی چند نفر است؟
 (الف) سه نفر
 (ب) دو نفر
 (ج) پنج نفر
 (د) هیچ‌کدام

۳- مسئولیت شرکا در شرکت تضامنی نسبت به بستانکاران :

الف) محدود به سهم الشرکه آنهاست. ج) محدود به سرمایه شرکت است.

ب) نامحدود است. د) هیچ کدام

۴- چنانچه سهم الشرکه شرکا به صورت نقدی یا غیرنقدی تأمین شود، کدام یک از حسابهای زیر بستانکار

می گردد؟

الف) حساب صندوق (بانک) ج) حساب سرمایه هر یک از شرکا

ب) حساب برداشت هر یک از شرکا د) حساب حق الزحمه هر یک از شرکا

مسائل

۱- الهامی و بهمنی، به ترتیب با پرداخت ۱/۰۰۰/۰۰۰ و ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال نقدی و ارائه آوردههای غیرنقدی به شرح زیر در حال تشکیل شرکت تضامنی بهمنی و الهامی هستند. مطلوبست: ثبت رویدادهای حسابداری مربوط

شرح آورده غیرنقدی	بهمنی	الهامی
زمین	۱۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
اثاثه اداری	۴۰۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰
وسایل نقلیه	—	۵۰۰/۰۰۰

۲- علوی و نادری، هر کدام دارای یک دفتر خدمات رایانه‌ای هستند. آنها توافق کردند، شرکتهای تضامنی تشکیل دهند. اطلاعات دفاتر آنها قبل از تشکیل شرکت به شرح زیر است:

علوی	نادری
موجودی نقد	۱/۰۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۲/۵۰۰/۰۰۰
اثاثه اداری	۳/۸۰۰/۰۰۰
	۴/۰۰۰/۰۰۰

مطلوبست: ثبت رویدادهای حسابداری مربوط در دفتر روزنامه شرکت.

۳- حامدی و شهیدی، در تاریخ ۱۳××/۳/۲ شرکتی تضامنی تشکیل داده‌اند. سهم‌الشرکه آنان به شرح زیر تأمین شده است. **مطلوبست:** ثبت حسابداری رویداد مربوط در دفتر روزنامه شرکت.

آورده	حامدی	شهیدی
زمین	۲/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰
ساختمان	۴/۰۰۰/۰۰۰	۲/۵۰۰/۰۰۰
ملزومات	۵۰۰/۰۰۰	۶۰۰/۰۰۰
اثاثه اداری	۱/۵۰۰/۰۰۰	۱/۴۰۰/۰۰۰
موجودی نقد	۲/۰۰۰/۰۰۰	۳/۰۰۰/۰۰۰
	۱۰/۰۰۰/۰۰۰	۸/۵۰۰/۰۰۰

۴- بهادری، مجیدی و فرزادی در ۱۳××/۴/۱۵ شرکت تضامنی مجیدی و شرکا را تأسیس کرده‌اند. سهم‌الشرکه آنان به ترتیب عبارت‌اند از ۵/۰۰۰/۰۰۰، ۴/۰۰۰/۰۰۰ و ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال که بهادری سهم‌الشرکه خود را نقداً و مجیدی و فرزادی اموال زیر را تقدیم کرده‌اند. **مطلوبست:** ثبت حسابداری این رویداد مالی.

اموال	مجیدی	فرزادی
موجودی کالا	۱/۵۰۰/۰۰۰	۲/۳۰۰/۰۰۰
وسایل نقلیه	۱/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰
زمین	۷۰۰/۰۰۰	۱/۲۰۰/۰۰۰
اثاثه اداری	۸۰۰/۰۰۰	۱/۵۰۰/۰۰۰
جمع	۴/۰۰۰/۰۰۰	۷/۰۰۰/۰۰۰

۵- اسدی و خسروی، در ۱۳××/۲/۱ تصمیم گرفته‌اند شرکتی تضامنی تشکیل دهند. قرار شد دارایی‌ها و بدهی‌های هر یک از آنان در تاریخ مذکور که به شرح زیر بوده است به شرکت جدید انتقال یابد. **مطلوبست:** ثبت حسابداری این رویداد و تعیین مانده سرمایه هر یک از شرکا.

آورده شرکا	اسدی	خسروی
موجودی نقدی	۲/۰۰۰/۰۰۰	۳/۰۰۰/۰۰۰
زمین	۱/۷۰۰/۰۰۰	۲/۲۰۰/۰۰۰
اثاثه اداری	۲۵۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
ملزومات	۴۵۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
حساب‌های پرداختنی	۱/۲۰۰/۰۰۰	۱/۵۰۰/۰۰۰
اسناد پرداختنی	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰
جمع	۶/۰۰۰/۰۰۰	۷/۵۰۰/۰۰۰

۶- محمدی و جوادی، برای تأسیس شرکتی تضامنی، توافق کرده‌اند. طبق شرکت‌نامه، نسبت سهم‌الشرکه محمدی و جوادی ۳ و ۵ می‌باشد. آورده‌های شرکا عبارتند از:

آورده شرکا	محمدی	جوادی
موجودی نقدی	۱/۲۰۰/۰۰۰	۷۰۰/۰۰۰
اثاثه اداری	۷۰۰/۰۰۰	۸۰۰/۰۰۰
موجودی ملزومات	۳۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
وسایل نقلیه	۵۰۰/۰۰۰	۱/۵۰۰/۰۰۰
جمع	۲/۷۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰

چنانچه آورده غیرنقدی شرکا، مورد توافق قرار گرفته باشد، **مطلوبست** :
 اولاً: جوادی چه مبلغی باید بپردازد تا نسبت سهم‌الشرکه وی طبق شرکت‌نامه گردد.
 ثانیاً: ثبت سرمایه‌گذاری اولیه شرکا در دفتر روزنامه شرکت تضامنی.
 ۷- رحمتی و امیری، دارای مؤسسه خدمات مشاوره‌ای هستند که در تاریخ ۱۳××/۳/۱ تصمیم به تشکیل شرکتی تضامنی گرفته‌اند. وضعیت حساب هر یک از شرکا، در تاریخ ۱۳××/۳/۱ به شرح زیر بوده است:

ردیف	شرح حساب	رحمتی	امیری
۱	موجودی نقد	۲/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰
۲	ماشین آلات	۱/۵۰۰/۰۰۰	—
۳	وسایل نقلیه	—	۱/۸۰۰/۰۰۰
۴	حساب‌های دریافتی	—	۱/۰۰۰/۰۰۰
۵	ساختمان	۳/۸۰۰/۰۰۰	۱/۲۰۰/۰۰۰
	جمع دارایی‌ها	۷/۳۰۰/۰۰۰	۶/۰۰۰/۰۰۰
۶	حساب پرداختی	۲/۸۰۰/۰۰۰	۲/۷۰۰/۰۰۰
۷	اسناد پرداختی	۲۰۰/۰۰۰	۱/۳۰۰/۰۰۰
۸	سرمایه	۴/۳۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰
	جمع بدهی و سرمایه	۷/۳۰۰/۰۰۰	۶/۰۰۰/۰۰۰

توافقات شرکا برای تشکیل شرکت عبارت‌اند از:

— ماشین‌آلات مؤسسه رحمتی، معادل ۹۰۰/۰۰۰ ریال و ساختمان آن، معادل ۵/۲۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی شد.

— وسایل نقلیه مؤسسه امیری، معادل ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال و ساختمان آن معادل ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید و برای حساب‌های دریافتی نیز ۲۰۰/۰۰۰ ریال ذخیره در نظر گرفته شد.

— بقیه دارایی‌ها و بدهی‌ها نیز به ارزش مندرج در دفاتر به شرکت جدید انتقال یافت.

مطلوبست: ثبت رویدادهای فوق در دفتر روزنامه شرکت جدیدالتأسیس.

۸- سعیدی و جلالی که هرکدام مالک یک فروشگاه هستند، برای توسعه فعالیت خود، در تاریخ ۱۳××/۳/۱ تصمیم گرفته‌اند با تبدیل دو فروشگاه، شرکتی تضامنی تشکیل دهند. در این تاریخ ترازنامه دو فروشگاه به شرح زیر بود :

فروشگاه سعیدی

ترازنامه

به تاریخ ۱۳××/۳/۱

موجودی نقد	۹۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختنی	۲/۰۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۱/۵۰۰/۰۰۰	سرمایه	۵/۰۰۰/۰۰۰
حساب‌های دریافتنی	۶۰۰/۰۰۰		
ساختمان	۴/۰۰۰/۰۰۰		
جمع	<u>۷/۰۰۰/۰۰۰</u>	جمع	<u>۷/۰۰۰/۰۰۰</u>

فروشگاه جلالی

ترازنامه

به تاریخ ۱۳××/۳/۱

موجودی نقد	۴۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختنی	۱/۷۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۶۰۰/۰۰۰	سرمایه	۲/۳۰۰/۰۰۰
حساب‌های دریافتنی	۹۰۰/۰۰۰		
ساختمان	۲/۱۰۰/۰۰۰		
جمع	<u>۴/۰۰۰/۰۰۰</u>	جمع	<u>۴/۰۰۰/۰۰۰</u>

در مورد دارایی‌ها و بدهی‌های دو فروشگاه، توافقی‌هایی به شرح زیر به عمل آمد :

۱- موجودی کالای فروشگاه سعیدی ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال و ساختمان آن ۴/۸۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید و حساب‌های دریافتنی به مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال مورد توافق قرار گرفت.

۲- ساختمان فروشگاه جلالی به مبلغ ۱/۴۵۰/۰۰۰ ریال و حساب‌های دریافتنی به مبلغ ۸۰۰/۰۰۰ ریال مورد توافق قرار گرفت. همچنین موجودی کالای این فروشگاه بی‌ارزش تلقی گردید.

مطلوبست : ثبت‌های لازم برای تشکیل شرکت.

۹- آیدین و آرمین که هریک دارای یک مؤسسه بازرگانی هستند تصمیم گرفتند برای توسعه فعالیت در تاریخ ۸۹/۶/۳۱ یک شرکت تضامنی تشکیل دهند. ترازنامه این دو مؤسسه قبل از ادغام به صورت صفحه بعد در دست است :

مؤسسه بازرگانی آیدین

ترازنامه

به تاریخ ۸۹/۶/۳۱

دارایی ها :	بدهی ها :
موجودی نقد	حساب های پرداختی ۱۰/۰۰۰/۰۰۰
حساب های دریافتی ۴۵/۰۰۰/۰۰۰	اسناد پرداختی ۱۵/۰۰۰/۰۰۰
کسر می شود :	
ذخیره مطالبات مشکوک الوصول (۲/۰۰۰/۰۰۰)	جمع بدهی ها ۲۵/۰۰۰/۰۰۰
خالص حساب های دریافتی ۴۳/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه :
موجودی کالا ۴۷/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه آیدین ۹/۰۰۰/۰۰۰
اثاثه ۲۵/۰۰۰/۰۰۰	جمع سرمایه ۹۰/۰۰۰/۰۰۰
کسر می شود :	
استهلاک انباشته اثاثه (۹/۰۰۰/۰۰۰)	
ارزش دفتری اثاثه ۱۶/۰۰۰/۰۰۰	
جمع دارایی ها ۱۱۵/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه ۱۱۵/۰۰۰/۰۰۰

مؤسسه بازرگانی آرمین

ترازنامه

به تاریخ ۸۹/۶/۳۱

دارایی ها :	بدهی ها :
موجودی نقد ۱۵/۰۰۰/۰۰۰	حساب های پرداختی ۱۸/۰۰۰/۰۰۰
حساب های دریافتی ۳۰/۰۰۰/۰۰۰	پیش دریافت فروش کالا ۲۲/۰۰۰/۰۰۰
موجودی کالا ۲۸/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی ها ۴۰/۰۰۰/۰۰۰
ملزومات ۲/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه :
ساختمان ۴۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه آرمین ۶۰/۰۰۰/۰۰۰
کسر می شود :	
استهلاک انباشته ساختمان (۱۵/۰۰۰/۰۰۰)	
ارزش دفتری ساختمان ۲۵/۰۰۰/۰۰۰	جمع سرمایه ۶۰/۰۰۰/۰۰۰
جمع دارایی ها ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰

توافقات شرکا برای ادغام در مؤسسه به شرح زیر می باشد :

۱- حساب های دریافتی آیدین ۴۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی و برای حساب های دریافتی آرمین قرار شد ۱۰٪ ذخیره منظور شود.

۲- موجودی کالای آیدین ۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی شد.

۳- ملزومات آرمین فاقد ارزش ارزیابی شد.

۴- اثاثه ۰۰۰/۰۰۰/۲۰ ریال و ساختمان ۰۰۰/۰۰۰/۵۵ ریال ارزیابی شد.

۵- حساب‌های پرداختنی آیدین ۰۰۰/۰۰۰/۲۰ ریال کمتر و آرمین ۰۰۰/۰۰۰/۳۰ ریال بیشتر ارزیابی شد.

۶- اسناد پرداختنی آیدین ۰۰۰/۰۰۰/۱۴ ریال ارزیابی شد.

مطلوبست :

الف) ثبت تشکیل شرکت تضامنی آیدین و آرمین در دفتر روزنامه عمومی شرکت.

ب) تنظیم ترازنامه شرکت تضامنی آیدین و آرمین در تاریخ ۸۹/۶/۳۱.

۲-۳- بستن حساب‌های موقت در شرکت تضامنی

در پایان دوره مالی نحوه بستن حساب‌های موقت شبیه مؤسسات خدماتی و بازرگانی تک مالکی بوده ولی دو فرق اساسی زیر را دارد :

الف) حساب برداشت شرکا به حساب جاری شرکا بسته می‌شود.

ب) مانده حساب خلاصه سود و زیان به حساب تقسیم سود و زیان و یا حساب سود و زیان انباشته برحسب مورد بسته می‌شود.

به‌طور کلی ثبت بستن حساب‌های موقت در شرکت تضامنی به‌صورت زیر است :

— در شرکت‌های بازرگانی با سیستم ثبت ادواری موجودی کالا : در پایان دوره باید موجودی کالای اول دوره با ثبت اصلاحی زیر از حساب‌ها حذف شود.

×× خلاصه سود و زیان

×× موجودی کالا

بابت حذف موجودی کالای اول دوره

— در شرکت‌های بازرگانی، سیستم ثبت ادواری موجودی کالا : در پایان دوره موجودی کالا با یکی از روش‌های رایج ارزیابی شده و سپس با ثبت زیر به حساب‌ها انتقال می‌یابد :

×× موجودی کالا

×× خلاصه سود و زیان

بابت ثبت موجودی کالای پایان دوره

بستن حساب فروش کالا، برگشت از خرید و تخفیفات، تخفیفات نقدی خرید، درآمد حاصل از خدمات؛ این حساب‌ها ماهیت بستانکار داشته لذا در زمان بسته شدن به‌صورت برعکس ماهیت‌شان با ثبت زیر به حساب خلاصه سود و زیان بسته می‌شوند :

×× فروش کالا

×× برگشت از خرید و تخفیفات

×× تخفیفات نقدی خرید

×× درآمد حاصل از خدمات

×× خلاصه سود و زیان

بابت بستن حساب‌های فروش و ...

— بستن حساب خرید کالا، برگشت از فروش و تخفیفات، تخفیفات نقدی فروش، هزینه حمل کالای خریداری شده : این حساب‌ها ماهیت بدهکار داشته و در زمان بسته شدن به صورت برعکس ماهیت‌شان با ثبت زیر به حساب خلاصه سود و زیان بسته می‌شوند :

××	خلاصه سود و زیان
××	خرید کالا
××	برگشت از فروش و تخفیفات
××	تخفیفات نقدی
××	هزینه حمل کالای خریداری شده

بابت بستن حساب خرید و ...

— ثبت بستن هزینه‌های عملیاتی : تمامی هزینه‌های عملیاتی مانند هزینه حقوق، هزینه اجاره و ... که دارای ماهیت بدهکار بوده و در زمان بسته شدن به صورت برعکس ماهیت‌شان به حساب خلاصه سود و زیان بسته می‌شوند :

××	خلاصه سود و زیان
××	هزینه حقوق کارکنان
××	هزینه حقوق شرکا
××	هزینه اجاره
××	هزینه بیمه
××	⋮

بابت بستن هزینه‌های عملیاتی

تذکر مهم : چنانچه اختصاص حقوق در شرکت‌نامه به شرکا قید نشده باشد و براساس انعقاد قرارداد طبق قانون کار مانند سایر کارکنان باشد باید به عنوان هزینه حقوق در حساب‌ها ثبت گردد و جزء هزینه‌های عملیاتی شرکت محسوب می‌گردد.

— پس از انجام تمام مراحل فوق حساب خلاصه سود و زیان را مانده‌گیری می‌کنیم و مانده بستانکار این حساب را جهت انجام عملیات تقسیم سود و زیان به حساب تقسیم سود و زیان و یا سود و زیان انباشته منظور می‌کنیم که ثبت آن به صورت زیر است :

××	خلاصه سود و زیان
××	تقسیم سود و زیان

بابت بستن حساب خلاصه سود و زیان و انتقال سود

اگر مانده این حساب بدهکار باشد، آن را به حساب زیان انباشته و یا به حساب تقسیم سود و زیان منتقل می‌نماییم. که ثبت آن به صورت زیر است :

××	تقسیم سود و زیان
××	خلاصه سود و زیان

بابت بستن حساب خلاصه سود و زیان و انتقال زیان

لازم به تذکر است که در شرکت‌های تضامنی که نوع فعالیت آنان خدماتی است ابتدا حساب درآمد و سپس هزینه‌های عملیاتی را به خلاصه سود و زیان بسته و پس از مانده‌گیری حساب خلاصه سود و زیان نسبت به بستن آن اقدام می‌نماییم.

— بستن حساب برداشت شرکا : برداشت شرکا که به تفکیک برای هر شریک نگهداری می‌شود دارای ماهیت بدهکار بوده و

در پایان دوره مالی مانده برداشت هر شریک به حساب جاری همان شریک بسته می گردد که ثبت آن به قرار زیر است :

××

جاری شرکا

××

برداشت شرکا

مثال نمونه ۳ – تراز آزمایشی شرکت تضامنی حسینی و امیری در ۱۳××/۱۲/۲۹ به شرح زیر است :

نام حساب	بدهکار	بستانکار
موجودی نقد	۲/۵۰۰/۰۰۰	
حسابهای دریافتنی	۳/۲۰۰/۰۰۰	
موجودی کالا	۱/۴۰۰/۰۰۰	
پیش پرداخت بیمه	۲۰۰/۰۰۰	
اثاثه اداری	۳/۵۰۰/۰۰۰	
استهلاک انباشته اثاثه اداری		۹۰۰/۰۰۰
حسابهای پرداختنی		۲/۲۰۰/۰۰۰
اسناد پرداختنی		۵۰۰/۰۰۰
سرمایه امیری		۳/۶۰۰/۰۰۰
برداشت امیری	۵۰۰/۰۰۰	
سرمایه حسینی		۲/۰۰۰/۰۰۰
برداشت حسینی	۴۰۰/۰۰۰	
فروش کالا		۳۱/۰۰۰/۰۰۰
خرید کالا	۲۱/۰۰۰/۰۰۰	
هزینه های اداری	۴/۰۰۰/۰۰۰	
هزینه های توزیع و فروش	۳/۵۰۰/۰۰۰	
جمع	۴۰/۲۰۰/۰۰۰	۴۰/۲۰۰/۰۰۰

– موجودی کالای پایان دوره، معادل ۴۰۰/۰۰۰ ریال می باشد.

مطلوبست : ثبت رویدادهای مالی و بستن حسابهای موقت

حل :

دفتر روزنامه شرکت تضامنی حسینی و امیری

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			خلاصه سود و زیان موجودی کالا		۱/۴۰۰/۰۰۰	۱/۴۰۰/۰۰۰
۲			موجودی کالا خلاصه سود و زیان		۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۳			فروش کالا خلاصه سود و زیان		۳۱/۰۰۰/۰۰۰	۳۱/۰۰۰/۰۰۰
۴			خلاصه سود و زیان خرید کالا		۲۱/۰۰۰/۰۰۰	۲۱/۰۰۰/۰۰۰
۵			خلاصه سود و زیان هزینه‌های اداری هزینه‌های توزیع و فروش		۷/۵۰۰/۰۰۰	۴/۰۰۰/۰۰۰ ۳/۵۰۰/۰۰۰
۶			جاری شرکا - حسینی جاری شرکا - امیری برداشت - حسینی برداشت - امیری		۴۰۰/۰۰۰ ۵۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰ ۵۰۰/۰۰۰
۷			خلاصه سود و زیان تقسیم سود و زیان		۱/۵۰۰/۰۰۰	۱/۵۰۰/۰۰۰

خلاصه سود و زیان

④ ۴۰۰/۰۰۰	① ۱/۴۰۰/۰۰۰
② ۳۱/۰۰۰/۰۰۰	④ ۲۱/۰۰۰/۰۰۰
	⑤ ۷/۵۰۰/۰۰۰
	⑦ ۱/۵۰۰/۰۰۰

تقسیم سود و زیان

⑦ ۱/۵۰۰/۰۰۰	
① ۱/۵۰۰/۰۰۰	

برداشت (حسینی)

④ ۴۰۰/۰۰۰	② ۴۰۰/۰۰۰

جاری شرکا - امیری

	④ ۵۰۰/۰۰۰
	① ۵۰۰/۰۰۰

جاری شرکا - حسینی

	④ ۴۰۰/۰۰۰
	② ۴۰۰/۰۰۰

برداشت امیری

④ ۵۰۰/۰۰۰	② ۵۰۰/۰۰۰

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

- ۱- در بستن حساب‌های موقت شرکت تضامنی، کدام حساب نقش واسطه اولیه را دارا می‌باشد؟
 الف) حساب تقسیم سود (ج) تراز آزمایشی
 ب) حساب خلاصه سود و زیان (د) تراز اختتامیه
- ۲- مانده حساب «خلاصه سود و زیان» به کدام حساب انتقال می‌یابد؟
 الف) تراز آزمایشی (ج) صورتحساب سرمایه
 ب) ترازنامه (د) تقسیم سود و زیان
- ۳- در موقع بستن حساب‌های موقت، حساب برداشت به چه حسابی منتقل می‌شود؟
 الف) سرمایه شرکا (ج) تقسیم سود و زیان
 ب) حساب جاری شرکا (د) هیچ‌کدام
- ۴- هزینه‌های یک شرکت تضامنی در موقع بستن حساب‌ها، به چه حسابی منتقل می‌شوند؟
 الف) درآمد (ج) حساب خلاصه سود و زیان
 ب) تقسیم سود و زیان (د) ترازنامه
- ۵- کدام یک از ثبت‌های زیر، برای بستن حساب تخفیفات نقدی فروش، در دفتر روزنامه نوشته می‌شود؟
 الف) تخفیفات نقدی فروش ××
 خلاصه سود و زیان ××
 ب) تخفیفات نقدی فروش ××
 فروش کالا ××
 ج) خلاصه سود و زیان ××
 تخفیفات نقدی فروش ××
 د) فروش کالا ××
 تخفیفات نقدی فروش ××

مسئله

تراز آزمایشی پایان سال شرکت تضامنی خیبری و بابایی، به شرح زیر است. مطلوبست: ثبت رویدادهای مربوط به بستن حسابهای موقت در پایان سال و تنظیم تراز آزمایشی اختتامی.

تراز آزمایشی شرکت تضامنی خیبری و بابایی

نام حساب	بدهکار	بستانکار
موجودی نقد - بانک	۳/۰۰۰/۰۰۰	
حسابهای دریافتی	۴/۰۰۰/۰۰۰	
پیش پرداخت اجاره	۸۰۰/۰۰۰	
اثاثه اداری	۱/۷۰۰/۰۰۰	
ماشین آلات	۱/۵۰۰/۰۰۰	
حسابهای پرداختی		۲/۰۰۰/۰۰۰
اسناد پرداختی		۳/۰۰۰/۰۰۰
استهلاک انباشته اثاثه		۳۵۰/۰۰۰
سرمایه خیبری		۱/۸۰۰/۰۰۰
سرمایه بابایی		۱/۲۰۰/۰۰۰
برداشت خیبری	۳/۲۵۰/۰۰۰	
برداشت بابایی	۲/۳۵۰/۰۰۰	
درآمد تبلیغات		۶/۵۰۰/۰۰۰
درآمد خدمات		۱۰/۹۰۰/۰۰۰
هزینه حقوق	۲/۱۵۰/۰۰۰	
هزینه اجاره	۳/۲۰۰/۰۰۰	
هزینه بیمه	۱/۰۰۰/۰۰۰	
هزینه استهلاک اثاثه	۳۵۰/۰۰۰	
هزینه تبلیغات	۲/۰۰۰/۰۰۰	
هزینه آبدارخانه	۴۵۰/۰۰۰	
جمع	۲۵/۷۵۰/۰۰۰	۲۵/۷۵۰/۰۰۰

۳-۳- تقسیم سود و زیان

قبل از ورود به مبحث تقسیم سود و زیان لازم است هنرجویان عزیز به موارد زیر توجه کافی نمایند:

۳-۳-۱ سود تضمین شده (بهره) سرمایه: محاسبه سود تضمین شده (بهره) سرمایه در شرکت‌های تضامنی با توجه به خطرات احتمالی، چه میزان بیشتر از سرمایه‌گذاری مطمئن و بدون ریسک مثل سپرده گذاری در بانک می‌باشد؟ اگر تعلق بهره سرمایه (سود تضمین شده) به مانده سرمایه شرکا در شرکت‌نامه قید شده باشد مبلغ سود تضمین شده صرف نظر از وجود سود یا زیان باید محاسبه

و به حساب جاری شرکا منتقل شود. که این مبلغ می تواند به صورت درصدی از سرمایه اول دوره شرکا باشد.

۳-۳-۲- حقوق شرکا : اگر اختصاص حقوق به شرکا در شرکت نامه قید شده باشد، آن را قسمتی از تخصیص سود خالص به شرکا در نظر می گیرند، که فعالیت و خدمات بیشتری در شرکت انجام می دهند و نباید به عنوان هزینه حقوق و دستمزد محسوب گردد. چون شرکا در این حالت در شرکت های تضامنی صاحب و مالک سرمایه هستند، نه کارمند شرکت.

لازم به ذکر است که مبلغ حقوق شرکا هم صرف نظر از وجود سود و یا زیان باید به حساب جاری شرکا منظور شود.

۳-۳-۳- پاداش شرکا : در صورت توافق میان شرکا به جای پرداخت حقوق بابت خدماتی که شرکا انجام می دهند درصدی از سود خالص به عنوان پاداش شرکا به حساب جاری شرکا منظور می شود.

نحوه محاسبه پاداش و پرداخت آن به شرکا باید در شرکت نامه قید شده باشد. لذا پاداش به هریک از شرکا فقط در صورت وجود سود به آن ها تعلق می گیرد و در صورت داشتن زیان حق توزیع هیچ گونه پاداش به حساب شرکا را نداریم.

۳-۳-۴- مالیات بر عملکرد شرکت : طبق قانون مالیات های مستقیم، مالیات بر درآمد شرکت های تضامنی در صورت وجود سود با نرخ ۲۵٪ سود خالص محاسبه و منظور می گردد.

۳-۳-۵- وجود زیان در شرکت : طبق ماده ۱۳۲ قانون تجارت، اگر در نتیجه ضررهای وارده سهم الشرکه شرکا کم شود مادام که این کمبود جبران نشده باشد تأدیة هر نوع منفعت به شرکا ممنوع است.

عملیات حسابداری تقسیم سود و زیان

طبق ماده ۱۱۹ قانون تجارت، در شرکت تضامنی منافع به نسبت سهم الشرکه (سرمایه) بین شرکا تقسیم می شود مگر آن که شرکت نامه غیر از این ترتیب را مقرر داشته باشد و به دلیل این که معمولاً شرکت ها امتیازاتی را برای شرکای خود در نظر می گیرند، پس به طریقه زیر عمل می گردد :

۱- انتقال مانده سود : مانده بستانکار حساب خلاصه سود و زیان به حساب تقسیم سود و زیان منتقل می گردد.

حساب خلاصه سود و زیان ××

حساب تقسیم سود و زیان ××

بابت بستن حساب خلاصه سود و زیان و انتقال سود

۲- محاسبه و ثبت مالیات بر عملکرد شرکت : پس از انتقال سود خالص معادل ۲۵٪ آن به عنوان مالیات بر عملکرد شرکت

محاسبه و به ترتیب زیر ثبت می گردد :

حساب تقسیم سود و زیان ××

حساب ذخیره مالیات بر درآمد ××

بابت محاسبه و ثبت مالیات بر عملکرد شرکت

۳- محاسبه و ثبت سود تضمین شده (بهره) سرمایه : بر مبنای نرخ یا درصدهای قید شده در شرکت نامه به سرمایه شرکا

محاسبه و به ترتیب زیر ثبت می گردد :

حساب تقسیم سود و زیان ××

حساب جاری شرکا (به تفکیک) ××

بابت محاسبه و ثبت سود تضمین شده سرمایه

۴- محاسبه و ثبت حقوق یا پاداش شرکا : براساس توافقی های مندرج در شرکت نامه محاسبه شده و به ترتیب زیر ثبت می گردد :

حساب تقسیم سود و زیان ××

×× حساب جاری شرکا (به تفکیک)

بابت ثبت حقوق یا پاداش شرکا

۵- مانده‌گیری حساب تقسیم سود و زیان : پس از انجام تمام مراحل فوق حساب تقسیم سود و زیان را مانده‌گیری نموده که ممکن است مانده آن بدهکار یا بستانکار باشد.

الف) مانده بدهکار باشد : در این حالت از نظر حسابداری مانده بدهکار این حساب زیان شرکت بوده و این مانده بدهکار را

با ثبت زیر به حساب زیان انباشته و یا به حساب جاری شرکا به نسبت‌های تقسیم سود و زیان منظور می‌کنیم :

×× حساب زیان انباشته

×× حساب تقسیم سود و زیان

بابت بستن حساب تقسیم سود و زیان و انتقال زیان

و یا :

×× حساب جاری شرکا (به تفکیک)

×× حساب تقسیم سود و زیان

بابت بستن حساب تقسیم سود و زیان و انتقال زیان

ب) مانده بستانکار باشد : در این حالت سود باقی مانده به یکی از روش‌های زیر بین شرکا تقسیم و به حساب جاری آنان

منظور می‌شود.

۱- به نسبت مانده سرمایه

۲- به نسبت‌های معین درج شده در شرکت‌نامه

و به ترتیب زیر ثبت می‌شود :

×× حساب تقسیم سود و زیان

×× حساب جاری شرکا (به تفکیک)

بابت ثبت باقی مانده سهم سود شرکا

تذکر : نحوه ارائه صورت‌های مالی در شرکت‌های تضامنی همانند سایر شرکت‌ها می‌باشد ولی فرق اساسی در این است که بعد

از تنظیم گزارش سود و زیان، جدول صورت وضعیت تقسیم سود نیز ارائه می‌گردد.

مثال نمونه ۱، تقسیم سود به نسبت مانده سرمایه اول دوره : آقایان حسینی و خانی در شرکت تضامنی حسینی و

خانی شریک‌اند. سرمایه حسینی ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال و سرمایه خانی ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال است و در شرکت‌نامه برای تقسیم سود

و زیان ترتیب خاصی پیش‌بینی نشده است. اگر سود ویژه شرکت قبل از کسر مالیات در پایان دوره مالی مبلغ ۱/۴۰۰/۰۰۰

ریال باشد.

مطلوبست : انجام محاسبات و عملیات حسابداری لازم و تنظیم صورت وضعیت تقسیم سود و زیان.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی حسینی و خانی

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		خلاصه سود و زیان		۱/۴۰۰/۰۰۰	مالیات بر عملکرد $۱/۴۰۰/۰۰۰ \times ۲۵\% = ۳۵۰/۰۰۰$
		<u>تقسیم سود و زیان</u>			باقی مانده سود $۱/۴۰۰/۰۰۰ - ۳۵۰/۰۰۰ = ۱/۰۵۰/۰۰۰$
۲		تقسیم سود و زیان		۳۵۰/۰۰۰	جمع سرمایه ها $۴/۰۰۰/۰۰۰ + ۳/۰۰۰/۰۰۰ = ۷/۰۰۰/۰۰۰$
		<u>ذخیره مالیات بر درآمد</u>		۳۵۰/۰۰۰	سهم سود حسینی $۱/۰۵۰/۰۰۰ \times \frac{۴/۰۰۰/۰۰۰}{۷/۰۰۰/۰۰۰} = ۶۰۰/۰۰۰$
۳		تقسیم سود و زیان		۱/۰۵۰/۰۰۰	سهم سود خانی $۱/۰۵۰/۰۰۰ \times \frac{۳/۰۰۰/۰۰۰}{۷/۰۰۰/۰۰۰} = ۴۵۰/۰۰۰$
		حساب جاری حسینی		۶۰۰/۰۰۰	
		<u>حساب جاری خانی</u>		۴۵۰/۰۰۰	

صورت وضعیت تقسیم سود و زیان

شرح	حسینی	خانی	جمع
سود خالص پس از کسر مالیات	—	—	۱/۰۵۰/۰۰۰
کسر شود : سهم سود شرکا	۶۰۰/۰۰۰	۴۵۰/۰۰۰	(۱/۰۵۰/۰۰۰)
سهم نهایی هر شریک	۶۰۰/۰۰۰	۴۵۰/۰۰۰	—

مثال نمونه ۲، تقسیم سود به نسبت های معین : رحمتی و رضایی با سرمایه هایی به ترتیب ۷/۰۰۰/۰۰۰ و ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال شرکای شرکت تضامنی رحمتی و رضایی هستند و طبق شرکت نامه سود و زیان به نسبت های ۳ و ۲ میان آنان تسهیم می گردد. چنانچه سود عملکرد سال مالی قبل از کسر مالیات معادل مبلغ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

مطلوبست : انجام محاسبات و عملیات حسابداری لازم و تنظیم صورت وضعیت تقسیم و سود و زیان.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی رحمتی و رضایی

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		خلاصه سود و زیان		۴/۰۰۰/۰۰۰	مالیات بر عملکرد $۴/۰۰۰/۰۰۰ \times ۲۵\% = ۱/۰۰۰/۰۰۰$
		<u>تقسیم سود و زیان</u>			مانده سود $۴/۰۰۰/۰۰۰ - ۱/۰۰۰/۰۰۰ = ۳/۰۰۰/۰۰۰$
۲		تقسیم سود و زیان		۱/۰۰۰/۰۰۰	جمع نسبت ها $۳ + ۲ = ۵$
		<u>ذخیره مالیات بر درآمد</u>		۱/۰۰۰/۰۰۰	سهم سود رحمتی $۳/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۳}{۵} = ۱/۸۰۰/۰۰۰$
۳		تقسیم سود و زیان		۳/۰۰۰/۰۰۰	سهم سود رضایی $۳/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۲}{۵} = ۱/۲۰۰/۰۰۰$
		جاری رحمتی		۱/۸۰۰/۰۰۰	
		جاری رضایی		۱/۲۰۰/۰۰۰	

صورت وضعیت تقسیم سود و زیان

شرح	رحمتی	رضایی	جمع
سود خالص پس از کسر مالیات	—	—	۳/۰۰۰/۰۰۰
کسر شود : سهم سود شرکا	۱/۸۰۰/۰۰۰	۱/۲۰۰/۰۰۰	(۳/۰۰۰/۰۰۰)
سهم نهایی هر شریک	۱/۸۰۰/۰۰۰	۱/۲۰۰/۰۰۰	—

مثال نمونه ۳، تقسیم سود با احتساب سود تضمین شده سرمایه و حقوق و پاداش و نسبت معین : مسعودی و مرادی هریک با سرمایه‌هایی معادل ۸/۰۰۰/۰۰۰ و ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال شرکای شرکت تضامنی مسعودی و مرادی هستند. طبق شرکت‌نامه نرخ سود تضمین شده ۱۰٪ سرمایه اول دوره شرکا بوده و مبلغ ۴۰۰/۰۰۰ ریال حقوق سالانه برای مسعودی و ۲۰۰/۰۰۰ ریال پاداش برای مرادی منظور شده است و مابقی سود و زیان به نسبت‌های ۲ و ۱ بین آنان تسهیم می‌گردد. چنانچه سود عملکرد سال مالی قبل از کسر مالیات مبلغ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

مطلوبست : انجام محاسبات و عملیات حسابداری لازم جهت تقسیم سود و زیان و تنظیم جدول صورت وضعیت تقسیم سود

و زیان.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی مسعودی و مرادی

ردیف	تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
۱		خلاصه سود و زیان	۴/۰۰۰/۰۰۰	
		تقسیم سود و زیان	۴/۰۰۰/۰۰۰	
۲		تقسیم سود و زیان	۱/۰۰۰/۰۰۰	
		ذخیره مالیات بر درآمد	۱/۰۰۰/۰۰۰	
۳		تقسیم سود و زیان	۱/۵۰۰/۰۰۰	
		جاری مسعودی	۸۰۰/۰۰۰	
		جاری مرادی	۷۰۰/۰۰۰	
۴		تقسیم سود و زیان	۶۰۰/۰۰۰	
		جاری مسعودی	۴۰۰/۰۰۰	
		جاری مرادی	۲۰۰/۰۰۰	
۵		تقسیم سود و زیان	۹۰۰/۰۰۰	
		جاری مسعودی	۶۰۰/۰۰۰	
		جاری مرادی	۳۰۰/۰۰۰	

ماليات بر عملکرد	$۱/۰۰۰/۰۰۰ = ۴/۰۰۰/۰۰۰ \times ۲۵\%$
بهره سرمایه مسعودی	$۸۰۰/۰۰۰ = ۸/۰۰۰/۰۰۰ \times ۱۰\%$
بهره سرمایه مرادی	$۷۰۰/۰۰۰ = ۷/۰۰۰/۰۰۰ \times ۱۰\%$

حساب تقسیم سود و زیان			
(۱)	۴/۰۰۰/۰۰۰	(۲)	۱/۰۰۰/۰۰۰
		(۳)	۱/۵۰۰/۰۰۰
		(۴)	۶۰۰/۰۰۰
	۴/۰۰۰/۰۰۰		۳/۱۰۰/۰۰۰
	مانده ۹۰۰/۰۰۰		

جمع نسبت‌ها $۲ + ۱ = ۳$

باقی مانده سهم سود مسعودی $۹۰۰/۰۰۰ \times \frac{۲}{۳} = ۶۰۰/۰۰۰$

باقی مانده سهم سود مرادی $۹۰۰/۰۰۰ \times \frac{۱}{۳} = ۳۰۰/۰۰۰$

جدول صورت وضعیت تقسیم سود و زیان

شرح	مسعودی	مرادی	جمع
سود خالص پس از کسر مالیات	—	—	۳/۰۰۰/۰۰۰
کسر شود : سود تضمین شده سرمایه شرکا	۸۰۰/۰۰۰	۷۰۰/۰۰۰	(۱/۵۰۰/۰۰۰)
باقی مانده سود	—	—	۱/۵۰۰/۰۰۰
کسر شود : حقوق و پاداش شرکا	۴۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	(۶۰۰/۰۰۰)
باقی مانده سود	—	—	۹۰۰/۰۰۰
کسر شود : باقی مانده سهم سود شرکا	۶۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	(۹۰۰/۰۰۰)
سهم نهایی هر شریک	۱/۸۰۰/۰۰۰	۱/۲۰۰/۰۰۰	—

مثال نمونه ۴ : نوری و فروزان، شرکتی تضامنی تشکیل داده اند. سرمایه نوری ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال و سرمایه فروزان ۷۰۰/۰۰۰ ریال بوده است. اگر نوری به صورت تمام وقت و فروزان به صورت نیمه وقت در شرکت مشغول کار باشند و سود عملکرد سال پس از کسر مالیات مبلغ ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال باشد، مطلوبست : تقسیم سود بر اساس هر یک از مفروضات زیر :

۴/۱ — تقسیم سود به نسبت مساوی

۴/۲ — تقسیم سود پس از احتساب بهره ای معادل ۸٪ سرمایه اولیه و تقسیم باقی مانده سود به نسبت $\frac{1}{3}$ و $\frac{2}{3}$ سهم نوری و فروزان.

۴/۳ — تقسیم سود پس از احتساب بهره ای معادل ۵٪ سرمایه اولیه و منظور کردن پاداش سالانه ۵۰۰/۰۰۰ ریال برای نوری و ۲۰۰/۰۰۰ ریال برای فروزان و تقسیم باقی مانده سود به نسبت مساوی

۴/۴ — تقسیم سود به نسبت سرمایه اولیه.

حل با فرض ۴/۱ :

$$۱/۵۰۰/۰۰۰ \div ۲ = ۷۵۰/۰۰۰$$

سهم سود هر شریک به نسبت مساوی

حل با فرض ۴/۲ :

$$۱/۰۰۰/۰۰۰ \times ۸\% = ۸۰/۰۰۰$$

بهره ۸٪ نوری

$$۷۰۰/۰۰۰ \times ۸\% = ۵۶/۰۰۰$$

بهره ۸٪ فروزان

$$۸۰/۰۰۰ + ۵۶/۰۰۰ = ۱۳۶/۰۰۰$$

کل بهره سرمایه شرکا

$$۱/۵۰۰/۰۰۰ - ۱۳۶/۰۰۰ = ۱/۳۶۴/۰۰۰$$

سود قابل تقسیم پس از کسر بهره

$$۱۳۶۴۰۰۰ \times \frac{1}{3} = ۴۵۴۶۶۷$$

باقی مانده سهم نوری

$$۱۳۶۴۰۰۰ \times \frac{2}{3} = ۹۰۹۳۳۳$$

باقی مانده سهم فروزان

صورت وضعیت تقسیم سود

شرح عملیات	نوری	فروزان	جمع کل
سود خالص پس از کسر مالیات کسر می شود : سود (بهره) سرمایه شرکا	۸۰/۰۰۰	۵۶/۰۰۰	۱/۵۰۰/۰۰۰ (۱۳۶/۰۰۰)
سود قابل تقسیم سهام سود هریک از شرکا (به نسبت های $\frac{۱}{۳}$ و $\frac{۲}{۳}$)	۴۵۴/۶۶۷	۹۰۹/۳۳۳	۱/۳۶۴/۰۰۰ (۱/۳۶۴/۰۰۰)
کل دریافتی هر شریک	۵۳۴/۶۶۷	۹۶۵/۳۳۳	—

حل با فرض ۴/۳ :

سود (بهره) سرمایه نوری	$۱/۰۰۰/۰۰۰ \times ۵\% = ۵۰/۰۰۰$
سود (بهره) سرمایه فروزان	$۷۰۰/۰۰۰ \times ۵\% = ۳۵/۰۰۰$
جمع سود (بهره) سرمایه شرکا	$۵۰/۰۰۰ + ۳۵/۰۰۰ = ۸۵/۰۰۰$
باقی مانده سود	$۱/۵۰۰/۰۰۰ - ۸۵/۰۰۰ = ۱/۴۱۵/۰۰۰$
باقی مانده سود پس از کسر پاداش شرکا	$۱/۴۱۵/۰۰۰ - (۵۰۰/۰۰۰ + ۲۰۰/۰۰۰) = ۷۱۵/۰۰۰$
سهام سود هریک از شرکا	$۷۱۵/۰۰۰ \div ۲ = ۳۵۷/۵۰۰$
کل سود سرمایه سهام نوری	$(۵۰/۰۰۰ + ۵۰۰/۰۰۰ + ۳۵۷/۵۰۰) = ۹۰۷/۵۰۰$
کل سود سرمایه سهام فروزان	$(۳۵/۰۰۰ + ۲۰۰/۰۰۰ + ۳۵۷/۵۰۰) = ۵۹۲/۵۰۰$

صورت وضعیت تقسیم سود

شرح عملیات	نوری	فروزان	جمع کل
سود خالص پس از کسر مالیات کسر می شود : سود (بهره) ۵٪ سرمایه	۵۰/۰۰۰	۳۵/۰۰۰	۱/۵۰۰/۰۰۰ (۸۵/۰۰۰)
باقی مانده سود کسر می شود : پاداش شرکا	۵۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	۱/۴۱۵/۰۰۰ (۷۰۰/۰۰۰)
باقی مانده سود تقسیم سود به نسبت مساوی	۳۵۷/۵۰۰	۳۵۷/۵۰۰	۷۱۵/۰۰۰ (۷۱۵/۰۰۰)
کل دریافتی هریک از شرکا	۹۰۷/۵۰۰	۵۹۲/۵۰۰	—

حل با فرض ۴/۴ :

جمع سرمایه شرکا	$۱/۰۰۰/۰۰۰ + ۷۰۰/۰۰۰ = ۱/۷۰۰/۰۰۰$
سهام سود نوری	$۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۱/۰۰۰/۰۰۰}{۱/۷۰۰/۰۰۰} = ۸۸۲/۳۵۳$

$$\frac{1}{5000000} \times \frac{700000}{17000000} = 617/647 \quad \text{سهم سود فروزان}$$

مثال نمونه ۵: الهامی و حبیبی، در تاریخ ۱۳۰۰/۰۲/۱۵، شرکتی تضامنی با سرمایه یکصد میلیون ریال که ۶۰ میلیون ریال سهم شرکت الهامی و ۴۰ میلیون ریال سهم شرکت حبیبی بوده است تأسیس کرده‌اند. اگر سود عملکرد سال ۱۳۰۰ پس از کسر مالیات معادل ۴۰ میلیون ریال باشد، مطلوب است: تعیین سهم سود هر یک از شرکا با مفروضات زیر:

فرض ۱- تقسیم سود به نسبت سرمایه‌گذاری اولیه.

فرض ۲- در صورتی که شرکت نامه، نحوه تقسیم سود را مشخص نکرده باشد.

فرض ۳- تعلق بهره ۱۲٪ به سرمایه هر یک از شرکا و تقسیم بقیه به نسبت $\frac{3}{5}$ و $\frac{2}{5}$.

فرض ۴- تعلق پاداش به الهامی و حبیبی به ترتیب معادل ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال و ۸۰۰/۰۰۰ ریال و تقسیم بقیه به نسبت مساوی.

حل با فرض ۱:

$$60/000/000 + 40/000/000 = 100/000/000 \quad \text{جمع سرمایه شرکا}$$

$$(40/000/000 \div 100/000/000) \times 60/000/000 = 24/000/000 \quad \text{سهم سود الهامی}$$

$$(60/000/000 \div 100/000/000) \times 40/000/000 = 16/000/000 \quad \text{سهم سود حبیبی}$$

حل با فرض ۲:

چون در شرکت نامه، هیچ‌گونه تصمیمی در مورد تقسیم سود وجود ندارد، انجام این کار، به نسبت سرمایه‌گذاری شرکا خواهد بود که حل (۲) نیز مشابه حل فرض (۱) می‌باشد.

حل با فرض ۳:

$$60/000/000 \times 12\% = 7/200/000 \quad \text{سود (بهره) سرمایه الهامی}$$

$$40/000/000 \times 12\% = 4/800/000 \quad \text{سود (بهره) سرمایه حبیبی}$$

$$(7/200/000 + 4/800/000) = 12/000/000 \quad \text{جمع سود (بهره) سرمایه شرکا}$$

$$40/000/000 - 12/000/000 = 28/000/000 \quad \text{باقی مانده سود}$$

$$28/000/000 \times \frac{3}{5} = 16/800/000 \quad \text{سهم سود الهامی}$$

$$28/000/000 \times \frac{2}{5} = 11/200/000 \quad \text{سهم سود حبیبی}$$

$$7/200/000 + 16/800/000 = 24/000/000 \quad \text{کل سهم سود الهامی}$$

$$4/800/000 + 11/200/000 = 16/000/000 \quad \text{کل سهم سود حبیبی}$$

حل با فرض ۴:

$$2/000/000 + 800/000 = 2/800/000 \quad \text{مجموع پاداش شرکا}$$

$$40/000/000 - 2/800/000 = 37/200/000 \quad \text{باقی مانده سهم سود شرکا}$$

$$37/200/000 \div 2 = 18/600/000 \quad \text{سهم سود هر شریک}$$

$$(18/600/000 + 2/000/000) = 20/600/000 \quad \text{سهم سود الهامی}$$

$$(18/600/000 + 800/000) = 19/400/000 \quad \text{سهم سود حبیبی}$$

مثال نمونه ۶: شرکت تضامنی اکبری و حسینی در طی سال جاری مبلغی معادل ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال زیان داشته است طبق شرکت‌نامه به هر یک از شرکا مبلغی معادل ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال حق الزحمه سالانه و ۱۰ درصد بهره سرمایه شرکا تعلق می‌گیرد. در صورتی که سرمایه اکبری ۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و سرمایه حسینی ۱۳۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد و نسبت تقسیم سود و زیان مساوی باشد. مطلوبست: تنظیم جدول تقسیم سود بر مبنای اطلاعات فوق و ثبت‌های مربوطه.

یادآوری: اگر عملیات شرکت تضامنی منجر به زیان گردد از نظر حسابداری می‌توان زیان مذکور را در بدهکار حساب تقسیم سود و زیان، انباشته کرد و این حساب در ترازنامه کاهنده سرمایه شرکت خواهد بود و یا اینکه مانده زیان را هم مانند سود بین شرکا تقسیم کرده و ثبت‌های زیر انجام می‌شود:

حساب تقسیم سود و زیان	حساب تقسیم سود و زیان ۳/۰۰۰/۰۰۰
۳/۰۰۰/۰۰۰ (۱)	خلاصه سود و زیان ۳/۰۰۰/۰۰۰
۳۳/۰۰۰/۰۰۰ (۲)	بابت انتقال زیان به حساب سود و زیان
۲۴/۰۰۰/۰۰۰ (۳)	حساب تقسیم سود و زیان ۳۳/۰۰۰/۰۰۰
مانده ۶۰/۰۰۰/۰۰۰	جاری اکبری ۲۰/۰۰۰/۰۰۰
	جاری حسینی ۱۳/۰۰۰/۰۰۰
	بابت سود سرمایه شرکا
	حساب تقسیم سود و زیان ۲۴/۰۰۰/۰۰۰
	جاری اکبری ۱۲/۰۰۰/۰۰۰
	جاری حسینی ۱۲/۰۰۰/۰۰۰
	بابت حقوق شرکا
	جاری اکبری ۳۰/۰۰۰/۰۰۰
	جاری حسینی ۳۰/۰۰۰/۰۰۰
	حساب تقسیم سود و زیان ۶۰/۰۰۰/۰۰۰
	بابت انتقال زیان به جاری شرکا

صورت وضعیت تقسیم سود و زیان

شرح عملیات	اکبری	حسینی	جمع کل
زیان عملکرد سال (زیان عملیاتی)			(۳/۰۰۰/۰۰۰)
اضافه می‌شود: سود (بهره) ۱۰٪ سرمایه	۲۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۳/۰۰۰/۰۰۰	(۳۳/۰۰۰/۰۰۰)
مانده زیان			(۳۶/۰۰۰/۰۰۰)
اضافه می‌شود: سهم حقوق شرکا	۱۲/۰۰۰/۰۰۰	۱۲/۰۰۰/۰۰۰	(۲۴/۰۰۰/۰۰۰)
مانده زیان			(۶۰/۰۰۰/۰۰۰)
تقسیم زیان به نسبت مساوی	(۳۰/۰۰۰/۰۰۰)	(۳۰/۰۰۰/۰۰۰)	۶۰/۰۰۰/۰۰۰
سهم نهایی هریک از شرکا	۲/۰۰۰/۰۰۰	(۵/۰۰۰/۰۰۰)	۰

مثال نمونه ۷: فخری، غلامی، نوری، به ترتیب با سرمایه ۲۵/۰۰۰/۰۰۰، ۳۰/۰۰۰/۰۰۰، ۴۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال شرکای یک شرکت تضامنی بوده و به نسبت ۳ و ۲ و ۵ در سود و زیان سهم هستند در طی سال مبلغ ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال حق الزحمه به فخری طبق قانون تعلق گرفته و طبق شرکت نامه سالانه ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال پاداش به غلامی تعلق می گیرد. شرکاء توافق کردند ۱۰٪ به عنوان سود تضمین شده سرمایه منظور شود ولی در شرکت نامه قید نشده است اگر این شرکت در طی سال مالی ۸۰ مبلغ ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال زیان داشته باشد؛ مطلوبست: انجام عملیات حسابداری تقسیم سود و زیان.

حل:

با توجه به این که مبلغ پرداخت شده بابت حق الزحمه به فخری در قالب قانون کار بوده و به عنوان هزینه حقوق در هزینه های عملیاتی شرکت منظور شده است و از این بابت در مرحله تقسیم سود و زیان ثبتی انجام نمی گیرد و با استناد به این که اگر نرخ سود تضمین شده سرمایه در شرکت نامه قید نشده باشد در صورت وجود زیان نباید در حساب ها منظور شود (در صورت وجود سود باید منظور شود). هم چنین در صورت زیان نباید پاداشی به شرکا تعلق بگیرد.

دفتر روزنامه

تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	حساب تقسیم سود و زیان حساب خلاصه سود و زیان		۴/۵۰۰/۰۰۰	۴/۵۰۰/۰۰۰
	جاری فخری جاری غلامی جاری نوری حساب تقسیم سود و زیان		۱/۳۵۰/۰۰۰ ۹۰۰/۰۰۰ ۲/۲۵۰/۰۰۰	۴/۵۰۰/۰۰۰

صورت وضعیت تقسیم سود و زیان

شرح عملیات	فخری	غلامی	نوری	
زیان عملکرد (زیان عملیاتی)				(۴/۵۰۰/۰۰۰)
تقسیم زیان : به نسبت ۳ و ۲ و ۵	(۱/۳۵۰/۰۰۰)	(۹۰۰/۰۰۰)	(۲/۲۵۰/۰۰۰)	۴/۵۰۰/۰۰۰
سهم نهایی شرکاء از سود و زیان	(۱/۳۵۰/۰۰۰)	(۹۰۰/۰۰۰)	(۲/۲۵۰/۰۰۰)	۰

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

- ۱- چنانچه در یک شرکت تضامنی، سود تضمین شده‌ای به سهم‌الشرکه شرکا تعلق گیرد :
 - (الف) تعلق سود تضمین شده همراه با برداشت شرکا انجام می‌گیرد.
 - (ب) سود تضمین شده، قبل از تقسیم سود محاسبه و به حساب جاری شرکا تخصیص می‌یابد.
 - (ج) سود تضمین شده، پس از تقسیم سود، محاسبه و به حساب جاری شرکا تخصیص می‌یابد.
 - (د) هیچ‌کدام از موارد فوق
- ۲- کدام گزینه در مورد دارایی‌های شرکت تضامنی صحیح است؟
 - (الف) دارایی‌های شرکت، دارایی‌های شرکا محسوب می‌شود.
 - (ب) دارایی‌های شرکت، دارایی‌های مشترک شرکا محسوب می‌شود.
 - (ج) دارایی‌های شرکت، دارایی‌های مشترک شرکا معادل حق‌السهم آنان است.
 - (د) هیچ‌یک از موارد فوق
- ۳- در یک شرکت تضامنی، تقسیم سود بر اساس کدام یک از موارد زیر صورت می‌گیرد :
 - (الف) توافق شرکا
 - (ب) به نسبت سرمایه آنان
 - (ج) به نسبت مساوی
 - (د) هیچ‌کدام از موارد فوق
- ۴- برای انتقال سود به حساب شرکا در شرکت تضامنی، چه ثبتي انجام می‌شود؟
 - (الف) خلاصه حساب سود و زیان (بدهکار) - حساب تقسیم سود و زیان (بستانکار)
 - (ب) حساب تقسیم سود و زیان (بدهکار) - حساب خلاصه سود و زیان (بستانکار)
 - (ج) حساب تقسیم سود و زیان (بدهکار) - جاری شرکا (بستانکار)
 - (د) جاری شرکا (بدهکار) - حساب تقسیم سود و زیان (بستانکار)
- ۵- کدام گزینه صحیح است؟
 - (الف) در شرکت تضامنی، در همه حالات، تقسیم سود و زیان مجاز می‌باشد.
 - (ب) در شرکت تضامنی چنانچه بر اثر زیان‌های وارده، سهم‌الشرکه شرکا کم شده باشد، تا زمان تأدیه این کمبود، تقسیم سود مجاز نیست.
 - (ج) تقسیم سود و زیان ربطی به ضررهای وارده قبلی ندارد.
 - (د) هیچ‌کدام از موارد فوق
- ۶- اگر در شرکت‌نامه یک شرکت تضامنی، حق‌الزحمه‌ای برای خدمات برخی از شرکا در نظر گرفته شود :
 - (الف) تخصیص حق‌الزحمه هر یک از شرکا قبل از تقسیم سود صورت می‌گیرد.
 - (ب) تخصیص حق‌الزحمه شرکا پس از تقسیم سود انجام می‌شود.
 - (ج) تخصیص حق‌الزحمه شرکا پس از کسر برداشت خواهد بود.
 - (د) هیچ‌کدام از موارد فوق

مسائل

۱- شرکای شرکت تضامنی رسولی و شرکا، عبارت‌اند از: رسولی، خادم و علوی. طبق توافق‌نامه شرکا مقرر گردیده است باتوجه به‌شغل بودن آقای رسولی و خانم خادم، به‌ترتیب مبالغ $۱/۰۰۰/۰۰۰$ و $۲/۵۰۰/۰۰۰$ ریال به‌عنوان پاداش مدیریت به آنان تعلق گیرد و باقیمانده سود به نسبت ۱ و ۲ و ۳ بین کلیه شرکا تقسیم گردد. در صورتی که سود قابل تقسیم شرکت پس از کسر مالیات $۹۵/۰۰۰/۰۰۰$ ریال باشد، **مطلوبست**: ثبت حسابداری تقسیم سود و زیان و تنظیم صورت وضعیت تقسیم سود و زیان.

۲- در شرکت تضامنی مقرر گردید، از سود قابل تقسیم، معادل ۱۰ درصد سرمایه هر یک از شرکا به عنوان سود تضمین شده سرمایه در نظر گرفته شود و باقی‌مانده سود و زیان به نسبت $\frac{۱}{۳}$ و $\frac{۲}{۳}$ بین شرکای شرکت (روزبهرانی و خسروی) تقسیم شود. در صورتی که سود قابل تقسیم سال $۱۳\times\times$ شرکت پس از کسر مالیات، معادل $۳/۰۲۰/۰۰۰$ ریال و سرمایه روزبهرانی $۱/۵۰۰/۰۰۰$ و سرمایه خسروی $۱/۷۰۰/۰۰۰$ ریال باشد. **مطلوبست**: ثبت حسابداری تقسیم سود و زیان و تنظیم صورت وضعیت تقسیم سود و زیان.

۳- فانی، امیری و فرزادی، شرکای شرکت تضامنی فانی و شرکا هستند. سرمایه هر یک از آنها، به ترتیب $۳/۰۰۰/۰۰۰$ و $۶/۰۰۰/۰۰۰$ و $۹/۰۰۰/۰۰۰$ ریال می‌باشد. طبق توافق شرکا، با توجه به فعالیت فانی و فرزادی، قرار شده است به ترتیب مبالغ $۱/۵۰۰/۰۰۰$ و $۲/۰۰۰/۰۰۰$ ریال حق الزحمه سالانه برای آنان منظور گردد و سپس، نسبت به سرمایه هر یک از شرکا، معادل ۹٪ سود سالانه در نظر گرفته شود. آن‌گاه باقی‌مانده به نسبت ۲۰٪ و ۶۰٪ و ۲۰٪ بین آنان تقسیم گردد. **مطلوبست**: سهم سود هر یک از شرکا در سال $۱۳\times\times$ با مفروضات زیر و ثبت رویداد حسابداری مربوط و تنظیم صورت وضعیت تقسیم سود و زیان.

الف) سود عملکرد سال $۱۳\times\times$ معادل $۸/۵۰۰/۰۰۰$ ریال قبل از کسر مالیات باشد.

ب) زیان عملکرد سال $۱۳\times\times$ معادل $۵/۰۰۰/۰۰۰$ ریال باشد.

۴- خانم‌ها سوهانی و حسینی در تاریخ $۱۳\times\times/۲/۱$ ، شرکتی تضامنی تشکیل داده‌اند. سهم الشرکه آنان به ترتیب معادل $۵/۰۰۰/۰۰۰$ و $۲/۰۰۰/۰۰۰$ ریال می‌باشد. در صورتی که سود خالص سال $۱۳\times\times$ پس از کسر مالیات، معادل $۱/۴۰۰/۰۰۰$ ریال و نسبت سود و زیان شرکا طبق شرکت‌نامه ۳ و ۲ باشد، **مطلوبست**: اولاً: محاسبه سود هر یک از شرکا.

ثانیاً: ثبت حسابداری سود و زیان و انتقال آن به حساب شرکا.

۵- کمالی و کریمی در $۱۳\times\times/۲/۱$ ، شرکتی تضامنی تشکیل داده‌اند. سهم الشرکه هر یک به ترتیب $۳/۰۰۰/۰۰۰$ و $۵/۰۰۰/۰۰۰$ ریال می‌باشد. بر اساس شرکت‌نامه، مقرر گردیده است حق الزحمه هر یک سالانه معادل $۵۰۰/۰۰۰$ و $۸۰۰/۰۰۰$ ریال باشد. چنانچه سود سال $۱۳\times\times$ شرکت قبل از کسر مالیات، معادل $۹/۰۰۰/۰۰۰$ ریال باشد و تقسیم سود (زیان) شرکت بر اساس سهم الشرکه آنان صورت گیرد، **مطلوبست**: نحوه تقسیم سود بین شرکا و ثبت حسابداری رویداد مربوط و تنظیم صورت وضعیت تقسیم سود و زیان.

۶- عزیزی و امیدی، در $۱۳\times\times/۴/۱$ ، شرکتی تضامنی تشکیل داده‌اند. سهم الشرکه آنان به ترتیب معادل

۳/۰۰۰/۰۰۰ و ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال می‌باشد. سود سال $۱۳ \times$ این شرکت قبل از کسر مالیات، معادل ۱۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال بوده است. شرکت‌نامه شرکت تقسیم سود را به شرح زیر مجاز دانسته است :

الف) ۱۰٪ به‌عنوان سود تضمین شده به ماندهٔ اول دوره سرمایه شرکا

ب) تخصیص مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال به عزیزی و ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال به امیدی به عنوان حق الزحمه

ج) تقسیم باقی‌مانده سود و زیان به نسبت ۳ و ۵

مطلوبست : تقسیم سود بین شرکا و ثبت رویدادهای مالی فوق در دفتر روزنامه شرکت و تنظیم صورت وضعیت تقسیم سود و زیان.

۷- بابایی، حیدری و حسنی، شرکای شرکت تضامنی حیدری و شرکا هستند. سهم الشرکه آنان به ترتیب، معادل ۳/۰۰۰/۰۰۰، ۴/۵۰۰/۰۰۰ و ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال می‌باشد. به استناد شرکت‌نامه، نحوه تقسیم سود در این شرکت به شرح زیر است :

- تخصیص ۸٪ سود تضمین شده به سهم الشرکه هر یک از شرکا

- تخصیص مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال حق الزحمه خانم بابایی

- تخصیص و تقسیم باقی‌مانده سود و زیان بین بابایی، حیدری و حسنی به نسبت‌های $\frac{۲}{۶}$ و $\frac{۱}{۶}$ و $\frac{۳}{۶}$

مطلوبست : تنظیم صورت ریز تقسیم سود بین شرکا، و ثبت فعالیت‌ها در دفتر روزنامه شرکت در هر یک از حالت‌های زیر :

الف) سود ویژه معادل ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال قبل از کسر مالیات باشد.

ب) زیان ویژه معادل ۹/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

۸- اسدی، یاری و جلیلی، در $۱۳ \times ۵/۲$ هر یک با سرمایه‌ای معادل ۷۰۰/۰۰۰ ریال شرکت تضامنی اسدی و شرکا را تشکیل داده‌اند. طی سال مذکور، برداشت شرکا از شرکت عبارت بوده است از :

اسدی ۲۰۰/۰۰۰ ریال، یاری ۱۰۰/۰۰۰ ریال و جلیلی ۱۲۰/۰۰۰ ریال چنانچه نسبت تقسیم سود و زیان طبق شرکت‌نامه برای هر یک از شرکا به ترتیب ۴۰٪، ۳۰٪ و ۳۰٪ باشد و سود خالص شرکت در پایان سال $۱۳ \times$ پس از کسر مالیات معادل ۷۲/۰۰۰ ریال بوده باشد، **مطلوبست :** ثبت رویدادهای فوق در دفتر روزنامه و بستن حساب خلاصه سود و زیان.

۹- مهدوی، انوری و خلیلی، شرکای یک شرکت تضامنی‌اند که به نسبت $\frac{۱}{۶}$ ، $\frac{۲}{۶}$ و $\frac{۳}{۶}$ در سود و زیان شریک هستند. مانده اول دوره سرمایه شرکا به ترتیب معادل ۳/۰۰۰/۰۰۰، ۶/۰۰۰/۰۰۰ و ۷/۵۰۰/۰۰۰ ریال می‌باشد. اگر در شرکت‌نامه، سود تضمین شده‌ای معادل ۸٪ سرمایه اول دوره شرکا در نظر گرفته شده باشد و سود خالص سال مذکور پس از کسر مالیات ۲/۹۷۰/۰۰۰ ریال باشد، **مطلوبست :** تهیه صورت تقسیم سود و ثبت مربوط به بستن خلاصه حساب سود و زیان و تقسیم سود و زیان در دفاتر شرکت.

۱۰- احمد و نادر به ترتیب به نسبت $\frac{۲}{۵}$ و $\frac{۳}{۵}$ عضو یک شرکت تضامنی هستند تراز آزمایشی اصلاح شده این شرکت در پایان سال ۸۲ به صورت زیر بود :

عنوان حساب	بدهکار	بستانکار
موجودی نقد	۱۸/۰۰۰/۰۰۰	
حساب‌های دریافتی	۲۰/۰۰۰/۰۰۰	
اثاثه اداری	۳۰/۰۰۰/۰۰۰	
ساختمان	۶۰/۰۰۰/۰۰۰	
حساب‌های پرداختی		۸/۰۰۰/۰۰۰
اسناد پرداختی		۱۲/۰۰۰/۰۰۰
سرمایه احمد		۵۰/۰۰۰/۰۰۰
سرمایه نادر		۵۵/۰۰۰/۰۰۰
برداشت احمد	۱۵/۰۰۰/۰۰۰	
درآمد خدمات		۴۰/۰۰۰/۰۰۰
هزینه حقوق	۶/۰۰۰/۰۰۰	
هزینه اجاره	۹/۰۰۰/۰۰۰	
هزینه ملزومات	۷/۰۰۰/۰۰۰	
جمع	۱۶۵/۰۰۰/۰۰۰	۱۶۵/۰۰۰/۰۰۰

سایر اطلاعات،
طبق توافق در شرکت‌نامه
 ۱- نرخ مالیات شرکت ۲۵٪
 ۲- نرخ بهره سرمایه شرکا ۵٪
 ۳- پاداش سالانه به احمد ۱/۰۰۰/۰۰۰
 ۴- به ازای هر شش ماه ۷۵۰/۰۰۰ ریال حق الزحمه به نادر تعلق می‌گیرد.

مطلوبست :

الف) بستن حساب‌های موقت

ب) ثبت عملیات تقسیم سود و زیان و تنظیم صورت وضعیت تقسیم سود و زیان

ج) تهیه ترازنامه شرکت به تاریخ ۸۲/۱۲/۲۹

۴-۳- تغییرات ساختار مالکیت در شرکت تضامنی

در طی فعالیت شرکت‌های تضامنی به دلیل ورود و خروج شرکا، در ساختار مالکیت شرکت تغییرات ایجاد می‌شود. در این تغییر ساختار شرکت تضامنی اولیه منحل و شرکت تضامنی جدید با شخصیت حقوقی جدید ایجاد می‌شود. ولی از نظر حسابداری و گزارشگری مالی شرکت تضامنی به فعالیت خود ادامه داده و فقط ساختار سرمایه تغییراتی داشته است. پس به‌طور کلی تغییر در ساختار مالکیت شرکت تضامنی را می‌توان در دو گروه زیر طبقه‌بندی نمود :

۱- ورود شریک جدید به شرکت

۲- خروج شریک از شرکت

تذکر مهم : هر نوع تغییر در ساختار مالکیت شرکت تضامنی منوط به رضایت کلیه شرکا و مقررات تعیین شده در شرکت‌نامه و به ثبت رساندن مجدد شرکت در اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری می‌باشد.

۱-۴-۳- ورود شریک جدید به شرکت

در زمان ورود شریک جدید به شرکت باید نوع مبادله سرمایه‌ای بین شرکا مشخص گردد و این مبادله ممکن است به دو حالت زیر صورت پذیرد :

— مبادله شریک جدید با شرکای قدیمی : که این نوع مبادله، مبادله بین اشخاص حقیقی می‌باشد.

— مبادله شریک جدید با شرکت : که این نوع مبادله، مبادله بین شخص حقیقی (شریک جدید) با شخص حقوقی (شرکت) است.

تذکر : در ورود شریک جدید به شرکت تضامنی، شریک جدید با هر نسبتی که در شرکت وارد شده باشد مسئول تمام تعهدات قبلی شرکت نیز می‌باشد.

مبادله شریک جدید با شرکای قدیم : در این حالت سرمایه شرکت تغییری نمی‌کند. یعنی سرمایه شرکت قبل از ورود شریک و بعد از آن یکسان و برابر است. و چون که این نوع مبادله، مبادله اشخاص حقیقی با یکدیگر است مبلغ ریالی مبادله، ملاک سنجش و ثبت رویداد قرار نمی‌گیرد بلکه ارزش دفتری سرمایه مبادله شده ملاک ثبت می‌باشد و بابت این مبادله ثبت زیر انجام می‌شود :

سرمایه شریک (شرکای) واگذارنده ××

سرمایه شریک (شرکای) جدید ××

بابت مبادله سرمایه و ورود شریک جدید

مثال نمونه ۱ : علوی و احمدی به ترتیب با سرمایه‌ای معادل ۳/۰۰۰/۰۰۰ و ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال شرکای شرکت تضامنی هستند.

با توافق شرکا تقوی با پرداخت مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال به علوی ۳۰٪ سرمایه وی را خریداری و به عنوان شریک جدید وارد شرکت می‌شود.

مطلوبست : ثبت این رویداد.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		سرمایه علوی سرمایه تقوی بابت ورود تقوی شریک جدید		۹۰۰/۰۰۰	۹۰۰/۰۰۰

سرمایه واگذاری علوی $۹۰۰/۰۰۰ = ۳۰\% \times ۳/۰۰۰/۰۰۰$

مثال نمونه ۲ : اکبری و محسنی به ترتیب با سرمایه‌های معادل ۶/۰۰۰/۰۰۰ و ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال شرکای شرکت تضامنی

هستند. با توافق شرکا آذری با پرداخت مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال به محسنی کل سرمایه وی را خریداری و به عنوان شریک جدید وارد شرکت شد.

مطلوبست : ثبت این رویداد.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		سرمایه محسنی سرمایه آذری بابت ورود شریک جدید		۴/۰۰۰/۰۰۰	۴/۰۰۰/۰۰۰

مبادله شریک جدید با شرکت: این نوع مبادله، مبادله شخص حقیقی با شخص حقوقی بوده که موجب افزایش سرمایه می شود و می تواند در قالب یکی از حالت های زیر باشد:

۱- ورود شریک جدید با فرض پرداخت مبلغی معادل سرمایه تعیین شده برای وی.

۲- ورود شریک جدید با فرض پرداخت مبلغی بیشتر از سرمایه تعیین شده برای وی.

۳- ورود شریک جدید با فرض پرداخت مبلغی کمتر از سرمایه تعیین شده برای وی.

۴- ورود شریک جدید با تجدید ارزیابی دارایی ها و بدهی های شرکت.

در صورتی که ارزش دفتری دارایی ها و بدهی های شرکت (هنگام ورود شریک جدید) مورد توافق شرکای قدیم و جدید قرار بگیرد، شریک یا شرکای جدید بدون ارزیابی مجدد دارایی ها و بدهی ها وارد شرکت می شوند. در غیر این صورت با ورود شریک جدید دارایی ها و بدهی های شرکت مورد ارزیابی مجدد قرار گرفته و نتیجه تأثیرات ارزیابی ها به حساب سرمایه شرکای قدیم منظور می گردد.

۱- ورود شریک جدید با فرض پرداخت مبلغی معادل سرمایه تعیین شده برای وی: در این حالت شریک جدید آورده ای معادل مبلغ تعیین شده به عنوان سرمایه را به شرکت تحویل می نماید. این حالت در واقع عدم اختصاص پاداش به طرفین می باشد و بابت این رویداد ثبت زیر انجام می شود:

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		موجودی نقد سایر اقلام دارایی سرمایه شریک جدید بابت ورود شریک جدید		××	××

تذکر: چنانچه آورده شریک جدید غیر نقدی باشد، الزاماً با ارزش منصفانه بازار ارزیابی می گردد.

مثال نمونه ۳: رحمانی و محمدی شرکای یک شرکت تضامنی هستند. با توافق آنان رضایی با پرداخت مبلغ ۱/۵۰۰/۰۰۰

ریال وجه نقد و اختصاص اثاثه ای به مبلغ ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال به عنوان شریک جدید پذیرفته شد. وجه نقد به حساب بانک شرکت واریز و اثاثه به مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال مورد توافق قرار گرفت.

مطلوبست: ثبت این رویداد.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		موجودی نقد - بانک اثاثه سرمایه رضایی بابت ورود شریک جدید		۱/۵۰۰/۰۰۰ ۲/۰۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰

۲- ورود شریک جدید با فرض پرداخت مبلغی بیشتر از سرمایه تعیین شده برای وی : در این حالت میزان آورده شریک جدید بیشتر از سرمایه تعیین شده برای وی می باشد. در واقع می توان اظهار داشت که شرکت از سودآوری و حسن شهرت خوبی برخوردار است و به همین دلیل ورود به شرکت برای شریک جدید مطلوبیت زیادی دارد و حاضر است مبلغی بیشتر از سرمایه تعیین شده پردازد، به عبارت دیگر این حالت اختصاص پاداش برای شرکای قدیم می باشد و اضافه پرداختی شریک جدید به نسبت سود و زیان بین شرکای قدیم تسهیم می گردد و در بستانکار سرمایه آنان ثبت می شود. به صورت زیر :

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		آورده شریک جدید		×	
		سرمایه شریک جدید			×
		سرمایه شرکای قدیم به تفکیک			×
		بابت ورود شریک جدید			

مثال نمونه ۴ : امیری و بهرامی با نسبت های سود و زیانی ۲ و ۱ شرکای شرکت تضامنی امیری و بهرامی هستند در تاریخ ۸۹/۵/۱ قراردادی با توافق شرکا به عنوان شریک جدید پذیرفته می شود و مقرر می گردد که مبلغ $4/500/000$ وجه نقد به حساب بانکی شرکت واریز نموده ولی سرمایه وی معادل $3/000/000$ ریال در شرکت منظور گردد و همچنین پس از ورود وی نسبت سود و زیانی شرکا به ترتیب معادل ۲ و ۱ باشد.

مطلوبست : ثبت این رویداد.

اضافه پرداختی قراردادی $4/500/000 - 3/000/000 = 1/500/000$

جمع نسبت ها $2 + 1 = 3$

سهم امیری از اضافه پرداختی قراردادی $1/500/000 \times \frac{2}{3} = 1/000/000$

سهم بهرامی از اضافه پرداختی قراردادی $1/500/000 \times \frac{1}{3} = 500/000$

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۵/۱	موجودی نقد - بانک		$4/500/000$	
		سرمایه قراردادی			$3/000/000$
		سرمایه امیری			$1/000/000$
		سرمایه بهرامی			$500/000$
		بابت ورود شریک جدید			

۳- ورود شریک جدید با فرض پرداخت مبلغی کمتر از سرمایه تعیین شده برای وی : در این حالت آورده شریک جدید به شرکت کمتر از مبلغ سرمایه تعیین شده برای وی بوده به دلیل این که شرکای جدید حاضرند برای جذب تخصص یا اعتبار یا

مشارکت شخص به خصوصی مبلغی را به عنوان پاداش ورود به وی اختصاص دهند و این کسر پرداختی شریک جدید به نسبت های سود و زیانی بین شرکای قبلی تقسیم می گردد به عبارت دیگر شرکای قدیم به منظور دستیابی به منافع آتی بخشی از کسری سرمایه ایشان را تقبل کرده و این مبلغ به بدهکار حساب سرمایه آنان منظور می گردد و ثبت آن به صورت زیر است :

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		آورده های شریک جدید سرمایه شرکای قدیم به تفکیک سرمایه شریک جدید بابت ورود شریک جدید		xx xx	xx

مثال نمونه ۵: آرامش و سلامت شرکای شرکت تضامنی با نسبت های مساوی هستند، با توافق آنان شاداب با واریز مبلغ ۳/۰۰۰/۰۰۰ وجه نقد به حساب بانکی شرکت دارای سرمایه ای به ارزش ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال می گردد و نسبت های سود و زیانی شرکا پس از ورود شاداب برابر می باشد.

مطلوبست: ثبت این رویداد در تاریخ ۱۳۸۹/۵/۱۰.

$$۴/۰۰۰/۰۰۰ - ۳/۰۰۰/۰۰۰ = ۱/۰۰۰/۰۰۰ \text{ کسر پرداختی شاداب}$$

$$۱ + ۱ = ۲ \text{ جمع نسبت های شرکای قدیم}$$

$$۱/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۱}{۲} = ۵۰۰/۰۰۰ \text{ سهم هر شریک قبلی از کسر پرداختی شاداب}$$

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۵/۱۰	موجودی نقد - بانک سرمایه آرامش سرمایه سلامت سرمایه شاداب بابت ورود شریک جدید		۳/۰۰۰/۰۰۰ ۵۰۰/۰۰۰ ۵۰۰/۰۰۰	۴/۰۰۰/۰۰۰

مثال نمونه ۶: سمیر و امیر با سرمایه هایی به ترتیب معادل ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ و ۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال و نسبت های سود و زیانی ۳ و ۲ شرکای شرکت تضامنی سمیر و شریک هستند. با توافق شرکا هژیر با حق تعلق $\frac{۱}{۴}$ در سرمایه و سود و زیان به عنوان شریک جدید پذیرفته می شود.

مطلوبست: ثبت ورود شریک جدید با هریک از فرض های زیر:

فرض اول: هژیر مبلغ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت واریز کند.

فرض دوم: هژیر مبلغ ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت واریز کند.

فرض سوم : هزیر مبلغ ۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت واریز کند.
حل فرض اول :

$$\begin{aligned}
 ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ + ۸/۰۰۰/۰۰۰ + ۴/۰۰۰/۰۰۰ &= ۲۲/۰۰۰/۰۰۰ && \text{جمع سرمایه ها} \\
 ۲۲/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۱}{۴} &= ۵/۵۰۰/۰۰۰ && \text{سرمایه هزیر} \\
 ۵/۵۰۰/۰۰۰ - ۴/۰۰۰/۰۰۰ &= ۱/۵۰۰/۰۰۰ && \text{کسر پرداختی سرمایه توسط هزیر} \\
 ۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۳}{۵} &= ۹۰۰/۰۰۰ && \text{سهم سمیر از کسر پرداختی هزیر} \\
 ۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۲}{۵} &= ۶۰۰/۰۰۰ && \text{سهم امیر از کسر پرداختی هزیر}
 \end{aligned}$$

دفتر روزنامه عمومی شرکت تضامنی سمیر و شرکا

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		موجودی نقد - بانک		۴/۰۰۰/۰۰۰	
		سرمایه سمیر		۹۰۰/۰۰۰	
		سرمایه امیر		۶۰۰/۰۰۰	
		سرمایه هزیر			۵/۵۰۰/۰۰۰
		بابت ورود هزیر به عنوان شریک جدید			

حل فرض دوم :

$$\begin{aligned}
 ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ + ۸/۰۰۰/۰۰۰ + ۶/۰۰۰/۰۰۰ &= ۲۴/۰۰۰/۰۰۰ && \text{جمع سرمایه ها} \\
 ۲۴/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۱}{۴} &= ۶/۰۰۰/۰۰۰ && \text{سرمایه هزیر}
 \end{aligned}$$

دفتر روزنامه عمومی شرکت تضامنی سمیر و شرکا

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		موجودی نقد - بانک		۶/۰۰۰/۰۰۰	
		سرمایه هزیر			۶/۰۰۰/۰۰۰
		بابت ورود هزیر به عنوان شریک جدید			

حل فرض سوم :

$$\begin{aligned}
 ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ + ۸/۰۰۰/۰۰۰ + ۸/۰۰۰/۰۰۰ &= ۲۶/۰۰۰/۰۰۰ && \text{جمع سرمایه ها} \\
 ۲۶/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۱}{۴} &= ۶/۵۰۰/۰۰۰ && \text{سرمایه هزیر} \\
 ۸/۰۰۰/۰۰۰ - ۶/۵۰۰/۰۰۰ &= ۱/۵۰۰/۰۰۰ && \text{اضافه پرداختی سرمایه توسط هزیر} \\
 ۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۳}{۵} &= ۹۰۰/۰۰۰ && \text{سهم سمیر از اضافه پرداختی هزیر} \\
 ۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۲}{۵} &= ۶۰۰/۰۰۰ && \text{سهم امیر از اضافه پرداختی هزیر}
 \end{aligned}$$

دفتر روزنامه عمومی شرکت تضامنی سمیر و شرکا

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		موجودی نقد - بانک		۸/۰۰۰/۰۰۰	
		سرمایه سمیر			۹۰۰/۰۰۰
		سرمایه امیر			۶۰۰/۰۰۰
		سرمایه هژیر			۶/۵۰۰/۰۰۰
		بابت ورود هژیر به عنوان شریک جدید			

۴- ورود شریک جدید همراه با تجدید ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت : ممکن است در زمان ورود شریک جدید ارزش دفتری دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت مورد توافق شرکا نباشد، در این حالت دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت توسط کارشناس رسمی دادگستری مورد ارزیابی مجدد قرار می‌گیرد.

ولی قبل از ارزیابی باید صورت‌های مالی تا تاریخ ورود شریک جدید به شرکت تهیه شده و سود یا زیان‌های تقسیم نشده بین شرکا توزیع گشته و همچنین در صورت شناسایی سرقفلی باید آن را به حساب سرقفلی ثبت و نتیجه این تجدید ارزیابی را به حساب سرمایه شرکای قدیمی منتقل نمود.

مراحل حسابداری تجدید ارزیابی به صورت زیر است :

(۱) ابتدا یک حساب به نام حساب تجدید ارزیابی در دفاتر ایجاد می‌گردد.

(۲) اگر دارایی‌ها بیشتر از ارزش دفتری ارزیابی شود، مازاد آن با ثبت زیر به حساب تجدید ارزیابی منتقل می‌گردد.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب دارایی مربوطه		××	
		حساب تجدید ارزیابی			××
		بابت ثبت افزایش ارزش دارایی			

(۳) اگر دارایی‌ها کمتر از ارزش دفتری ارزیابی شود، اختلاف حاصل با ثبت زیر به حساب تجدید ارزیابی منتقل می‌شود.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب تجدید ارزیابی		××	
		حساب دارایی مربوطه			××
		بابت کاهش ارزش دارایی			

تذکر (۱): اگر دارایی ارزیابی شده یک دارایی ثابت باشد، استهلاک انباشته آن به حساب دارایی ثابت مربوطه منتقل و از حساب‌ها حذف می‌شود.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		استهلاک انباشته دارایی ثابت دارایی ثابت مربوطه بابت حذف استهلاک انباشته دارایی ثابت ارزیابی شده		xx	xx

تذکر (۲): اگر دارایی ارزیابی شده حساب‌های دریافتنی باشد و دارای ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول باشد، در صورتی که قرار شود ذخیره حذف شود. این ذخیره نیز با انتقال به حساب تجدید ارزیابی از حساب‌ها حذف می‌گردد.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول حساب تجدید ارزیابی بابت حذف ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول		xx	xx

تذکر (۳): اگر حساب دریافتنی ارزیابی نشود و قرار بر این باشد که برای آن ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول منظور شود، به میزان (یا درصد) گفته شده ذخیره در نظر گرفته می‌شود و ثبت زیر انجام می‌شود.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب تجدید ارزیابی حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول بابت ایجاد ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول		xx	xx

(۴) اگر بدهی‌های شرکت ارزیابی شود، اختلاف ارزش دفتری با مبلغ ارزیابی شده به حساب تجدید ارزیابی منتقل می‌گردد و به شرح زیر ثبت می‌شود:

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب بدهی‌ها حساب تجدید ارزیابی بابت کاهش ارزش بدهی‌ها		xx	xx
		حساب تجدید ارزیابی حساب بدهی‌ها بابت افزایش ارزش بدهی‌ها		xx	xx

(۵) بابت تجدید ارزیابی هزینه‌هایی پرداخت می‌گردد. اگر این هزینه‌ها را باید شریک جدید بپردازد (براساس توافق شرکا) ثبتی بابت آن در دفاتر صورت نمی‌پذیرد ولی اگر پرداخت این هزینه‌ها برعهده شرکای قدیمی باشد (که توسط شرکت پرداخت می‌شود)، با ثبت صفحه بعد به حساب تجدید ارزیابی منتقل می‌گردد:

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب تجدید ارزیابی حساب موجودی نقد بابت پرداخت هزینه‌های ارزیابی		××	××

۶) پس از انجام تمامی مراحل فوق حساب تجدید ارزیابی را مانده‌گیری کرده و بر اساس نسبت‌های سود و زیانی تقسیم و به حساب سرمایه شرکای قبلی منتقل می‌شود. نتیجه حساب تجدید ارزیابی می‌تواند به دو صورت باشد :

الف) اگر مانده حساب تجدید ارزیابی بدهکار باشد، به معنی آن است که زیانی بوجود آمده و سرمایه شرکای قبلی کاسته می‌شود و ثبت آن به قرار زیر است :

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب سرمایه شرکای قبلی به تفکیک حساب تجدید ارزیابی بابت انتقال زیان تجدید ارزیابی		××	××

ب) اگر مانده حساب تجدید ارزیابی بستانکار باشد به معنی آن است که سودی به وجود آمده و سرمایه شرکای قبلی افزایش می‌یابد و ثبت آن به قرار زیر است :

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب تجدید ارزیابی حساب سرمایه شرکای قبلی به تفکیک بابت انتقال سود تجدید ارزیابی		××	××

مثال نمونه ۷ : اتحادی و سلطانی که با نسبت‌های سود و زیانی ۳ و ۲ شرکای یک شرکت تضامنی هستند توافق نمودند که تقوی با واریز مبلغ ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت به‌عنوان شریک جدید پذیرفته شود و پس از ورود وی نسبت‌های سود و زیانی به ترتیب ۳ و ۲ و ۱ تغییر یابد. ترازنامه شرکت در زمان ورود تقوی به صورت زیر است :

شرکت تضامنی اتحادی و سلطانی

ترازنامه

به تاریخ ۸۹/۶/۳۱

موجودی نقد - بانک	۱۰/۰۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختی	۹/۰۰۰/۰۰۰
حساب‌های دریافتی	۱۲/۰۰۰/۰۰۰	اسناد پرداختی	۱۱/۰۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۱۵/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه اتحادی	۱۷/۰۰۰/۰۰۰
ملزومات	۱/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه سلطانی	۱۵/۰۰۰/۰۰۰
ساختمان	۱۴/۰۰۰/۰۰۰		
جمع دارایی‌ها	۵۲/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه	۵۲/۰۰۰/۰۰۰

اطلاعات زیر در دست است :

- ۱- برای حساب‌های دریافتنی %۱۰ ذخیره منظور شد.
 - ۲- موجودی کالا به مبلغ ۱۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی شد.
 - ۳- موجودی ملزومات فاقد ارزش تلقی شد.
 - ۴- ساختمان به مبلغ ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال بیشتر ارزیابی شد.
 - ۵- حساب‌های پرداختنی مبلغ ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید
 - ۶- مخارج ارزیابی به مبلغ ۸۰۰/۰۰۰ ریال توسط شرکت پرداخت شد.
- مطلوبست :**

- ۱- انجام ثبت‌های مربوط به ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌ها
 - ۲- ثبت ورود شریک جدید
 - ۳- تنظیم ترازنامه شرکت جدید.
- حل :**

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۶/۳۱	حساب تجدید ارزیابی حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول		۱/۲۰۰/۰۰۰	۱/۲۰۰/۰۰۰
۲		حساب موجودی کالا حساب تجدید ارزیابی		۳/۰۰۰/۰۰۰	۳/۰۰۰/۰۰۰
۳		حساب تجدید ارزیابی حساب ملزومات		۱/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰
۴		حساب ساختمان حساب تجدید ارزیابی		۳/۰۰۰/۰۰۰	۳/۰۰۰/۰۰۰
۵		حساب‌های پرداختنی حساب تجدید ارزیابی		۲/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰
۶		حساب تجدید ارزیابی حساب موجودی نقد		۸۰۰/۰۰۰	۸۰۰/۰۰۰
۷		حساب تجدید ارزیابی حساب سرمایه اتحادی حساب سرمایه سلطانی		۵/۰۰۰/۰۰۰	۳/۰۰۰/۰۰۰ ۲/۰۰۰/۰۰۰
۸		حساب موجودی نقد حساب سرمایه تقوی		۱۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰/۰۰۰

حساب تجدید ارزیابی

۱) ۱/۲۰۰/۰۰۰	۲) ۳/۰۰۰/۰۰۰
۳) ۱/۰۰۰/۰۰۰	۴) ۳/۰۰۰/۰۰۰
۶) ۸۰۰/۰۰۰	۵) ۲/۰۰۰/۰۰۰
۳/۰۰۰/۰۰۰	۸/۰۰۰/۰۰۰
۵/۰۰۰/۰۰۰ (۷)	۵/۰۰۰/۰۰۰ (۶)

شرکت تضامنی اتحادی و شرکا

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۸۹/۶/۳۱

دارایی‌ها :	بدهی‌ها :
موجودی نقد ۱۹/۲۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختی ۷/۰۰۰/۰۰۰
حساب‌های دریافتی ۱۲/۰۰۰/۰۰۰	اسناد پرداختی ۱۱/۰۰۰/۰۰۰
کسر شود : ذخیره م.م (۱/۲۰۰/۰۰۰)	جمع بدهی‌ها ۱۸/۰۰۰/۰۰۰
خالص حساب‌های دریافتی ۱۰/۸۰۰/۰۰۰	سرمایه شرکا :
موجودی کالا ۱۸/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه اتحادی ۲۰/۰۰۰/۰۰۰
ساختمان ۱۷/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه سلطانی ۱۷/۰۰۰/۰۰۰
	سرمایه تقوی ۱۰/۰۰۰/۰۰۰
	جمع سرمایه شرکا ۴۷/۰۰۰/۰۰۰
جمع دارایی‌ها ۶۵/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه ۶۵/۰۰۰/۰۰۰

سرقفلی^۱ : سرقفلی در مفهوم عام به معنی حق کسب و پیشه می‌باشد و عبارت است از مجموعه عواملی که موجب می‌شود قیمت سهام یا سهم‌الشرکه و یا سرمایه، بیش از ارزش دفتری آن ارزیابی شود. این عوامل عبارت است از :

- ۱- محل یا وضعیت جغرافیایی شرکت.
 - ۲- داشتن وضعیت انحصاری یا نیمه‌انحصاری در تجارت یا استفاده از مزایای خاص نسبت به سایر رقبا.
 - ۳- حسن شهرت تجاری یا تخصص شرکا.
 - ۴- وجود علائم تجاری مؤثر در جلب مشتری (برند) و تبلیغات مطلوب آن.
 - ۵- داشتن مدیریت لایق و کارکنان علاقه‌مند.
- توجه : بدیهی است با ورود شریک جدید و سهم شدن وی در منافع آتی شرکت، نسبت‌های تقسیم سود شرکای قدیمی تغییر نموده و به شرح زیر قابل محاسبه است :

سود و زیان	۱
مورد توافق قرار گرفته و معلوم است	سهم شریک جدید
سهم شریک جدید - ۱	بقیه سود و زیان
نسبت سهم قبلی × بقیه سود و زیان	سهم شریک قدیمی اول
نسبت سهم قبلی × بقیه سود و زیان	سهم شریک قدیمی دوم

مثال : حسنی و حسینی و محسنی به ترتیب به نسبت‌های $\frac{1}{6}$ و $\frac{2}{6}$ و $\frac{3}{6}$ در سود و زیان شرکت تضامنی سهم می‌باشند. با توافق شرکا، احسانی به عنوان شریک جدید به شراکت پذیرفته شد و در $\frac{1}{3}$ سود و زیان سهم گردید. محاسبه نسبت‌های جدید به

۱- جهت سهولت یادگیری و پیچیدگی مبحث سرقفلی در کتاب حاضر به آن پرداخته نمی‌شود.

५०

الف) رشیدی ۱/۰۰۰/۰۰۰ و قنایی ۲/۰۰۰/۰۰۰

ب) رشیدی ۲/۰۰۰/۰۰۰ و قنایی ۱/۰۰۰/۰۰۰

ج) رشیدی ۶۰۰/۰۰۰ و قنایی ۱/۲۰۰/۰۰۰

د) رشیدی ۱/۲۰۰/۰۰۰ و قنایی ۶۰۰/۰۰۰

۴- چنانچه ورود شریک جدید همراه با تجدید ارزیابی دارایی و بدهی باشد، مانده حساب تجدید ارزیابی به چه نسبتی به حساب شرکا بسته می‌شود؟

الف) به نسبت تقسیم سود آنان قبل از ورود شریک جدید

ب) به نسبت تقسیم سود پس از ورود شریک جدید

ج) به نسبت مندرج در شرکت‌نامه

د) به نسبت سود

۵- ورود شریک به یک شرکت تضامنی به چه طریقی امکان‌پذیر است؟

الف) از طریق خرید همه یا بخشی از سهم‌الشرکه یک یا چند شریک قبلی

ب) ورود شریک جدید از طریق افزایش سرمایه شرکت

ج) ورود شریک جدید امکان‌پذیر نیست.

د) الف و ب

۶- داودی و محبی، شرکای یک شرکت تضامنی هستند که به ترتیب به نسبت $\frac{3}{4}$ و $\frac{1}{4}$ در سود و زیان شریک هستند. آنها موافقت نموده‌اند که تقوی به‌عنوان شریک جدید وارد شرکت و در $\frac{1}{3}$ سود و زیان شریک گردد. نسبت مشارکت محبی پس از ورود تقوی چقدر است؟

ج) $\frac{1}{2}$

د) $\frac{1}{6}$

الف) $\frac{1}{4}$

ب) $\frac{3}{4}$

مسائل

۱- حمیدی و حامدی شرکای یک شرکت تضامنی هستند که به نسبت $\frac{3}{4}$ و $\frac{1}{4}$ در سود و زیان سهام‌اند. آنها

موافقت می‌کنند که کاظمی به‌عنوان شریک جدید داخل شرکت شود و در سود و زیان شرکت به نسبت $\frac{1}{4}$ سهام گردد. نسبت مشارکت حمیدی و حامدی پس از ورود کاظمی چقدر خواهد بود؟

۲- علوی و شهرابی شرکای شرکت تضامنی علوی و شهرابی هستند که به نسبت مساوی در سود و زیان و سرمایه شرکت سهام هستند. حساب سرمایه هر یک از آنها دارای مانده بستانکاری معادل ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال می‌باشد. آنها موافقت نموده‌اند که آقای رسولی به‌عنوان شریک جدید وارد شرکت شود.

مطلوبست : ثبت ورود آقای رسولی به شرکت و تعیین نسبت‌های جدید سود و زیانی شرکا (برحسب درصد) بر مبنای هریک از فرض‌های زیر :

- الف - رسولی با پرداخت $4/500/000$ ریال به هریک از شرکا نصف سرمایه آنها را خریداری نماید.
- ب - رسولی با پرداخت $4/200/000$ ریال به شهابی نصف سرمایه وی را خریداری نماید.
- ج - رسولی با پرداخت $4/000/000$ ریال به علوی نصف سرمایه وی و با پرداخت مبلغ $2/800/000$ ریال به شهابی $\frac{1}{4}$ سرمایه وی را خریداری نماید.
- د - رسولی با پرداخت مبلغ $5/000/000$ ریال به شهابی کل سرمایه وی را خریداری نماید.
- ۳- بشیری و اصفهانی زاده با سرمایه‌های معادل $12/000/000$ ریال و $8/000/000$ ریال و نسبت‌های سود و زیانی ۳ و ۲ شرکای شرکت تضامنی بشیری و شریک هستند. با توافق شرکا نصری به عنوان شریک جدید به شرکت پذیرفته می‌شود.

مطلوبست : ثبت ورود نصری به شرکت در هریک از حالات زیر :

الف - نصری مبلغ $6/000/000$ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت واریز نماید و سرمایه وی نیز همین مبلغ تعیین شود.

ب - نصری مبلغ $4/000/000$ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت واریز و ماشین‌آلاتی به ارزش مورد توافق $3/500/000$ ریال تسلیم شرکت نموده ولی سرمایه وی معادل $6/000/000$ ریال تعیین شود.

ج - نصری مبلغ $3/000/000$ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت واریز و اثاثه‌ای به ارزش مورد توافق $2/000/000$ ریال تسلیم شرکت نموده ولی سرمایه وی معادل $6/000/000$ ریال تعیین شود.

۴- پولادی و سالمی شرکای شرکت تضامنی پولادی و شریک هستند که سرمایه آنها به ترتیب معادل $5/000/000$ و $2/500/000$ ریال می‌باشد و سود و زیان نیز به نسبت‌های ۲ و ۱ بین آنها تقسیم خواهد شد. شرکا موافقت می‌نمایند که آقای محمدی به عنوان شریک جدید وارد شرکت شده و با پرداخت $4/500/000$ ریال وجه نقد مالک $\frac{1}{4}$ سرمایه و سود و زیان شرکت گردد.

مطلوبست : ثبت رویداد مالی مربوط در دفتر روزنامه عمومی شرکت و تعیین نسبت‌های جدید سود و زیانی شرکا.

۵- اصغرزاده و علیخانی شرکای شرکت تضامنی اصغرزاده و شریک هستند و سرمایه آنان به ترتیب معادل $6/000/000$ و $5/000/000$ ریال می‌باشد و سود و زیان به نسبت‌های ۳ و ۲ بین آنان تقسیم می‌گردد. شرکا موافقت می‌نمایند که آقای ریاحی به عنوان شریک جدید وارد شرکت شده و با پرداخت $1/500/000$ ریال وجه نقد و موجودی کالایی به ارزش $2/500/000$ ریال مالک $\frac{1}{3}$ سرمایه و سود و زیان گردد.

مطلوبست : ثبت رویداد مالی مربوط در دفتر روزنامه عمومی و تعیین نسبت‌های جدید سود و زیانی شرکا

۶- زارعی و محمودی شرکای شرکت تضامنی محمودی و شریک می‌باشند که سهم‌الشرکه هریک از آنان $5/000/000$ ریال است. آنان به نسبت مساوی در سود و زیان شرکت سهیم هستند. آنها توافق کرده‌اند که جعفری با واریز مبلغ $8/000/000$ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت، به عنوان شریک جدید وارد شرکت شده و مالک $\frac{1}{3}$ سرمایه و سود و زیان گردد.

مطلوبست : ثبت ورود شریک جدید.

۷- فکری و کریمی هریک با سرمایه ای معادل ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال یک شرکت تضامنی تشکیل داده اند. آنها موافقت می کنند که حسینی با واریز ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت و ارائه اثاثه ای به ارزش مورد توافق ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال به عنوان شریک جدید وارد شرکت گردد و در $\frac{1}{3}$ سرمایه و سود و زیان شریک گردد. **مطلوبست:** ثبت ورود شریک جدید.

۸- مهرایی و مسعودی شرکای شرکت تضامنی مهرایی و شریک هستند که به نسبت ۳ و ۲ در سود و زیان سهیم هستند. با توافق آنها عاشوری با پرداخت مبلغ ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال وارد شرکت شد. در تاریخ ورود عاشوری، ساختمان شرکا که بهای تمام شده آن ۹ میلیون ریال بوده است، ۱۱ میلیون ریال ارزیابی گردید و مقرر شد ساختمان مذکور به قیمت ارزیابی در دفاتر ثبت شود.

مطلوبست: ثبت حسابداری این رویدادهای مالی.

۹- در شرکت تضامنی مجیدی و محمدی قبل از ورود شریک جدید توافقات زیر بین شرکا صورت گرفته است:

- معادل ۱۰۰/۰۰۰ ریال از حساب های دریافتنی غیر قابل وصول تشخیص داده شد که باید از حساب ها خارج گردد.

- اثاثه اداری معادل ۲۰۰/۰۰۰ ریال افزایش داده شد.

- مانده حساب تجدید ارزیابی به طور مساوی بین شرکا تقسیم گردد.

مطلوبست: ثبت رویدادهای مذکور در دفتر روزنامه عمومی شرکت

۱۰- سامانی و مقدم شرکای شرکت تضامنی سامانی و شریک با نسبت های سود و زیانی ۱ و ۲ هستند. با توافق آنان آقای احمدی با واریز ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت به عنوان شریک جدید و با نسبت $\frac{1}{4}$ در سرمایه و سود و زیان پذیرفته شد. ترازنامه شرکت در زمان ورود احمدی به صورت زیر است:

شرکت تضامنی سامانی و شریک

ترازنامه

به تاریخ ۸۹/۸/۱

دارایی ها:	بدهی ها:
موجودی نقد	۸/۰۰۰/۰۰۰
حساب های دریافتنی	۱۰/۰۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۱۴/۰۰۰/۰۰۰
اثاثه	۱۱/۰۰۰/۰۰۰
کسر شود: استهلاک انباشته	(۵/۰۰۰/۰۰۰)
ارزش دفتری اثاثه	۶/۰۰۰/۰۰۰
ساختمان	۲۲/۰۰۰/۰۰۰
	جمع سرمایه شرکا
	۴۲/۰۰۰/۰۰۰
جمع دارایی ها	جمع بدهی و سرمایه
۶۰/۰۰۰/۰۰۰	۶۰/۰۰۰/۰۰۰

اطلاعات زیر در دست است :

- ۱- برای حساب‌های دریافتنی ۲٪ ذخیره منظور شد.
 - ۲- موجودی کالا به ارزش ۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید.
 - ۳- اثاثه به مبلغ ۳/۰۰۰/۰۰۰ قیمت‌گذاری و توافق شد.
 - ۴- ساختمان به مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال بیشتر ارزیابی گردید.
 - ۵- برای وام پرداختنی کارمزدی به مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال محسوب گردید.
 - ۶- مخارج تجدید ارزیابی به مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال توسط شرکت پرداخت شد.
- مطلوبست :**

- ۱- ثبت رویدادهای مربوط به تجدید ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌ها.
- ۲- ثبت ورود شریک جدید.
- ۳- تنظیم ترازنامه شرکت جدید.

۱۱- نادری و نوری شرکای شرکت تضامنی نادری و شریک هستند که در سود و زیان به نسبت‌های ۲ و ۳ شریکند. نصیری به‌عنوان شریک جدید علاقمند به ورود به شرکت مذکور است. قبل از ورود شریک جدید، دارایی‌های شرکت ارزیابی شد و ماشین‌آلات آن معادل ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال بیش از ارزش دفتری، ارزیابی گردید. شرکا نمی‌خواهند این افزایش قیمت در حساب دارایی مربوط عمل شود. اگر شریک جدید در $\frac{1}{4}$ سود و زیان و سرمایه شرکت شریک شود. و نسبت شرکای سابق با در نظر گرفتن نسبت سود شریک جدید، تغییر نکند.

مطلوبست :

- اولاً محاسبه نسبت‌های سود و زیانی شرکا.
- ثانیاً ثبت این رویداد مالی در دفاتر شرکت.

۲-۴-۳- خروج شریک از شرکت

طبق ماده ۱۲۳ قانون تجارت هیچ یک از شرکا حق ندارند بدون رضایت سایر شرکا سهم‌الشرکه (سرمایه) خود را به دیگری واگذار کنند و از شرکت خارج شوند مگر به رضایت تمام شرکا.

در شرکت تضامنی خروج شریک امری عادی و معمولی به حساب نمی‌آید. زیرا در شرکت تضامنی شخصیت و اعتبار شرکا اهمیت زیادی دارد. ممکن است خروج یکی از شرکا تأثیر مهمی در ادامه فعالیت شرکت داشته باشد.

در مبحث خروج شریک مثل ورود شریک باید نوع مبادله سرمایه بین شرکا تعیین شود که به دو حالت زیر است :

الف) واگذاری سرمایه توسط شریک خروجی به شرکای دیگر یا شریک جدید : این مبادله سرمایه بین اشخاص حقیقی می‌باشد و با مبلغ ریالی مبادله کاری نداشته و فقط با ارزش دفتری سرمایه مبادله شده رویدادها ثبت می‌گردد.

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		سرمایه شریک واگذار کننده		×	
		سرمایه شریک خریدار			×

مثال نمونه ۸: الهام و الهه با سرمایه‌هایی به مبلغ ۶/۰۰۰/۰۰۰ و ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال شرکای شرکت تضامنی هستند با توافق شرکا الناز با پرداخت مبلغ ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال به الهه نیمی از سرمایه وی را خریداری و به عنوان شریک جدید پذیرفته می‌شود. **مطلوبست: ثبت این رویداد.**

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		سرمایه الهه سرمایه الناز بابت واگذاری نیمی از سرمایه به الناز		۲/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰

سرمایه واگذاری الهه به الناز $۲/۰۰۰/۰۰۰ = ۴/۰۰۰/۰۰۰ \div ۲$

ب) اگر سهم‌الشرکه خروجی از محل دارایی‌های شرکت پرداخت شود: که این نوع مبادله، مبادله اشخاص حقیقی با اشخاص حقوقی بوده و هم ارزش ریالی مبادله و هم ارزش دفتری سرمایه ملاک ثبت حسابداری می‌باشد که می‌تواند در یکی از حالات زیر باشد:

- ۱) خروج شریک با فرض پرداخت مبلغی معادل سرمایه وی.
- ۲) خروج شریک با فرض پرداخت مبلغی کمتر از سرمایه وی.
- ۳) خروج شریک با فرض پرداخت مبلغی بیشتر از سرمایه وی.
- ۴) خروج شریک با تجدید ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت.

لازم به ذکر است که هنگام خروج شریک از شرکت کلیه حساب‌های مربوط به وی مانند حساب سرمایه، حساب جاری، حساب برداشت، حساب وام شرکا از دفاتر حذف می‌شوند.

۱- خروج شریک از شرکت با فرض پرداخت مبلغی معادل سرمایه وی: در این حالت شریک خارج شونده، مبلغی معادل وجه سرمایه خود را دریافت و از شرکت خارج می‌گردد.

مثال نمونه ۹: رحمتی و رحمانی و رستمی با سرمایه‌هایی معادل ۸/۰۰۰/۰۰۰ و ۶/۰۰۰/۰۰۰ و ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال شرکای شرکت تضامنی هستند. در این تاریخ رستمی با موافقت شرکا با دریافت سرمایه خود از شرکت کناره‌گیری نمود. **مطلوبست ثبت خروجی رستمی از شرکت در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۱**

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۱۰/۱	سرمایه رستمی موجودی نقد بابت خروج رستمی از شرکت		۴/۰۰۰/۰۰۰	۴/۰۰۰/۰۰۰

۲- خروج شریک از شرکت با فرض پرداخت مبلغی کمتر از سرمایه وی: در این حالت ممکن است که ارزش دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت مورد توافق شرکا باشد ولی شریک خارج شونده با دریافت مبلغ کمتری نسبت به ارزش دفتری سرمایه خود حاضر به خروج از شرکت می‌گردد که در این صورت مابه‌التفاوت مبلغ پرداختی به شریک و ارزش دفتری سرمایه وی به عنوان پاداش به سایر

شرکا تعلق گرفته و به نسبت سود و زیان میان آنان سرشکن و به حساب آنان منظور می‌گردد.

مثال نمونه ۱۰: خلیقی و ورمزیاری و مقدسی با سرمایه‌هایی معادل $۸/۰۰۰/۰۰۰$ و $۶/۰۰۰/۰۰۰$ و $۴/۰۰۰/۰۰۰$ ریال و نسبت‌های سود و زیانی $\frac{۲}{۹}$ و $\frac{۳}{۹}$ و $\frac{۴}{۹}$ شرکای شرکت تضامنی هستند. با توافق شرکا مقدسی با دریافت مبلغ $۳/۰۰۰/۰۰۰$ ریال وجه نقد از شرکت کناره‌گیری می‌نماید.

مطلوبست: ثبت این رویداد.

$$۴/۰۰۰/۰۰۰ - ۳/۰۰۰/۰۰۰ = ۱/۰۰۰/۰۰۰ \text{ کسر پرداختی به مقدسی}$$

جمع نسبت‌های سایر شرکا $۲ + ۳ = ۵$

$$۱/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۲}{۵} = ۴۰۰/۰۰۰ \text{ سهم خلیقی از کسر پرداختی به مقدسی}$$

$$۱/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۳}{۵} = ۶۰۰/۰۰۰ \text{ سهم ورمزیاری از کسر پرداختی به مقدسی}$$

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
		حساب سرمایه مقدسی		۴/۰۰۰/۰۰۰	
		حساب موجودی نقد - بانک			۳/۰۰۰/۰۰۰
		حساب سرمایه خلیقی			۴۰۰/۰۰۰
		حساب سرمایه ورمزیاری			۶۰۰/۰۰۰
		بابت خروج مقدسی از شرکت			

۳- خروج شریک از شرکت با فرض پرداخت مبلغی بیشتر از سرمایه وی: گاهی اوقات شریک خارج شونده مدعی است که مبلغ سهم‌الشرکه (سرمایه) واقعی وی بیشتر از ارزش دفتری سرمایه می‌باشد و یا این که شرکای باقی‌مانده برای جلب رضایت او جهت خروج از شرکت حاضر می‌شوند مبلغی بیشتر از مانده حساب سرمایه به وی بپردازند. که در این صورت مابه‌التفاوت مبلغ پرداختی به شریک خارج شونده به عنوان پاداش به شریک خروجی محسوب گشته و به نسبت سود و زیان به حساب سرمایه شرکای باقی‌مانده منظور می‌گردد.

مثال نمونه ۱۱: عباسی و رجبی و حکیمی با سرمایه‌هایی معادل $۹/۰۰۰/۰۰۰$ و $۶/۰۰۰/۰۰۰$ و $۳/۰۰۰/۰۰۰$ ریال و نسبت‌های سود و زیانی ۳ و ۲ و ۱ شرکای شرکت تضامنی عباسی و شرکا هستند. با توافق شرکا حکیمی در تاریخ $۸۹/۱۰/۱۵$ با دریافت مبلغ $۴/۵۰۰/۰۰۰$ ریال وجه نقد از شرکت کناره‌گیری نمود.

مطلوبست: ثبت این رویداد.

$$۴/۵۰۰/۰۰۰ - ۳/۰۰۰/۰۰۰ = ۱/۵۰۰/۰۰۰ \text{ مبلغ اضافه پرداختی به حکیمی}$$

حل:

$$۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۳}{۵} = ۹۰۰/۰۰۰ \text{ سهم عباسی از اضافه پرداختی به حکیمی}$$

$$۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۲}{۵} = ۶۰۰/۰۰۰ \text{ سهم رجبی از اضافه پرداختی به حکیمی}$$

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱	۱۰/۱۵	حساب سرمایه حکیمی حساب سرمایه عباسی حساب سرمایه رجبی حساب موجودی نقد بابت خروج حکیمی از شرکت		۳/۰۰۰/۰۰۰ ۹۰۰/۰۰۰ ۶۰۰/۰۰۰	۴/۵۰۰/۰۰۰

۴- خروج شریک از شرکت با تجدید ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت: در این حالت هم مانند ورود شریک جدید، ابتدا کلیه دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت توسط کارشناسان رسمی دادگستری مورد ارزیابی مجدد قرار گرفته و تغییرات به حساب تجدید ارزیابی منظور شده و مانده حساب تجدید ارزیابی به سرمایه شرکا منتقل گردیده و سپس شریک از شرکت خارج می‌گردد.

مثال نمونه ۱۲: مسعود و فرهاد و فرزاد با سرمایه‌هایی معادل ۸/۰۰۰/۰۰۰ و ۶/۰۰۰/۰۰۰ و ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال و نسبت‌های سود و زیانی ۳ و ۲ و ۱ شرکای شرکت تضامنی هستند. با توافق شرکا فرزند قصد خروج از شرکت را داشته و قرار بر ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت گردید که پس از انجام ارزیابی نتایج زیر به دست آمد:

- (۱) ساختمان شرکت مبلغ ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال افزایش قیمت یافته است.
 - (۲) موجودی کالای شرکت مبلغ ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال کاهش ارزش داشته است.
 - (۳) برای وام شرکت بهره‌ای (کارمزد) معادل ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال در نظر گرفته شود.
 - (۴) مخارج ارزیابی به مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال پرداخت گردید.
- مطلوبست: انجام عملیات حسابداری جهت خروج شریک در دفتر روزنامه شرکت.
- حل:

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		حساب ساختمان		۳/۰۰۰/۰۰۰	
		حساب تجدید ارزیابی			۳/۰۰۰/۰۰۰
۲		حساب تجدید ارزیابی		۴/۵۰۰/۰۰۰	
		حساب موجودی کالا			۴/۵۰۰/۰۰۰
۳		حساب تجدید ارزیابی		۱/۰۰۰/۰۰۰	
		حساب بهره پرداختنی وام			۱/۰۰۰/۰۰۰
۴		حساب تجدید ارزیابی		۵۰۰/۰۰۰	
		حساب موجودی نقد			۵۰۰/۰۰۰
۵		حساب سرمایه مسعود		۱/۵۰۰/۰۰۰	
		حساب سرمایه فرهاد		۱/۰۰۰/۰۰۰	
		حساب سرمایه فرزاد		۵۰۰/۰۰۰	
		حساب تجدید ارزیابی			۳/۰۰۰/۰۰۰
۶		حساب سرمایه فرزاد		۳/۵۰۰/۰۰۰	
		حساب موجودی نقد			۳/۵۰۰/۰۰۰

حساب تجدید ارزیابی	
۳/۰۰۰/۰۰۰ (۱)	۴/۵۰۰/۰۰۰ (۲)
	۱/۰۰۰/۰۰۰ (۳)
	۵۰۰/۰۰۰ (۴)
۳/۰۰۰/۰۰۰	۶/۰۰۰/۰۰۰
۳/۰۰۰/۰۰۰ (۵)	۳/۰۰۰/۰۰۰ (۶)

حساب سرمایه فرزاد	
۴/۰۰۰/۰۰۰ (۷)	۵۰۰/۰۰۰ (۵)
	۳/۵۰۰/۰۰۰ (۶)
۴/۰۰۰/۰۰۰	۴/۰۰۰/۰۰۰

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

- ۱- خروج شریک در شرکت تضامنی به چند صورت امکان پذیرست؟
 الف) بدون تجدید ارزیابی
 ب) با تجدید ارزیابی
 ج) به صورت عادی امکان پذیرست.
 د) الف و ب
- ۲- چنانچه در هنگام خروج هر یک از شرکا، سهم الشرکه وی از سوی سایر شرکا خریداری شود :
 الف) در سرمایه شرکت، تغییری حاصل نمی شود.
 ب) سرمایه شرکت معادل سهم الشرکه شریک خروجی کاهش می یابد.
 ج) سرمایه شرکت معادل واگذاری سرمایه شریک خروجی افزایش می یابد.
 د) هیچ کدام
- ۳- پرداخت سهم الشرکه بابت خارج شدن یک شریک ممکن است :
 الف) از سوی شرکای باقی مانده پرداخت شود.
 ب) از سوی شخصی که سهم الشرکه به او واگذار شده است پرداخت شود.
 ج) از سوی شرکت پرداخت شود.
 د) همه موارد
- ۴- نسبت پرداخت سود به شرکای باقی مانده پس از خروج یکی از شرکا چگونه خواهد بود؟
 الف) به نسبت سابق
 ب) به نسبت های جدید مورد توافق
 ج) الف و ب
 د) هیچ کدام
- ۵- خروج شریک در کدام یک از حالت های زیر امکان پذیر است؟
 الف) با دریافت دارایی ها بیش از سهم الشرکه
 ب) با دریافت دارایی ها معادل سهم الشرکه
 ج) با دریافت دارایی ها کمتر از سهم الشرکه
 د) همه موارد

مسائل

- ۱- ابراهیمی و سعادت، شرکای یک شرکت تضامنی هستند که سهم الشرکه هر یک به ترتیب ۵/۰۰۰/۰۰۰ و ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال می باشد. در اول تیرماه سال جاری، ابراهیمی کلیه سهم الشرکه خود را با موافقت سعادت به بابایی واگذار کرده، مبلغ ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال از وی دریافت نمود و از شرکت خارج شده است.
مطلوبست: ثبت رویداد فوق در دفتر روزنامه شرکت.
- ۲- باقری، کاظمی و عباسی، شرکای یک شرکت تضامنی هستند که سهم الشرکه آنان به ترتیب ۴/۰۰۰/۰۰۰، ۸/۰۰۰/۰۰۰ و ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال می باشد. در شهریورماه سال جاری عباسی سهم الشرکه خود را به نسبت سرمایه سایر شرکا

به آنها واگذار کرد و از شرکت خارج شد.

مطلوبست: ثبت حسابداری رویداد مذکور.

۳- در مسئله فوق، چنانچه شرکای باقی مانده توافق کنند مانده حساب سرمایه شریک خروجی، از صندوق شرکت پرداخت شود.

مطلوبست: ثبت حسابداری این رویداد.

۴- ویسی، ابراهیمی و رضایی، شرکای یک شرکت تضامنی اند که به ترتیب به نسبت ۵ و ۴ و ۱ در سود و زیان سهم هستند. مانده حساب سرمایه شرکا در $۱۳ \times \times / ۳ / ۱$ عبارت است از:

مانده حساب سرمایه ویسی ۱۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال

مانده حساب سرمایه ابراهیمی ۹/۰۰۰/۰۰۰ ریال

مانده حساب سرمایه رضایی ۱۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال

در تاریخ $۱۳ \times \times / ۳ / ۱$ ویسی از شرکت خارج می شود.

مطلوبست: ثبت خروج ویسی در هر یک از حالت های زیر:

۱/۱- ویسی $\frac{۳}{۴}$ سهم الشرکه خود را به مبلغ ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال به ابراهیمی و مابقی آن را به مبلغ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال به رضایی واگذار کرد و بهای آنها را از این افراد نقداً دریافت نمود.

۱/۲- مبلغ ۱۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال طی چک از حساب جاری شرکت پرداخت شد و یک فقره سفته چهار ماهه به مبلغ ۳/۷۵۰/۰۰۰ ریال از طرف شرکت صادر و بابت سهم الشرکه ویسی به وی تسلیم شد.

۵- جعفری، کریمی و اسماعیلی شرکای یک شرکت تضامنی هستند که در سود و زیان به نسبت مساوی شریک اند. مانده حساب سرمایه هر یک از شرکا معادل ۴/۷۰۰/۰۰۰ ریال است. در اول مرداد ماه سال جاری، کریمی تصمیم به خروج از شرکت گرفت و سهم الشرکه خود را به مبلغ ۵/۵۰۰/۰۰۰ ریال از صندوق شرکت دریافت نمود.

مطلوبست: ثبت حسابداری خروج کریمی از شرکت.

۶- چنانچه در مسئله فوق، مبلغ پرداختی بابت سهم الشرکه کریمی از صندوق ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال باشد

مطلوبست: ثبت حسابداری این رویداد.

۷- رحیمی، رضایی و حقیقت، شرکای یک شرکت تضامنی هستند که به نسبت $\frac{۱}{۸}$ ، $\frac{۴}{۸}$ و $\frac{۳}{۸}$ در سود و زیان شریک اند. در اول تیرماه سال جاری، رضایی تصمیم به خروج از شرکت می گیرد و طبق توافق شرکا، ارزش دفتری کلیه دارایی ها، مورد قبول واقع می شود و مقرر می گردد علاوه بر پرداخت سهم الشرکه رضایی به مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال، مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال نیز به عنوان پاداش به ایشان پرداخت شود. چنانچه پس از خروج رضایی نسبت سود و زیان بین شرکای باقی مانده ۱ و ۳ باشد،

مطلوبست: ثبت حسابداری این رویداد.

۸- ترازنامه شرکت تضامنی رثوفی نیا و شرکا در تاریخ $۱۳۸۹/۹/۳۰$ به شرح زیر است:

شرکت تضامنی رئوفی نیا و شرکا
ترازنامه
به تاریخ ۱۳۸۹/۹/۳۰

۲۰/۰۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختنی	۲۲/۰۰۰/۰۰۰	موجودی نقد - بانک
۳۶/۰۰۰/۰۰۰	وام پرداختنی	۲۰/۰۰۰/۰۰۰	حساب‌های دریافتنی
۹۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه رئوفی نیا	۸/۰۰۰/۰۰۰	ملزومات
۶۴/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه سعیدزاده	۶۴/۰۰۰/۰۰۰	موجودی کالا
۴۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه خسروی	۱۲/۰۰۰/۰۰۰	اثاثه
		۳۴/۰۰۰/۰۰۰	وسایل نقلیه
		۹۰/۰۰۰/۰۰۰	ساختمان
<u>۲۵۰/۰۰۰/۰۰۰</u>	جمع بدهی و سرمایه	<u>۲۵۰/۰۰۰/۰۰۰</u>	جمع دارایی‌ها

شرکای رئوفی نیا و سعیدزاده و خسروی با نسبت‌های سود و زیانی ۵ و ۳ و ۲ شریک‌اند و با توافق آنان خسروی در این تاریخ قصد جدایی از شرکت را دارد و قرار شد پس از خروج خسروی نسبت‌های سود و زیانی شرکا به ترتیب ۲ و ۱ شود. همچنین دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت به شرح زیر مورد ارزیابی قرار گرفت:

- (۱) معادل ۱۰٪ حساب‌های دریافتنی غیرقابل وصول تشخیص داده شد و از حساب‌ها حذف گردد.
- (۲) موجودی کالا به مبلغ ۷۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید.
- (۳) اثاثه به ارزش ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال برآورد قیمت گردید.
- (۴) وسایل نقلیه به ارزش ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال کمتر ارزیابی گردید.
- (۵) ساختمان به مبلغ ۱۲۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال قیمت‌گذاری شد.
- (۶) برای وام پرداختنی بهره‌ای (کارمزدی) معادل ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال تعیین و منظور گردید.
- (۷) مخارج ارزیابی معادل ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال شد که از موجودی نقدی شرکت پرداخت شد.
- (۸) مقرر گردید که از مبلغ سرمایه خسروی هنگام خروج ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال آن نقد پرداخته شده و نسبت به مابقی آن سفته یکساله بدون بهره صادر و تسلیم گردد.

مطلوبست:

الف) انجام عملیات حسابداری لازم جهت خروج خسروی از شرکت.

ب) تنظیم ترازنامه شرکت پس از خروج خسروی.

۳-۵- انحلال شرکت‌های تضامنی

منظور از انحلال پایان یافتن فعالیت‌های واحد تجاری (انقطاع تداوم فعالیت) می‌باشد که می‌تواند با هریک از موارد زیر اتفاق بیفتد:

۱- اتمام موضوع یا مدت فعالیت شرکت.

۲- ناممکن بودن انجام موضوع فعالیت شرکت.

۳- در صورت موافقت کلیه شرکا.

۴- در صورت ورشکسته شدن شرکت یا هریک از شرکا.

۵- در صورت فوت یکی از شرکا.

۶- در صورتی که دادگاه بنا به تقاضای هریک از شرکا انحلال شرکت را اعلام نماید.

پس از تصمیم و توافق شرکا بر انحلال شرکت، شرکا یک نفر از میان خود و یا خارج از شرکت را به عنوان مدیر تصفیه انتخاب نموده تا مسئولیت کلیه مراحل تصفیه را برعهده گرفته و انجام دهد. که این مراحل عبارتند از:

۱- فروش دارایی ها و وصول مطالبات.

۲- پرداخت کلیه دیون شرکت (ابتدا به اشخاص ثالث و سپس به شرکا بابت وام آن ها).

۳- تقسیم سود و زیان ناشی از تصفیه شرکت بین شرکا به نسبت سود و زیان.

۴- توزیع وجوه نقد باقی مانده بین شرکا به میزان سرمایه آن ها.

دوره تصفیه: به مدت زمان بین اعلام انحلال شرکت و انحلال قطعی شرکت دوره تصفیه گویند.

تذکر: در حالت کلی، زمانی که کلیه دارایی ها به وجه نقد تبدیل نشده و کلیه تعهدات شرکت به اشخاص ثالث پرداخت نشده باشد، وجهی بین شرکا توزیع نمی گردد و اگر نقدینگی شرکت جوابگوی تعهدات نباشد شرکا باید از اموال شخصی خود، وجوه لازم را تأمین کنند.

۱-۵-۳- روش های انحلال و تصفیه شرکت های تضامنی

۱- فروش یا واگذاری شرکت به شکل دایر

۲- تصفیه تدریجی

۳- تصفیه آنی

۱- فروش یا واگذاری شرکت به صورت دایر: در این روش شرکای شرکت تضامنی، شرکت را در حالت دایر و فعال واگذار کرده و یا به فروش می رسانند و منافع حاصل را به تناسب سرمایه های خود تقسیم می نمایند.

۲- روش تصفیه تدریجی شرکت تضامنی: در این روش، تسویه حساب های شرکت، به طور تدریجی و در طول مدت زمان طولانی صورت می گیرد. همچنین، در این روش، به تدریج که دارایی های شرکت به فروش می رسد، حساب دارایی مربوط بستانکار و حساب وجوه نقد معادل قیمت فروش، بدهکار می گردد و به ازای هر گونه سود یا زیان ناشی از فروش دارایی ها، حساب جاری شرکا به نسبت تقسیم سود و زیان، (بر حسب مورد)، بدهکار یا بستانکار می گردد. در روش تصفیه تدریجی، چنانچه بابت امر تصفیه هزینه ای صورت گیرد، معادل مبلغ پرداختی بابت این هزینه ها، حساب جاری، شرکا به نسبت تقسیم سود و زیان، بدهکار و حساب وجوه نقد، بستانکار می گردد. به طور کلی، در این روش همه سود و زیان های تحقق یافته مستقیماً به حساب جاری شرکا، منتقل می گردند و در نهایت، مانده وجوه نقد به نسبت سرمایه شرکا بین آنها تقسیم می شود. برای این کار، حساب سرمایه شرکا بدهکار و حساب وجوه نقد، بستانکار می شود. در این روش، معمولاً وجوه نقد موجود در شرکت، پس از پرداخت تمامی بدهی ها، بین شرکا به نسبت سرمایه آنها توزیع می گردد. این روش در کتاب حاضر مورد نظر نیست.

۳- روش تصفیه آنی شرکت تضامنی: در روش تصفیه آنی، فرض آن است که دارایی های شرکت به طور یکجا (یا در مدت زمانی کوتاه) به فروش خواهد رسید و برای ثبت عملیات حسابداری می توان از یکی از روش های زیر استفاده نمود:

۱- استفاده از حساب تصفیه

۲- استفاده از حساب سود و زیان تصفیه

۳- استفاده از روش تعدیل سرمایه

برای سادگی و سهولت کار در کتاب حاضر فقط به روش استفاده از حساب تصفیه پرداخته می‌شود.

مراحل ثبت حسابداری استفاده از حساب تصفیه :

- ۱- حسابی به نام «حساب تصفیه» در دفتر کل افتتاح می‌کنیم.
- ۲- کلیه دارایی‌های شرکت به استثنای موجودی نقد را به بدهکار حساب تصفیه بسته و دارایی‌ها بستانکار می‌شوند.
- ۳- کلیه ذخیره‌ها و استهلاک‌های انباشته را بدهکار و تصفیه را بستانکار می‌نماییم.
- ۴- کلیه هزینه‌هایی که در دوره تصفیه انجام می‌گیرد، به این حساب بدهکار و حساب صندوق یا بانک بستانکار می‌شوند.
- ۵- هر مقدار از دارایی‌ها که فروخته یا واگذار می‌شوند، حساب تصفیه معادل مبالغ وصولی یا واگذاری، بستانکار و حساب صندوق یا بانک بدهکار می‌گردند. چنانچه هر یک از دارایی‌های شرکت به شرکا واگذار شود به جای حساب موجودی نقد، حساب جاری شریک (در صورت وجود) و یا حساب سرمایه شریک مذکور بدهکار می‌گردد.
- ۶- بدهی‌های شرکت تسویه می‌گردد یعنی حساب بدهی‌ها بدهکار و معادل آن، حساب موجودی نقد بستانکار می‌شود.^۱
- ۷- حساب جاری هر شریک را به حساب سهم‌الشرکه (سرمایه) آن شریک انتقال می‌دهیم تا وضعیت هر شریک به‌طور کلی مشخص شود.

۸- پس از انجام مراحل فوق و مانده‌گیری از حساب تصفیه، با توجه به مانده حساب تصفیه (سود یا زیان تصفیه)، سهم هر شریک از این سود یا زیان به نسبت شراکت وی محاسبه و به سرمایه آنان منتقل و حساب تصفیه بسته می‌شود.

۹- با انجام عمل بند فوق حساب تصفیه بسته می‌شود و سود یا زیان تصفیه نیز به حساب سرمایه شرکا انتقال می‌یابد با این عمل ممکن است حساب سرمایه هر یک از شرکا مانده بستانکار و یا مانده بدهکار پیدا کند.

بدهکار بودن مانده حساب سرمایه هر شریک به معنی آن است که آن شریک نه تنها سرمایه اولیه خود را از دست داده، بلکه معادل مانده بدهکار حساب سرمایه، به سایر شرکا بدهکار است و باید این بدهی را به شرکت یا سایر شرکا بپردازد. در چنین صورتی، حالت‌های زیر متصور است :

الف) شریک بدهکار، معادل مانده بدهکار حساب سرمایه خود، پول نقد، به صندوق یا بانک شرکت واریز می‌کند که در این حالت، حساب صندوق یا بانک بدهکار شده، حساب سرمایه شریک، معادل وجه پرداختی بستانکار می‌گردد.

ب) شریک بدهکار، با یکی یا سایر شرکا توافق می‌کند که معادل مانده بدهکار حساب سرمایه خود به سایر شرکا، پس از ختم تصفیه پرداخت کند. در چنین حالتی، حساب سرمایه شریک یا شرکایی که بدهی شریک مدیون را پذیرفته‌اند معادل بدهی شریک مدیون، بدهکار می‌شود و حساب سرمایه شریک مدیون، معادل همین مقدار بستانکار می‌گردد.

پ) اگر شریک بدهکار، به‌هر دلیلی قادر به پرداخت بدهی خود به شرکت (و شرکا) نباشد عملاً چنین رویدادی باعث وارد آمدن ضرر سایر شرکا به نسبت خود می‌شود. مثلاً چنانچه امیری و حسینی و فرزادی به نسبت‌های $\frac{1}{8}$ ، $\frac{3}{8}$ ، $\frac{4}{8}$ در سود و زیان شرکتی سهیم باشند و حساب سرمایه فرزادی مانده بدهکار داشته باشد و او نتواند آن را به شرکت (یا شرکا) پرداخت کند، مبلغ بدهی فرزادی باید به نسبت ۱ و ۳ بین امیری و حسینی تسهیم گردد. یعنی در این حالت حساب سرمایه هر یک از سایر شرکا را معادل سهم‌الشرکه آن شریک از بدهی شریک مدیون، بدهکار و حساب سرمایه شریک مدیون را معادل مانده‌اش، بستانکار می‌کنیم.

۹- با انجام بند الف فوق فقط دو گروه حساب دارای مانده خواهند بود. حساب‌های نقدی و حساب‌های سرمایه شرکا، مانده این دو گروه حساب، باید مساوی باشد. در چنین حالتی (وجود وجوه نقدی در صندوق یا بانک)، موجودی نقد معادل مانده حساب

۱- اگر پرداخت بدهی شرکت توسط یکی از شرکا تقبل گردد بدهی مورد نظر بدهکار شده و سرمایه شریک بستانکار می‌گردد.

سرمایه شرکای موجود بین آنها تقسیم می‌شود. بدین طریق که حساب سرمایه هر یک از شرکا، معادل مانده‌اش، بدهکار و هر یک از حساب‌های نقدی (صندوق و بانک) نیز معادل مانده آنها، بستانکار می‌شوند.

تذکر مهم : در مورد حسابداری انحلال شرکت تضامنی، توجه دانش‌آموزان را به این نکته جلب می‌نماید که نباید وجه نقد را نیز بر مبنای نسبت مقرر در شرکت‌نامه برای تقسیم سود و زیان، بین شرکا توزیع کنند، زیرا با این عمل، مانده حساب سرمایه شرکا، معمولاً بسته (صفر) نمی‌شود و به عبارت دیگر، عملیات تصفیه نیمه تمام می‌ماند. بنابراین، باید توجه کرد که نسبت مقرر در شرکت‌نامه، مبنای تقسیم سود و زیان بین شرکاست. در صورتی که در پایان عملیات تصفیه، مبنای توزیع وجه نقد بین شرکا، مانده حساب سرمایه آنها پس از فروش دارایی‌ها، وصول مطالبات، پرداخت بدهی‌ها و تقسیم سود و یا زیان تصفیه می‌باشد.

ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱		حساب تصفیه کلیه دارایی‌ها به تفکیک (به استثنای موجودی نقد) بابت بستن دارایی‌ها		xx	xx
۲		حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول حساب استهلاك انباشته دارایی‌های ثابت (به تفکیک) حساب تصفیه بابت بستن استهلاك انباشته دارایی ثابت و ذخیره مطالبات مشکوک الوصول		xx xx	x
۳		حساب موجودی نقد حساب تصفیه بابت فروش دارایی‌ها و یا وصول مطالبات		xx	xx
۴		حساب سرمایه شریک حساب تصفیه بابت واگذاری دارایی به یکی از شرکا		xx	xx
۵		حساب بدهی‌ها حساب موجودی نقد حساب تصفیه بابت پرداخت بدهی‌ها با کسب تخفیف		xx	xx xx
۶		حساب بدهی‌ها حساب تصفیه حساب موجودی نقد بابت پرداخت بدهی‌ها همراه با کارمزد آن		xx xx	xx
۷		حساب تصفیه حساب موجودی نقد بابت پرداخت هزینه‌های تصفیه		xx	xx
۸		حساب تصفیه حساب سرمایه شرکا (به تفکیک) بابت بستن حساب تصفیه و انتقال سود (تصفیه) تذکر : در مورد زیان این ثبت برعکس انجام می‌شود.		xx	xx
۹		حساب سرمایه شرکا (به تفکیک) حساب موجودی نقد بابت پرداخت سرمایه شرکا و انحلال شرکت		xx	xx

مثال نمونه ۱ : حسینی و امیری، در شرکت تضامنی حسینی و شرکا در سود و زیان آن، به نسبت مساوی سهام‌اند. در تاریخ پایان شهریورماه سال جاری، شرکا تصمیم به انحلال شرکت می‌گیرند. ترازنامه شرکت در تاریخ مذکور به صورت زیر بوده است :

شرکت تضامنی حسینی و شرکا

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۰۰/۰۶/۳۱

دارایی‌ها :		بدهی و سرمایه :	
موجودی نقد	۳/۰۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختی	۱۵/۰۰۰/۰۰۰
حساب دریافتی	۱۷/۵۰۰/۰۰۰	سرمایه حسینی	۲۵/۰۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۲۵/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه امیری	۲۰/۰۰۰/۰۰۰
ساختمان	۱۲/۰۰۰/۰۰۰		
اثاثه	۲/۵۰۰/۰۰۰		
جمع	۶۰/۰۰۰/۰۰۰	جمع	۶۰/۰۰۰/۰۰۰

نتیجه انحلال شرکت به شرح زیر بوده است :

۱/۱- ساختمان به مبلغ ۱۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رفت.

۱/۲- موجودی کالا به مبلغ ۲۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال فروخته شد.

۱/۳- اثاثه به مبلغ ۲/۱۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسید.

۱/۴- جمع مبالغ وصولی از بدهکاران ۱۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱/۵- هزینه‌های تصفیه بالغ بر ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال می‌گردد.

۱/۶- کلیه بدهی‌های شرکت با کسر ۱۰ درصد تخفیف، تصفیه شد.

حل : ترتیب انحلال و تصفیه شرکت و ثبت‌های لازم در دفتر روزنامه به روش آبی به صورت زیر خواهد بود :

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			حساب تصفیه حساب‌های دریافتی موجودی کالا ساختمان اثاثه بابت بستن حساب دارایی‌ها		۵۷/۰۰۰/۰۰۰	۱۷/۵۰۰/۰۰۰ ۲۵/۰۰۰/۰۰۰ ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ۲/۵۰۰/۰۰۰
۲			موجودی نقد حساب تصفیه بابت فروش ساختمان		۱۴/۰۰۰/۰۰۰	۱۴/۰۰۰/۰۰۰

۳	موجودی نقد	۲۶/۰۰۰/۰۰۰	۲۶/۰۰۰/۰۰۰
	حساب تصفیه		
	بابت فروش موجودی کالا		
۴	موجودی نقد	۲/۱۰۰/۰۰۰	۲/۱۰۰/۰۰۰
	حساب تصفیه		
	بابت فروش اثاثه		
۵	موجودی نقد	۱۷/۰۰۰/۰۰۰	۱۷/۰۰۰/۰۰۰
	حساب تصفیه		
	بابت وصول مطالبات		
۶	حساب تصفیه	۱/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰
	موجودی نقد		
	بابت پرداخت هزینه تصفیه		
۷	حساب‌های پرداختنی	۱۵/۰۰۰/۰۰۰	۱۳/۵۰۰/۰۰۰ ۱/۵۰۰/۰۰۰
	موجودی نقد		
	حساب تصفیه		
	بابت پرداخت بدهی‌های شرکت		

پس از انجام ثبت‌های فوق، حساب تصفیه بسته می‌شود و مانده آن به‌عنوان سود یا زیان تصفیه، به نسبت تقسیم سود و زیان، بین شرکا تقسیم می‌شود:

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ...

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۸			حساب تصفیه		۲/۶۰۰/۰۰۰	۱/۳۰۰/۰۰۰ ۱/۳۰۰/۰۰۰
			سرمایه حسینی			
			سرمایه امیری			
			بابت بستن حساب تصفیه و انتقال آن به حساب سرمایه شرکا			

موجودی نقد

۶۱/۰۰۰/۰۰۰	۳/۰۰۰/۰۰۰
۱۳/۵۰۰/۰۰۰	۱۴/۰۰۰/۰۰۰
	۲۶/۰۰۰/۰۰۰
	۲/۱۰۰/۰۰۰
۴۷/۶۰۰/۰۰۰	۱۷/۰۰۰/۰۰۰
۶۲/۱۰۰/۰۰۰	۶۲/۱۰۰/۰۰۰

حساب تصفیه

۱۴/۰۰۰/۰۰۰	۵۷/۰۰۰/۰۰۰
۲۶/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰
۲/۱۰۰/۰۰۰	
۱۷/۰۰۰/۰۰۰	سود تصفیه ۲/۶۰۰/۰۰۰
۱/۵۰۰/۰۰۰	
۶۰/۶۰۰/۰۰۰	۶۰/۶۰۰/۰۰۰

سرمایه امیری	
مانده ۲۰/۰۰۰/۰۰۰	⑨ ۲۱/۳۰۰/۰۰۰
سود ⑧ ۱/۳۰۰/۰۰۰	
سود ۲۱/۳۰۰/۰۰۰	۲۱/۳۰۰/۰۰۰

سرمایه حسینی	
مانده ۲۵/۰۰۰/۰۰۰	⑨ ۲۶/۳۰۰/۰۰۰
سود ⑧ ۱/۳۰۰/۰۰۰	
۲۶/۳۰۰/۰۰۰	۲۶/۳۰۰/۰۰۰

پس از بستن حساب تصفیه با سرمایه شرکا مانده حساب صندوق یا نقد و بانک دقیقاً برابر با مانده سرمایه شرکا خواهد بود که با ثبت زیر، آخرین عملیات انحلال انجام می‌شود :

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۹			سرمایه حسینی سرمایه امیری موجودی نقد بابت پرداخت طلب شرکا و پایان تصفیه		۲۶/۳۰۰/۰۰۰ ۲۱/۳۰۰/۰۰۰	۴۷/۶۰۰/۰۰۰

مثال نمونه ۲ : فرهمند و فدائی و ایمانی، شرکای شرکت تضامنی ایمانی و شرکا هستند که نسبت مشارکت آنها در سود و زیان ۳، ۴ و ۱ می‌باشد. ترازنامه شرکت تضامنی ایمانی و شرکا، به تاریخ ۱۳××/۲/۳۱ به شرح زیر بوده است. شرکا، تصمیم گرفته‌اند شرکت را در این تاریخ منحل نمایند. فعالیت شرکت در دوره تصفیه به شرح زیر بوده است :

- فروش ماشین آلات ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال
- فروش ساختمان ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال
- پرداخت بدهی‌های شرکت
- پرداخت ۴۰۰/۰۰۰ ریال هزینه‌های تصفیه

ترازنامه شرکت تضامنی ایمانی و شرکا به تاریخ ترازنامه ۱۳××/۲/۳۱

موجودی نقد ۳/۱۰۰/۰	حساب‌های پرداختنی ۱۰۰/۰۰۰
ماشین آلات ۱/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه ایمانی ۲/۰۰۰/۰۰۰
ساختمان ۲/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه فدائی ۲/۰۰۰/۰۰۰
	سرمایه فرهمند ۲/۰۰۰/۰۰۰
جمع دارایی‌ها ۶/۱۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه ۶/۱۰۰/۰۰۰

مطلوبست : ثبت عملیات حسابداری مربوط به انحلال و تصفیه شرکت با فرض :

۲/۱- دارایی‌ها به قیمت دفتری به فروش برسد.

۲/۲- چنانچه ماشین‌آلات به قیمت ۸۰۰/۰۰۰ ریال و ساختمان به قیمت ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسیده باشد.

۲/۳- چنانچه ماشین آلات به قیمت ۱/۲۰۰/۰۰۰ ریال و ساختمان به قیمت ۲/۸۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رود.

۱- ثبت عملیات تصفیه با فرض اول
دفتر روزنامه شرکت تضامنی ایمانی و شرکا

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			حساب تصفیه ماشین آلات ساختمان بستن حساب دارایی های غیرنقدی		۳/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰ ۲/۰۰۰/۰۰۰
۲			موجودی نقد حساب تصفیه فروش ماشین آلات و ساختمان		۳/۰۰۰/۰۰۰	۳/۰۰۰/۰۰۰
۳			حساب تصفیه موجودی نقد پرداخت هزینه دوران تصفیه		۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۴			حساب های پرداختی موجودی نقد پرداخت بدهی های جاری شرکت		۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۵			سرمایه فرهمند سرمایه فدائی سرمایه ایمانی حساب تصفیه بستن حساب تصفیه		۲۰۰/۰۰۰ ۱۵۰/۰۰۰ ۵۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۶			سرمایه فرهمند سرمایه فدائی سرمایه ایمانی موجودی نقد پرداخت به شرکا و انحلال شرکت		۱/۸۰۰/۰۰۰ ۱/۸۵۰/۰۰۰ ۱/۹۵۰/۰۰۰	۵/۶۰۰/۰۰۰

۲- ثبت عملیات تصفیه با فرض دوم
دفتر روزنامه شرکت تضامنی ایمانی و شرکا

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			حساب تصفیه ماشین آلات ساختمان		۳/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰ ۲/۰۰۰/۰۰۰
۲			موجودی نقد حساب تصفیه		۱/۸۰۰/۰۰۰	۱/۸۰۰/۰۰۰
۳			حساب تصفیه موجودی نقد		۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۴			حساب های پرداختی موجودی نقد		۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۵			سرمایه فرهمند سرمایه فدائی سرمایه ایمانی حساب تصفیه		۸۰۰/۰۰۰ ۶۰۰/۰۰۰ ۲۰۰/۰۰۰	۱/۶۰۰/۰۰۰
۶			سرمایه فرهمند سرمایه فدائی سرمایه ایمانی موجودی نقد		۱/۲۰۰/۰۰۰ ۱/۴۰۰/۰۰۰ ۱/۸۰۰/۰۰۰	۴/۴۰۰/۰۰۰

۳- ثبت عملیات حسابداری با فرض سوم

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			حساب تصفیه ماشین آلات ساختمان		۳/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰ ۲/۰۰۰/۰۰۰
۲			موجودی نقد حساب تصفیه		۴/۰۰۰/۰۰۰	۴/۰۰۰/۰۰۰
۳			حساب تصفیه موجودی نقد		۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰
۴			حساب های پرداختی موجودی نقد		۱۰۰/۰۰۰	۱۰۰/۰۰۰
۵			حساب تصفیه سرمایه فرهمند سرمایه فدائی سرمایه ایمانی		۶۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰ ۲۲۵/۰۰۰ ۷۵/۰۰۰
۶			سرمایه فرهمند سرمایه فدائی سرمایه ایمانی موجودی نقد		۲/۳۰۰/۰۰۰ ۲/۲۲۵/۰۰۰ ۲/۰۷۵/۰۰۰	۶/۶۰۰/۰۰۰

مثال نمونه ۳: تراز آزمایشی شرکت تضامنی ناصری و شرکا، به تاریخ ۱۳۰۰/۱۲/۳۰ در زیر ارائه شده است. ناصری و سعیدی و توانا شرکای شرکت، تصمیم گرفته‌اند که در ۱۳۰۰/۱۲/۳۰ شرکت را منحل و تصفیه کنند. منافع شرکا در شرکت به ترتیب عبارت‌اند از، $\frac{2}{5}$ و $\frac{2}{5}$ و $\frac{1}{5}$ و خلاصه اطلاعات تصفیه، به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- معادل ۷۰۰/۰۰۰ ریال از حساب‌های دریافتنی وصول شد و مابقی سوخت شده تلقی گردید.
 - ۲- مبلغ ۶۰۰/۰۰۰ ریال از اسناد دریافتنی وصول شد.
 - ۳- مبلغ ۸۰/۰۰۰ ریال از پیش پرداخت بیمه پس از لغو قرارداد وصول شد.
 - ۴- موجودی کالا نقداً به مبلغ ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال فروخته شد.
 - ۵- ملزومات اداری نقداً به مبلغ ۷۰/۰۰۰ ریال فروخته شد.
 - ۶- وسایل اداری نقداً به مبلغ ۱/۷۰۰/۰۰۰ ریال فروخته شد.
 - ۷- ساختمان به مبلغ ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال فروخته شد و خریدار مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال آن را نقداً پرداخت و در مقابل بقیه مبلغ، متعهد گردید که اسناد پرداختنی شرکت به وی انتقال داده شود و پرداخت آن برعهده وی قرار گیرد.
 - ۸- هزینه‌های تصفیه معادل ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال پرداخت شد.
 - ۹- حساب‌های پرداختنی تسویه شد.
 - ۱۰- سود و زیان تصفیه به حساب مانده سرمایه شرکا انتقال داده شد.
 - ۱۱- باقی‌مانده موجودی نقد بین شرکا تقسیم شد.
- مطلوبست: اولاً- مانده حساب‌های تراز آزمایشی اختتامی ۱۳۰۰/۱۲/۳۰ در حساب‌های (T) ثانیاً- ثبت عملیات حسابداری فوق در دفتر روزنامه شرکت.

شرکت تضامنی ناصری و شرکا

تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۰۰/۱۲/۳۰

ردیف	به حساب	بدهکار	بستانکار
۱	موجودی نقد	۶۰۰/۰۰۰	
۲	حساب‌های دریافتنی	۸۰۰/۰۰۰	
۳	اسناد دریافتنی	۷۰۰/۰۰۰	
۴	پیش‌پرداخت بیمه	۱۰۰/۰۰۰	
۵	موجودی کالا	۳/۰۰۰/۰۰۰	
۶	ملزومات اداری	۱۰۰/۰۰۰	
۷	وسایل اداری	۱/۵۰۰/۰۰۰	
۸	ساختمان	۶/۰۰۰/۰۰۰	
۹	ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول		۱۰۰/۰۰۰
۱۰	استهلاک انباشته وسایل اداری		۸۰۰/۰۰۰
۱۱	استهلاک انباشته ساختمان		۱/۵۰۰/۰۰۰
۱۲	حساب‌های پرداختنی		۱/۴۰۰/۰۰۰
۱۳	اسناد پرداختنی		۲/۵۰۰/۰۰۰
۱۴	سرمایه ناصری		۳/۰۰۰/۰۰۰
۱۵	سرمایه سعیدی		۲/۰۰۰/۰۰۰
۱۶	سرمایه توانا		۱/۵۰۰/۰۰۰
	جمع	۱۲/۸۰۰/۰۰۰	۱۲/۸۰۰/۰۰۰

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ناصری و شرکا

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			حساب تصفیه حساب‌های دریافتی اسناد دریافتی پیش‌پرداخت بیمه موجودی کالا ملزومات اداری وسایل اداری ساختمان بستن حساب‌های دارایی به حساب تصفیه		۱۲/۲۰۰/۰۰۰	۸۰۰/۰۰۰ ۷۰۰/۰۰۰ ۱۰۰/۰۰۰ ۳/۰۰۰/۰۰۰ ۱۰۰/۰۰۰ ۱/۵۰۰/۰۰۰ ۶/۰۰۰/۰۰۰
۲			ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول استهلاک انباشته وسایل اداری استهلاک انباشته ساختمان حساب تصفیه بستن حساب ذخایر به حساب تصفیه		۱۰۰/۰۰۰ ۸۰۰/۰۰۰ ۱/۵۰۰/۰۰۰	۲/۴۰۰/۰۰۰
۳			موجودی نقد حساب تصفیه دریافت بخشی از مطالبات		۷۰۰/۰۰۰	۷۰۰/۰۰۰
۴			موجودی نقد حساب تصفیه دریافت بخشی از اسناد دریافتی		۶۰۰/۰۰۰	۶۰۰/۰۰۰
۵			موجودی نقد حساب تصفیه دریافت بخشی از پیش‌پرداخت بیمه		۸۰/۰۰۰	۸۰/۰۰۰
۶			موجودی نقد حساب تصفیه فروش موجودی کالا		۳/۵۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰

دفتر روزنامه شرکت تضامنی ناصری و شرکا

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۷			موجودی نقد حساب تصفیه فروش ملزومات اداری		۷۰/۰۰۰	۷۰/۰۰۰
۸			موجودی نقد حساب تصفیه فروش وسایل اداری		۱/۷۰۰/۰۰۰	۱/۷۰۰/۰۰۰
۹			موجودی نقد اسناد پرداختی حساب تصفیه فروش ساختمان		۲/۰۰۰/۰۰۰ ۲/۵۰۰/۰۰۰	۴/۵۰۰/۰۰۰
۱۰			حساب تصفیه موجودی نقد پرداخت هزینه‌های تصفیه		۱/۰۰۰/۰۰۰	۱/۰۰۰/۰۰۰
۱۱			حساب‌های پرداختی موجودی نقد تسویه حساب‌های پرداختی		۱/۴۰۰/۰۰۰	۱/۴۰۰/۰۰۰
۱۲			حساب تصفیه سرمایه ناصری سرمایه سعیدی سرمایه توانا بستن مانده حساب تصفیه به سرمایه شرکا		۳۵۰/۰۰۰	۱۴۰/۰۰۰ ۱۴۰/۰۰۰ ۷۰/۰۰۰
۱۳			سرمایه ناصری سرمایه سعیدی سرمایه توانا موجودی نقدی		۳/۱۴۰/۰۰۰ ۲/۱۴۰/۰۰۰ ۱/۵۷۰/۰۰۰	۶/۸۵۰/۰۰۰

حساب‌های دریافتنی

① ۸۰۰/۰۰۰	② ۸۰۰/۰۰۰

اسناد دریافتنی

① ۷۰۰/۰۰۰	② ۷۰۰/۰۰۰

پیش پرداخت بیمه		موجودی کالا		ملزومات اداری	
① ۱۰۰/۰۰۰	② ۱۰۰/۰۰۰	① ۳/۰۰۰/۰۰۰	② ۳/۰۰۰/۰۰۰	① ۱۰۰/۰۰۰	② ۱۰۰/۰۰۰

وسایل اداری		ساختمان	
① ۱/۵۰۰/۰۰۰	② ۱/۵۰۰/۰۰۰	① ۶۰۰/۰۰۰	② ۶/۰۰۰/۰۰۰

ذخیره مطالبات مشکوک الوصول		استهلاک انباشته وسایل اداری		استهلاک انباشته ساختمان	
① ۱۰۰/۰۰۰	② ۱۰۰/۰۰۰	① ۸۰۰/۰۰۰	② ۸۰۰/۰۰۰	① ۱/۵۰۰/۰۰۰	② ۱/۵۰۰/۰۰۰

حساب های پرداختنی		اسناد پرداختنی		سرمایه ناصری	
① ۱/۴۰۰/۰۰۰	⑪ ۱/۴۰۰/۰۰۰	① ۲/۵۰۰/۰۰۰	② ۲/۵۰۰/۰۰۰	① ۳/۰۰۰/۰۰۰	⑫ ۳/۱۴۰/۰۰۰
				⑫ ۱۴۰/۰۰۰	

سرمایه سعیدی

① ۲/۰۰۰/۰۰۰	⑬ ۲/۱۴۰/۰۰۰
⑫ ۱۴۰/۰۰۰	

سرمایه توانا

① ۱/۵۰۰/۰۰۰	⑬ ۱/۵۷۰/۰۰۰
⑫ ۷۰/۰۰۰	

حساب موجودی نقد

① ۱/۰۰۰/۰۰۰	مانده ۶۰۰/۰۰۰
⑪ ۱/۴۰۰/۰۰۰	② ۷۰۰/۰۰۰
⑫ ۶/۸۵۰/۰۰۰	④ ۶۰۰/۰۰۰
	⑤ ۸۰/۰۰۰
	⑥ ۳/۵۰۰/۰۰۰
	⑦ ۷۰/۰۰۰
	⑧ ۱/۷۰۰/۰۰۰
	⑨ ۲/۰۰۰/۰۰۰
۹/۲۵۰/۰۰۰	۹/۲۵۰/۰۰۰

حساب تصفیه

② ۲/۴۰۰/۰۰۰	① ۱۲/۲۰۰/۰۰۰
③ ۷۰۰/۰۰۰	⑩ ۱/۰۰۰/۰۰۰
④ ۶۰۰/۰۰۰	⑫ ۳۵۰/۰۰۰
⑤ ۸۰/۰۰۰	
⑥ ۳/۵۰۰/۰۰۰	
⑦ ۷۰/۰۰۰	
⑧ ۱/۷۰۰/۰۰۰	
⑨ ۴/۵۰۰/۰۰۰	
۱۳/۵۵۰/۰۰۰	۱۳/۵۵۰/۰۰۰

مسائل

۱- محمد و فرهاد و داود شرکای شرکت تضامنی محمد و شرکا می‌باشند که به نسبت ۴ و ۳ و ۱ در سود و زیان شریک‌اند و ترازنامه پایان دوره شرکت تضامنی در تاریخ ۸۷/۱۲/۲۹ به شرح زیر است :

شرکت تضامنی محمد و شرکا

ترازنامه

به تاریخ ۸۷/۱۲/۲۹

موجودی نقد	۱۵/۵۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختی	۵۰۰/۰۰۰
ماشین آلات	۵/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه محمد	۱۰/۰۰۰/۰۰۰
زمین	۱۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه فرهاد	۱۰/۰۰۰/۰۰۰
		سرمایه داود	۱۰/۰۰۰/۰۰۰
جمع دارایی‌ها	۳۰/۵۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه	۳۰/۵۰۰/۰۰۰

شرکا در تاریخ ترازنامه تصمیم به انحلال شرکت گرفتند و ماشین‌آلات به مبلغ ۶/۰۰۰/۰۰۰ و زمین به مبلغ ۱۴/۰۰۰/۰۰۰ به فروش رسیده و بدهی‌های شرکت پرداخت شد و هزینه‌های تصفیه به مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال پرداخت شد.

مطلوبست : ثبت عملیات انحلال شرکت در دفاتر روزنامه و کل (به روش آنی).

۲- سمیر و هژیر شرکای یک شرکت تضامنی با نسبت‌های مساوی در سود و زیان هستند. در پایان آذر ۸۸ تصمیم به انحلال شرکت گرفتند. ترازنامه شرکت در تاریخ انحلال و نتیجه انحلال به شرح زیر است :

شرکت تضامنی سمیر و هژیر

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۸۸/۹/۳۰

موجودی نقد	۸۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختی	۱/۵۰۰/۰۰۰
حساب‌های دریافتی	۱/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه سمیر	۳/۹۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۳/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه هژیر	۳/۹۰۰/۰۰۰
وسایل نقلیه	۴/۵۰۰/۰۰۰		
جمع دارایی‌ها	۹/۳۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه	۹/۳۰۰/۰۰۰

(۱) حساب‌های دریافتی با تخفیف ۱۰٪ وصول گردید.

(۲) موجودی کالا به مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال به سمیر واگذار گردید.

(۳) حساب‌های پرداختی با کسب ۲٪ تخفیف پرداخت و تسویه حساب گردید.

(۴) وسایل نقلیه به مبلغ ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال نقد به فروش رسید.

(۵) مخارج تصفیه به مبلغ ۶۰۰/۰۰۰ ریال پرداخت گردید.

مطلوبست: ثبت عملیات انحلال شرکت (به روش آنی) در دفاتر روزنامه و کل شرکت تا بسته شدن کلیه حساب‌ها.

۳- سامان و آرش و میلاد به ترتیب با نسبت‌های ۱ و ۳ و ۴ شرکای یک شرکت تضامنی هستند. شرکا تصمیم به انحلال شرکت گرفتند و ترازنامه شرکت قبل از انحلال به صورت زیر است.

شرکت تضامنی میلاد و شرکا

ترازنامه

به تاریخ ۸۹/۱۰/۲۰

دارایی‌ها:	بدهی‌ها:
موجودی نقد ۲۰/۰۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختی ۱۵/۰۰۰/۰۰۰
حساب‌های دریافتی ۱۵/۰۰۰/۰۰۰	اسناد پرداختی ۹/۰۰۰/۰۰۰
کسر شود: ذخیره م.م (۳/۰۰۰/۰۰۰)	پیش دریافت درآمد ۱۰/۰۰۰/۰۰۰
خالص حساب‌های دریافتی ۱۲/۰۰۰/۰۰۰	جاری میلاد ۸/۰۰۰/۰۰۰
جاری سامان ۵/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی‌ها ۴۲/۰۰۰/۰۰۰
ملزومات ۶/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه‌ها:
پیش پرداخت بیمه ۱۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه سامان ۳۰/۰۰۰/۰۰۰
موجودی کالا ۲۴/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه آرش ۲۰/۰۰۰/۰۰۰
اثاثه اداری ۳۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه میلاد ۵۰/۰۰۰/۰۰۰
استهلاک انباشته اثاثه (۸/۰۰۰/۰۰۰)	جمع سرمایه شرکا ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰
ارزش دفتری اثاثه ۲۲/۰۰۰/۰۰۰	سود انباشته ۴/۰۰۰/۰۰۰
ساختمان ۶۰/۰۰۰/۰۰۰	
استهلاک انباشته ساختمان (۱۳/۰۰۰/۰۰۰)	
ارزش دفتری ساختمان ۴۷/۰۰۰/۰۰۰	
جمع دارایی‌ها ۱۴۶/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه ۱۴۶/۰۰۰/۰۰۰

سایر اطلاعات به شرح زیر در دست است:

(۱) حساب‌های دریافتی با وصول ۱۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال تسویه و ملزومات به مبلغ ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال به میلاد واگذار شد.

(۲) موجودی کالا به مبلغ ۴۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسید.

(۳) پیش پرداخت بیمه پس از کسر ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت مدت منقضی شده وصول گردید.

(۴) اثاثه اداری و ساختمان یکجا به مبلغ ۸۵/۰۰۰/۰۰۰ به فروش رسید.

(۵) حساب‌های پرداختی پس از کسر ۲٪ تخفیف پرداخت و تسویه حساب گردید.

(۶) اسناد پرداختی پرداخت شد.

(۷) پیش دریافت درآمد با پرداخت ۱۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال تسویه شد.

(۸) مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت مخارج تصفیه و مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت هزینه آب و برق شرکت پرداخت شد.

مطلوبست : ثبت عملیات حسابداری انحلال شرکت به روش آنی در دفاتر روزنامه و کل شرکت.

۴- شرکت تضامنی فرهادی و شرکا در پایان سال ۸۸ منحل و ترازنامه آن در زمان انحلال به شرح زیر است :

شرکت تضامنی فرهادی و شرکا
ترازنامه
به تاریخ ۱۳۸۸/۱۲/۲۹

دارایی ها :	بدهی ها :
موجودی نقد ۵۲/۰۰۰/۰۰۰	حسابهای پرداختی ۴۰/۰۰۰/۰۰۰
حسابهای دریافتی ۳۵/۰۰۰/۰۰۰	وام پرداختی ۴۰/۰۰۰/۰۰۰
کسر شود : ذخیره م.م (۵/۰۰۰/۰۰۰)	پیش دریافت فروش ۳۸/۰۰۰/۰۰۰
خالص حسابهای دریافتی ۳۰/۰۰۰/۰۰۰	جاری فرهادی ۲۱/۰۰۰/۰۰۰
جاری اسماعیلی ۱۷/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی ها ۱۳۹/۰۰۰/۰۰۰
موجودی کالا ۵۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه :
ملزومات ۸/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه فرهادی ۵۰/۰۰۰/۰۰۰
پیش پرداخت اجاره ۲۴/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه اسماعیلی ۲۰/۰۰۰/۰۰۰
زمین ۳۰/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه فرامیزی ۳۰/۰۰۰/۰۰۰
ساختمان ۷۰/۰۰۰/۰۰۰	جمع سرمایه شرکا ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰
استهلاک انباشته ساختمان (۲۵/۰۰۰/۰۰۰)	سود انباشته ۳۵/۰۰۰/۰۰۰
ارزش دفتری ساختمان ۴۵/۰۰۰/۰۰۰	
وسایل نقلیه ۳۰/۰۰۰/۰۰۰	
استهلاک انباشته وسایل نقلیه (۱۲/۰۰۰/۰۰۰)	
ارزش دفتری وسایل نقلیه ۱۸/۰۰۰/۰۰۰	
جمع دارایی ها ۲۷۴/۰۰۰/۰۰۰	جمع بدهی و سرمایه ۲۷۴/۰۰۰/۰۰۰

سایر اطلاعات به شرح زیر است :

- (۱) حسابهای دریافتی با وصول ۲۹/۰۰۰/۰۰۰ ریال تسویه شد.
- (۲) موجودی کالا به مبلغ ۵۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسید.
- (۳) ملزومات و زمین یکجا به مبلغ ۳۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسید.
- (۴) پیش پرداخت اجاره که در تاریخ ۸۸/۸/۳۰ برای یکسال پرداخت شده بود پس از کسر مدت منقضی شده وصول شد.
- (۵) ساختمان به مبلغ ۳۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسید و وسایل نقلیه به مبلغ ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال به فرهادی واگذار شد.

- ۶) حساب‌های پرداختی پس از کسر ۵٪ تخفیف پرداخت شد.
- ۷) پیش دریافت فروش با پرداخت ۴۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال تسویه گردید.
- ۸) وام پرداختی با پرداخت ۴۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال تسویه شد.
- ۹) بابت تصفیه شرکت مبلغ ۲۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال مخارج تصفیه و مبلغ ۹/۰۰۰/۰۰۰ ریال دستمزد مدیر تصفیه پرداخت شد.
- مطلوبست :** انجام عملیات حسابداری انحلال شرکت به روش تصفیه‌آنی با این فرض که اگر مانده حساب سرمایه شریکی بدهکار شد قادر به پرداخت آن نمی‌باشد.

تمرین‌های دوره‌ای

پرسش‌ها

- ۱- آیا ممکن است زیان شرکا در شرکت تضامنی، از میزان سهم‌الشرکه آنها در شرکت تجاوز کند؟ توضیح دهید.
- ۲- آزادی و رادپور، می‌خواهند یک شرکت تضامنی تشکیل دهند که در آن آزادی به طور تمام وقت و رادپور به طور نیمه وقت اشتغال داشته باشند. در صورتی که در شرکت نامه، ترتیب دیگری برای تقسیم سود پیش‌بینی نشده باشد، شرکا، به چه نسبتی در سود و زیان شرکت سهیم خواهند بود؟ توضیح دهید.
- ۳- یکی از شرکای یک شرکت تضامنی در شرف تأسیس، دارایی‌های زیر را از مؤسسه قبلی خود به عنوان قسمتی از سهم‌الشرکه، به شرکت جدید عرضه کرده است :
(الف) اثاثه اداری به بهای تمام شده ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال و استهلاك انباشته ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال.
(ب) اتومبیل به بهای تمام شده ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال و استهلاك انباشته ۳۵۰/۰۰۰ ریال.
(ج) مطالبات از اشخاص ثالث به مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال.
شرکا موافقت کردند که اثاثه اداری به قیمت دفتری و اتومبیل به بهای ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردد و صد درصد از مطالبات فوق قابل وصول تلقی شود.
به نظر شما دارایی‌های فوق چگونه باید در دفاتر شرکت جدید ثبت شود؟
- ۴- به نظر شما چه عواملی باید در تقسیم سود و زیان بین شرکای یک شرکت تضامنی، در نظر گرفته شود؟
- ۵- یکی از شرکای یک شرکت تضامنی، مایل است سهم‌الشرکه خود را به برادرش واگذار کند.
(الف) آیا این امر منطبق با قانون تجارت است؟
(ب) آیا سایر شرکا، ملزم به پذیرفتن شریک جدید هستند؟
(ج) آیا خروج شریک مذکور از شرکت باعث انحلال شرکت می‌شود؟
- ۶- چه تفاوتی بین ورود یک شریک جدید به شرکت در دو حالت زیر وجود دارد؟
(الف) از طریق خرید سهم‌الشرکه از شرکای موجود.
(ب) از طریق آوردن سرمایه به شرکت.
- ۷- علوی و نوری، به طور مساوی در سود و زیان یک شرکت تضامنی سهیم‌اند و مانده حساب سرمایه آنها، به ترتیب ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال و ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال است. علوی با موافقت نوری نیمی از سهم‌الشرکه خود را به شیروانی می‌فروشد. در هر یک از دو حالت زیر، چه ثبتي در دفتر روزنامه شرکت باید انجام شود :
(الف) اگر قیمت فروش ۲/۱۰۰/۰۰۰ ریال باشد.
(ب) اگر قیمت فروش ۲/۶۰۰/۰۰۰ ریال باشد.
- ۸- چرا هنگام ورود شریک جدید به شرکت تضامنی، دارایی‌های شرکت مورد تجدید ارزیابی قرار می‌گیرد؟
- ۹- هنگام انحلال شرکت تضامنی :
(الف) سود و زیان ناشی از تصفیه شرکت، چگونه بین شرکا تقسیم می‌شود؟
(ب) مانده وجوه نقد پس از پرداخت بدهی‌های شرکت، چگونه بین شرکا تقسیم می‌شود؟

۱۰- بهمنی و الهامی، که به طور مساوی در سود و زیان یک شرکت تضامنی سهام‌اند، تصمیم به انحلال شرکت می‌گیرند. مانده حساب سرمایه آنها به ترتیب ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال و ۲/۸۰۰/۰۰۰ ریال است. پس از فروش کلیه دارایی‌های غیرنقدی و پرداخت بدهی‌ها، موجودی نقدی شرکت ۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال است.

مطلوبست :

(الف) محاسبه سود یا زیان ناشی از تصفیه شرکت

(ب) نحوه تقسیم سود یا زیان حاصله بین شرکا

(ج) نحوه تقسیم وجوه نقد باقی مانده بین شرکا.

۱۱- رهامی، حیدری و طاهری، شرکای یک شرکت تضامنی هستند که در سود و زیان شرکت به ترتیب به

نسبت‌های ۲، ۲ و ۱ سهام‌اند. پس از تقسیم زیان‌های ناشی از تصفیه شرکت، حساب سرمایه رهامی دارای مانده بدهکار به مبلغ ۹۰۰/۰۰۰ ریال گردید. چنانچه رهامی به علت ورشکستگی قادر به پرداخت بدهی خود نباشد، زیان حاصل به چه کسانی و به چه ترتیبی، تحمیل خواهند شد؟

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

۱- جمع منافع شریکی، طی یک دوره ۳۵۰/۰۰۰ و مانده حساب او در اول دوره ۸۰/۰۰۰ بدهکار و در آخر دوره ۱۰۰/۰۰۰ ریال بستانکار بوده است. برداشت‌های وی در آن دوره چقدر است؟

(ب) ۳۳۰/۰۰۰

(الف) ۳۷۰/۰۰۰

(د) ۱۵۰/۰۰۰

(ج) ۱۷۰/۰۰۰

۲- عنوان بستانکار ثبت «واگذاری» ساختمان شرکت تضامنی در هنگام تصفیه به یکی از شرکا چیست؟

(ب) صندوق

(الف) سرمایه شریک

(د) تصفیه

(ج) ساختمان

۳- در صورت خروج شریک از شرکت تضامنی، از کدام یک از اقلام زیر، سهمی به او تعلق می‌گیرد؟

(ب) سود تا تاریخ خروج

(الف) اندوخته‌ها

(ج) افزایش حاصل از ارزیابی مجدد دارایی‌های غیرنقدی

(د) هر سه مورد فوق

۴- ۴۰۰/۰۰۰ ریال از اسناد دریافتنی یک شرکت تضامنی در تاریخ تصفیه، واگذار و بابت آن ۳۸۰/۰۰۰ ریال

دریافت می‌شود. مبلغ مابه‌التفاوت چه تغییری ایجاد می‌کند؟

(ب) کاهش حساب اسناد دریافتنی

(الف) افزایش در حساب هزینه کارمزد

(د) افزایش در حساب صندوق

(ج) کاهش در حساب تصفیه

۵- با ورود شریک جدید به صورت خرید قسمتی از سهم شرکتی از شرکای قدیمی، مانده چه حسابی تغییر می‌کند؟

(ب) دارایی

(الف) سرمایه

(د) اندوخته

(ج) سرمایه شریک قدیمی

۶- مانده بدهکار حساب جاری شریکی در اول سال ۶۰/۰۰۰ ریال بوده است. اگر سهم سود او در آن سال ۱۵۰/۰۰۰ ریال بوده و ۱۴۰/۰۰۰ ریال نیز کالا برداشت نموده باشد، مانده حساب جاری او در ترازنامه پایان سال چه مبلغی است؟

(ب) بدهکار ۲۰۰/۰۰۰

(الف) بدهکار ۵۰/۰۰۰

(د) بستانکار ۹۰/۰۰۰

(ج) بستانکار ۱۰/۰۰۰

۷- حساب جاری شریک شرکت تضامنی، در کدام یک از موارد زیر بستانکار می‌گردد؟

(ب) برداشت وجه نقد

(الف) برداشت کالا

(د) پرداخت سهم سود او از شرکت

(ج) منظور کردن سهم او از سود شرکت

۸- سود یک شرکت تضامنی، از اول سال تا تاریخ $13 \times \frac{3}{4}$ که شریکی از شرکا فوت کرده (و در $\frac{1}{4}$ سود و

زیان سهمیم بوده است) معادل ۱/۸۰۰/۰۰۰ ریال برآورد شده است. سهم سود او چقدر است؟

(ب) ۴۵۰/۰۰۰

(الف) ۴۰۰/۰۰۰

(د) ۶۷۵/۰۰۰

(ج) ۶۰۰/۰۰۰

۹- کدام حساب زیر منجر به کاهش سهم الشریکه شریک خارج شده می‌گردد؟

(الف) کاهش ارزیابی مجدد دارایی‌های شرکت (ب) برداشت‌های وی

(د) هر سه مورد

(ج) مانده بدهکار جاری او

۱۰- در کدام ثبت زیر، حساب تصفیه بدهکار می‌شود؟

(ب) بستن اندوخته

(الف) فروش اثاثه

(د) فروش ساختمان

(ج) بستن سود تصفیه

۱۱- حسنی و حسینی که به نسبت $\frac{1}{5}$ و $\frac{4}{5}$ در سود و زیان یک شرکت تضامنی شریک هستند موافقت می‌کنند

که ضمن دریافت مبلغی از علوی او را در $\frac{1}{6}$ سود و زیان شریک کنند. پس از ورود علوی، نسبت سهم سود حسینی کدام است؟

(د) $\frac{4}{6}$

(ج) $\frac{2}{6}$

(ب) $\frac{3}{6}$

(الف) $\frac{1}{6}$

۱۲- رضایی و وفایی در سود و زیان به نسبت $\frac{2}{3}$ و $\frac{1}{3}$ سهمیم اند. حمیدی به عنوان شریک جدید وارد شرکت شده

است و در $\frac{1}{4}$ سود و زیان شرکت سهمیم می‌باشد. نسبت جدید مشارکت رضایی و وفایی در شرکت چقدر است؟

(د) $\frac{1}{3}$ و $\frac{1}{2}$

(ج) $\frac{1}{4}$ و $\frac{1}{3}$

(ب) $\frac{1}{4}$ و $\frac{1}{2}$

(الف) $\frac{1}{4}$ و $\frac{3}{5}$

۱۳- در شرکت تضامنی، کدام یک از موارد زیر صدق می‌کند؟

(الف) شرکا به نسبت سرمایه، به کل بدهی شرکت تعهد دارند.

(ب) هر یک از شرکا، نسبت به کل بدهی شرکت تعهد دارند.

(ج) شرکا به نسبتی که در سود و زیان سهمیم هستند به کل بدهی تعهد دارند.

د) هیچ کدام

۱۴- هنگام بستن حساب تقسیم سود در شرکت‌های تضامنی، چه حسابی بستانکار می‌شود؟

الف) حساب سرمایه

ب) حساب سود و زیان انباشته

ج) جاری شرکا

د) تصفیه

۱۵- در هنگام تصفیه شرکت تضامنی، مانده بدهکار حساب جاری شرکا، به کدام حساب زیر بسته می‌شود؟

الف) به حساب بانک

ب) به حساب تصفیه

ج) به حساب سرمایه

د) تقسیم سود

۱۶- حساب تصفیه به حساب بسته می‌شود.

الف) سرمایه

ب) برداشت

ج) تقسیم سود

د) صندوق

۱۷- در هنگام تصفیه شرکت تضامنی، چنانچه بخشی از دارایی‌ها به شرکا واگذار شود، حساب به مبلغ

بدهکار می‌شود.

الف) تصفیه، قیمت تمام شده

ب) تصفیه، قیمت توافق شده

ج) تقسیم سود، قیمت توافق شده

د) جاری شرکا، قیمت توافق شده

۱۸- بهروزی و بهرامی در یک شرکت تضامنی به نسبت $\frac{2}{3}$ و $\frac{1}{3}$ سهم هستند. آنان مقرر کرده‌اند در سال ۵٪ سود تضمین شده به سرمایه آنها تعلق گیرد.

اگر سرمایه بهروزی ۶/۰۰۰/۰۰۰ و سرمایه بهرامی ۷/۰۰۰/۰۰۰ و سود سال جاری پس از کسر مالیات معادل

۹۱۱/۰۰۰ ریال باشد، باقی مانده سهم سود هر شریک پس از منظور نمودن سود تضمین شده سرمایه چقدر است؟

الف) حساب تقسیم سود و زیان (بدهکار) ۹۱۱/۰۰۰، بستانکار - حساب جاری بهروزی ۴۷۴/۰۰۰،

بستانکار - حساب جاری بهرامی، ۴۳۷/۰۰۰

ب) بدهکار - حساب تقسیم سود و زیان ۶۵۰/۰۰۰، بستانکار - حساب جاری بهروزی ۳۰۰/۰۰۰،

بستانکار - حساب جاری بهرامی ۶۵۰/۰۰۰

ج) بدهکار - تقسیم سود و زیان ۲۶۱/۰۰۰، بستانکار - حساب جاری بهروزی ۱۷۴/۰۰۰، بستانکار -

حساب جاری بهرامی ۸۷/۰۰۰

د) هیچ کدام

مسائل

۱- بهادری و شیرازی با تبدیل مؤسسات خود، یک شرکت تضامنی تأسیس کردند. شیرازی دارایی‌های زیر را

به عنوان سهم الشرکه خود در شرکت جدید عرضه کرده است :

وجه نقد : ۵۵۰/۰۰۰ ریال - حساب‌های دریافتی : ۳/۲۵۰/۰۰۰ ریال - موجودی کالا : ۲/۲۵۰/۰۰۰ ریال -

دارایی‌های ثابت به بهای تمام شده ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال و استهلاک انباشته ۱/۸۰۰/۰۰۰ ریال.
طبق توافق بین شرکا :

الف) موجودی کالا به مبلغ ۲/۴۵۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید.

ب) دارایی‌های ثابت به مبلغ ۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی شد.

ج) بهادری مبلغ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال وجه نقد بپردازد.

مطلوبست : ثبت سرمایه‌گذاری شرکا در دفتر روزنامه شرکت جدید.

۲- امیری و حسینی با سرمایه‌های به ترتیب ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال و ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال در یک شرکت تضامنی

شریک‌اند. سهم سود هر یک را از سود ویژه شرکت پس از کسر مالیات به مبلغ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال در هر یک از حالات زیر تعیین کنید.

الف) هیچ ترتیبی در مورد تقسیم سود و زیان در شرکت‌نامه پیش‌بینی نشده است.

ب) طبق شرکت‌نامه، ابتدا سودی به نرخ ۸ درصد در سال، نسبت به سرمایه شرکا محاسبه و باقی‌مانده سود به

نسبت ۲ و ۱ بین امیری و حسینی تقسیم شود.

ج) طبق شرکت‌نامه، به امیری و حسینی به ترتیب مبلغ ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال و ۱/۲۰۰/۰۰۰ ریال حقوق در سال

تعلق گیرد و باقی‌مانده سود به طور مساوی بین آنها تقسیم شود.

د) در شرکت‌نامه مقرر شود که ابتدا سودی به نرخ ۸ درصد در سال، نسبت به سرمایه شرکا، محاسبه و سپس به

شرح بند (ج) فوق عمل شود.

۳- مانده حساب سرمایه حامدی و فرهادی در اول فروردین ماه ۱۳×× به ترتیب ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال و

۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال است و در شرکت‌نامه ترتیب خاصی برای تقسیم سود و یا زیان، پیش‌بینی نشده است. سود سال

۱۳×× شرکت ۴۵۰/۰۰۰ ریال پس از کسر مالیات است.

مطلوبست : ثبت‌های لازم در دفتر روزنامه شرکت در مورد تقسیم سود بین شرکا.

۴- در شرکت تضامنی فنایی و شرکا، مانده حساب سرمایه فنایی و رحمتی به ترتیب ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال و

۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال می‌باشد. در تاریخ اول خرداد ماه، امیری و فوادی به عنوان شرکای جدید وارد شرکت می‌شوند.

امیری یک سوم از سهم شرکت فنایی را به مبلغ ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال و یک پنجم از سهم شرکت رحمتی را به مبلغ

۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال خریداری می‌کند و فوادی مبلغ ۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال وجه نقد بابت سهم شرکت به شرکت می‌پردازد.

مطلوبست :

الف) ثبت عملیات لازم در دفتر روزنامه شرکت در مورد شرکای جدید.

ب) محاسبه مانده حساب سرمایه هر یک از شرکا پس از ورود شرکای جدید.

۵- فاطمی و حیدری، شرکای یک شرکت تضامنی، تصمیم به انحلال شرکت خود می‌گیرند. آنان به طور مساوی

در سود و زیان شرکت سهیم‌اند و مانده حساب سرمایه‌شان به ترتیب ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال و ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال است. مانده

وجوه نقدی پس از فروش دارایی‌ها و پرداخت بدهی‌های شرکت ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال است.

مطلوبست : تقسیم وجوه نقدی باقی‌مانده بین شرکا.

۶- بهاری و شوقی، تصمیم به تشکیل یک شرکت تضامنی گرفته‌اند. قرار است بهاری ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال و

شوقی ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال نقداً در شرکت سرمایه‌گذاری کنند و بهاری به طور تمام وقت و شوقی به طور نیمه‌وقت (یک

دوم ساعات کار) در مؤسسه مشغول به کار شوند. طرح‌های زیر برای تقسیم سود مورد بررسی است :

۱/۱ - به طور مساوی. ۱/۲ - به نسبت سرمایه. ۱/۳ - به نسبت زمان اشتغال در شرکت. ۱/۴) احتساب ۸ درصد سود نسبت به سرمایه اولیه و تقسیم باقی مانده به نسبت‌های ۳ و ۲ برای بهاری و شوقی. ۱/۵) احتساب سود به نرخ ۸ درصد نسبت به سرمایه اولیه و منظور کردن پاداش سالانه به ترتیب به مبلغ ۶۰۰/۰۰۰ ریال (بهاری) و ۳۰۰/۰۰۰ ریال (شوقی) و تقسیم بقیه سود به طور مساوی بین آنها.

مطلوبست : تقسیم سود ویژه با فرض این که سود ویژه شرکت پس از کسر مالیات، اولاً، ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال و، ثانیاً، ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

۷- یوسفی و رسولی، در اول شهریور سال ۱۳×× یک شرکت تضامنی تشکیل داده‌اند. سهم شرکت یوسفی مبلغ ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال تعیین شده است. قرار است یوسفی قسمتی از دارایی‌ها و بدهی‌های مؤسسه قبلی خود را به شرکت جدید منتقل کند و معادل مابه‌التفاوت ارزش دارایی‌ها و بدهی‌های مذکور، تا مبلغ سهم شرکت مقرر، وجه نقد به صندوق شرکت بپردازد.

ارزش دفتری دارایی‌ها و بدهی‌های مذکور و ارزش مورد توافق آنها به شرح زیر است :

ارزش دفتری - ریال	ارزش مورد توافق - ریال
حساب‌های دریافتنی	۱/۲۷۰/۰۰۰
ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول	۶۰/۰۰۰
موجودی کالا	۲/۲۲۵/۰۰۰
دارایی‌های ثابت	۱/۹۵۰/۰۰۰
استهلاک انباشته	۱/۷۵۰/۰۰۰
حساب‌های پرداختنی	۸۶۰/۰۰۰
اسناد پرداختنی	۵۰۰/۰۰۰

همچنین، توافق می‌شود که سرمایه‌گذاری رسولی در شرکت جدید شامل کالا به ارزش ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال و وجه نقد به مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد. در شرکت‌نامه، ترتیبات زیر برای تقسیم سود و زیان پیش‌بینی شده است.

الف - محاسبه ۶ درصد سود نسبت به سرمایه اولیه شرکت.

ب - محاسبه حقوق سالانه به مبلغ ۹۰۰/۰۰۰ ریال (یوسفی) و ۱/۳۵۰/۰۰۰ ریال (رسولی) و تقسیم سود باقی مانده به طور مساوی بین آنها.

۱- ثبت‌های لازم را در مورد سرمایه‌گذاری شرکا در دفتر روزنامه شرکت جدید انجام دهید.

۲- سود ویژه شرکت پس از کسر مالیات در پایان سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳××، مبلغ ۳۵/۴۰۰/۰۰۰ ریال و برداشت یوسفی و رسولی طی سال مذکور به ترتیب ۷۰۰/۰۰۰ ریال و ۱/۴۵۰/۰۰۰ ریال بود. ثبت‌های لازم را برای بستن حساب سود و زیان و تقسیم سود بین شرکا در دفتر روزنامه انجام دهید و مانده حساب جاری شرکا را در پایان سال تعیین کنید.

۸ - موسوی، بخشنده و محمدی، شرکای شرکت تضامنی موسوی و شرکا که در سود و زیان به نسبت ۳ و ۲ و ۲ سهام‌اند در تاریخ اول آذر ۱۳×× تصمیم به انحلال شرکت خود گرفتند. مانده حساب سرمایه شرکا در آن تاریخ،

به ترتیب مبلغ ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال، ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال و ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال، موجودی نقدی ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال، ارزش دفتری سایر دارایی‌ها ۱۵/۵۰۰/۰۰۰ ریال و جمع بدهی‌های شرکت، ۲/۵۰۰/۰۰۰ ریال بود.

با توجه به هر یک از مفروضات زیر، ثبت‌های لازم را در مورد عملیات تصفیه شرکت بنویسید.

الف) سایر دارایی‌ها به مبلغ ۱۹/۰۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسد؛ بدهی‌ها پرداخت و باقی‌مانده وجه نقد بین شرکا تقسیم شود.

ب) سایر دارایی‌ها به مبلغ ۸/۵۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسد؛ بدهی‌ها پرداخت و باقی‌مانده وجه نقد بین شرکا تقسیم شود.

پ) سایر دارایی‌ها به مبلغ ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال به فروش رسد؛ بدهی‌ها با تخفیف ۱۰۰/۰۰۰ ریال پرداخت و باقی‌مانده وجه نقد بین شرکا تقسیم شود. پس از پرداخت وجه نقد موجود به شرکا، شریکی که مانده حساب سرمایه او بدهکار است، بدهی خود را به شرکت پرداخت کند و مبلغ مذکور نیز بین شرکا تقسیم شود.

۹- ترازنامه شرکت تضامنی محمدی و ایمانی که شرکا به نسبت $\frac{1}{4}$ و $\frac{3}{4}$ در سود و زیان سهم می‌باشند، به شرح زیر است:

شرکت تضامنی محمدی و ایمانی

ترازنامه

به تاریخ ۱۳۰۰/۱۲/۲۹

بدهی‌ها:		دارایی‌ها:	
۴۰۰/۰۰۰	حساب‌های پرداختنی	۲۰۰/۰۰۰	موجودی نقد
۴۰۰/۰۰۰	اسناد پرداختنی	۲۰۰/۰۰۰	حساب‌های دریافتنی
۸۰۰/۰۰۰	جمع بدهی‌ها	(۵۰/۰۰۰)	ذ. م. م
	جاری شرکا:	۱۵۰/۰۰۰	خالص حساب‌های دریافتنی
۵۰/۰۰۰	محمدی	۱۰۰/۰۰۰	موجودی کالا
۵۰/۰۰۰	ایمانی	۴۰۰/۰۰۰	زمین
۱۰۰/۰۰۰	جمع جاری شرکا:	۱/۰۰۰/۰۰۰	ساختمان
	<u>حقوق شرکا:</u>	(۲۰۰/۰۰۰)	استهلاک انباشته
	سرمایه شرکا:	۸۰۰/۰۰۰	ارزش دفتری ساختمان
۸۰۰/۰۰۰	محمدی	۵۰۰/۰۰۰	ماشین‌آلات
۵۰۰/۰۰۰	ایمانی	(۱۰۰/۰۰۰)	استهلاک انباشته
۱/۳۰۰/۰۰۰	جمع سرمایه شرکا	۴۰۰/۰۰۰	ارزش دفتری ماشین‌آلات
		۱۵۰/۰۰۰	اثاثه
۲/۲۰۰/۰۰۰	جمع بدهی‌ها و حقوق شرکا	۲/۲۰۰/۰۰۰	جمع دارایی‌ها

شرکا موافقت کردند که عادلخانی را طبق شرایط زیر در شرکت وارد کنند:

۱- عادلخانی مبلغ ۶۸۰/۰۰۰ ریال وجه نقد به حساب جاری شرکت واریز و در $\frac{1}{8}$ سرمایه و سود و زیان سهم

گردد.

۲- موجودی کالا به مبلغ ۱۲۰/۰۰۰ ریال، ماشین آلات ۴۵۰/۰۰۰ ریال، ساختمان ۷۰۰/۰۰۰ ریال و زمین ۶۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی شد و مخارج تجدید ارزیابی به مبلغ ۵۰/۰۰۰ ریال توسط شرکت پرداخت شد.

مطلوبست :

(الف) ثبت تعدیلات لازم در دفاتر شرکت.

(ب) ثبت ورود شریک جدید.

(ج) محاسبه نسبت های جدید سود و زیانی شرکا

(د) تهیه ترازنامه جدید شرکت در تاریخ ۱۳×۲/۱۲/۲۹

۱۰- ترازنامه شرکت تضامنی دوانی و شرکا در پایان سال ۱۳×۲ به شرح زیر می باشد :

شرکت تضامنی دوانی و شرکا

ترازنامه

به تاریخ ۱۳×۲/۱۲/۲۹

موجودی نقد	۴/۰۰۰/۰۰۰	حساب های پرداختنی	۱/۷۰۰/۰۰۰
حساب های دریافتنی	۱/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه دوانی	۱/۵۰۰/۰۰۰
موجودی کالا	۵/۰۰۰/۰۰۰	سرمایه خالدی	۲/۸۰۰/۰۰۰
ماشین آلات	۱/۸۰۰/۰۰۰	سرمایه اکبری	۲/۷۰۰/۰۰۰
استهلاک انباشته	(۶۰۰/۰۰۰)	سود تقسیم نشده سال ۱۳×۲	۲/۵۰۰/۰۰۰
ارزش دفتری	۱/۲۰۰/۰۰۰		
جمع دارایی ها	<u>۱۱/۲۰۰/۰۰۰</u>	جمع بدهی و سرمایه شرکا	<u>۱۱/۲۰۰/۰۰۰</u>

در شرکت نامه موافقت شده است که آقای دوانی مبلغ ۳۰۰/۰۰۰ ریال به عنوان حق مدیریت دریافت دارد و به سرمایه شرکا ۱۰٪ بهره تعلق گیرد و باقی مانده سود، به نسبت مساوی بین شرکا تقسیم شود.

پس از تقسیم سود و انتقال سود هر یک به حساب جاری آنان، شرکا تصمیم می گیرند که آقای امانی را با سرمایه ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال و شرایط زیر به عنوان شریک جدید بپذیرند :

۱- تقسیم سود در شرکت جدید به نسبت سرمایه باشد و امانی سرمایه خود را نقداً بپردازد.

۲- موجودی کالا به مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال و ماشین آلات به مبلغ ۱/۵۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی شود.

۳- اثرات ناشی از تجدید ارزیابی ها، به حساب جاری منتقل شود.

۴- مانده حساب جاری شرکای قبلی نقداً به آنها پرداخت گردد.

مطلوبست :

۱- تهیه جدول تقسیم سود در شرکت قبلی و انتقال سهم هر یک از شرکا به حساب جاری آنها.

۲- ثبت تعدیلات فوق و ورود آقای امانی به شرکت در دفتر روزنامه و کل.

۳- تهیه ترازنامه شرکت جدید.

صورت‌های مالی

هدف‌های رفتاری : در پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود :

- ۱- انواع صورت‌های مربوط به سود و زیان را شرح دهد.
- ۲- ترازنامه و عناصر مندرج در آن را بیان نماید.
- ۳- خصوصیات صورت‌های مالی نمونه یک شرکت سهامی عام را بیان نماید.

صورت‌های مالی در کلیه شرکت‌ها (بدون توجه به نوع و ماهیت فعالیت آن‌ها) عبارت‌اند از :

– صورت سود و زیان

– ترازنامه

– صورت سود و زیان انباشته

برای آشنایی بیشتر دانش‌آموزان با صورت‌های مالی که مطابق آخرین استانداردهای حسابداری در ایران تهیه می‌شود در صفحات آخر کتاب، نمونه کامل آن را درج کرده‌ایم. اما از آنجا که این صورت‌های مالی موضوع درس این کتاب نیستند، ذیلاً کوشش خواهد شد به‌طور خلاصه صورت‌های مالی مورد نیاز مؤسسات کوچک توضیح داده شود. در این گونه مؤسسات صورت‌های مالی عبارت‌اند از :

۱-۶- صورت سود و زیان

در مؤسسات بازرگانی، به جای اصطلاح صورت سود و زیان، بعضاً از اصطلاح صورت عملکرد و سود و زیان استفاده می‌شود. بخش عملکرد شامل ارقام مربوط به درآمد فروش، بهای تمام شده کالای فروش رفته و سود ناخالص فروش و بخش سود و زیان شامل هزینه عملیات و سود خالص دوره مالی است.

اطلاعات مورد نیاز، برای تعیین نتایج عملیات در مؤسسات بازرگانی معمولاً در دو حساب (حساب عملکرد و حساب سود و زیان) جمع‌آوری می‌شوند. به‌طور خلاصه، محتوای حساب عملکرد در شرکت بازرگانی (بر اساس ادواری) به شرح صفحه بعد نمایش داده شده است.

حساب خلاصه سود و زیان	
موجودی کالا ابتدای دوره	موجودی کالا پایان دوره
برگشت از فروش	فروش
تخفیفات نقدی فروش	برگشت از خرید و تخفیفات
خرید	تخفیفات نقدی خرید
هزینه حمل کالای خریداری شده	
جمع اقلام راست	جمع اقلام چپ
مانده (زیان ناویژه)	مانده (سود ناویژه)
هزینه‌های توزیع و فروش	
هزینه‌های اداری و عمومی	
مانده (زیان عملیاتی)	مانده (سود عملیاتی)
هزینه‌های مالی	درآمدهای غیرعملیاتی
سایر هزینه‌های غیرعملیاتی	
مانده (زیان ویژه)	مانده (سود ویژه)

۲-۶ حساب سود و زیان

گفتنی است که مانده حساب سود (زیان) پس از کسر مالیات بر درآمد، چنانچه مؤسسه انفرادی (تک مالکی) باشد به حساب سرمایه مالک، در شرکت‌های غیرسهامی به حساب جاری شرکا و در شرکت‌های سهامی به حساب تقسیم سود و زیان انتقال می‌یابد.

مثال نمونه ۱: اگر سود ویژه شرکت سهامی خاص روناک ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال و مالیات شرکت ۲۵٪ باشد،

مطلوبست: ثبت این رویداد مالی در دفتر روزنامه شرکت روناک

$$۲/۰۰۰/۰۰۰ \times ۲۵\% = ۵۰۰/۰۰۰$$

دفتر روزنامه شرکت سهامی ...

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۲۹	۱۲	تقسیم سود و زیان ذخیره مالیات بر درآمد		۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰

۳-۶ ترازنامه

ترازنامه، عبارت است از صورتی که وضعیت مالی یک مؤسسه را در یک تاریخ معین نمایش می‌دهد.

۴-۶ طبقه‌بندی ترازنامه

در ترازنامه شرکت‌ها و مؤسسات دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام (سرمایه) در سه گروه جداگانه طبقه‌بندی و نمایش داده می‌شود تا افرادی که علاقه‌مند هستند بتوانند وضعیت مالی آن شرکت یا مؤسسه را در یک تاریخ معین، بهتر مشاهده کنند. اقلام تشکیل‌دهنده ترازنامه عبارت‌اند از:

۱-۴-۶ دارایی‌ها: دارایی‌های هر شرکت معمولاً در چهار گروه فرعی زیر، به ترتیب قابلیت تبدیل به نقد، طبقه‌بندی

می‌شوند:

– دارایی جاری

– دارایی غیر جاری:

– دارایی ثابت مشهود

– دارایی نامشهود

– سرمایه‌گذاری بلند مدت

– سایر دارایی‌ها

۲-۴-۶ بدهی‌ها: بدهی‌های هر شرکت نیز در دو گروه فرعی زیر به ترتیب تاریخ سررسید طبقه‌بندی می‌شوند:

– بدهی جاری

– بدهی بلندمدت

۳-۴-۶ حقوق صاحبان سهام: حق مالی صاحبان سرمایه یا دارندگان سهام شرکت، مازاد دارایی‌های یک شرکت بر

بدهی‌های آن است. حقوق صاحبان سهام در شرکت‌ها معمولاً عبارت‌اند از:

– سرمایه صاحبان سهام

– اندوخته قانونی

– سایر اندوخته‌ها

– سودهای انباشته تقسیم نشده و یا زیان انباشته

در صفحه بعد نمونه‌ای از ترازنامه ساده، برای اطلاع هنرجویان درج گردیده است.

شرکت فروش

ترازنامه در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳××

ارقام فرضی است

دارایی

دارایی جاری :

۲۱۰/۰۰۰	موجودی نقد
۱۰۰/۰۰۰	سرمایه گذاری کوتاه مدت
۱۲۴/۰۰۰	اسناد دریافتنی
۲۶۱/۰۰۰	حساب های دریافتنی
۳۵۲/۰۰۰	موجودی های کالا
۱۲/۰۰۰	پیش پرداخت های هزینه
۱/۰۵۹/۰۰۰ ریال	جمع دارایی جاری
	دارایی ثابت :

زمین

۱۰۰/۰۰۰ ریال

ساختمان

۲۴۰/۰۰۰

کسر می شود : استهلاک انباشته

۲۲۰/۸۰۰

۱۹/۲۰۰

اثاث اداری

۹۴/۰۰۰

کسر می شود : استهلاک انباشته

۷۵/۲۰۰

۱۸/۸۰۰

جمع دارایی ثابت

۳۹۶/۰۰۰

دارایی نامشهود :

سرقفلی محل

۲۱/۰۰۰

سایر دارایی ها :

اسناد دریافتنی بلندمدت

۱۶۵/۰۰۰

جمع دارایی ها :

۱/۶۴۱/۰۰۰

بدهی و حقوق صاحبان سهام

بدهی جاری :

۱۱۵/۰۰۰	اسناد پرداختنی
۱۹۰/۴۰۰	حساب های پرداختنی
۱۴/۱۰۰	حقوق پرداختنی
۵۰۰/۳۳۰	پیش دریافت از مشتریان
۱۱/۰۰۰	بدهی بلندمدت :
۲۵۰/۰۰۰	اسناد پرداختنی بلندمدت
۵۸۰/۵۰۰	جمع بدهی ها
	حقوق صاحبان سهام :

سرمایه (۹۰۰ سهم عادی یک هزار ریالی)

۹۰۰/۰۰۰

۱۲۰/۰۰۰

اندوخته قانونی

۲۰/۵۰۰

اندوخته احتیاطی

۲۰/۰۰۰

سود انباشته

۱۶۰/۵۰۰

جمع بدهی و حقوق صاحبان سهام :

۱/۰۶۰/۵۰۰

۱/۶۴۱/۰۰۰

شرکت سهامی عام نمونه

صورت سود و زیان

برای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفندماه ۱۳×۲

(تجدید ارائه شده)

سال ۱۳×۱	سال ۱۳×۲	یادداشت
میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال
.....		۲۴ فروش خالص
.....		کسر می شود
(.....)	(.....)	۲۵ بهای تمام شده کالای فروش رفته
.....		سود ناخالص
.....		کسر می شود :
(.....)	(.....)	۲۶ هزینه های فروش، اداری و عمومی
(.....)		۲۷ خالص سایر درآمدها و هزینه های عملیاتی
.....		سود عملیاتی
.....		اضافه (کسر) می شود :
(.....)	(.....)	۲۸ هزینه های مالی
.....		۲۹ خالص سایر درآمدها و هزینه های غیر عملیاتی
.....		سود ناشی از فعالیت های عادی قبل از مالیات
.....		مالیات سود فعالیت های عادی
(.....)	(.....)	سود خالص ناشی از فعالیت های عادی
.....		۳۰ اقلام غیر مترقبه
-		کسر می شود : اثر مالیاتی اقلام غیر مترقبه
-		سود خالص

گردش حساب سود (زیان) انباشته

.....		سود خالص
.....		سود انباشته در ابتدای سال
(.....)		۳۱ تعدیلات سنواتی
.....		سود انباشته در ابتدای سال - تعدیل شده
.....		سود قابل تخصیص
.....		تخصیص سود :
(.....)	(.....)	۲۲ اندوخته قانونی
(.....)	(.....)	۲۳ سایر اندوخته ها
(.....)		۱۷ سود سهام پیشنهادی
(.....)	(.....)	سود انباشته در پایان سال

یادداشت های توضیحی ۱ تا ۳۷ مندرج در صفحات ۶ تا ۳۳، جزو لاینفک صورت های مالی است.

شرکت سهامی عام نمونه
ترازنامه
در تاریخ ۲۹ اسفندماه ۱۳۰۲

دارایی‌ها	یادداشت	۱۳۰۲/۱۲/۲۹	(تجدید ارائه شده)	۱۳۰۱/۱۲/۲۹	یادداشت	۱۳۰۲/۱۲/۲۹	(تجدید ارائه شده)	بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام	۱۳۰۱/۱۲/۲۹	یادداشت	۱۳۰۲/۱۲/۲۹	(تجدید ارائه شده)
		میلیون ریال		میلیون ریال		میلیون ریال					میلیون ریال	
دارایی‌های جاری								بدهی‌های جاری :				
موجودی نقد	۴				۱۳			حساب‌ها و اسناد پرداختی تجاری				
سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت	۵				۱۴			سایر حساب‌ها و اسناد پرداختی				
حساب‌ها و اسناد دریافتی تجاری	۶				۱۵			پیش‌دریافت‌ها				
سایر حساب‌ها و اسناد دریافتی	۷				۱۶			ذخیره مالیات				
موجودی مواد و کالا	۸				۱۷			سود سهام پیشنهادی و پرداختی				
سفارش‌ها و پیش‌پرداخت‌ها	۹				۱۸			تسهیلات مالی دریافتی				
جمع دارایی‌های جاری								جمع بدهی‌های جاری				
دارایی‌های غیر جاری :								بدهی‌های غیر جاری :				
دارایی‌های ثابت مشهود	۱۰				۱۹			حساب‌ها و اسناد پرداختی بلندمدت				
دارایی‌های نامشهود												
سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت	۱۱				۱۸			تسهیلات مالی دریافتی بلندمدت				
سایر دارایی‌ها	۱۲											
جمع دارایی‌های غیر جاری								ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان				
								جمع بدهی‌های غیر جاری				
جمع دارایی‌های غیر جاری								جمع بدهی‌ها				
								حقوق صاحبان سهام				
								سرمایه (××× سهم ××× ریالی تمام پرداخت شده) ۲۱				
								اندوخته قانونی				
								سایر اندوخته‌ها				
								مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت ۲-۱۰				
								سود انباشته				
								جمع حقوق صاحبان سهام				
جمع دارایی‌ها								جمع بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام				

یادداشت‌های توضیحی ۱ تا ۳۷ مندرج در صفحات ۶ تا ۳۳، جزو لاینفک صورت‌های مالی است

جدول ویژگی‌های اساسی واحدهای انتفاعی

شرکت‌های تعاونی	مؤسسات غیر تجاری (دفاتر حقوقی - مؤسسات حسابرایی)	شرکت‌های سرمایه (سهامی - با مسئولیت محدود - دولتی)	شرکت‌های ضمانتی (تضامنی - نسبی - مختلط)	مؤسسات انفرادی (تجار - واحدهای صنعتی - پیشه‌وران)	
حداقل هفت نفر عضو	مؤسسه به یک یا چند نفر تعلق دارد.	شرکت به تعدادی سهامدار (پیش از سه نفر) یا تعدادی شریک با مسئولیت محدود (پیش از دو نفر) و با دولت و مؤسسات دولتی تعلق دارد.	شرکت به دو شریک یا بیشتر تعلق دارد.	مؤسسه به یک نفر تعلق دارد.	مالکیت
دارد.	دارد.	دارد.	دارد.	ندارد.	شخصیت حقوقی
عمر شرکت در موارد زیر خانه می‌یابد: انحلال اختیاری - انحلال به حکم دادگاه	عمر مؤسسه در موارد زیر خانه می‌یابد: - انحلال اختیاری - انحلال به حکم دادگاه	فعالیت شرکت می‌تواند برای همیشه ادامه یابد و مالکیت آن از طریق فروش سهام یا سهم‌النشرکه به دیگران منتقل می‌شود. عمر شرکت در موارد زیر خانه می‌یابد: - ورشکستگی شرکت - انحلال و تصفیه اختیاری شرکت - در مورد شرکت‌های دولتی به حکم قانون	عمر شرکت در موارد زیر خانه می‌یابد: - فوت یا مهاجرت هر یک از شرکای ضامن - ورشکستگی شرکت - انحلال و تصفیه اختیاری به تراضی شرکای ضامن - ورشکستگی شرکای ضامن - تبدیل شرکت	عمر مؤسسه در موارد زیر خانه می‌یابد: - فوت صاحب سرمایه - خانه دادن به عملیات مؤسسه - ورشکستگی یا اعسار	عمر واحد انتفاعی
اعضا نسبت به بدهی دولتی مسئولیت تضامنی دارند.	تشکیل دهندگان نسبت به پرداخت بدهی‌های مؤسسه، مسئولیت تضامنی دارند.	مسئولیت سهامداران یا شرکا با مسئولیت محدود، منحصر به مبلغی است که در شرکت سرمایه‌گذاری کرده‌اند و پیش از آن نسبت به بدهی‌های شرکت تعهد یا مسئولیتی ندارند.	مسئولیت هر یک از شرکای ضامن در تأدیه دیون شرکت نامحدود است. اگر دارایی شرکت برای پرداخت بدهی‌ها کافی نباشد، بستانکاران می‌توانند مطالبات خود را از اموال شخصی شرکا تأمین کنند.	اگر مؤسسه قادر به پرداخت بدهی‌های خود نباشد، بستانکاران می‌توانند مطالبات خود را از اموال شخصی صاحب سرمایه تأمین کنند.	مسئولیت نسبت به پرداخت بدهی‌های واحد

بخش سوم

حسابداری شرکت‌های تعاونی

آشنایی با شرکت‌های تعاونی

هدف‌های رفتاری : در پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود :

- ۱- تعریف شرکت‌های تعاونی و انواع آن را بیان نماید.
- ۲- نحوه عضویت در شرکت تعاونی را شرح دهد.
- ۳- خروج یا فوت اعضا را در شرکت تعاونی توضیح دهد.
- ۴- سرمایه در شرکت‌های تعاونی را تعریف نماید.
- ۵- مشخصات شرکت‌های تعاونی و موارد انحلال آنها را توضیح دهد.

۱-۷- مقدمه

نظام تعاونی، بر بنیاد آرمان‌هایی استوار است که خصوصیتی به مراتب انسانی و اجتماعی در آن وجود دارد. تعاون یک اهرم مناسب برای توسعه اقتصادی است که می‌تواند همگام با سیاست‌های دولت در بهبود شرایط کار، زندگی، تولید، ارتقاء سطح درآمد و وضعیت اجتماعی مردم مؤثر باشد چنانچه به‌طور اصولی مورد حمایت قرار گیرد، بار هزینه‌های دولتی را کاهش داده و به تدریج استقرار شرایطی را سبب می‌شود که طبقات مختلف مردم در مسائل مربوط به خود تصمیم‌گیرنده بوده و متناسب با برنامه‌های دولت امور اقتصادی مربوطه را عهده‌دار گردند. نظام تعاونی، در ابتدا در ناحیه «روچدیل» انگلستان شکل گرفت و بعدها گسترش یافت. به‌طوری که در قانون اساسی جمهوری اسلامی نیز اقتصاد کشور به سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی تقسیم شده است. در ایران، قانون تشکیل شرکت‌های تعاونی در تاریخ ۱۳۵۰/۳/۱۶ تصویب شد و «وزارت تعاون و امور روستاها» نیز به‌عنوان بانی بخش تعاونی کشور شناخته شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و انحلال وزارت تعاون و امور روستاها و بنا به ضرورت‌های اجتماعی مجدداً در سال ۱۳۷۰ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی به تصویب مجلس رسید که به موجب ماده ۶۵ همین قانون، به‌منظور اعمال نظارت دولت در اجرای قوانین و مقررات مربوط به بخش تعاونی و پشتیبانی از این بخش، وزارت تعاون تشکیل شد.^۱

سازمان بین‌المللی کار (ILO) نیز در سال ۱۹۶۶ در تعریف شرکت تعاونی چنین اظهار داشته است :

«شرکت تعاونی، جمعیتی است مرکب از اشخاصی که داوطلبانه برای وصول به هدفی مشترک گرد هم جمع شده، سازمانی اقتصادی که بر اساس دموکراسی اداره می‌گردد، تشکیل می‌دهند و هر یک از اعضای آن، به‌طور منصفانه در تأمین سرمایه لازم سهیم می‌شوند و نسبت به سهم خود، مسئولیت سود و زیان ناشی از عملیات و کارهایی را که خود به نحو مؤثر در آن شرکت داشته‌اند برعهده می‌گیرند.»

۱- برای مطالعه بیشتر در مورد شرکت‌های تعاونی، دانش‌آموزان عزیز می‌توانند کتاب حسابداری شرکت‌های تعاونی تألیف شادروان خانم فریده بوررضوان‌روح را مطالعه

نمایند.

در ایران نیز براساس اصل ۴۴ قانون اساسی شرکت تعاونی این گونه تعریف شده است :
«بخش تعاونی شامل شرکت ها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می شود.»

۷-۲- مزیت شرکت های تعاونی در اقتصاد اسلامی از دیدگاه شهید بهشتی

گرچه همگان از شهید بهشتی بسیار می دانند اما کمتر کسانی هستند که از دیدگاه های اقتصادی وی آگاهی داشته باشند. شهید بهشتی از جمله مدافعان واقعی تعاون در زمان خویش بود. ایشان بر این عقیده بودند که بهره گیری از شیوه تعاونی رضایت نهایی مردم و خیر و صلاح جامعه را به همراه دارد چرا که تعاون شیوه ای ارزشی است و کارگزاران و بلند پایگان نظام در راستای حصول به عدالت اجتماعی می باید آن را به کار ببندند. شهید بزرگوار در یکی از سخنرانی هایش در مورد اهمیت شیوه تعاونی در اقتصاد اسلامی می گوید :

«مسئله اقتصاد تعاونی که در عصر ما و در جمهوری اسلامی ما مورد توجه قرار گرفته در حقیقت بر همان پایه هایی استوار است که امروز در جوامع مختلف در رابطه با اختصار تعاونی گفته می شود. یعنی در نظام اسلامی لزومی ندارد به آن چیزی بیافزاییم» ایشان می گویند مسئله اول در اقتصاد آزاد براساس رقابت است هر پیشه وری هر کارخانه داری، هر مزرعه داری می کوشد تا با دیگران رقابت کند. در این میان شیوه تعاونی این افراد را در بخش تولید وارد یک مجموعه می کند و از آنها می خواهد تا با تعاون با یکدیگر، وضعیت تولید را بهتر کنند، یعنی همان هایی که تا قبل از تشکیل شرکت تعاونی رقیب هم بودند، حالا همکار یکدیگر شده اند. بنابراین می بینیم که در اسلام هم به اداره شرکت ها به شیوه تعاونی تأکید شده است.

۷-۳- تعریف شرکت تعاونی

به موجب ماده (۱۹۰) قانون تجارت، شرکت تعاونی تولید، شرکتی است که بین عده ای از ارباب حرف تشکیل می شود و شرکا مشاغل خود را برای تولید و فروش اشیا یا اجناس به کار می برند و همین قانون درباره شرکت تعاونی مصرف اظهار می دارد : «شرکت تعاونی مصرف، شرکتی است که برای مقاصد زیر تشکیل می شود :»

۱- فروش اجناس لازمه برای مصارف زندگانی اعم از این که اجناس مذکور را شرکا ایجاد کرده یا خریده باشند.

۲- تقسیم نفع و ضرر بین شرکا به نسبت خرید هر یک از آنها

اما ماده (۲) قانون تشکیل شرکت های تعاونی مصرف ۱۳۵۰/۳/۱۶ اعلام داشته است : «شرکت تعاونی، شرکتی است از اشخاص حقیقی یا حقوقی که به منظور رفع نیازمندی های مشترک و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی اعضا از طریق خودیاری و کمک متقابل و همکاری آنان موافق اصولی که در این قانون مطرح است، تشکیل می شود.»

از طرف دیگر به موجب ماده (۲) قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ «شرکت هایی که با رعایت مقررات این قانون تشکیل و به ثبت برسند تعاونی شناخته می شوند.»

ماده اول قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، اهداف بخش تعاونی سیستم اقتصادی ایران و شرکت های تعاونی را به شرح زیر معرفی می کند :

۱- ایجاد و تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل.

۲- قرار دادن وسایل کار در اختیار کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند.

۳- پیش گیری از تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه های خاص به منظور تحقق عدالت اجتماعی.

۴- جلوگیری از کارفرمای مطلق شدن دولت.

۵- قرار گرفتن مدیریت و سرمایه و منافع حاصله در اختیار نیروی کار و تشویق بهره‌برداری مستقیم از حاصل کار خود.

۶- پیش‌گیری از انحصار، احتکار، تورم، اضرار به غیر.

۷- توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی بین همه مردم.

۴-۷- ارزش‌ها و اصول تعاون

۱-۴-۷- ارزش‌ها در تعاونی: ساختار شرکت‌های تعاونی بر ارزش‌هایی چون خودباوری، دموکراسی، برابری، عدالت

و همبستگی بنا شده است. اعضای تعاونی به ارزش‌های اخلاقی نظیر صداقت، آزاداندیشی، مسئولیت‌پذیری و احترام رأی پایبند می‌باشند.

۲-۴-۷- اصول تعاون: اصول تعاون رهنمودهایی است که طبق آن تعاونی‌ها تحقق ارزش‌ها را عملی می‌سازند که براساس

بازنگری اتحادیه بین‌المللی تعاون (۱۹۹۵) به قرار ذیل است:

اصل یک - عضویت/اختیاری و آزاد: تعاونی‌ها سازمان‌هایی، اختیاری هستند و عضویت در آنها برای تمام افرادی که بتوانند از خدمات آنها استفاده کنند و مسئولیت‌های ناشی از عضویت را بپذیرند بدون تبعیضات جنسیتی، اجتماعی، نژادی، سیاسی یا مذهبی آزاد است.

اصل ۲ - کنترل دموکراتیک توسط اعضا: تعاونی‌ها سازمان‌هایی، دموکراتیک هستند و توسط اعضای خود که فعالانه در سیاست‌گذاری و اتخاذ تصمیمات مشارکت می‌کنند، کنترل می‌شوند. مردان و زنانی که به‌عنوان نماینده منتخب خدمت می‌کنند در مقابل اعضا مسئول هستند، اعضا از حق رأی مساوی برخوردارند که هر عضو یک رأی صرف‌نظر از میزان سهام سرمایه دارد.

اصل ۳ - مشارکت/اقتصادی/اعضا: اعضا به‌طور منصفانه و با کنترل دموکراتیک سرمایه تعاونی خود را تأمین می‌کنند آنها معمولاً متناسب با سرمایه پرداخت شده خود که یکی از شرایط عضویت می‌باشد سود محدودی در صورت وجود دریافت می‌دارند. اعضا مازاد درآمد را برای تأمین هریک از مقاصد زیر اختصاص می‌دهند. توسعه تعاونی خود حتی‌المقدور از طریق تخصیص ذخایری که حداقل قسمتی از آن غیرقابل تقسیم می‌باشد برخورداری اعضا به نسبت معاملات هریک از آنها با تعاونی و حمایت از سایر فعالیت‌هایی که به تصویب اعضا رسیده است.

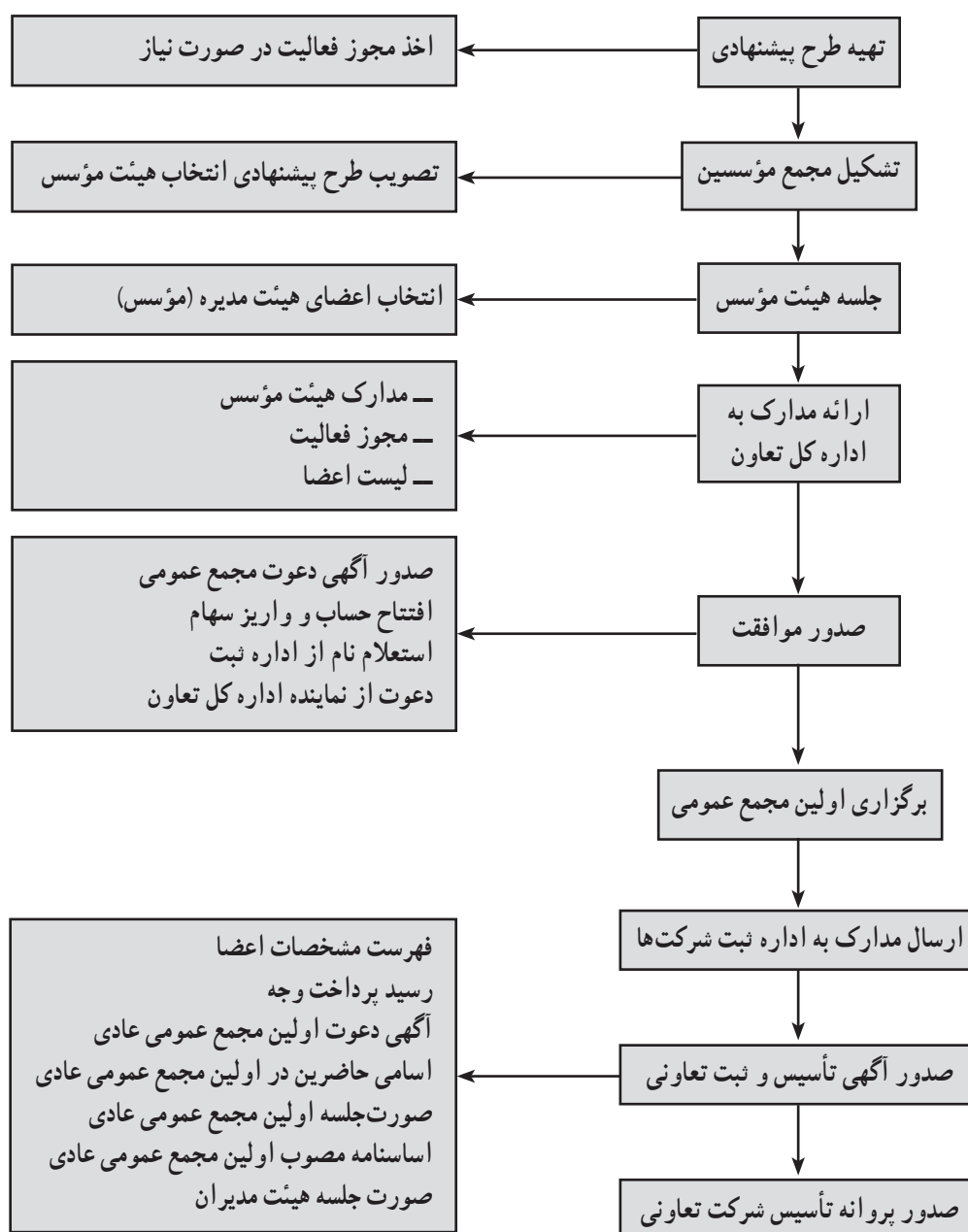
اصل ۴ - خودگردانی و عدم وابستگی: تعاونی‌ها سازمان‌هایی، خودگردان و خود بار هستند که توسط اعضا کنترل می‌شوند اگر آنها با سایر سازمان‌ها از جمله دستگاه‌های دولتی موافقت‌نامه‌ای امضا کنند یا از منابع دیگر سرمایه تأمین نمایند این کار را آزاد و به شرطی انجام می‌دهند که متضمن کنترل دموکراتیک توسط اعضا و حافظ خودگردانی تعاونی باشد.

اصل ۵ - آموزش، کارورزی و اطلاع‌رسانی: تعاونی‌ها برای اعضا نمایندگان منتخب، مدیران و کارکنان خود آموزش و کارورزی فراهم می‌آورند به‌طوری که آنها بتوانند به‌نحو مؤثر به پیشرفت تعاونی خود کمک نمایند. آنها عموم مردم بخصوص افراد جوان و رهبران افکار عمومی را نسبت به ماهیت و فواید تعاونی ترغیب می‌کنند.

اصل ۶ - همکاری بین تعاونی‌ها: تعاونی‌ها از طریق همکاری با یکدیگر در سازمان‌های محلی، ملی، منطقه و بین‌المللی به اعضای خود به مؤثرترین طریق خدمت کرده و نهضت تعاونی را تقویت می‌کنند.

اصل ۷ - توجه به جامعه: تعاونی‌ها با تصویب سیاست‌ها توسط اعضا برای توسعه پایدار جوامع خود فعالیت می‌کنند.

۵-۷- نمودار نحوه تشکیل شرکت های تعاونی

۶-۷- انواع شرکت های تعاونی

در کشور ما ایران اگرچه ثبت قانونی شرکت های تعاونی از سال ۱۳۱۴ آغاز گردیده از سال ۱۳۷۱ با شروع به کار رسمی وزارت تعاون این بخش مورد توجه قرار گرفت، براساس آمار رسمی منتشره تعاونی ها ۲۰٪ از اقتصاد جهانی را به خود اختصاص داده اند و بیشتر از ۳ میلیارد نفر از جمعیت جهان و ۱۵ میلیون نفر از جمعیت ۷۴ میلیونی ایران نیازهای خود را از طریق تعاونی تأمین می نمایند.

در فصل پنجم قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، به دو نوع شرکت تعاونی اشاره می‌شود :

الف) تعاونی‌های تولید

ب) تعاونی‌های توزیع

۱-۶-۷- تعاونی‌های تولید : تعاونی‌های تولید، شامل تعاونی‌هایی است که در امور مربوط به کشاورزی، دامداری، دامپروری، پرورش و صید ماهی، شیلات، صنعت، معدن، عمران شهری و روستایی و عشایری و نظایر این‌ها فعالیت می‌نمایند. تعاونی‌های تولید در کلیه اولویت‌ها و حمایت‌های مربوط به تعاونی‌ها حق تقدم دارند. در تعاونی‌های تولید، عضو باید در تعاونی، به کار اشتغال داشته باشد.

۲-۶-۷- تعاونی‌های توزیع : تعاونی‌های توزیع عبارت‌اند از تعاونی‌هایی که نیاز مشاغل تولیدی و یا مصرف‌کنندگان عضو خود را در چهارچوب مصالح عمومی و به منظور کاهش هزینه‌ها و قیمت‌ها تأمین می‌نمایند. تعاونی‌های توزیع مربوط به تأمین کالا و مسکن و سایر نیازمندی‌های روستاییان و عشایر و کارگران و کارمندان از نظر گرفتن سهمیه کالا و حمایت‌های دولتی و بانکی و سایر حمایت‌های مربوط به امور تهیه و توزیع اولویت دارند.

در تعاونی‌های توزیع، احتیاجی نیست که عضو در تعاونی به کار اشتغال داشته باشد. غیر از این دو نوع تعاونی، در قانون فوق‌الذکر، به تعاونی‌های چند منظوره نیز اشاره شده است و به نظر می‌رسد که منظور، تعاونی‌هایی است که ترکیبی از فعالیت‌های تولیدی و توزیعی دارند. مثلاً شرکت تعاونی که با هدف عمران روستای خاص و تهیه آذوقه برای ساکنان همان روستا ایجاد شده است. در چنین شرکتی که عضویت آن برای همه ساکنان روستا آزاد است، داشتن عضو غیر شاغل مجاز است اما هیئت مدیره و مدیرعامل باید از میان اعضای شاغل انتخاب شوند.

۷-۷- عضویت در تعاونی

عضویت در تعاونی، مخصوص اشخاص حقیقی است و اعضا باید حایز شرایط زیر باشند :

۱- تابعیت جمهوری اسلامی ایران

۲- عدم ممنوعیت قانونی و حجر و ورشکستگی به تقصیر

۳- عدم سابقه ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری

۴- درخواست کتبی عضویت و تعهد رعایت مقررات اساس‌نامه تعاونی

۵- عدم عضویت در تعاونی مشابه

اعضا در کلیه امور تعاونی، طبق اساس‌نامه حق نظارت دارند و مکلف‌اند به وظایف و مسئولیت‌هایی که در حدود قوانین و مقررات تعهد کرده‌اند عمل کنند.

مسئولیت‌های مالی اعضا در شرکت‌های تعاونی محدود به میزان سهم‌آنان است مگر آن‌که در اساس‌نامه ترتیب دیگری شرط شده باشد.

خروج عضو از تعاونی اختیاری است و نمی‌توان آن را منع کرد.

اعضای متخصص تعاونی‌های تولید، حداقل شش ماه قبل از استعفا باید مراتب را کتباً به اطلاع تعاونی برسانند و در صورتی که خروج عضو موجب وارد آمدن ضرری به تعاونی باشد، وی ملزم به جبران آن خواهد بود.

۷-۸- اخراج از عضویت

در موارد زیر، عضو از شرکت تعاونی اخراج می‌شود:

- ۱- از دست دادن هر یک از شرایط عضویت
- ۲- عدم رعایت مقررات اساس نامه و سایر تعهدات قانونی پس از دو اخطار کتبی از سوی هیئت مدیره به فاصله ۱۵ روز و گذشتن ۱۵ روز از تاریخ اخطار دوم با تصویب مجمع عمومی فوق العاده.
- ۳- ارتکاب اعمالی که موجب وارد آمدن زیان مادی به تعاونی شود و وی نتواند ظرف مدت یک سال آن را جبران نماید یا اعمالی که به حیثیت و اعتبار تعاونی لطمه وارد کند یا اقدام به عملی که با تعاونی رقابتی ناسالم به وجود آورد.
- تشخیص موارد فوق، بنا به پیشنهاد هر یک از مدیران و تصویب مجمع عمومی خواهد بود.

۷-۹- فوت اعضای تعاونی

در صورت فوت عضو، ورثه وی که واجد شرایط و ملتزم به رعایت مقررات تعاونی باشد، عضو تعاونی شناخته می‌شود و در صورت تعدد وراث، آن‌ها باید مابه‌التفاوت افزایش سهم ناشی از تعدد خود را به تعاونی بپردازند. اما اگر کتباً اعلام نمایند که مایل به ادامه عضویت در تعاونی نیستند و یا هیچ کدام واجد شرایط نباشند، عضویت لغو می‌گردد.

اگر تعداد ورثه بیش از ظرفیت تعاونی باشد، یک یا چند نفر به تعداد مورد نیاز تعاونی و با توافق سایر وراث، عضو تعاونی شناخته می‌شوند. مطابق این قانون، در صورت لغو عضویت به سبب فوت، استعفا، انحلال یا اخراج، طبق اساس نامه و قرارداد منعقد، سهم و کلیه حقوق و مطالبات عضو به قیمت روز تقویم و به دیون تعاونی تبدیل می‌شود که پس از کسر دیون وی به تعاونی، به او یا ورثه‌اش پرداخت خواهد شد.

در صورتی که ورثه، تقاضا نماید که سهم عضو متوفی از عین اموال تعاونی پرداخت شود و تراضی یا مصالحه ممکن نباشد چنانچه عین قابل واگذاری باشد و موجب اخلال و ضرر فاحش به اعضای تعاونی نگردد آن قسمت از مطالبات، تسلیم ورثه می‌گردد.

۷-۱۰- سرمایه تعاونی‌ها

سرمایه تعاونی، اموال و دارایی‌هایی است که برای تأسیس تعاونی یا افزایش سرمایه قبلی در اختیار آن قرار می‌گیرد.

طبق قانون بخش تعاون، هر تعاونی وقتی ثبت و تشکیل می‌شود که حداقل یک سوم سرمایه آن تأدیه و مواردی که به صورت نقدی و جنسی باشد تقویم و تسلیم شده باشد.

اعضای تعاونی مکلف‌اند مبلغ پرداخت نشده سهم خود را ظرف مدت مقرر در اساس نامه تأدیه نمایند.

سهم اعضا در تأمین سرمایه شرکت‌های تعاونی مساوی است مگر آن که مجمع عمومی تصویب نماید که اعضا سهم بیشتری تأدیه نمایند که در این صورت، حداقل و حداکثر سهم باید در حدودی باشد که وزارت تعاون متناسب با نوع و تعداد اعضای تعاونی‌ها تعیین می‌نماید. توضیح این که سرمایه هر یک از اعضای تعاونی نباید بیش از $\frac{1}{7}$ کل سرمایه شرکت باشد.

ممکن است در ابتدای تأسیس، اعضای شرکت تعاونی قادر نباشند کلیه سرمایه شرکت را تأمین کنند. در چنین حالتی، طبق قانون حداقل ۵۱٪ سرمایه باید به وسیله اعضا تأمین شود و در اختیار شرکت تعاونی قرار گیرد و بقیه را ادارات و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت می‌توانند از راه وام بدون بهره یا استفاده از تسهیلات مالی دیگر، از قبیل مشارکت، مضاربه، اجاره به شرط تملیک و ...، به عنوان کمک در تأمین یا افزایش سرمایه در اختیار تعاونی قرار دهند بدون آن که خود عضو آن باشند. در چنین مواردی، در

ظرف مدتی که با موافقت طرفین در ضمن عقد شرکت تعیین خواهد شد، سهم سرمایه‌گذاری دولت به تدریج بازپرداخت و صد درصد سرمایه به تعاونی تعلق خواهد گرفت.

۱۱-۷- ویژگی‌های شرکت‌های تعاونی

با بررسی مواد قانون تجارت، قانون تشکیل شرکت‌های تعاونی و قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی، ویژگی‌های شرکت‌های تعاونی به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- تعداد اعضای شرکت‌های تعاونی حداقل هفت نفر است.
- ۲- سرمایه شرکت تعاونی نامحدود و سهام آن با نام و مسئولیت هر عضو محدود به میزان سهمی‌ست که از سرمایه شرکت خریداری و یا تعهد نموده است.
- ۳- انتقال سهام شرکت تعاونی به غیر عضو شرکت، مجاز نیست.
- ۴- هر عضو؛ صرف نظر از مالکیت، هر تعداد سهم، فقط دارای یک رأی می‌باشد.

۱۲-۷- انحلال شرکت تعاونی

شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی در موارد زیر منحل می‌شوند:

- ۱- تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده
 - ۲- کاهش تعداد اعضا از حدّ نصاب مقرر، در صورتی که حداکثر ظرف سه ماه تعداد اعضا به حدّ نصاب مقرر نرسیده باشد.
 - ۳- انقضای مدت تعیین شده در اساس‌نامه، مشروط بر این که مجمع عمومی مدت را تمدید نکرده باشد.
 - ۴- توقف فعالیت بیش از یک سال بدون عذر موجه
 - ۵- عدم رعایت قوانین و مقررات مربوط پس از ۳ بار اخطار کتبی در سال از سوی وزارت تعاون
 - ۶- ورشکستگی
- در صورتی که هر تعاونی منحل گردد، قبل از انحلال باید به تعهداتی که در برابر اخذ سرمایه و اموال و امتیازات از منابع عمومی و دولتی و بانک‌ها و شهرداری سپرده است عمل نماید. مسئولیت اعضای هر تعاونی در این مورد تضامنی است. برای تصفیه امور شرکت، سه نفر به عنوان مدیر تصفیه انتخاب خواهند شد که نسبت به امر تصفیه اقدام نمایند.

حسابداری شرکت‌های تعاونی

هدف‌های رفتاری : در پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود :

- ۱- ثبت‌های مربوط به تشکیل شرکت را انجام دهد.
- ۲- روش‌های افزایش سرمایه در شرکت‌های تعاونی را شرح دهد.
- ۳- حسابداری انواع افزایش سرمایه در شرکت تعاونی را انجام دهد.
- ۴- کاهش سرمایه در شرکت‌های تعاونی و انواع آن را بیان نماید.
- ۵- تقسیم سود در شرکت‌های تعاونی را شرح دهد.
- ۶- حسابداری تقسیم سود در شرکت‌های تعاونی را انجام دهد.

اغلب، در همه شرکت‌ها قبل از تأسیس، هماهنگی‌های اولیه بین مؤسسان به وجود می‌آید، به طوری که مشخصات کلی شرکت شامل سرمایه، نحوه واریز و بهای سهم و مسئولیت افراد مشخص می‌گردد. همین مراحل در شرکت تعاونی نیز طی می‌شود. از این رو، در آغاز و قبل از تأسیس، یک حساب جاری به نام «شرکت در شرف تأسیس» نزد یکی از بانک‌های کشور افتتاح می‌شود و اعضای شرکت، حداقل $\frac{1}{3}$ بهای سهام مورد نظر خود را به آن حساب واریز و رسید بانکی مربوط را به هیئت مؤسس تحویل می‌دهند و کلیه عملیات در دفاتر آماري مؤسسان ثبت می‌گردد. با ثبت شرکت و تهیه دفاتر رسمی، «حساب شرکت در شرف تأسیس» به حساب بانک شرکت تعاونی منتقل و عملیات در دفاتر قانونی منعکس می‌گردد.

۱-۸- تشکیل شرکت

مثال نمونه ۱ : شرکت تعاونی حسابداران، در تاریخ $13 \times \frac{2}{1}$ با سرمایه اولیه 300000000000 ریال با مشارکت 3000 نفر حسابدار تشکیل شده است. بهای هر سهم 1000 ریال است و هر یک از اعضا دارای ده سهم می‌باشند. هر یک از اعضا $\frac{1}{3}$ سرمایه را نقداً پرداخت و مابقی در تعهد آنان است. در تاریخ $13 \times \frac{4}{1}$ اعضا، کلیه سرمایه تعهد شده خود را پرداخت کرده‌اند. مطلوبست : ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه شرکت.

حل :

دفتر روزنامه تعاونی حسابداران

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۱	۲	موجودی نقد - بانک تعهد اعضا سرمایه تأسیس شرکت و واریز $\frac{1}{3}$ سرمایه به طور نقدی		۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ۲۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰/۰۰۰/۰۰۰
۲	۱	۴	موجودی نقد - بانک تعهد اعضا واریز مابقی وجوه سرمایه توسط سهامداران		۲۰/۰۰۰/۰۰۰	۲۰/۰۰۰/۰۰۰

مثال نمونه ۲: شرکت تعاونی دانش آموزان، در تاریخ ۱۳۰۰/۳/۱ با عضویت ۱۲/۰۰۰ دانش آموز و سرمایه ۱۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال تأسیس شد. سهامداران $\frac{1}{3}$ سرمایه را نقداً پرداخت نموده اند و مابقی در تعهد آنان است. عملیات زیر در خردادماه در شرکت روی داده است.

۱۳۰۰/۳/۴ - پرداخت هزینه های تأسیس از سوی آقای فرهادی یکی از اعضای تعاونی به مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال

۱۳۰۰/۳/۷ - پرداخت طلب آقای فرهادی

۱۳۰۰/۳/۱۱ - سه نفر از اعضا به شرکت مراجعه کرده و تقاضای عضویت خود را پس گرفته اند و با ارائه سهام خود به شرکت (سه سهم) مبلغ پرداختی خود را دریافت نموده اند.

مطلوبست: ثبت عملیات مذکور در دفتر روزنامه شرکت

دفتر روزنامه تعاونی دانش آموزان

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۱	۳	موجودی نقد - بانک تعهد اعضا سرمایه تأسیس شرکت با پرداخت $\frac{1}{3}$ نقدی		۴/۰۰۰/۰۰۰ ۸/۰۰۰/۰۰۰	۱۲/۰۰۰/۰۰۰
۲	۴	۳	هزینه های تأسیس حساب های پرداختی (فرهادی) بابت ثبت شرکت		۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۳	۷	۳	حساب های پرداختی (فرهادی) موجودی نقد - بانک پرداخت هزینه های تأسیس		۵۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰
۴	۱۱	۳	سرمایه موجودی نقد - بانک تعهد اعضا انصراف سه نفر از داوطلبان عضویت در تعاونی		۳/۰۰۰	۱/۰۰۰ ۲/۰۰۰

۸-۲- افزایش سرمایه شرکت‌های تعاونی

در شرکت‌های تعاونی، به علت عدم محدودیت ورود اعضا، سرمایه نامحدود و متغیر است و با قبول اعضای جدید، شرکت می‌تواند سهام جدید صادر نماید. افزایش سرمایه در این گونه شرکت‌ها به شکل‌های زیر امکان‌پذیر می‌باشد:

۱- افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید به ارزش اسمی

۲- افزایش سرمایه از طریق افزایش ارزش اسمی سهام

۳- صدور سهام جدید جهت افزایش سرمایه با تجدید ارزیابی شرکت (به ارزش روز)

۴- افزایش سرمایه از محل سود تقسیم نشده سنوات قبل و حساب‌های اندوخته

۸-۲-۱- افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید: با ورود اعضای جدید، سرمایه شرکت تغییر می‌کند. از این رو،

شرکت طبق اساس‌نامه خود و اجرای تشریفات قانونی و دعوت مجمع عمومی فوق‌العاده، نسبت به افزایش سرمایه اقدام خواهد کرد و برای اعضای جدید، سهام جدید مطابق سهام قبلی صادر خواهد نمود.

مثال نمونه ۳: شرکت تعاونی دانش‌آموزان، در تاریخ ۱۳۰۰/۲/۱ با سرمایه اولیه ده میلیون ریال منقسم به ده هزار سهم یک هزار

ریالی به ثبت رسیده است. سرمایه شرکت پس از اجرای تشریفات قانونی و بر اساس تصمیمات مجمع عمومی به مبلغ ۱۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال منقسم به ۱۵/۰۰۰ سهم با نام یک هزار ریالی افزایش یافته است.

مطلوبست: ثبت حسابداری این افزایش سرمایه. (در صورتی که کل افزایش سرمایه نقداً تأمین شده باشد.)

دفتر روزنامه شرکت تعاونی دانش‌آموزان

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
			موجودی نقد - بانک سرمایه ثبت افزایش سرمایه از طریق صدور ۵/۰۰۰ سهم جدید یک هزار ریالی		۵/۰۰۰/۰۰۰	۵/۰۰۰/۰۰۰

۸-۲-۲- افزایش سرمایه از طریق افزایش ارزش اسمی سهام: در برخی مواقع، سهامداران شرکت به منظور افزایش

سرمایه تصمیم می‌گیرند، ارزش اسمی سهام را افزایش دهند و به این طریق با آورده نقدی، منابع مالی شرکت را افزایش دهند.

مثال نمونه ۴: شرکت تعاونی همکاران، در تاریخ ۱۳۰۰/۲/۱ با سرمایه اولیه ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال منقسم به شش هزار

سهم یک هزار ریالی از سوی دو هزار نفر از اعضا تشکیل و در حال حاضر کل سرمایه شرکت نقداً پرداخت شده است. مجمع عمومی فوق‌العاده شرکت، تصمیم گرفته است که به منظور توسعه عملیات شرکت و تأمین وجوه نقد، سرمایه شرکت را از طریق افزایش بهای هر سهم به ۲/۰۰۰ ریال، افزایش دهد. اگر کلیه اعضا، در مهلت مقرر نسبت به واریز حق‌السهم خود اقدام نموده باشند مطلوبست: ثبت حسابداری مربوط

$$۲/۰۰۰ - ۱/۰۰۰ = ۱/۰۰۰$$

اضافه ارزش هر سهم

$$۱/۰۰۰ \times ۶/۰۰۰ = ۶/۰۰۰/۰۰۰$$

کل افزایش سرمایه

دفتر روزنامه شرکت تعاونی همکاران

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
			موجودی نقد - بانک سرمایه واریز اعضا بابت مابه‌التفاوت ارزش اسمی سهام جدید		۶/۰۰۰/۰۰۰	۶/۰۰۰/۰۰۰

۳-۲-۸- صدور سهام جدید جهت افزایش سرمایه با تجدید ارزیابی شرکت (به ارزش روز): شرکت‌های موفق، پس از تشکیل، خودبه‌خود مورد توجه مردم قرار می‌گیرند به‌طوری که سایر اشخاص نیز علاقه‌مند به خرید سهام آن‌ها می‌شوند. بدیهی است زمانی که اعضای جدیدی بخواهند وارد شرکت شوند باید بابت خرید هر سهم، مبلغی بیش از مبلغ قدیم پرداخت نمایند. این مبلغ همان‌طوری که قبلاً توضیح داده شد همان سرقفلی ست اما از آنجا که در شرکت‌های تعاونی، حساب سرقفلی وجود ندارد افزایش سرمایه‌ای که از محل تجدید ارزیابی دارایی‌های خالص شرکت صورت می‌گیرد در حسابی به نام «تجدید ارزیابی» منعکس می‌شود که این حساب متعلق به «اعضای تعاونی و غیرقابل تقسیم» می‌باشد.

لازم به ذکر است که در فروش یا واگذاری سهام جدید در شرکت تعاونی براساس ارزش روز می‌بایستی که ارزش روز هر سهم به‌صورت زیر محاسبه گردد:

$$\text{بدهی‌های تجدید ارزیابی شده} - \text{دارایی‌های تجدید ارزیابی شده} = \text{ارزش روز هر سهم} \times \text{تعداد کل سهام موجود}$$

تذکر این نکته ضروری است که منظور از تعداد کل سهام موجود این است که اگر تعدادی از اعضا از عضویت در شرکت تعاونی انصراف داده و سهام خود را به شرکت باز پس داده باشند، تعداد این گونه سهام را از کل سهام شرکت کسر نماییم.

مثال نمونه ۵: سرمایه شرکت تعاونی روناک، ۹ میلیون ریال منقسم به ۹ هزار سهم یک‌هزار ریالی ست. این شرکت در سال جاری، ۳۰۰ سهم به ارزش روز به اعضای جدید واگذار نموده است. در صورتی که ارزیابی روز دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت به‌ترتیب ۹۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال و ۶۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد. **مطلوبست:** اولاً تعیین ارزش روز هر سهم. ثانیاً ثبت حسابداری مربوط در دفتر روزنامه

$$۹۵/۰۰۰/۰۰۰ - ۶۸/۰۰۰/۰۰۰ = ۲۷/۰۰۰/۰۰۰$$

اضافه ارزش دارایی‌های خالص

$$۲۷/۰۰۰/۰۰۰ \div ۹/۰۰۰ = ۳/۰۰۰$$

ارزش روز هر سهم

$$۳/۰۰۰ \times ۳۰۰ = ۹۰۰/۰۰۰$$

ارزش روز سهام جدید

$$۳۰۰ \times ۱/۰۰۰ = ۳۰۰/۰۰۰$$

ارزش اسمی سهام جدید

دفتر روزنامه شرکت تعاونی روناک

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
			موجودی نقد - بانک تجدید ارزیابی سرمایه بابت فروش ۳۰۰ سهم به ارزش روز		۹۰۰/۰۰۰	۶۰۰/۰۰۰ ۳۰۰/۰۰۰

۴-۲-۸- افزایش سرمایه از محل سود تقسیم نشده و حساب‌های اندوخته : ممکن است به هر دلیلی، بر اساس تصمیم

ارکان صلاحیت‌دار شرکت تعاونی، مقرر گردد که مانده یا بخشی از حساب اندوخته‌ها (قانونی یا احتیاطی) بابت افزایش سرمایه در نظر گرفته شود. گفتنی است که در شرکت‌های تعاونی حداکثر $\frac{1}{4}$ اندوخته قانونی تحت شرایطی قابل انتقال به حساب سرمایه می‌باشد اما در مورد اندوخته احتیاطی یا عمومی، محدودیتی وجود ندارد.

مثال نمونه ۶: شرکت تعاونی پدیده، با سرمایه اولیه ۵ میلیون ریال منقسم به ۲/۵۰۰ سهم دو هزار ریالی با نام، که کل سرمایه پرداخت شده، تأسیس شده است. مانده حساب‌های اندوخته قانونی و اندوخته عمومی شرکت در ۸۰/۲/۳۱ به ترتیب معادل ۸/۰۰۰/۰۰۰ و ۱۱/۰۰۰/۰۰۰ ریال می‌باشد. طبق تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده شرکت مذکور، مقرر گردیده است افزایش سرمایه‌ای معادل ۱۵ میلیون ریال از محل $\frac{1}{4}$ اندوخته قانونی و کل اندوخته احتیاطی صورت گیرد. گفتنی است که قیمت اسمی و قیمت روز سهام یکسان است. **مطلوبست:** ثبت حسابداری مربوط و محاسبه تعداد سهام جدید هر عضو.

دفتر روزنامه شرکت تعاونی پدیده

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۳۱	۳	اندوخته قانونی اندوخته عمومی سرمایه افزایش سرمایه از محل $\frac{1}{4}$ اندوخته قانونی و اندوخته عمومی		۴/۰۰۰/۰۰۰ ۱۱/۰۰۰/۰۰۰	۱۵/۰۰۰/۰۰۰

$$۱۵/۰۰۰/۰۰۰ \div ۲/۰۰۰ = ۷/۵۰۰$$

سهم جدید

$$۷/۵۰۰ \div ۲/۵۰۰ = ۳$$

سهم هر یک از اعضا

با این افزایش سرمایه هر یک از اعضا به نسبت هر یک سهم قدیم، سه سهم جدید به دست می‌آورند.

بسیاری اوقات مشاهده می‌شود که شرکت‌ها به منظور تأمین مالی و نیازهای ضروری، از تقسیم سود خودداری می‌نمایند تا بعدها

در شرایط مناسبی بر اساس تصمیم ارکان صلاحیت‌دار شرکت، آن‌را به حساب افزایش سرمایه سهامداران منظور نمایند. در واقع با این عمل از یک طرف از کاهش نقدینگی شرکت جلوگیری می‌شود (چون سود تقسیم نمی‌شود و وجه آن در شرکت باقی می‌ماند) و از طرف دیگر، با تبدیل آن به افزایش سرمایه، بدون این‌که سهامداران وجه دیگری به شرکت آورند سرمایه آن‌ها افزایش می‌یابد.

مثال نمونه ۷: شرکت تعاونی پسته‌کاران، با سرمایه اولیه ۳۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال منقسم به ۵/۰۰۰ سهم با نام ۶/۰۰۰ ریالی تأسیس شده است. مانده حساب‌های اندوخته و سود تقسیم نشده شرکت عبارت‌اند از:

– اندوخته قانونی	۱۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال
– اندوخته احتیاطی	۲۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال
– سود تقسیم نشده	۲۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال
	۶۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال

سهامداران شرکت تصمیم دارند سرمایه شرکت را معادل ۶۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال از محل اندوخته‌ها و سود تقسیم نشده افزایش دهند. چنانچه تشریفات قانونی این عمل صورت گرفته باشد مطلوب‌ست: اولاً، ثبت حسابداری مربوط، در ثانی، تعیین سهم هر یک از اعضا در این افزایش سرمایه.

حل: همان‌طوری‌که می‌دانید بیش از $\frac{1}{4}$ اندوخته قانونی قابل انتقال به حساب سرمایه نیست.

$$(۱۶/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{1}{4}) + ۲۵/۰۰۰/۰۰۰ + ۲۷/۰۰۰/۰۰۰ = ۶۰/۰۰۰/۰۰۰$$

$$۶۰/۰۰۰/۰۰۰ \div ۶/۰۰۰ = ۱۰/۰۰۰$$

سهم جدید

$$۱۰/۰۰۰ \div ۵/۰۰۰ = ۲$$

به هر یک از اعضای قدیم دو سهم جدید می‌رسد.

دفتر روزنامه شرکت تعاونی پسته‌کاران

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			اندوخته قانونی اندوخته احتیاطی سود تقسیم نشده سرمایه افزایش سرمایه از محل اندوخته‌ها و سود تقسیم نشده		۸/۰۰۰/۰۰۰ ۲۵/۰۰۰/۰۰۰ ۲۷/۰۰۰/۰۰۰	۶۰/۰۰۰/۰۰۰

یادآوری: در این مثال، فرض بر این بوده که قیمت روز و قیمت اسمی سهام یکسان می‌باشد.

مثال نمونه ۸: سرمایه شرکت تعاونی زعفران‌کاران از ۳/۰۰۰ سهم دو هزار ریالی با نام تشکیل شده که کل آن نقداً پرداخت گردیده است. شرکت در سال ۱۳×۱۳، تعداد ۵/۰۰۰ سهم جدید صادر و به اعضا واگذار نمود. اگر ارزش روز هر سهم ۴/۵۰۰ ریال باشد، مطلوب‌ست: ثبت عملیات حسابداری مربوط با مفروضات زیر

۱- افزایش سرمایه از محل $\frac{1}{4}$ اندوخته قانونی تأمین شده باشد.

۲- افزایش سرمایه از محل سود تقسیم نشده صورت گرفته باشد.

۳- افزایش سرمایه از محل $\frac{1}{4}$ اندوخته قانونی (معادل ۷/۵۰۰/۰۰۰ ریال) و مابقی از محل سود تقسیم نشده تأمین گردیده باشد.

$$۵/۰۰۰ \times ۴/۵۰۰ = ۲۲/۵۰۰/۰۰۰$$

ارزش روز سهم

$$۵/۰۰۰ \times ۲/۰۰۰ = ۱۰/۰۰۰/۰۰۰$$

بهای اسمی سهام

حل ۱-

دفتر روزنامه شرکت تعاونی زعفران کاران

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			اندوخته قانونی سرمایه تجدید ارزیابی بابت صدور ۵/۰۰۰ سهم جدید به ارزش روز از محل اندوخته قانونی		۲۲/۵۰۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ۱۲/۵۰۰/۰۰۰

حل ۲-

دفتر روزنامه شرکت تعاونی زعفران کاران

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			سود انباشته سرمایه تجدید ارزیابی		۲۲/۵۰۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ۱۲/۵۰۰/۰۰۰

حل ۳-

دفتر روزنامه شرکت تعاونی زعفران کاران

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			سود انباشته اندوخته قانونی سرمایه تجدید ارزیابی		۱۵/۰۰۰/۰۰۰ ۷/۵۰۰/۰۰۰	۱۰/۰۰۰/۰۰۰ ۱۲/۵۰۰/۰۰۰

یادآوری: عموماً به جای استفاده از حساب سود تقسیم نشده و یا مانده سود و زیان سنواتی، عنوان سود (زیان) انباشته به کار

می‌رود.

۳-۸- کاهش سرمایه

با توجه به تعریف شرکت‌های تعاونی، کاهش سرمایه در این شرکت‌ها به دو دلیل صورت می‌گیرد:

۱- کاهش سرمایه به دلیل کاهش اعضا (خروج اعضا یا فوت برخی از آن‌ها)

۲- کاهش سرمایه به علت زیان وارده

۱-۳-۸- کاهش سرمایه به دلیل کاهش اعضا: هرگاه یک یا چند نفر از اعضای تعاونی، به هر دلیلی (اخراج، استعفا،

فوت) از شرکت خارج شوند بدهی است که معادل سرمایه آنان، سرمایه شرکت کاهش یابد. بر اساس قانون شرکت‌های تعاونی، چنانچه عضوی از شرکت خارج شود باید سهام نامبرده به قیمت روز ارزیابی و به او یا ورثه‌اش پرداخت شود. برای ارزیابی سهام شرکت، از روش‌های متفاوتی استفاده می‌شود که خارج از موضوع این درس می‌باشد. اما به طور عمومی، کلیه دارایی‌های غیرنقدی از سوی کارشناس رسمی دادگستری ارزیابی و بدهی‌های شرکت نیز محاسبه و کسری ذخایر مربوط نیز در حساب‌ها منعکس می‌گردد سپس، تفاوت دارایی با بدهی به عنوان ارزش روز شرکت اعلام می‌شود.

مثال نمونه ۹: شرکت تعاونی ماهی‌گیران شمال با سرمایه ۲۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال منقسم به ۲۰/۰۰۰ سهم با نام یک هزار ریالی که تماماً تأدیه شده، تأسیس گردیده است. سه سال پس از تأسیس، ۸ نفر از اعضا که هر یک دارای ۵ سهم بوده‌اند از شرکت خارج شده‌اند. اگر سهام مذکور در زمان خروج اعضا بلافاصله به مبلغ ۸۰/۰۰۰ ریال به اعضای جدید واگذار شده باشد و چنانچه در زمان خروج این اعضا، دارایی‌های شرکت به قیمت ۸۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و بدهی‌های آن ۴۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی شده باشد، مطلوب‌ست:

اولاً حق السهم اعضا خروجی

ثانیاً ثبت حسابداری عملیات مربوط

$$۸۰/۰۰۰/۰۰۰ - ۴۰/۰۰۰/۰۰۰ = ۴۰/۰۰۰/۰۰۰$$

ارزش روز سهام

$$۴۰/۰۰۰/۰۰۰ \div ۲۰/۰۰۰ = ۲/۰۰۰$$

ارزش روز هر سهم

$$۸ \times ۵ = ۴۰$$

تعداد سهام خروجی

$$۴۰ \times ۱/۰۰۰ = ۴۰/۰۰۰$$

ارزش اسمی سهام اعضای خروجی

$$۴۰ \times ۲/۰۰۰ = ۸۰/۰۰۰$$

ارزش روز سهام اعضای خروجی

دفتر روزنامه شرکت تعاونی ماهی‌گیران شمال

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			سرمایه		۴۰/۰۰۰	
			تجدید ارزیابی		۴۰/۰۰۰	
			موجودی نقد - بانک			۸۰/۰۰۰
۲			موجودی نقد - بانک		۸۰/۰۰۰	
			سرمایه			۴۰/۰۰۰
			تجدید ارزیابی			۴۰/۰۰۰

مثال نمونه ۱۰: خانم پایدار با در دست داشتن ۹ سهم به قیمت اسمی هر سهم ۵/۰۰۰ ریال با نام کلاً پرداخت شده، سهامدار

شرکت تعاونی معلمان می‌باشد. او با فروش سهام خود به قیمت ۵۰/۰۰۰ ریال از شرکت خارج گردیده است. شرکت، سهام مذکور را

به قیمت ۶۰/۰۰۰ ریال به آقای فرهادی واگذار نموده است. **مطلوبست** : ثبت حسابداری عملیات مربوط

دفتر روزنامه شرکت تعاونی معلمان

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			سرمایه تجدید ارزیابی موجودی نقد - بانک خروج خانم پایدار از شرکت		۴۵/۰۰۰ ۵/۰۰۰	۵۰/۰۰۰
۲			بانک (نقد) سرمایه تجدید ارزیابی ورود آقای فرهادی به شرکت		۶۰/۰۰۰	۴۵/۰۰۰ ۱۵/۰۰۰

مثال نمونه ۱۱ : سرمایه شرکت تعاونی توزیع ایثار از ۱/۵۰۰ سهم ۱۰/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است. در اول آبان سال جاری، یکی از اعضا فوت کرده است. ورثه وی که ۷ نفراند متقاضی عضویت در تعاونی گردیده اند. با توجه به واجد شرایط بودن ورثه و وجود ظرفیت تعاونی، با تقاضای آنان موافقت گردید. بر طبق اساس نامه حداقل ۳ سهم پذیرهنویسی و $\frac{1}{3}$ ارزش اسمی آن باید در موقع پذیرهنویسی واریز گردد اگر ورثه طبق اساس نامه وجه مذکور را به حساب بانک واریز نموده باشند، **مطلوبست** : ثبت حسابداری لازم و سرمایه جدید شرکت تعاونی

حل :

۷ نفر عضو جدید، باید تعداد سهام ۶ عضو را پذیرهنویسی نمایند زیرا یک نفر از آنان به جای عضو متوفی قرار می گیرد و الزامی به پذیرهنویسی ندارد.

مبلغی که اعضای جدید بابت $\frac{1}{3}$ وجه سهام خود واریز نمودند $۶ \times ۱۰/۰۰۰ \times \frac{1}{3} \times ۳ = ۶۰/۰۰۰$

افزایش سرمایه $۶ \times ۱۰/۰۰۰ \times ۳ = ۱۸۰/۰۰۰$

سرمایه جدید شرکت تعاونی $(۱/۵۰۰ \times ۱۰/۰۰۰) + ۱۸۰/۰۰۰ = ۱۵/۱۸۰/۰۰۰$

دفتر روزنامه شرکت تعاونی ایثار

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
			موجودی نقد - بانک تعهد اعضا سرمایه بابت تأدیه و تعهد ۱۸ سهم توسط ورثه عضو متوفی		۶۰/۰۰۰ ۱۲۰/۰۰۰	۱۸۰/۰۰۰

اگر در مثال فوق، سهام به ارزش روز به ورثه واگذار گردد و دارایی‌های شرکت بر طبق ارزیابی بالغ بر ۲۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال و بدهی‌های آن ۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد که اعضا باید حداقل ۳ سهم را پذیرهنویسی و $\frac{1}{3}$ ارزش آن را در موقع پذیرهنویسی باید به حساب بانک واریز نمایند، حل مسئله به صورت زیر خواهد بود :

$$۲۶/۰۰۰/۰۰۰ - ۸/۰۰۰/۰۰۰ = ۱۸/۰۰۰/۰۰۰$$

مابه‌التفاوت دارایی‌ها و بدهی‌های ارزیابی شده

$$۱۸/۰۰۰/۰۰۰ \div ۱/۵۰۰ = ۱۲/۰۰۰$$

ارزش روز هر سهم

$$۶ \times ۱۲/۰۰۰ \times ۳ \times \frac{1}{3} = ۷۲/۰۰۰$$

مبلغی که اعضای جدید بابت $\frac{1}{3}$ وجه سهام خود واریز نمودند.

$$۶ \times ۱۲/۰۰۰ \times ۳ = ۲۱۶/۰۰۰ - ۷۲/۰۰۰ = ۱۴۴/۰۰۰$$

تعهد اعضا

$$۶ \times ۱۰/۰۰۰ \times ۳ = ۱۸۰/۰۰۰$$

افزایش سرمایه

$$۱/۵۰۰ \times ۱۰/۰۰۰ + ۱۸۰/۰۰۰ = ۱۵/۱۸۰/۰۰۰$$

سرمایه جدید شرکت تعاونی

$$۲۱۶/۰۰۰ - ۱۸۰/۰۰۰ = ۳۶/۰۰۰$$

مابه‌التفاوت ارزش بازار و ارزش اسمی

دفتر روزنامه شرکت تعاونی ایثار

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
			موجودی نقد - بانک تعهد اعضا سرمایه تجدید ارزیابی بابت تأدیه و تعهد ۱۸ سهم توسط ورثه عضو متوفی به ارزش روز		۷۲/۰۰۰ ۱۴۴/۰۰۰	۱۸۰/۰۰۰ ۳۶/۰۰۰

۲-۳-۸- کاهش سرمایه به علت زیان : اگر بر اثر زیان‌های وارده، حداقل نصف سرمایه شرکت از بین برود با تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده، سرمایه شرکت با رعایت تساوی حقوق صاحبان سهام، کاهش می‌یابد.

مثال نمونه ۱۲ : سرمایه شرکت تعاونی توزیع همکاران از ۲/۰۰۰ سهم ۳/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است و مانده حساب زیان سنواتی ۳/۵۰۰/۰۰۰ ریال است با تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده مقرر گردید سرمایه شرکت به مبلغ سرمایه موجود کاهش یابد. توضیح : دیدگاه حسابداری این شرکت آن است که مانده حساب سود و زیان را به حساب سود و زیان انباشته منتقل می‌کند. مطلوبست : ثبت حسابداری مربوط
حل :

$$۲/۰۰۰ \times ۳/۰۰۰ = ۶/۰۰۰/۰۰۰$$

سرمایه قبل از کاهش

$$۶/۰۰۰/۰۰۰ - ۳/۵۰۰/۰۰۰ = ۲/۵۰۰/۰۰۰$$

سرمایه پس از کاهش

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱			سرمایه سود و زیان انباشته		۳/۵۰۰/۰۰۰	۳/۵۰۰/۰۰۰

سرمایه

۶/۰۰۰/۰۰۰ م	(۱) ۳/۵۰۰/۰۰۰ مانده پایان دوره ۲/۵۰۰/۰۰۰
۶/۰۰۰/۰۰۰	۶/۰۰۰/۰۰۰
مانده سرمایه ۲/۵۰۰/۰۰۰	

۴-۸- تقسیم سود در شرکت‌های تعاونی

تقسیم سود یا زیان، در شرکت‌های تعاونی، تابع مقررات خاص شرکت‌های مذکور می‌باشد. به موجب قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی، سود خالص شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی پس از اعمال مقررات مربوط به مالیات در هر سال مالی به ترتیب زیر تقسیم می‌شود.

۱- از حداقل پنج درصد (۵٪) به بالا با تصویب مجمع عمومی به عنوان ذخیره قانونی به حساب ذخیره قانونی منظور می‌شود. مبلغ ذخیره قانونی تا زمانی که مبلغ کل ذخیره حاصل از درآمدهای مذکور به میزان یک چهارم معدل سرمایه سه سال آخر شرکت نرسیده باشد الزامی است. تعاونی‌ها می‌توانند تا حداکثر یک دوم ذخیره قانونی را برای افزایش سرمایه خود به کار ببرند. (منظور قانونگذار، از ذخیره قانونی همان «اندوخته قانونی» است).

۲- حداکثر پنج درصد از سود خالص به عنوان اندوخته احتیاطی به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی به حساب مربوط منظور می‌گردد و نحوه مصرف آن با تصویب مجمع عمومی است.

۳- چهار درصد از سود خالص به عنوان حق تعاون و آموزش، به صندوق تعاون واریز می‌گردد.

۴- درصدی از سود برای پاداش به اعضا (شاغل در تعاونی)، کارکنان، مدیران و بازرسان، به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی، تخصیص داده می‌شود.

۵- پس از کسر موارد بالا، سود خالص به ترتیبی که در اساس نامه و شرایط ضمن عقد پذیرفته می‌شود تقسیم می‌گردد. تذکر: در شرکت‌های تعاونی توزیع، پس از وضع کسور مقرر در قانون از سود خالص، بخشی از سود به عنوان مازاد برگشتی و به نسبت میزان معاملات اعضا با شرکت بین آنان تقسیم و بخشی دیگر از مازاد برگشتی که حاصل از معاملات با غیر اعضا می‌باشد، تحت عنوان اندوخته عمومی نگهداری شده و سپس بقیه سود بین کلیه اعضا و به نسبت سهام آنان توزیع می‌گردد.

۵-۸- حسابداری تقسیم سود در شرکت‌های تعاونی

در شرکت‌های تعاونی نیاز به تذکر می‌باشد که بعضی از شرکت تعاونی‌ها (تعاونی تولید) معاف از پرداخت مالیات هستند. چنانچه شرکت معاف از پرداخت مالیات نباشد (تعاونی توزیع که فروش آزاد هم دارد) به سود عملکرد شرکت ۲۵٪ مالیات تعلق گرفته و از سود خالص کسر می‌گردد. سپس از سود خالص پس از کسر مالیات کسورات لازم کسر شده و مابقی سود در صورت تصویب مجمع عمومی عادی بین اعضا توزیع می‌گردد البته بدون کسر مالیات.

برای اعمال مقررات خاص شرکت‌های تعاونی در مورد تقسیم سود (در صورت وجود) و کسور قانونی، به شرح زیر عمل می‌شود:

۱- حساب خلاصه سود و زیان بدهکار و معادل آن، حساب تقسیم سود و زیان، بستانکار می‌شود.

۲- مالیات شرکت موضوع ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم اعمال می‌شود.

- ۳- کلیه کسور قانونی یا تکلیفی (مصوبات مجمع) در حساب تقسیم سود به ترتیب زیر منعکس می‌گردد.
- ۴- انعکاس ۵٪ از سود خالص به‌عنوان اندوخته قانونی با تصویب مجمع عمومی شرکت با توجه به قانون شرکت‌های تعاونی که اشعار می‌دارد میزان کل اندوخته قانونی باید معادل $\frac{1}{4}$ معدل سرمایه سه سال آخر شرکت باشد و بیش از آن، اختیاری است.
- ۵- انعکاس اندوخته احتیاطی یا اندوخته عمومی در حساب تقسیم سود در صورت تصویب مجمع عمومی
- ۶- احتساب ۴٪ سود خالص شرکت به‌عنوان حق تعاون و آموزش که باید به حساب صندوق تعاون واریز شود.
- ۷- تخصیص درصدی از سود یا مبلغی به‌عنوان پاداش اعضای هیئت مدیره و کارکنان و بازرسان با تصویب مجمع عمومی
- ۸- پس از انجام بندهای ۲/۱ تا ۲/۵، باقیمانده وجوه تقسیم سود به‌عنوان سود سهامداران تلقی می‌شود که مشمول مالیات به‌نرخ مقرر در قانون مالیات‌های مستقیم می‌گردد و خالص آن بین سهامداران قابل توزیع و پرداخت می‌باشد. ثبت عملیات فوق در دفتر روزنامه شرکت تعاونی، به شرح جدول زیر خواهد بود :

دفتر روزنامه شرکت تعاونی ...

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۲۹	۱۲	خلاصه سود و زیان تقسیم سود و زیان		×	×
۲/۱			تقسیم سود و زیان ذخیره مالیات بر درآمد احتساب ۲۵٪ مالیات شرکت		×	×
۲/۲			تقسیم سود و زیان اندوخته قانونی بابت احتساب ۵٪ به‌عنوان اندوخته قانونی		×	×
۲/۳			تقسیم سود و زیان اندوخته احتیاطی احتساب... درصد سود به‌عنوان اندوخته احتیاطی		×	×
۲/۴			تقسیم سود و زیان صندوق تعاون احتساب ۴٪ سود به‌عنوان حق تعاون و آموزش		×	×
۲/۵			تقسیم سود و زیان پاداش پرداختی احتساب... درصد پاداش مدیران - کارکنان و بازرسان		×	×
۲/۶			تقسیم سود و زیان سود سهام پرداختی انتقال سود به حساب سهامداران		×	×

البته باید به یاد داشت که همه عملیات فوق را می‌توان با چند ثبت روزنامه مرکب در دفاتر به شرح صفحه بعد ثبت نمود.

دفتر روزنامه شرکت تعاونی ...

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۲۹	اسفند	خلاصه سود و زیان تقسیم سود و زیان		xxxxxxxx	xxxxxxxx
۲	۲۹	اسفند	تقسیم سود و زیان ذخیره مالیات بر درآمد اندوخته قانونی اندوخته احتیاطی صندوق تعاون پاداش پرداختی سود سهام پرداختی		xxxxxxxx	×

مثال ۱- شرکت تعاونی توزیع کارکنان دولت دارای ۵۰۰ سهم ۲۰/۰۰۰ ریالی است که ۴۵۰/۰۰۰ ریال آن در تعهد اعضا می باشد. سود خالص شرکت قبل از کسر مالیات در سال ۱۳×۱ بالغ بر ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال می باشد. تصمیمات زیر مورد تصویب مجمع عمومی قرار گرفت :

الف) ۵ درصد سود خالص به عنوان اندوخته قانونی در نظر گرفته شود با توجه به این که مانده اندوخته قانونی به میزان یک چهارم معدل سرمایه سه سال اخیر شرکت نرسیده است.

ب) ۵ درصد از سود خالص به عنوان اندوخته احتیاطی منظور گردد.

پ) ۱۵ درصد از سود به عنوان پاداش به مدیران و بازرسان اختصاص یابد.

ت) سود پس از کسر وجوه فوق به نسبت سهام بین اعضا تقسیم می گردد.

مطلوبست : ثبت های حسابداری مربوطه و نمایش حساب تقسیم سود در دفتر کل و تعیین سود هر سهم

$$\text{مالیات بردرآمد شرکت} \quad ۲/۰۰۰/۰۰۰ \times \frac{۲۵}{۱۰۰} = ۵۰۰/۰۰۰$$

$$\text{سودخالص پس از کسر مالیات} \quad ۲/۰۰۰/۰۰۰ - ۵۰۰/۰۰۰ = ۱/۵۰۰/۰۰۰$$

$$\text{اندوخته قانونی} \quad ۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۵}{۱۰۰} = ۷۵/۰۰۰$$

$$\text{اندوخته احتیاطی} \quad ۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۵}{۱۰۰} = ۷۵/۰۰۰$$

$$\text{پاداش مدیران و بازرسان} \quad ۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۱۵}{۱۰۰} = ۲۲۵/۰۰۰$$

$$\text{حق تعاون} \quad ۱/۵۰۰/۰۰۰ \times \frac{۴}{۱۰۰} = ۶۰/۰۰۰$$

$$\text{باقیمانده سود} \quad ۱/۵۰۰/۰۰۰ - (۷۵/۰۰۰ + ۷۵/۰۰۰ + ۲۲۵/۰۰۰ + ۶۰/۰۰۰) = ۱/۰۶۵/۰۰۰$$

$$۱/۰۶۵/۰۰۰ \div ۵۰۰ = ۲/۱۳۰$$

دفتر روزنامه شرکت تعاونی کارکنان دولت

ردیف	تاریخ		شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	روز	ماه				
۱	۲۹	۱۲	خلاصه سود و زیان		۲/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰
			تقسیم سود و زیان			
			انتقال سود به حساب تقسیم سود			
۲	۲۹	۱۲	تقسیم سود و زیان		۲/۰۰۰/۰۰۰	
			مالیات بر درآمد			۵۰۰/۰۰۰
			اندوخته قانونی			۷۵/۰۰۰
			اندوخته احتیاطی			۷۵/۰۰۰
			صندوق تعاون			۶۰/۰۰۰
			پاداش پرداختی			۲۲۵/۰۰۰
			سود سهام پرداختی			۱/۰۶۵/۰۰۰

تقسیم سود و زیان

۲/۰۰۰/۰۰۰	۲/۰۰۰/۰۰۰

✓ پرسش‌های چهار گزینه‌ای ✕

۱- شرکت تعاونی عبارتست از :

الف) شرکت‌هایی که با رعایت قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی مصوب ۱۳۷۰ تشکیل و به ثبت رسیده باشند.

ب) شرکتی است از اشخاص حقیقی یا حقوقی که طبق قانون تجارت تشکیل می‌شود.

ج) یکی از شرکت‌های سهامی می‌باشد.

د) هیچ‌کدام از موارد بالا

۲- انواع شرکت‌های تعاونی کدامند؟

ج) تعاونی‌های چند منظوره

الف) تعاونی‌های تولید

- ب) تعاونی‌های توزیع
۳- عضویت در تعاونی مخصوص
الف) اشخاص حقیقی
ب) اشخاص حقوقی
ج) اشخاص حقیقی و حقوقی
د) همه موارد فوق
- ۴- هر تعاونی وقتی ثبت و تشکیل می‌شود که :
الف) حداقل ۳۵٪ سرمایه آن تأدیه شده باشد.
ب) حداقل $\frac{1}{3}$ سرمایه آن تأدیه و در مواردی که به صورت نقدی و جنسی باشد تقویم و تسلیم شده باشد.
ج) حداقل ۵۰٪ سرمایه آن تأدیه و پرداخته شده باشد.
د) هیچکدام
- ۵- تعداد اعضای شرکت‌های تعاونی باید حداقل :
الف) هفت نفر باشد
ب) بیش از هفت نفر باشد
ج) دو یا چند نفر باشد
د) همه موارد بالا
- ۶- در شرکت‌های تعاونی سرمایه شرکت
الف) نامحدودست
ب) محدودست
ج) حداقل یک میلیون ریال
د) هیچکدام از موارد بالا
- ۷- انتقال سهام در شرکت‌های تعاونی
الف) با موافقت هیئت مدیره امکانپذیرست
ب) به غیر عضو مجاز نمی‌باشد
ج) با رضایت طرفین امکانپذیرست
د) همه موارد بالا
- ۸- موارد انحلال شرکت‌های تعاونی :
الف) تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده، افزایش تعداد اعضا از حد نصاب، انقضای مدت شرکت
ب) تصمیم مجمع عمومی، توقف فعالیت شرکت بیش از یکسال
ج) ورشکستگی، تصمیم مجمع عمومی فوق‌العاده، انقضای مدت شرکت، کاهش تعداد اعضا از حد نصاب
د) همه موارد بالا
- ۹- در افزایش سرمایه شرکت‌های تعاونی چنانچه سهام به قیمت روز به اعضا واگذار شود که بیش از قیمت اسمی باشد، مابه‌التفاوت مربوطه به چه حسابی بستانکار می‌شود؟
الف) سرمایه اعضا
ب) بانک
ج) تجدید ارزیابی
د) الف و ب
- ۱۰- چنانچه افزایش سرمایه در شرکت تعاونی از طریق تجدید ارزیابی باشد، مابه‌التفاوت مربوطه به چه حسابی منظور می‌شود؟
الف) بستانکار اندوخته تجدید ارزیابی
ب) بدهکار اندوخته تجدید ارزیابی
ج) الف و ب
د) هیچکدام از موارد بالا

مسائل

۱- سرمایه شرکت تعاونی توزیع بابکان از ۲۰۰ سهم ۱۰/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است شرکت مذکور ۱۰۰ عضو دارد اخیراً حداقل سهام هر عضو ۵ سهم تعیین شده است لذا هر عضو باید ۳ سهم جدید را پذیرهنویسی نماید و حداقل $\frac{1}{3}$ بهاء آن را نقداً به حساب بانک واریز کند و بقیه وجه را در سال بعد پرداخت نماید.

مطلوبست : ثبت‌های حسابداری لازمه و مانده حساب سرمایه پس از افزایش آن.

۲- سرمایه شرکت تعاونی توزیع پارچه‌فروشان از ۵۰۰ سهم ۱۵/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است ارکان صلاحیت‌دار شرکت تصویب نمودند ۶۰ نفر عضو جدید سهام صادره شرکت را به ارزش اسمی خریداری نمایند بر طبق اساس‌نامه شرکت تعاونی اعضا باید حداقل $\frac{1}{3}$ وجه سهام را به حساب بانک واریز نمایند ۳۰ نفر از اعضای جدید هر یک ۳ سهم را پذیرهنویسی و وجه آن را کلاً به حساب بانک پرداختند ۲۰ نفر از آنان ۴ سهم را پذیرهنویسی و $\frac{1}{3}$ وجه آن را به بانک واریز نمودند بقیه آنان ۳ سهم را پذیرهنویسی و $\frac{1}{3}$ وجه آن را به بانک پرداختند.

مطلوبست : ثبت‌های حسابداری و تعیین سرمایه جدید شرکت.

۳- سرمایه شرکت تعاونی توزیع روستائیان دوان از ۶۰۰ سهم ۱۵/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است ارکان صلاحیت‌دار شرکت به منظور توسعه عملیات شرکت ارزش اسمی سهام را به مبلغ ۲۵/۰۰۰ ریال تصویب نمودند و کلیه اعضا ظرف مهلت دو ماهه تعیین شده مابه‌التفاوت ارزش اسمی جدید و قدیم سهام خود را پرداخت نمودند.

مطلوبست : ثبت حسابداری و تعیین سرمایه جدید شرکت.

۴- سرمایه شرکت تعاونی توزیع ایران پویا از ۸۰۰ سهم ۳/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است شرکت ۲۰۰ سهم صادر و به ارزش روز به اعضا جدید و قدیم شرکت نقداً واگذار نمود اگر ارزش ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت به ترتیب ۲۵/۰۰۰/۰۰۰ و ۱۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

مطلوبست : تعیین ارزش روز هر سهم و ثبت حسابداری افزایش سرمایه.

۵- سرمایه شرکت تعاونی توزیع دانشجو از ۳/۰۰۰ سهم ۱/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است شرکت اخیراً ۳۰۰ سهم صادر و به اعضا واگذار نمود اگر ارزش روز هر سهم با توجه به ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌ها ۱/۵۰۰ ریال باشد.

مطلوبست : ثبت‌های حسابداری تحت هر یک از شرایط مستقل زیر :

(الف) افزایش سرمایه از محل اندوخته قانونی تأمین شود.

(ب) افزایش سرمایه از محل سود تقسیم نشده تأمین شود.

۶- سرمایه شرکت تعاونی توزیع صنایع پتروشیمی از ۴/۰۰۰ سهم ۱۵/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است در پایان خرداد سال جاری یکی از اعضا که ۱۲۰ سهم داشت استعفا نمود بدین لحاظ دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت مورد تجدید ارزیابی قرارگرفت که به موجب آن دارایی‌ها بالغ بر ۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال و بدهی‌ها ۷۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید و در پایان آبان سال جاری طلب وی تماماً پرداخت گردید.

مطلوبست : ثبت‌های حسابداری و تعیین سرمایه شرکت پس از خروج عضو مستعفی.

۷- سرمایه شرکت تعاونی توزیع روناک از ۵/۰۰۰ سهم ۱۱/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است و مانده حساب زیان

سنواتی ۴/۵۰۰/۰۰۰ ریال است با تصویب مجمع عمومی فوق العاده مقرر گردید سرمایه شرکت به مبلغ زیان سنواتی کاهش یابد.

مطلوبست: ثبت حسابداری مربوطه و تعیین سرمایه جدید شرکت.

۸- سرمایه شرکت تعاونی توزیع لوازم یدکی خودرو از ۱۵۰ سهم ۱۲/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است شرکت مذکور ۵۰ عضو دارد اخیراً حداقل سهام هر عضو ۵ سهم تعیین شده است لذا هر عضو باید ۲ سهم جدید را پذیرهنویسی نماید و حداقل $\frac{1}{3}$ بهاء آن را نقداً به حساب بانک واریز کند و بقیه وجه را در سال بعد پرداخت نماید.

مطلوبست: ثبت های حسابداری لازمه و مانده حساب سرمایه پس از افزایش آن

۹- سرمایه شرکت تعاونی ورزشکاران از ۴۰۰ سهم ۱۵/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است ارکان صلاحیت دار شرکت تصویب نمودند ۶۰ نفر عضو جدید سهام صادره شرکت را به ارزش اسمی خریداری نمایند برطبق اساسنامه شرکت تعاونی اعضا باید حداقل $\frac{1}{3}$ وجه ۳ سهم را به حساب بانک واریز نمایند ۳۰ نفر از اعضا جدید هر یک ۳ سهم را پذیرهنویسی و وجه آن را کلاً به حساب بانک پرداختند ۲۰ نفر از آنان ۴ سهم را پذیرهنویسی و $\frac{1}{3}$ وجه آن را به بانک واریز نمودند بقیه آنان ۳ سهم پذیرهنویسی و وجه $\frac{1}{3}$ آن را به بانک پرداختند.

مطلوبست: ثبت های حسابداری و تعیین سرمایه جدید شرکت

۱۰- سرمایه شرکت تعاونی چند منظوره امیر از ۳۰۰ سهم ۳۰/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است ارکان صلاحیت دار شرکت به منظور توسعه عملیات شرکت ارزش اسمی سهام را به مبلغ ۵۰/۰۰۰ ریال تصویب نمودند و کلیه اعضا ظرف مهلت دو ماهه تعیین شده مابه التفاوت ارزش اسمی جدید و قدیم سهام خود را پرداخت نمودند.

مطلوبست: ثبت حسابداری و تعیین سرمایه جدید شرکت.

۱۱- سرمایه شرکت تعاونی تولیدی دوچرخه سازان از ۵۰۰ سهم ۵۰/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است شرکت ۲۰۰ سهم صادر و به ارزش روز به اعضا جدید و قدیم شرکت نقداً واگذار نمود اگر ارزش ارزیابی دارایی ها و بدهی های شرکت به ترتیب ۱۵/۰۰۰/۰۰۰ و ۷/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

مطلوبست: تعیین ارزش روز هر سهم و ثبت حسابداری افزایش سرمایه.

۱۲- سرمایه شرکت تعاونی فرزانه از ۱/۰۰۰ سهم ۱/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است شرکت اخیراً ۳۰۰ سهم صادر و به اعضا واگذار نمود اگر ارزش روز هر سهم با توجه به ارزیابی دارایی ها و بدهی ها ۱/۳۰۰ ریال باشد.

مطلوبست: ثبت های حسابداری تحت هر یک از شرایط مستقل زیر:

(الف) افزایش سرمایه از محل اندوخته قانونی تأمین شود.

(ب) افزایش سرمایه از محل سود تقسیم نشده تأمین شود.

۱۳- سرمایه شرکت تعاونی مشارکت از ۵۰۰ سهم ۲۰/۰۰۰ ریال تشکیل شده است در اول مهر ماه ۱۳×× یکی از اعضا فوت می نماید ورثه وی که ۶ نفر بودند متقاضی عضویت در تعاونی گردیدند با توجه به واجد شرایط بودن و وجود ظرفیت، شرکت تعاونی با عضویت آنان موافقت نمود برطبق اساسنامه اعضا باید حداقل ۵ سهم را پذیرهنویسی و $\frac{1}{3}$ ارزش روز سهام را در موقع پذیرهنویسی به حساب بانک واریز نمایند اگر دارایی های شرکت برطبق ارزیابی بالغ بر ۲۰/۰۰۰/۰۰۰ و بدهی ها ۸/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد و ورثه طبق اساسنامه وجه لازم را به حساب بانک واریز نموده باشند.

مطلوبست: ثبت حسابداری و سرمایه جدید شرکت تعاونی.

۱۴- سرمایه شرکت تعاونی دوانیان از ۴۰۰ سهم ۱۵/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است در پایان مهر ۱۳× یکی از اعضا که ۲۰ سهم داشت استعفا نمود بدین لحاظ دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت مورد تجدید ارزیابی قرار گرفت که به موجب آن دارایی‌ها بالغ بر ۱۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال و بدهی‌ها ۶/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردید و در پایان آبان ۱۳× طلب وی تماماً پرداخت گردید.

مطلوبست: ثبت‌های حسابداری و تعیین سرمایه شرکت پس از خروج عضو مستعفی

۱۵- سرمایه شرکت تعاونی روستاییان دوان از ۵۰۰ سهم ۱۰/۰۰۰ ریالی تشکیل شده است و مانده حساب زیان سنواتی ۲/۶۰۰/۰۰۰ ریال است با تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده مقرر گردید سرمایه شرکت به مبلغ سرمایه موجود کاهش یابد.

مطلوبست: ثبت حسابداری مربوطه و تعیین سرمایه جدید شرکت.

۱۶- در شرکت تعاونی مصرف دوان، طبق اساس‌نامه ارزش اسمی هر سهم ۱۰/۰۰۰ ریال و حداقل سهام برای هر عضو ۲ سهم تعیین شده است و تعداد اعضا ۹۸ نفر می‌باشد اطلاعات زیر در پایان بهمن ۱۳× از دفتر سهام شرکت استخراج گردیده: ۴۶ عضو دارای ۲ سهم - ۲۱ عضو دارای ۴ سهم - ۱۲ عضو دارای ۱۰ سهم و ۱۹ عضو دارای ۱۵ سهم که سهام مذکور تماماً پرداخت شده‌اند.

مجمع عمومی فوق‌العاده در اول اسفندماه ۱۳× تشکیل و طی آن تصمیمات ذیل اتخاذ گردید:

الف) تعداد حداقل سهام هر عضو ۵ سهم تعیین شده

ب) ۵۰٪ ارزش اسمی سهام نقداً و بقیه طی دو قسط هر سه ماه یکبار پرداخت شود.

تا اول مهرماه اعضا شرکت تعداد سهام خود را به حداقل مصوب رساندند.

در تاریخ ۱۵ مهرماه ۱۰ نفر از اعضا که دارای ۵۸ سهم تمام پرداخته شده بودند از عضویت در شرکت انصراف دادند بدین لحاظ دارایی‌ها و بدهی‌ها به ترتیب ۱۸/۰۰۰/۰۰۰ و ۹/۱۲۰/۰۰۰ ریال ارزیابی گردیدند در تاریخ ۲۰ مهرماه ۱۶ عضو شرکت ۳۴ سهم جدید را به ارزش روز پذیرهنویسی خریداری و مبلغ تعیین شده را طبق اساس‌نامه به حساب بانک واریز نمودند.

مطلوبست: ثبت عملیات حسابداری، تعیین سرمایه قدیم و جدید شرکت و مانده حساب تعهد اعضا پس از

انجام ثبت‌های مذکور.

۱۷- شرکت تعاونی کشت و صنعت شمال با سرمایه‌ای معادل ۱۲۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال شامل ۱۲/۰۰۰ سهم با نام ده هزار ریالی در تاریخ ۱۳×/۲/۱ تأسیس گردید و فعالیت‌های زیر را انجام داد.

۲/۱- کلیه سهام‌داران که هر یک مالک ۱۲ سهم می‌باشند معادل $\frac{1}{3}$ سرمایه خود را به حساب جاری شرکت واریز نموده و مابقی سرمایه در تعهد آنان می‌باشد.

۳/۱- هزینه‌های تأسیس شرکت به مبلغ ۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال توسط یکی از مؤسسان پرداخت شد.

۵/۱- ۲۰ نفر از اعضا از عضویت انصراف داده و معادل پرداختی آنان سفته سه ماه بدون بهره تسلیم گردید.

۶/۱- با تشکیل مجمع عمومی مؤسس و تصویب اساس‌نامه و انتخاب اعضای هیئت مدیره شرکت به‌طور رسمی تشکیل گردید.

۸/۱- کلیه اعضا تعهدات خود را انجام داده و وجوه لازم را به حساب شرکت واریز نمودند.

۸/۵- دارندگان اسناد پرداختنی با مراجعه به شرکت طلب خود را وصول نمودند.

۹/۱- شرکت در این تاریخ دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت را ارزیابی نمود که دارایی‌ها به مبلغ ۱۷۴/۰۰۰/۰۰۰ ریال و بدهی‌ها به مبلغ ۳۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال ارزیابی شد و کلیه سهام انصرافی را به ارزش روز به فروش رساند.

۹/۱۵- بدهی مربوط به هزینه‌های تأسیس پرداخت شد.

مطلوبست: ثبت فعالیت‌ها در دفتر روزنامه عمومی شرکت تعاونی.

۱۸- سرمایه شرکت تعاونی توزیع کارکنان آموزش و پرورش شهر تهران از ۹۰۰/۰۰۰ سهم با نام یکصد هزار ریالی تشکیل شده است و طبق اساسنامه تقسیمات زیر از ۱/۰ سود انجام خواهد شد:

- ۱- مالیات بر عملکرد شرکت ۲۵٪ سود خالص می‌باشد.
- ۲- اندوخته قانونی معادل ۸٪ سود خالص می‌باشد.
- ۳- اندوخته قانونی معادل ۵٪ سود خالص است.
- ۴- حق تعاون و آموزش معادل ۴٪ سود خالص است.
- ۵- پاداش پرداختنی به مدیران و اعضای هیئت مدیره معادل ۱۰٪ سود خالص است.
- ۶- سود سهام پرداختنی برای اعضا معادل ۶٪ کل سود خالص است.
- ۷- سود سهام به صورت نقدی بین اعضای سهام‌دار توزیع گردد.

چنانچه سود عملکرد سال مالی شرکت تعاونی معادل مبلغ ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

مطلوبست:

- ۱- ثبت رویدادهای مربوط به تقسیم سود و زیان در دفاتر شرکت تعاونی.
- ۲- ثبت پرداخت سود به اعضای شرکت تعاونی
- ۳- محاسبه سود متعلقه به هر سهم.

۱۹- سرمایه شرکت تعاونی توزیع کارکنان سازمان بنادر و کشتیرانی مرکب از ۱۰۰/۰۰۰ سهم با نام ده هزار ریالی است. طبق اساسنامه تصمیمات زیر برای تقسیم سود انجام می‌پذیرد:

- ۱- اندوخته قانونی و اندوخته احتیاطی و حق تعاون طبق حداقل قانونی لحاظ گردد.
- ۲- پاداش پرداختنی مدیران و اعضای هیئت مدیره معادل ۱۴٪ سود لحاظ گردد.
- ۳- سود سهام پرداختنی برای اعضا (سهام‌داران) معادل ۵٪ سود منظور گردد.
- ۴- سود سهام پرداختنی بین اعضا (سهام‌داران) به صورت نقدی توزیع گردد.

اگر سود خالص شرکت قبل از کسر مالیات معادل مبلغ ۲۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

مطلوبست:

- ۱- ثبت رویدادهای مربوط به تقسیم سود و زیان در دفاتر شرکت تعاونی.
- ۲- ثبت پرداخت سهم سود نقدی بین اعضا.
- ۳- محاسبه سود تعلق گرفته به هر سهم.

۲۰- سرمایه شرکت تعاونی تولیدی صیادان (معاف از پرداخت مالیات) مرکب از ۲۰۰/۰۰۰ سهم با نام ده هزار

ریالی می باشد و طبق اساسنامه از سود شرکت عوامل زیر کسر می گردد :

- ۱- اندوخته قانونی معادل ۹٪ سود خالص است.
- ۲- اندوخته احتیاطی معادل ۳٪ سود خالص است.
- ۳- اندوخته توسعه و تکمیل معادل ۲٪ سود خالص است.
- ۴- حق تعاون و آموزش طبق قانون اعمال می گردد.
- ۵- پاداش پرداختنی مدیران و اعضای هیئت مدیره معادل ۱۲٪ سود خالص منظور گردد.
- ۶- معادل ۶٪ سود خالص جهت سود سهام پرداختنی به اعضا منظور گردد.
- ۷- سود سهام پرداختنی به صورت نقدی به اعضا پرداخت گردد.
- اگر سود خالص دوره مالی معادل ۱۸۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال باشد.

مطلوبست :

- ۱- ثبت رویدادهای مربوط به تقسیم سود و زیان در دفاتر شرکت تعاونی.
- ۲- ثبت پرداخت سود سهام به اعضا.
- ۳- محاسبه سود هر سهم.

پیوست شماره ۱

شرکت نامه شرکت تضامنی

- ماده ۱- نام شرکت : شرکت تضامنی
- ماده ۲- نوع شرکت :
- ماده ۳- موضوع شرکت :
- ماده ۴- مرکز اصلی شرکت :
- هیئت مدیره می تواند مرکز شرکت را به هر کجا که صلاح و مصلحت بداند منتقل و یا شعبی تأسیس نماید.
- ماده ۵- مدت شرکت :
- ماده ۶- سرمایه شرکت : سرمایه شرکت مبلغ که تماماً بصورت نقدی پرداخت شده و سرمایه غیرنقدی که معادل مبلغ ریال است تقدیم و تسلیم شده است. (طبق ماده ۱۱۸)
- ماده ۷- تابعیت شرکت :
- ماده ۸- سهم الشرکه شرکا :
- ماده ۹- مدیران شرکت : اداره امور شرکت به عهده نفر خواهد بود و مدت مدیریت آنان سال است اولین مدیران شرکت عبارتند از :
- کلیه قراردادهای و اوراق تعهدآور و اوراق بهادار اعم از چک سفته و اعتبارات بانکی و اسناد مالی و غیره با امضای مدیر عامل و یک نفر دیگر از مدیران متفقاً با مهر شرکت معتبر خواهد بود.
- ماده ۱۰- مسئولیت مدیران : حدود مسئولیت مدیر یا مدیران به تصریح ماده ۱۲۱ قانون تجارت همان است که در ماده ۵۱ مقرر شده است.
- ماده ۱۱- اختیارات مدیران : مدیران شرکت متفقاً نماینده قانونی و تام الاختیار شرکت بوده و بدون اجازه نامه مخصوص می توانند در تمام امور شرکت از هر قبیل اعم از انجام تشریفات قانونی، حفظ اموال و تنظیم فهرست دارایی رسیدگی به حسابها و پیشنهاد سود قابل تقسیم سالانه، قبول و واگذاری نمایندگی امضای دفاتر اسناد رسمی، تعیین وکیل یا حق توکیل ولو کراراً استخدام کارمند و اخراج آن، مشارکت با شخصیت های حقیقی و حقوقی و بانکها، استقراض با رهن و بدون رهن، تعیین اعتبار وام دادن، وام گرفتن از بانکها، اشخاص و شرکتها و ادارات و افتتاح حسابهای جاری و سپرده در کلیه بانکها و مؤسسات واردات و صادرات و خرید و فروش و توزیع کلیه کالاهای مجاز
- ماده ۱۲- انتقال سهم الشرکه : هیچ یک از شرکا نمی تواند سهم الشرکه خود را به دیگری منتقل کند مگر با رضایت تمام شرکا
- ماده ۱۳- تغییر اساس نامه : هر نوع تغییری در مورد این اساس نامه از قبیل ازدیاد یا کسر کردن سرمایه، تغییر نام شرکت، قبول شریک یا شرکای جدید برای شرکت و به طور کلی هر گونه اصلاحات و الحاقات مورد لزوم در مفاد اساس نامه با موافقت کلیه شرکا امکان پذیر است.
- ماده ۱۴- سال مالی : سال مالی شرکت از اول فروردین هر سال شروع و در پایان اسفند همان سال پایان می یابد و اولین سال مالی شرکت از روز شروع به کار آن (تاریخ ثبت شرکت) آغاز و با پایان اسفند همان سال پایان می یابد.

ماده ۱۵- ترتیب تقسیم سود شرکت : از کلیه درآمد شرکت بدواً تمام هزینه‌های اداری و انتفاعی و مصارف ضروری و حقوق کارکنان و استهلاک اثاثیه و مالیات کسر و بقیه آن که سود ویژه است پس از وضع ۵٪ ذخیره احتیاطی که برای جبران زیان‌های احتمالی در نظر گرفته می‌شود بقیه بین شرکا به نسبت سهم‌الشرکه با توجه به ماده ۱۳۲ تقسیم خواهد شد.

ماده ۱۶- حق الزحمه مدیران : مدیران شرکت می‌توانند با موافقت شرکا همه ماهه حقوق خود را از صندوق شرکت دریافت و به هزینه قطعی شرکت منظور نمایند.

ماده ۱۷- مجامع عمومی شرکا اعم از عادی یا فوق‌العاده به وسیله دعوت‌نامه کتبی از طرف هر یک از مدیران شرکت و ارسال آن از طریق پست سفارشی به نشانی شرکا و یا به وسیله درج آگهی در یکی از جراید کثیرالانتشار بعمل خواهد آمد فاصله دعوت از روز انتشار تا تشکیل جلسه ده روز خواهد بود.

ماده ۱۸- وظایف مجمع عمومی عادی به شرح زیر می‌باشد :

الف) استماع گزارش هیئت مدیره در امور مالی و ترازنامه سالانه شرکت و تصویب آن

ب) تصویب پیشنهاد سود قابل تقسیم از طرف هیئت مدیره

ج) تعیین خط مشی آینده شرکت و تصویب آن

د) انتخاب هیئت مدیره و در صورت لزوم بازرس

ماده ۱۹- وظایف مجمع عمومی فوق‌العاده به قرار زیر است :

الف) تغییر اساس‌نامه یا الحاق و یا حذف یا چند ماده اساس‌نامه

ب) تنظیم اساس‌نامه جدید یا تبدیل نوع شرکت

ج) افزایش یا تقلیل سرمایه شرکت با عنایت به ماده ۱۳۳ قانون تجارت

د) ورود شریک یا شرکای جدید به شرکت

ماده ۲۰- تصمیمات مجامع عمومی طبق دستور ماده ۱۰۶ قانون تجارت معتبر و لازم‌الاجرا خواهد بود.

ماده ۲۱- در صورت فوت یا محجوریت یکی از شرکا بقای شرکت موقوف به رضایت سایر شرکا و قائم مقام متوفی و یا قیم

محجور و طبق دستور ماده ۱۳۹ و ۱۴۰ قانون تجارت خواهد بود.

ماده ۲۲- انحلال شرکت : شرکت مطابق ماده ۱۳۶ قانون تجارت منحل خواهد شد در صورتی که مجمع شرکا رأی به انحلال شرکت

دهد یک نفر از بین شرکا و یا خارج از شرکت به سمت مدیر تصفیه تعیین خواهد شد وظایف مدیر تصفیه طبق قانون تجارت می‌باشد.

ماده ۲۳- اختلافات بین شرکا در رابطه با امور شرکت از طریق حکمیت و داوری حل و فصل خواهد شد.

ماده ۲۴- موارد سکوت : درباره سایر موارد و موضوعاتی که در این اساس‌نامه قید و پیش‌بینی نشده طبق مقررات قانون

تجارت رفتار خواهد شد.

ماده ۲۵- تصویب اساس‌نامه : این اساس‌نامه در ۲۵ ماده تنظیم و با امضای شرکا در ذیل آن مورد تصویب و قبول شرکا

واقع گردیده است.

پیوست شماره ۲

اساسنامه

نام شرکت

مرکز اصلی شرکت

موضوع شرکت

مدت شرکت

اساسنامه مهمترین رکن شرکت سهامی و سندی است که شرکت فقط به آن بستگی دارد. کلیه شرکت‌های سهامی اعم از شرکت سهامی عام یا شرکت سهامی خاص باید دارای اساسنامه باشند. اساسنامه روابط شرکا با یکدیگر و حدود اختیارات مجامع عمومی و هیئت مدیره را تعیین و تکلیف سود و زیان شرکت و مدت انحلال آن را معین می‌نماید. اساسنامه تابع نظر مؤسسين و اکثریت دارندگان سهام است و قانون از لحاظ اهمیت، مواردی را در آن ذکر کرده که در هر حال لازم‌الرعایه است. به موجب ماده ۸ قانون اصلاحی، اساسنامه باید دارای موارد ذیل باشد:

نام شرکت

موضوع شرکت به طور صریح و منجر

مدت شرکت

مرکز اصلی شرکت و محل شعب آن، اگر تأسیس شعبه مورد نظر باشد.

مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیرنقد آن به تفکیک.

تعداد سهام بی‌نام و با نام و مبلغ اسمی آنها. در صورتی که ایجاد سهام موردنظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این گونه سهام.

تعیین مبلغ پرداخته شده هر سهم و نحوه مطالبه بقیه مبلغ اسمی هر سهم و مدتی که ظرف آن باید مطالبه شود که به هر حال از پنج سال متجاوز نخواهد بود.

نحوه انتقال سهام با نام

طریقه تبدیل سهام با نام به سهام بی‌نام و بالعکس

در صورت پیش‌بینی امکان صدور اوراق قرضه، ذکر شرایط و ترتیب آن.

شرایط و ترتیب افزایش و کاهش سرمایه شرکت.

مواقع و ترتیب دعوت مجامع عمومی.

مقررات راجع به حد نصاب لازم برای معتبر بودن تصمیمات مجامع عمومی.

تعداد مدیران و طرز انتخاب و مدت مأموریت آنها و نحوه تعیین جانشین برای مدیرانی که فوت یا استعفا می‌کنند یا محجور یا معزول یا به جهات قانونی ممنوع می‌گردند.

طریقه شور و اخذ رأی و اکثریت لازم برای معتبر بودن تصمیمات مجامع عمومی.

تعیین وظایف و حدود اختیارات مدیران.

تعداد سهام تضمینی که مدیران باید به صندوق شرکت بسپارند.

قید این که شرکت یک بازرس خواهد داشت یا بیشتر و نحوه انتخاب و مدت مأموریت بازرس.
تعیین آغاز و پایان سال مالی شرکت و موعد تنظیم ترازنامه و حساب سود و زیان و تسلیم آن به بازرسان و به مجمع عمومی سالانه.

نحوه انحلال اختیاری شرکت و ترتیب تصفیه امور آن.
نحوه تغییر اساس نامه.

نام شرکت : شرکت باید دارای نام مخصوصی باشد. زیرا نامیدن شرکت به نام شرکا به علت این که مسئولیتی ندارند ممنوع است و چون هر شخص حقوقی مانند شخص طبیعی باید دارای نام باشد تا تشخیص داده شود از این جهت نام شرکت ضروری و از اقدامات اولیه است.

ذکر کلمه سهامی از این جهت است که اشخاص مخصوصاً معامله کنندگان متوجه محدود بودن مسئولیت مدیران بوده و بدانند که کسی ضمانت اضافه بر آنچه سرمایه شرکت است ننموده است.

در شرکت های سهامی عام کلمه عام و در شرکت های سهامی خاص کلمه خاص بلافاصله بعد از اسم و یا قبل از اسم شرکت اضافه می شود و علت آن هم تشخیص نوع شرکت سهامی برای مراجعه کنندگان است.

در بعضی از کشورها مانند انگلستان و آلمان شرکت به نام شریک مؤسس از لحاظ زحماتی که در تأسیس شرکت کشیده است با ذکر کلمه محدود که معرف محدودیت مسئولیت او است نامیده می شود. ولی در برخی از ممالک مانند فرانسه قید آن ممنوع است.

نام شرکت ممکن است بستگی به موضوع شرکت داشته باشد، مانند شرکت سهامی عام پنبه ایران که برای خرید و فروش پنبه تشکیل شده است ممکن است نام دیگری باشد مانند شرکت سهامی عام تهران و نیز ممکن است به حروفی که به مناسباتی از موضوع شرکت اخذ شده نامیده می شود. مانند شرکت سهامی خاص ت.ث.ث.

نام تجارتي شرکت همان نام شرکت است بنابراین در صورتی که در محلی شرکتی به نامی تأسیس شده است نمی توان همان نام یا نامی که شباهت خیلی زیادی به آن دارد برای شرکت دیگر انتخاب نمود که باعث اشتباه مراجعه کنندگان باشد.

مرکز اصلی شرکت : مرکز اصلی شرکت یکی از مواردی است که باید در اساس نامه نوشته شود و معمولاً مجامع عمومی در آنجا منعقد و جلسات هیأت مدیره در آنجا تشکیل می شود. مرکز شرکت را مجمع عمومی فوق العاده می تواند تغییر دهد. ما به قدر کافی در این موضوع ذیل عنوان اقامتگاه اشخاص حقوقی بحث نموده ایم.

موضوع شرکت : موضوع شرکت چیزی است که شرکت برای آن تأسیس شده است. مثلاً شرکتی که برای خرید و فروش چرم یا استخراج مس تشکیل شده عمل خرید و فروش چرم و یا استخراج مس موضوع شرکت است.

موضوع شرکت ممکن است به طور کلی باشد مانند معاملات صرافی و بانکی و یا عمل به خصوصی، مثل تجارت پارچه های ابریشمی ولی در هر حال باید صریح و منجز باشد.

موضوع شرکت و همچنین جهت آن همان طوری که قبلاً هم ذکر شد باید مشروع و متضمن منافع عقلایی باشد والا از موارد ابطال شرکت خواهد بود. مثلاً شرکتی که برای اداره قمارخانه تشکیل می شود، موضوع آن نامشروع است و یا اگر شرکتی به جهت تغییر مسیر رودخانه ها بدون این که برای زراعت یا اخذ منافعی باشد تشکیل گردد، چون متضمن منافع عقلایی نیست جهت آن صحیح نمی باشد.

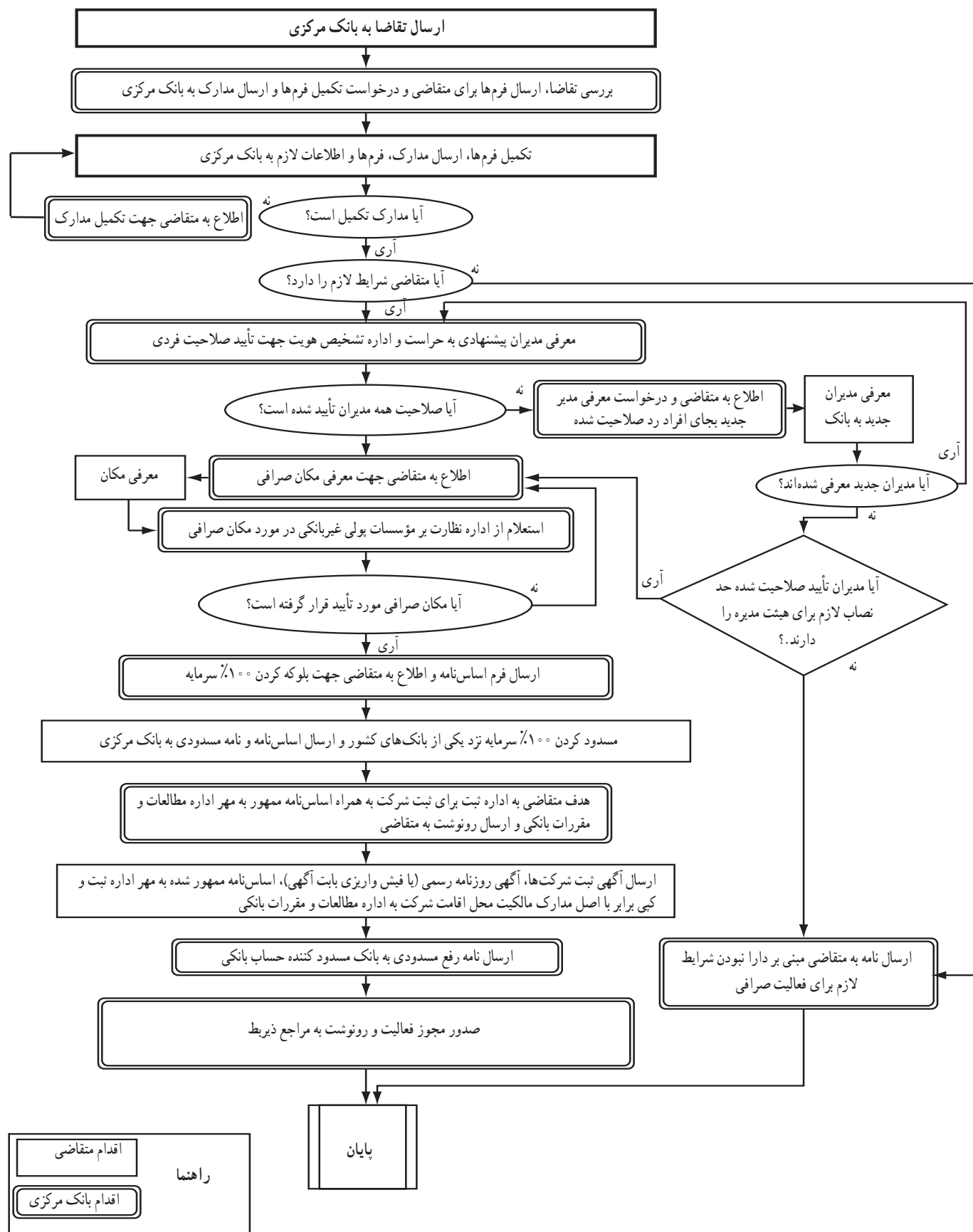
مدیران نمی توانند در عمل از حد موضوع شرکت تجاوز نمایند و در صورت تجاوز عمل آنها اثر قانونی ندارد و در صورت تفریط یا تعدی کلیه مدیران متضامناً مسئول خسارت صاحبان سهام می باشند.

در بعضی از کشورها مانند انگلستان موضوع شرکت را نمی توان تغییر داد. علماء حقوق تجارت انگلستان معتقدند شرکتی که

برای موضوع معینی مثلاً پارچه بافی تشکیل شده، اگر موضوع آن تغییر داده شود، مثلاً به استخراج معادن تبدیل شود مسلماً شرکت دیگری خواهد بود که ارتباطی جز از لحاظ شرکا با شرکت اولی نخواهد داشت ولی قوانین ایران تغییر موضوع شرکت را منع ننموده و چون در مجمع عمومی فوق العاده مواد اساس نامه را می توان تغییر داد و موضوع شرکت هم جزئی از اساس نامه است از این جهت تغییر آن اشکالی ندارد.

مدت شرکت : شرکت ممکن است برای مدت محدودی مثلاً ۱۰ یا ۳۰ سال تشکیل شود و نیز ممکن است برای مدت نامحدودی باشد. در صورتی که برای مدت معین باشد باید آن مدت معلوم گردد. و اثر آن این است که با رسیدن تاریخ و انقضاء مدت، شرکت به خودی خود منحل و برپیده می شود ماده ۸۳ اصلاحی هرگونه تغییر در مواد اساس نامه را در صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده قرار داده و مسلم است که مدت شرکت نیز یکی از مواد مذکور در اساس نامه است از این جهت مجمع عمومی می تواند مدت را تمدید و یا این که به ملاحظاتی مدت شرکت را تقلیل دهد.

فرایند صدور مجوز فعالیت: «صرافی»

منابع و مأخذ

- ۱- سجّادی نژاد حسن، اصول دفترداری و حسابداری بازرگانی (جلد دوم)، تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۱
- ۲- فس‌فیلیپ و نیس رُنگر رولین، اصول حسابداری (جلد دوم)، ترجمه مهدی تقوی و ایرج نیک‌نژاد، تهران، انتشارات پیشبرد، ۱۳۷۷
- ۳- علی مدد مصطفی و ملک‌آرایی نظام‌الدین، اصول حسابداری (جلد اول)، نشریه شماره ۷۸، تهران، سازمان حسابرسی، ۱۳۷۹
- ۴- علی مدد مصطفی و ملک‌آرایی نظام‌الدین، اصول حسابداری (جلد دوم)، نشریه شماره ۸۶، تهران، سازمان حسابرسی، ۱۳۷۴
- ۵- پور رضوان روح‌فریده، حسابداری شرکت‌های تعاونی، تهران، انتشارات صفّار، ۱۳۷۶
- ۶- غنیمی فرد سکینه، حسابداری شرکت‌ها، تهران، مؤسسه انتشارات صابرین، ۱۳۷۴
- ۷- اسکینی ربیعا، حقوق تجارت (جلد دوم)، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، ۱۳۷۷.
- ۸- عرفانی محمود، حقوق تجارت به زبان ساده، تهران، مؤسسه انتشارات جهاد دانشگاهی (ماجد)، ۱۳۷۵
- ۹- عبادی محمدعلی، حقوق تجارت، تهران، گنج دانش، ۱۳۵۳
- ۱۰- دوانی غلامحسین، مجموعه قوانین تجاری، تهران، انتشارات کیومرث، ۱۳۷۶
- ۱۱- دوانی غلامحسین، جزوه حسابداری شرکت‌ها، تهران، بی‌جا، بی‌تا، ۱۳۷۸
- ۱۲- همتی، شرکت‌های ۱
- ۱۳- فیروزیان نژاد، شرکت‌های ۱ و ۲، انتشارات کیومرث، ۱۳۸۸
- ۱۴- سایت وزارت تعاون

موجودی نقد

هدفهای رفتاری: در پایان این فصل، فراگیر خواهد توانست:

- ۱- موجودی نقد را تعریف کند.
- ۲- ویژگیهای موجودی نقد را توضیح دهد.
- ۳- اهمیت موجودی نقد و مدیریت آن را توضیح دهد.
- ۴- شیوه‌های کنترلی موجودی نقد را شرح دهد.
- ۵- اثر در اختیارنداشتن موجودی نقد کافی در عملیات واحد اقتصادی را شرح دهد.
- ۶- عملیات حسابداری صندوق را انجام دهد.
- ۷- تنخواه‌گردان را تعریف کنید.
- ۸- ثبتهای مربوط به افتتاح حساب، عملیات و بستن تنخواه‌گردان را انجام دهد.
- ۹- عملیات حسابداری تنخواه‌گردان ثابت و متغیر را انجام دهد.
- ۱۰- چگونگی افتتاح حساب، واریز و برداشت از حساب بانک را توضیح دهد.
- ۱۱- چک را تعریف کند.
- ۱۲- چکهای دریافتی و صادره را در دفاتر ثبت کند.
- ۱۳- چگونگی مقایسه اقلام صورتحساب بانک را با حساب بانک در دفاتر مؤسسه تشریح کند.
- ۱۴- اقلام برابر و یکسان در صورتحساب بانک و دفاتر را حذف و اقلام باز را نشان دهد.
- ۱۵- صورت مغایرت بانکی را به دو روش تهیه کند و مانده‌ها را تصحیح کرده، در موارد مربوط به مغایرت، ثبت اصلاحی انجام دهد.

۲- موجودی نقد (صندوق و بانک)

تعریف: موجودی نقد، عبارت است از وجوه مربوط به واحد اقتصادی که بدون هیچ‌گونه شرط و محدودیت، قابل دسترسی است^۱ و در مبادلات اقتصادی به منظور تحصیل داراییها و خدمات، پرداخت بدهیها و تعهدات و اجرای سایر برنامه‌ها به کار گرفته می‌شود.

۱- وجوه بلوکه شده یا سپرده شده به صندوق دادگستری، موجودی نقد محسوب نمی‌شود.

۲-۱- انواع موجودی نقد

انواع موجودی نقد، شامل :

- صندوق (اسکناس و سکه)

- تنخواه گردان (موجودی نقد نزد تنخواه دار)

- بانک (انواع حسابهای پس انداز دیداری و جاری نزد بانکها و مؤسسات اعتباری)

ویژگی و خصوصیات موجودی نقد (وجوهی که به عنوان داراییهای جاری نقد مؤسسه قرار می گیرند) باید :

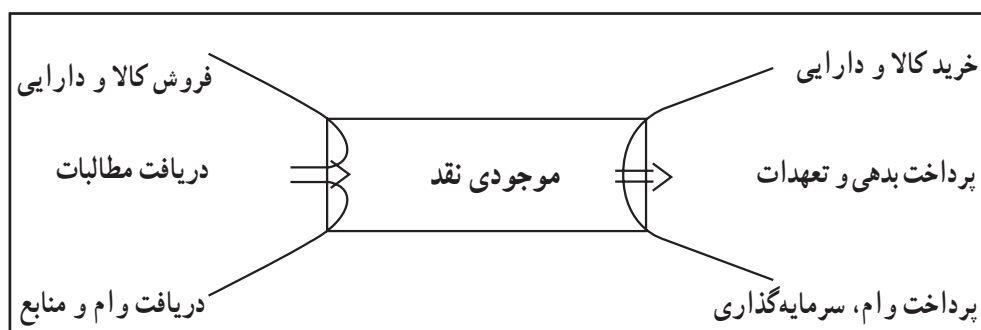
۱- وسیله معامله باشد.

۲- به سهولت قابل استفاده و دریافت و برداشت باشد.

۳- در بازپرداخت دیون و استفاده از آن در ایفای هرگونه تعهدی، محدودیت نداشته باشد.

اهمیت و مدیریت موجودی نقد: موجودی نقد، به عنوان اولین قلم تشکیل دهنده داراییهای جاری در ترازنامه منعکس می گردد. این موجودی و حسابهای مربوط به آن، از مهمترین حسابهای هر مؤسسه هستند. زیرا معرف قدرت خرید کالا و خدمات، و نیز قدرت پرداخت بدهیها می باشند.

موجودی نقد و گردش آن، همچون شریانی حیاتی در پیکر واحد تجاری سبب بقای آن است زیرا گرفتگی و کندشدن سرعت گردش وجه نقد، باعث رکود عملیات تجاری و توقف فعالیتهای مؤسسه می گردد.

عدم استفاده مناسب و بموقع از موجودی نقد، موجب زیان می شود بنابراین مدیریت موجودی نقد، برای نگهداری و استفاده مناسب از امکانات نقدینگی، باید به طرح ریزی و بودجه بندی وجوه نقد، تهیه و ارائه گزارشها و صورتهای مغایرت ادواری نقد و اعمال کنترل و نظارت بر آن پردازد تا :

الف - از رکود و بلااستفاده ماندن موجودی نقد جلوگیری شود.

ب - از دسترسی بموقع و کافی به موجودی نقد اطمینان حاصل گردد.

ج - از سرقت و اختلاس موجودی نقد جلوگیری شود.

۲-۲- شیوه های مراقبت و کنترل موجودی نقد

۱- برنامه مشخص و مطمئنی برای دریافتها و پرداختهای نقدی تدوین و اجرا گردد.

۲- تفکیک مسئولیتها و ایجاد سیستم کنترل داخلی متناسب به نحوی که مسئولیت دریافت و پرداخت پول از عمل ثبت و نگهداری مدارک مجزا شود و هیچ فردی به تنهایی عهده دار انجام تمام مراحل یک معامله نباشد.

۳- تمام دریافتهای نقدی در دایره صندوق متمرکز و برای هر دریافت رسید صادر شود.

۴- کلیه پرداختها (به جز پرداختهای جزئی و با مبلغ کم) باید با تأیید و امضای مسؤولان مربوط و مبتنی بر اسناد مثبت،

به وسیله صدور چک انجام شود.

- ۵- تمام دریافتها و پرداختهای نقدی، بی درنگ در دفاتر (دفتر صندوق) ثبت و در پایان هر روز به بانک واریز گردد.
- ۶- رسیدهای دریافت نقد و چکهای صادره، باید دارای شماره مسلسل باشند و نسخه های باطل شده آنها باید بایگانی شود.
- ۷- حسابهای وجوه نقدی با موجودی واقعی آن مطابقت داده شود و هر گونه مغایرت معلوم و پی گیری گردد.

۳-۲- حسابداری عملیات نقدی

حسابداری عملیات نقدی واحدهای تجاری در حسابهای «صندوق» «بانک» و تنخواه گردان ثبت می شود.

حساب صندوق: این حساب برای ثبت عملیات جاری دریافت و پرداختهای نقدی مؤسساتی در نظر گرفته می شود که دریافت وجه نقد از مشتریان و پرداخت وجه به صورت نقدی، امری اجتناب ناپذیر است و این امر، ناشی از دریافتهای مکرر در طول روز و یا عدم دسترسی مشتریان به شعبه یا باجه بانک بوده است.

به همین جهت در برخی از مؤسسات، شخصی به عنوان صندوقدار استخدام می گردد و متناسب با حداکثر وجهی که در اختیار وی قرار داده خواهد شد از او تضمینهای لازم اخذ می گردد. لازم به یادآوری است که علاوه بر حساب صندوق که در دفتر کل افتتاح شده، در صورت تعدد، حسابهای معین نیز نگهداری می شود. یک دفتر مخصوص به نام دفتر صندوق توسط صندوقدار نگهداری می شود که جنبه آماری و اطلاعاتی دارد و از سیستم حسابداری دو طرفه پیروی نمی کند. این دفتر دریافت و پرداختهای نقدی را بلافاصله ثبت خواهد نمود. در پایان هر روز وجوه موجود در صندوق شمارش شده، با دفتر صندوق مطابقت داده می شود تا صحت انجام امور دریافت و پرداخت به اثبات برسد.

حساب صندوق در دفاتر حسابداری براساس اسناد حسابداری تکمیل می گردد؛ بدینصورت که به ازای دریافتهای نقدی، حساب صندوق بدهکار و در مقابل حسابهای مربوط پرداختهای نقدی حساب صندوق بستانکار می شود. وجوه نقد، ضمن آن که برای معاملات نقدی بسیار اهمیت دارد و در دسترس بودن آن در اسرع وقت از امتیازات این دارایی می باشد، به همان نسبت نیز می تواند در معرض سوء استفاده قرار گیرد. از آنجا که کنترل وجوه نقد از طرف مدیران و صاحبان مؤسسات به علت اشتغالات آنها و همچنین به علت محدودیت زمان در هر لحظه امکان پذیر نیست، ممکن است صندوق مورد سوء استفاده قرار گیرد بنابراین با برقراری سیستم کنترلهای داخلی در مؤسسات تجاری بزرگ و صدور دستورالعملهای خاص، حساب صندوق را کنترل می کنند.

کسر و اضافی موجودی صندوق: با توجه به حجم عملیات دریافت و پرداخت نقدی هر مؤسسه ممکن است در پایان هر روز موجودی واقعی صندوق از مانده دفتر صندوق یا حساب صندوق بیشتر یا کمتر باشد. در صورتی که اختلاف موجود، رقم عمده ای را تشکیل دهد یا به طور مرتب تکرار شود. باید با بررسی دریافتها و پرداختهای نقدی و کسب اطلاع از مشتریانی که در فاصله زمانی معینی پول دریافت یا پرداخت نموده اند؛ نسبت به رفع این اختلاف اقدام نمود. چنانچه مبلغ کسر یا اضافی صندوق ناچیز و یا ناشی از اشتباه باشد، مبلغ کسر یا اضافی باید از طریق صندوقدار گزارش گردد و براساس گزارش نسبت به اصلاح حساب صندوق اقدام شود تا مانده حساب صندوق برابر مانده واقعی صندوق گردد. برای این منظور، حسابداری تحت عنوان کسر و اضافی صندوق در دفتر کل افتتاح می شود که در صورت اضافه بودن موجودی واقعی صندوق، ثبت زیر تنظیم می گردد:

صندوق

× ×

× ×

کسر و اضافی صندوق

اصلاح حساب صندوق و مطابقت آن با مانده واقعی صندوق

چنانچه موجودی واقعی صندوق از مانده حساب صندوق کمتر باشد، ثبت زیر انجام می شود:

کسر و اضافی صندوق

××

صندوق

××

اصلاح حساب صندوق و مطابقت آن با مانده واقعی صندوق

حساب کسر و اضافی صندوق تا پایان دوره مالی باز می ماند و در پایان دوره مالی متناسب با مانده آن، (با توجه به تصمیمات بعدی مدیریت مؤسسه و مقررات جاری آن و نوع عملیات مؤسسه، برخوردهای متفاوت می شود.) ثبت لازم انجام می شود :

الف - چنانچه حساب کسر و اضافی صندوق، مانده بدهکار داشته باشد و کسری صندوق به عهده مؤسسه باشد :

××

هزینه های متفرقه

××

کسر و اضافی صندوق

انتقال مانده کسر و اضافی صندوق به حساب هزینه های متفرقه

ب - اگر حساب کسر و اضافی صندوق مانده بستانکار داشته باشد و اضافی صندوق متعلق به مؤسسه باشد :

××

کسر و اضافی صندوق

××

سایر درآمدها

انتقال مانده کسر و اضافی صندوق به حساب سایر درآمدها

مثال ۱: موجودی واقعی صندوق مؤسسه تجاری آبادان در پایان روز ۱۳X۲/۱۲/۲۵ مبلغ ۴,۲۵۰,۰۰۰ ریال بود ولی مانده حساب صندوق رقم ۴,۲۵۵,۰۰۰ ریال را نشان می داد و حساب کسر و اضافی صندوق ۶۲,۰۰۰ ریال مانده بستانکار داشت. در X۲/۱۲/۲۸ موجودی واقعی صندوق ۳,۸۵۰,۰۰۰ ریال و مانده حساب صندوق ۳,۸۴۰,۰۰۰ ریال بود.

مطلوب است:

(۱) ثبت رویدادهای مذکور در دفتر روزنامه و کل مؤسسه

(۲) بستن حساب کسر و اضافی صندوق در پایان دوره مالی

حل:

۵,۰۰۰ X۲/۱۲/۲۵ - کسر و اضافی صندوق

۵,۰۰۰ صندوق

اصلاح حساب صندوق و مطابقت آن با مانده واقعی صندوق

۱۰,۰۰۰ X۲/۱۲/۲۸ - صندوق

۱۰,۰۰۰ کسر و اضافی صندوق

اصلاح حساب صندوق و مطابقت آن با مانده واقعی صندوق

۶۷,۰۰۰ X۲/۱۲/۲۹ - کسر و اضافی صندوق

۶۷,۰۰۰ سایر درآمدها

۲۲

صادره پرداخت شود، مسئول تنخواه گردان اسناد مربوط را به همراه گزارش، به حسابداری تحویل می‌دهد. در صورتی که مدارک تحویلی ایرادی نداشته باشند از طریق حسابداری معادل مبلغ اسناد و مدارک، چک صادر می‌شود و در اختیار مسئول تنخواه گردان قرار می‌گیرد. ثبت لازم، به صورت زیر می‌باشد.

هزینه‌ها ××

ملزومات ××

بانک ××

صدور چک بابت تأمین وجوه تنخواه گردان

مثال: فروشگاه ایمان در ۴/۷/۵ X مبلغ ۳۰۰,۰۰۰ ریال به عنوان تنخواه گردان اختصاص داده و مبلغ مذکور، طی چک در اختیار آقای عظیمی، مسئول تنخواه گردان، قرار گرفت. از تاریخ ۷/۶ تا ۷/۱۵ جمعاً مبلغ ۲۵۵,۹۷۰ ریال به شرح زیر از محل تنخواه گردان مذکور هزینه شد. آقای عظیمی اسناد مربوط به هزینه‌های مزبور را در ۴/۷/۱۵ X برای وصول وجه آن به اداره حسابداری ارائه کرد:

۴۸,۹۷۰ - پرداخت صورتحساب تلفن مؤسسه ۴/۷/۶ X

۹,۰۰۰ - خرید کاغذ فتوکپی ۴/۷/۸ X

۴۵,۰۰۰ - خرید قند و جای آبدارخانه ۴/۷/۱۰ X

۶۸,۰۰۰ - بابت نظافت ساختمان ۴/۷/۱۲ X

۸۵,۰۰۰ - کرایه تاکسی و حمل و نقل ۴/۷/۱۵ X

۲۵۵,۹۷۰

اداره حسابداری مؤسسه پس از انجام رسیدگیها و اقدامات لازم، چکی به مبلغ ۲۵۵,۹۷۰ ریال صادر می‌کند و در اختیار متصدی تنخواه گردان می‌گذارد؛

مطلوب است:

ثبت رویدادهای مالی مذکور در دفتر روزنامه فروشگاه ایمان

حل:

۷/۵ - تنخواه گردان - آقای عظیمی ۳۰۰,۰۰۰

بانک ۳۰۰,۰۰۰

صدور چک شماره ... به منظور افتتاح حساب تنخواه گردان

۴۸,۹۷۰ - هزینه تلفن ۷/۱۵

۹,۰۰۰ - ملزومات اداری

۴۵,۰۰۰ - هزینه آبدارخانه

۶۸,۰۰۰ - هزینه نگهداشت ساختمان

۸۵,۰۰۰ - هزینه ایاب و ذهاب و حمل و نقل

بانک ۲۵۵,۹۷۰

صدور چک شماره ... بانک ... بابت تأمین وجوه تنخواه گردان

در پایان دوره مالی، حساب تنخواه گردان می‌تواند تسویه گردد. چنانچه در زمان تسویه، کل مبلغ تنخواه گردان به صورت وجه

نقد در اختیار باشد به حساب بانک واریز خواهد شد؛ ثبت لازم به صورت زیر می‌باشد.

بانک ××

تنخواه گردان... ××

بستن حساب تنخواه گردان

هرگاه در زمان تسویه مبالغی از تنخواه گردان هزینه شده و بقیه به صورت وجه نقد، باقی مانده باشد مبلغ وجه نقد به حساب بانک واریز می‌گردد و فیش واریزی به همراه اسناد هزینه به حسابداری تحویل می‌شود ثبت لازم به صورت زیر خواهد بود.

هزینه‌ها ××

بانک ××

تنخواه گردان ××

بستن حساب تنخواه گردان

در صورتی که تمام مبلغ تنخواه گردان هزینه شده باشد حساب تنخواه گردان با صدور سند هزینه، بسته خواهد شد.

هزینه‌ها ××

تنخواه گردان ××

بستن حساب تنخواه گردان

همان طور که قبلاً اشاره شد، تا پایان دوره مالی مانده حساب تنخواه گردان بدون تغییر (ثابت) در دفاتر مؤسسه باقی می‌ماند و حساب جاری بانک، معادل چک صادره بستانکار و حسابهای هزینه مستقیماً معادل هزینه انجام شده، بدهکار می‌شوند.

مثال: در ۲۹/۱۲/۱۳۸۳ آقای معتمدی مسئول تنخواه گردان مؤسسه افشاریان، صورت هزینه‌ای به شرح زیر به حسابداری مؤسسه ارائه نمود. مبلغ تنخواه گردان وی ۴۰۰۰,۰۰۰ ریال بود و با او تسویه حساب گردید.

۹۷۰,۰۰۰ X۳/۱۲/۲۰ - عیدی به مستخدمین

۱۲۰,۰۰۰ X۳/۱۲/۲۲ - کرایه تاکسی

۱,۴۴۰,۰۰۰ X۳/۱۲/۲۴ - هزینه پست

۸۵۰,۰۰۰ X۳/۱۲/۲۶ - کرایه حمل کالای خریداری شده

۳,۳۸۰,۰۰۰

مطلوب است:

ثبت رویدادهای مالی فوق و عملیات مربوط به بستن حساب تنخواه گردان در دفتر روزنامه مؤسسه افشاریان.

۹۷۰,۰۰۰ X۳/۱۲/۲۹ - هزینه عیدی

۱۲۰,۰۰۰ هزینه ایاب و ذهاب

۱,۴۴۰,۰۰۰ هزینه پست

۸۵۰,۰۰۰ هزینه حمل کالای خریداری

۶۲۰,۰۰۰ بانک

۴,۰۰۰,۰۰۰ تنخواه گردان آقای معتمدی

بابت بستن حساب تنخواه گردان آقای معتمدی

ب - **تنخواہ گردان - روش متغیر:** در این روش در ثبت مخارج انجام شده توسط تنخواہ دار، به جای حساب بانک، حساب تنخواہ گردان بستانکار می شود. سپس در ثبت چک صادره که معادل مخارج انجام شده است حساب تنخواہ گردان بدهکار و بانک بستانکار می شود. به این ترتیب حساب تنخواہ گردان گردش خواهد داشت و نشان دهنده مبالغ دریافتی و مخارج انجام شده خواهد بود.

برای مثال ثبت روزنامه مثال فروشگاه ایمان با این روش به شرح زیر خواهد بود:

۳۰۰,۰۰۰	X۳/۷/۵ تنخواہ گردان - آقای عظیمی
۳۰۰,۰۰۰	بانک

صدور چک شماره..... به منظور افتتاح حساب تنخواہ گردان

۴۸,۹۷۰	X۳/۷/۱۵ هزینه تلفن
--------	--------------------

۹,۰۰۰	ملزومات اداری
-------	---------------

۴۵,۰۰۰	هزینه آبدارخانه
--------	-----------------

۶۸,۰۰۰	هزینه نگهداشت ساختمان
--------	-----------------------

۸۵,۰۰۰	هزینه ایاب و ذهاب و حمل و نقل
--------	-------------------------------

۲۵۵,۹۷۰	تنخواہ گردان - آقای عظیمی
---------	---------------------------

صدور چک شماره..... بانک..... بابت مخارج انجام شده

۲۵۵,۹۷۰	تنخواہ گردان - آقای عظیمی
---------	---------------------------

۲۵۵,۹۷۰	بانک
---------	------

صدور چک - در وجه تنخواہ گردان - آقای عظیمی

همان طور که ملاحظه می شود ثبت ایجاد تنخواہ در هر دو روش یکسان است و فقط در ثبت مخارج انجام شده از محل تنخواہ و تأمین مجدد وجه آن در دو روش، تفاوت وجود دارد.

حساب بانک: استفاده از سیستم بانکی در مؤسسات تجاری امروزی، یک امر اجتناب ناپذیر است و قسمت اعظم دریافتها و پرداختها از طریق بانک انجام می پذیرد. در اصطلاح حسابداری حساب بانک به حساب جاری اطلاق می شود و حسابهای پس انداز و سپرده گذاری را در عناوین دیگری طبقه بندی می کنند. برای افتتاح حساب بانکی، اشخاص حقیقی با معرفی یک فرد که در آن بانک حساب جاری داشته باشد و اشخاص حقوقی به تبع از شرایط خود ضمن مراجعه به بانک و تکمیل نمودن کارت مشخصات، شرایط برداشت از حساب جاری را مشخص می کنند و امضا یا امضاهای مجاز را معرفی نموده، تسلیم بانک می کنند. بانک پس از بررسیهای لازم، دسته چک ۲۵، ۵۰ یا ۱۰۰ برگی را که مختص هر بانک است با درج شماره حساب مشتری در اختیار مشتری قرار می دهد. مشتری مجاز است، حداکثر تا مبلغ موجودی خود از حساب جاری خود بر روی برگهای چک بنویسد و با تکمیل امضا یا امضاهای مجاز، در اختیار اشخاص قرار دهد (البته در مورد مؤسسات، مهیور نمودن دسته چک به مهر مؤسسه نیز ضرورت دارد) تا به موجب آن شخص بتواند از بانک مورد نظر وجه چک را دریافت نماید. در صفحه بعد نمونه چک آورده شده است.

تاریخ:
 تاریخ: ۲۲۴۲۸۲
 نام گیرنده:
 نام گیرنده: ۲۲۴۲۸۲
 بانک:
 شعبه:
 به موجب این چک مبلغ:
 در وجه:
 پرداخت به:
 حساب شماره:
 ریال:
 یا بخواه کرد
 ریال

تعریف چک: به موجب ماده ۳۱۰ قانون تجارت «چک نوشته ایست که به موجب آن، صادرکننده وجوهی را که نزد محال علیه (بانک) دارد کلاً یا بعضاً مسترد یا به دیگری واگذار نماید.» لازم به یادآوری است که وجوه نزد محال علیه (بانک) یا از طریق صاحب حساب و یا از طریق دیگران می تواند به حساب جاری واریز گردد. در صورتی که واریزی نقدی باشد شخص واریز کننده با درج تاریخ واریز، مشخصات صاحب حساب، شماره حساب ذینفع و قید مبلغ واریزی به عدد و به حروف و مشخصات خود در فیش نقدی، به همراه وجه نقد در اختیار بانک قرار می دهد. بانک پس از کنترل و تأیید واریزی، نسخه ای از فیش نقدی را به واریز کننده تسلیم و نسخه دیگر را جهت اعمال به حساب مشتری نزد خود نگهداری می کند. در زیر، نمونه ای از فیش نقدی ارائه شده است.

بانک:
 تاریخ:
 شعبه:
 شماره: ۰۹۵۵۴ سری ت
 خواهشمند است مبلغ (بحروف) ریال
 به بعد ریال
 دریافت و حساب جاری شماره بنام
 منظور نماید.
 نام و آدرس پرداخت کننده تلفن
 امضاء پرداخت کننده مهر و امضاء تحویلدار

تاریخ بانک شماره ۴۰۹۵۵۴ سری ت

مبلغ بحروف ریال بعدد ریال
 دریافت و بحسابجاری شماره بنام
 منظور گردید .
 رسید برای مشتری مهر و امضاء تجویدار شعبه

توجه : بدون ثبت ماشینی در ظهر سند ، اعتبار ندارد .

در صورتی که مبلغ واریزی با واگذاری چک جهت وصول انجام پذیرد باید به هنگام تسلیم چک، در ظهر چک درخواست واریزی و شماره حساب، قید شود و امضا و احتمالاً مهر گردد و همچنین باید فرم زیر نیز تکمیل شود. این فرم، دارای سه نسخه است که یک نسخه آن رسید موقت مشتری می باشد که به هنگام تسلیم چک به بانک به مشتری عودت داده می شود نسخه دوم آن مربوط به رسید قطعی مشتری است که پس از وصول وجه چک برای مشتری ارسال می گردد و نسخه سوم به نام بستانکار حساب مشتری است که نزد بانک نگهداری می شود. در زیر فرم واگذاری چک به بانک نشان داده می شود :

بانک

تاریخ ۱۳ شعبه

به پیوست برگ چک شرح ذیل تسلیم میشود خواهشمنداست پس از وصول بحساب

منظور فرمائید .

آقای
خانم
شرکت

شماره حساب

ردیف	شماره چک	شماره حساب	تاریخ چک	نام بانک و شعبه پرداخت کننده	مبلغ چک
۱					
۲					
۳					
۴					
مبلغ بحروف					
کسر میشود وجه برگ چکهای برگشتی که پیوست ارسال میشود .					
مبلغ چکهای وصول شده					
تاریخ وصول ۱۳					
امضاء اول امضاء دوم امضاء مشتری امضاء متصدی باجه					

۱- بستانکار حساب مشتری
۲- رسید قطعی مشتری
۳- رسید موقت مشتری

معمولاً فرم واگذاری چک در سه رنگ متمایز چاپ و تنظیم می‌گردد تا به آسانی قابل تفکیک باشد. در صورتی که وجه واریزی، طی صدور حواله از طرف مشتری باشد بانک پس از دریافت حواله و منظور نمودن آن به حساب مشتری، اعلامیه‌ای را که به نام اعلامیه بستانکار است برای مشتری ارسال می‌کند.

نمونه اعلامیه بستانکار

اعلامیه بستانکار بانک به تاریخ شعبه															
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="4" style="text-align: center;">بستانکار – ریال</th> </tr> <tr> <td style="width: 25%; height: 100px;"></td> <td style="width: 25%;"></td> <td style="width: 25%;"></td> <td style="width: 25%;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">جمع</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> بستانکار خانم / آقای شرکت حساب شماره اقلام زیر به بستانکار حساب فوق منظور شد. جمع مبلغ به حروف : امضاء شعبه				بستانکار – ریال								جمع			
بستانکار – ریال															
جمع															

در صورتی که بانک به موجب مدارکی، وجهی را از حساب جاری مشتری برداشت می‌کند اعلامیه‌ای را که نام آن اعلامیه بدهکار است برای مشتری ارسال می‌دارد. در زیر نمونه‌ای از اعلامیه بدهکار آورده می‌شود:

اعلامیه بدهکار بانک به تاریخ شعبه															
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="4" style="text-align: center;">بدهکار – ریال</th> </tr> <tr> <td style="width: 25%; height: 100px;"></td> <td style="width: 25%;"></td> <td style="width: 25%;"></td> <td style="width: 25%;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">جمع</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> بدهکار خانم / آقای شرکت حساب شماره اقلام زیر به بدهکار حساب فوق منظور شد. جمع مبلغ به حروف : امضاء شعبه				بدهکار – ریال								جمع			
بدهکار – ریال															
جمع															

۴-۲- حسابداری چکهای صادره و چکهای دریافتی

هرچند چک، وسیله انتقال و پرداخت وجه است و در حکم وجه نقد تلقی می شود و همواره باید به روز و دارای موجودی کافی به تاریخ صدور (داشتن محل) باشد اما از آن جهت که در عمل و عرف تجاری و بازار و منظورهایی که از آن متصور است با شیوه های متفاوت با آن برخورد می شود^۱، حسابداری آن با توجه به نظر مدیریت، نوع و حجم عملیات متفاوت است:

ثبت چکهای صادره در تاریخ صدور

خرید کالا (حسابهای پرداختنی یا ...)

× ×

بانک

× ×

ثبت چکهای دریافتنی

× ×

چکهای دریافتنی

فروش (حسابهای دریافتنی و یا ...)

× ×

ثبت وصول وجه چکهای دریافتنی به وسیله خود مؤسسه

× ×

صندوق

چکهای دریافتنی

× ×

بابت ثبت وصول چکهای دریافتنی

ثبت ارائه چکهای دریافتنی به بانک جهت وصول

× ×

چکهای در جریان وصول^۲

چکهای دریافتنی

× ×

بابت ثبت ارائه چکها به بانک برای وصول

ثبت دریافت اعلامیه بستانکار از بانک، مبنی بر اعلام وصول چک واگذار شده

× ×

بانک

چکهای در جریان وصول

× ×

بابت وصول چکهای ارائه شده به بانک

ثبت برگشت چک در صورت نداشتن موجودی (بی محل)

× ×

حسابهای دریافتنی

چکهای دریافتنی (چکهای در جریان وصول)

× ×

بابت اطلاع از عدم وصول چکهای ارائه شده به بانک

محاسن استفاده از حساب بانکی: استفاده از حساب بانکی، دارای امتیازات بسیاری است که در صفحه بعد به موارد

۱ - برای اطلاع بیشتر به قانون جدید صدور چک مراجعه شود.

۲ - حساب چکهای دریافتنی و حساب چکهای در جریان وصول از نوع حسابهای واسطه تلقی می شوند که در بعضی از مؤسسات برای کنترل و یا نگهداری آماري چکها از آن حسابها استفاده می شود.

عمده آن اشاره می شود :

۱- امکان اعمال کنترل در مورد دریافتها و پرداختها: به دلیل آن که دریافتها و پرداختها با تنظیم مدارک و اسناد انجام می گیرد و امکان مراجعه مجدد به مدارک و اسناد برای بازبینی وجود دارد، لذا در صورت بروز اشتباه می تواند اصلاح و اثبات شود.

۲- استفاده از خدمات بانکی: مؤسسات تجاری بدون پرداخت حق الزحمه از خدمات بانک استفاده می کنند و چنانچه به هنگام دریافت و پرداخت وجوه، اشتباهی رخ داده باشد، مسئولیت آن مستقیماً به عهده بانک می باشد. ضمناً بانک، وصول چکها و اسناد مشتریان را تقبل نموده در برخی موارد پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان و کارگران مؤسسات را نیز به عهده می گیرد.

۳- ایمن بودن وجوه نقد: وجوه نقد مؤسسات از خطرات اختلاس، دزدی و آتش سوزی در امان است و مؤسسات با اطمینان، نقدینگی خود را در اختیار بانک قرار می دهند و مسئولیت خطرات یاد شده در فوق را به عهده بانک محول می نمایند.

۴- ایجاد تسهیلات در خریدهای خارجی: کلیه خریدهای خارجی مؤسسات تجاری با عملیات بانکی خاصی که به آن «گشایش اعتبارات اسنادی» گویند انجام پذیر است و کلیه تعهدات مشتری در مورد خریدهای خارجی باید توسط بانک از حساب جاری مشتری برداشت شود.

۵- کسب اعتبار برای مشتریان: بانکها با توجه به گردش عملیات حساب جاری مشتریان، نسبت به آنها اعتبار قائل می شوند. گردش عملیات به هنگام دریافت تسهیلات و اعتبارات از بانک نقش عمده ای دارد. با توجه به مطالبی که در مورد حساب بانک گفته شد نحوه تغییرات این حساب در زیر توضیح داده می شود.

حساب بانک به ازای هر دریافتی بدهکار می شود و به ازای هر پرداخت یا هر برداشتی، بستانکار خواهد شد. بنابراین برای کنترل دریافت و پرداختهای ثبت شده در دفتر مؤسسه می توان از صورتحساب بانک که ماهیانه و یا بنا به درخواست مشتری تنظیم و به مشتری ارسال می شود، استفاده نمود. این صورتحساب، عملیات حساب جاری مشتری را در نزد بانک گزارش می کند و مانند دفتر مؤسسه دارای ستونهای بدهکار و بستانکار و مانده است با این تفاوت که به ازای هر مبلغ دریافتی از مشتری آن را در ستون بستانکار ثبت نموده، به ازای هر پرداختی، آن را در ستون بدهکار ثبت می کند. برای روشن شدن عملکرد مؤسسه و بانک به ذکر یک مثال و ثبت آن در دفتر معین و صورتحساب بانک می پردازیم.

مثال: مؤسسه تجارتي ندا در تاريخ ۲۰/۲/۸۳ نزد بانک ... حساب جاری شماره ۱۲۰۰ را افتتاح و مبلغ ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال وجه نقد نزد حساب فوق واریز نمود.

دفتر مؤسسه تجارتي ندا

بانک جاری ۱۲۰۰

شماره سند	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	روز	ماه					
—	۲۰	۲	واریزی نقدی به حساب جاری	۲,۵۰۰,۰۰۰		بد	۲,۵۰۰,۰۰۰

جاری ۱۲۰۰

صورتحساب مؤسسه تجارتي ندا

تاریخ	شماره سند	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
۲/۲۰	۵۲	واریزی مشتری		۲,۵۰۰,۰۰۰	بس	۲,۵۰۰,۰۰۰

در تاریخ ۱۳۸۳/۲/۲۲ بابت خرید اثاثه به مبلغ ۴۰۰,۰۰۰ ریال چک شماره ۵۸۲۹۰۱ از حساب جاری ۱۲۰۰ صادر و به مشتری تحویل شد و مشتری در همان روز چک را نقد کرد.

بانک جاری ۱۲۰۰

دفتر مؤسسه تجارتي ندا

شماره سند	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	روز	ماه					
—	۲۰	۲	واریزی نقدی به حساب جاری	۲,۵۰۰,۰۰۰		بد	۲,۵۰۰,۰۰۰
—	۲۲	۲	صدور چک ۵۸۲۹۰۱ بابت خرید اثاثه		۴۰۰,۰۰۰	بد	۲,۱۰۰,۰۰۰

جاری ۱۲۰۰

صورتحساب مؤسسه تجارتي ندا

تاریخ	شماره سند	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
۲/۲۰	۵۲	واریزی مشتری		۲,۵۰۰,۰۰۰	بس	۲,۵۰۰,۰۰۰
۲/۲۲	۱۶۷	چک شماره ۵۸۲۹۰۱	۴۰۰,۰۰۰		بس	۲,۱۰۰,۰۰۰

در تاریخ ۲۸/۲/۸۳ بابت فروش نقدی کالا، مبلغ ۱,۴۰۰,۰۰۰ ریال از طریق مشتریان به حساب جاری شرکت واریز و در دفتر ثبت شد.

دفتر مؤسسه تجارتي ندا

بانک جاری ۱۲۰۰

شماره سند	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	روز	ماه					
	۲۰	۲	واریزی نقدی به حساب جاری	۲,۵۰۰,۰۰۰	—	بد	۲,۵۰۰,۰۰۰
	۲۲	۲	صدور چک ۵۸۲۹۰۱ بابت خرید اثاثه		۴۰۰,۰۰۰	بد	۲,۱۰۰,۰۰۰
	۲۸	۲	وصول از طریق مشتریان سند ۳۲۵	۱,۴۰۰,۰۰۰		بد	۳,۵۰۰,۰۰۰

صورتحساب مؤسسه تجارتي ندا

جاری ۱۲۰۰

تاریخ	شماره سند	شرح	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
۲/۲۰	۵۲	واریزی مشتری		۲,۵۰۰,۰۰۰	بس	۲,۵۰۰,۰۰۰
۲/۲۲	۱۶۷	چک شماره ۵۸۲۹۰۱	۴۰۰,۰۰۰		بس	۲,۱۰۰,۰۰۰
۲/۲۸	۳۲۵	واریزی طی سند شماره ۱۲		۱,۴۰۰,۰۰۰	بس	۳,۵۰۰,۰۰۰

از مقایسه ثبت دفتر مؤسسه تجارتي ندا و صورتحساب آن مؤسسه نزد بانک، نتیجه می‌گیریم که هر مبلغی در ستون بدهکار دفتر مؤسسه درج شده همان مبلغ در ستون بستانکار صورتحساب ثبت شده و برعکس هر مبلغی که در ستون بستانکار دفتر نوشته شده، همان مبلغ در ستون بدهکار صورتحساب درج شده است و مانده بدهکار دفتر نیز معادل مانده بستانکار صورتحساب می‌باشد. ممکن است موجودی حساب جاری در دفاتر دارنده حساب با مانده حساب در صورتحساب بانک با یکدیگر مطابقت نداشته باشد.

عوامل مغایرت مانده صورتحساب بانک با مانده حساب بانک در دفاتر مؤسسه، عبارت‌اند از :

- ۱- چکهای صادره که برای وصول به بانک ارائه نشده باشند. (چکهای معوق)
- ۲- واریزهای مؤسسه که در ساعات پایانی روز توسط مؤسسه به بانک واریز شده است ولی بانک به تاریخ روز بعد ثبت می‌کند یا چک‌های دریافتی که برای وصول به بانک تحویل شده ولی هنوز نقد نشده است (سپرده بین راهی)

۳- واریزهای اشخاص و مشتریان به حساب جاری مؤسسه که اعلامیه بستانکار آن به مؤسسه ارائه نشده است.

۴- برداشت‌های بانک از حساب مؤسسه که اعلامیه بدهکار آن به مؤسسه نرسیده باشد.

۵- اشتباهات، این مورد ممکن است از طرف مؤسسه یا از طرف بانک صورت پذیرد. مثلاً در دفاتر مؤسسه به هنگام صدور یک فقره چک به مبلغ ۵۰,۰۰۰ ریال آن را ۵۰۰,۰۰۰ ریال ثبت نموده باشند و همچنین امکان دارد بانک برداشت یا واریزی حساب مؤسسه را اشتباه وارد کرده باشد.

با توجه به عوامل ذکر شده، گفته می‌شود که حساب جاری بانک ... مؤسسه ... مغایرت دارد. برای رسیدن به مانده واقعی حساب و اصلاح اشتباهات در دفتر مؤسسه به رفع مغایرت و تهیه صورت مغایرت اقدام می‌شود.

۵-۲- مراحل تهیه صورت مغایرت بانکی

به منظور حصول اطمینان از درستی عملیات و موجودی حساب بانک، مراحل تهیه صورت مغایرت به شرح زیر است:

الف - دریافت صورتحساب جاری مؤسسه از بانک مربوط به همراه گواهی تأیید موجودی حساب جاری تا آن تاریخ

ب - مقابله کردن اقلام ثبت شده در ستون بدهکار دفتر حساب بانک مؤسسه با اقلام ثبت شده در ستون بستانکار صورتحساب دریافت شده از بانک و قراردادن علامت تیک (□) در مقابل اقلام مشابه و یکسان (توجه به یکسانی شماره مدرک و مبلغ اقلام ضرورت دارد).

ج - مقابله کردن اقلام ثبت شده در ستون بستانکار دفتر حساب بانک مؤسسه با اقلام ثبت شده در ستون بدهکار صورتحساب دریافت شده از بانک و قراردادن علامت (□) در مقابل اقلام مشابه و یکسان. (یکسانی شماره مدرک و مبلغ هر قلم ضروری است).

د - مشخص کردن اقلام باز دفتر بانک با صورتحساب بانک (اقلام □ نشده) با کشیدن خط^۱ به دور آنها که از موارد مغایرت اند.

ه - تحلیل موارد مغایرت و یافتن علت و تأثیر آن بر موجودی.

پس از روشن شدن اقلام باز و تحلیل آنها، باید نسبت به افزایش یا کاهش آنها از مانده دفتر یا صورتحساب بانک به یک مانده واقعی رسید صورت مغایرت تهیه کرد و نهایتاً نسبت به اصلاح و صدور اسناد اصلاحی و ثبت آن در دفتر مؤسسه اقدام نمود.

تنظیم صورت مغایرت بانکی: تنظیم صورت مغایرت بانکی به یکی از دو روش زیر انجام می‌پذیرد:

۱ - روش رسیدن از یک مانده به مانده دیگر: (از مانده دفتر به مانده صورتحساب بانک یا از مانده صورتحساب بانک به مانده دفتر). در این روش پس از روشن شدن اقلام باز دفتر و صورتحساب بانک، به فرض آن که بخواهیم از مانده دفتر به مانده صورتحساب بانک برسیم باید:

الف - اثر عکس اقلام باز دفتر بر مانده آن، یعنی چنانچه اقلام باز موجب افزایش موجودی شده از مانده دفتر کسر و هرگاه اقلام باز موجب کاهش موجودی شده، باید به مانده دفتر اضافه شود.

ب - اقلام باز صورتحساب بانک عیناً به مانده دفتر تأثیر بگذارد یعنی هرگاه اقلام باز صورتحساب بانک باعث افزایش موجودی شده باید به مانده دفتر اضافه شود و در صورتی که اقلام باز صورتحساب بانک باعث کاهش موجودی شده باید از مانده دفتر کسر گردد.

برای رسیدن از مانده صورتحساب بانک به مانده دفتر نیز، همین روش می‌تواند به کار بسته شود.

۱ - برای قرار دادن (□) و کشیدن خط دور اقلام باز، بهتر است:

ستون بدهکار بانک و ستون بستانکار صورتحساب از یک رنگ استفاده شود و بالعکس ستون بستانکار بانک و ستون بدهکار صورتحساب از رنگ دیگری استفاده شود.

۲- **روش رسیدن به مانده واقعی:** در این روش که منطقی‌تر از روشهای قبلی است باید نسبت به موارد زیر اقدام نمود:

الف- باید اقلام باز دفتر را دقیقاً بررسی کرد. چنانچه این اقلام باز به طور صحیح عمل شده‌اند اثر آنها را باید بر روی مانده صورتحساب بانک اعمال نمود و هرگاه این اقلام باز از اشتباهات دفتر باشند باید در دفتر مؤسسه نسبت به اصلاح آنها اقدام نمود.

ب- اقلام باز صورتحساب بانک را نیز باید مورد بررسی قرار داد. هرگاه اقلام باز به طور صحیح عمل شده‌اند اثرات آنها باید در مانده دفتر نیز اعمال شود و در صورتی که این اقلام باز ناشی از اشتباهات صورتحساب بانک باشد باید اثرات معکوس آنها به مانده صورتحساب بانک اعمال گردد.

اصلاحات: پس از تهیه صورت مغایرت بانکی مواردی که به ثبت آنها در دفاتر مؤسسه نیاز باشد با جمع‌آوری اسناد و مدارک لازم نسبت به ثبت آن اقدام می‌شود تا مانده واقعی حساب بانک در دفاتر مؤسسه بدست آید.

ضمناً مواردی هم که باید توسط بانک اصلاح شود به اطلاع بانک رسانده می‌شود.

مثال: مؤسسه تجاری سهند در تاریخ ۱۳۸۴/۲/۵ تأسیس شده است و عملیات دریافت و پرداخت خود را از طریق حساب جاری شماره ۴۲۴ نزد بانک ملی شعبه ... انجام می‌دهد. رویدادهای اردیبهشت ماه ۸۴ مربوط به حساب جاری یاد شده شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- ۲/۵- واریز مبلغ ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال به عنوان سرمایه به حساب جاری ۴۲۴.
- ۲- ۲/۶- صدور چک شماره ۵۸۲۰۱ به مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال بابت خرید ملزومات.
- ۳- ۲/۷- صدور چک شماره ۵۸۲۰۲ به مبلغ ۱,۶۰۰,۰۰۰ ریال بابت خرید کالا.
- ۴- ۲/۸- صدور چک شماره ۵۸۲۰۳ به مبلغ ۴۵۰,۰۰۰ ریال بابت خرید اثاثه.
- ۵- ۲/۹- وصول مبلغ ۵۸۰,۰۰۰ ریال براساس اعلامیه بستانکار بانک از محل دریافتی از مشتریان.
- ۶- ۲/۱۰- دریافت اعلامیه بدهکار بانک - مبنی بر برداشت مبلغ ۴۰۰ ریال بابت بهای دسته چک.
- ۷- ۲/۱۲- صدور چک شماره ۵۸۲۰۴ به مبلغ ۸۴۵,۰۰۰ ریال در وجه مشتریان و با مقایسه مشخص شد که بانک اشتباهاً چک شخص دیگری به مبلغ ۶۰۰,۰۰۰ ریال از حساب برداشت نموده است.
- ۸- ۲/۱۵- صدور چک شماره ۵۸۲۰۶ به مبلغ ۱۲۰,۰۰۰ ریال بابت پرداخت هزینه آب و برق.
- ۹- ۲/۱۸- دریافت اعلامیه بستانکار از بانک مبنی بر واریز مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال به حساب مؤسسه که بر طبق بررسی مشخص شد که این مبلغ اشتباهاً به حساب مؤسسه به مبلغ ۱,۵۰۰,۰۰۰ ریال واریز شده است.
- ۱۰- ۲/۲۱- صدور چک شماره ۵۸۲۰۷ به مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال در وجه یکی از کارمندان بابت علی‌الحساب حقوق پس از بررسی معلوم شد که بانک از حساب مؤسسه اشتباهاً ۴۰۰,۰۰۰ ریال برداشت نموده است.
- ۱۱- ۲/۲۵- دریافت اعلامیه بستانکار از طریق بانک بابت وصولی از مشتریان به مبلغ ۲۵۰,۰۰۰ ریال.
- ۱۲- ۲/۲۹- صدور چک شماره ۵۸۲۰۸ به مبلغ ۴۸۵,۰۰۰ ریال در وجه فروشندگان کالا بابت خرید کالا به صورت نقدی.

۱۳- ۲/۳۱- واریز نقدی مؤسسه به حساب جاری ۴۲۴ به مبلغ ۱,۴۰۰,۰۰۰ ریال جهت افزایش نقدینگی از طریق صاحب مؤسسه بابت افزایش سرمایه.

مطلوب است:

ثبت عملیات در دفتر روزنامه و ثبت عملیات مربوط به بانک در دفتر کل و مقایسه آن با صورتحساب ارسالی بانک و تنظیم صورت مغایرت بانکی از هر دو روش و انجام و ثبتهای اصلاحی در دفتر روزنامه عمومی.

۴,۰۰۰,۰۰۰	۱- ۲/۵- بانک
۴,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه واریزی به حساب بانک بابت سرمایه گذاری
۲۰۰,۰۰۰	۲- ۲/۶- ملزومات
۲۰۰,۰۰۰	بانک صدور چک بابت خرید ملزومات
۱,۶۰۰,۰۰۰	۳- ۲/۷- خرید کالا
۱,۶۰۰,۰۰۰	بانک صدور چک بابت خرید کالا
۴۵۰,۰۰۰	۴- ۲/۸- اثاثه
۴۵۰,۰۰۰	بانک صدور چک بابت خرید اثاثه
۵۸۰,۰۰۰	۵- ۲/۹- بانک
۵۸۰,۰۰۰	حسابهای دریافتنی بابت وصولی از مشتریان
۴,۰۰۰	۶- ۲/۱۰- هزینه های مالی
۴,۰۰۰	بانک برداشت از حساب بابت بهای دسته چک
۸۴۵,۰۰۰	۷- ۲/۱۲- حسابهای پرداختنی
۸۴۵,۰۰۰	بانک صدور چک در وجه مشتریان
۱۲۰,۰۰۰	۸- ۲/۱۵- هزینه های آب و برق
۱۲۰,۰۰۰	بانک صدور چک بابت هزینه آب و برق
۱۵۰,۰۰۰	۹- ۲/۱۸- بانک
۱۵۰,۰۰۰	حسابهای دریافتنی بابت وصولی از مشتریان
۴۰,۰۰۰	۱۰- ۲/۲۱- سایر حسابهای دریافتنی
۴۰,۰۰۰	بانک بابت صدور چک در وجه کارمندان
۲۵۰,۰۰۰	۱۱- ۲/۲۵- بانک
۲۵۰,۰۰۰	حسابهای دریافتنی بابت وصولی از مشتریان

۱۲- ۲/۲۹- خرید کالا

۴۸۵,۰۰۰

بانک

صدور چک، بابت خرید کالا

۴۸۵,۰۰۰

۱۳- ۲/۳۱- بانک

۱,۴۰۰,۰۰۰

سرمایه

واریزی نقدی بابت افزایش سرمایه مؤسسه

۱,۴۰۰,۰۰۰

نام حساب بانک جاری ۴۲۴

دفتر کل

صفحه۰۰۰۰

شماره روزنامه	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار	تخصیص	مانده
	روز	ماه					
۵	۲		واریزی بابت سرمایه گذاری	۴,۰۰۰,۰۰۰		بد	۴,۰۰۰,۰۰۰
۶	۲		صدور چک شماره ۵۸۲۰۱ بابت ملزومات		۲۰۰,۰۰۰	بد	۳,۸۰۰,۰۰۰
۷	۲		صدور چک شماره ۵۸۲۰۲ بابت خرید کالا		۱,۶۰۰,۰۰۰	بد	۲,۲۰۰,۰۰۰
۸	۲		صدور چک شماره ۵۸۲۰۳ بابت خرید ائانه		۴۵۰,۰۰۰	بد	۱,۷۵۰,۰۰۰
۹	۲		وصولی از مشتریان	۵۸۰,۰۰۰		بد	۲,۳۳۰,۰۰۰
۱۰	۲		برداشت کارمزد از حساب		۴,۰۰۰	بد	۲,۳۲۶,۰۰۰
۱۲	۲		صدور چک شماره ۵۸۲۰۴ در وجه مشتریان		۸۴۵,۰۰۰	بد	۱,۴۸۱,۰۰۰
۱۵	۲		صدور چک شماره ۵۸۲۰۶ بابت مخارج		۱۲۰,۰۰۰	بد	۱,۳۶۱,۰۰۰
۱۸	۲		وصولی از مشتریان	۱۵۰,۰۰۰		بد	۱,۵۱۱,۰۰۰
۲۱	۲		صدور چک شماره ۵۸۲۰۷ در وجه کارکنان		۴۰,۰۰۰	بد	۱,۴۷۱,۰۰۰
۲۵	۲		وصولی از مشتریان	۲۵۰,۰۰۰		بد	۱,۷۲۱,۰۰۰
۲۹	۲		صدور چک شماره ۵۸۲۰۸ بابت خرید کالا		۴۸۵,۰۰۰	بد	۱,۲۳۶,۰۰۰
۳۱	۲		واریزی نقدی به حساب جاری	۱,۴۰۰,۰۰۰		بد	۲,۶۳۶,۰۰۰
			جمع	۶,۳۸۰,۰۰۰	۳,۷۴۴,۰۰۰	بد	۲,۶۳۶,۰۰۰

تاريخ	شماره سند	شرح سند	بدهكار	بستانكار	تشخيص	مانده
۲/۵	۵۲	وجه نقد		۴,۰۰۰,۰۰۰ ۱	بس	۴,۰۰۰,۰۰۰
۲/۶	۵۸۲۰۱	چك نقدي	۲۰۰,۰۰۰ ۲		بس	۳,۸۰۰,۰۰۰
۲/۷	۵۸۲۰۲	چك نقدي	۱,۶۰۰,۰۰۰ ۳		بس	۲,۲۰۰,۰۰۰
۲/۸	۵۸۲۰۳	چك نقدي	۴۵۰,۰۰۰ ۴		بس	۱,۷۵۰,۰۰۰
۲/۹	۸۵	وجه نقد		۵۸۰,۰۰۰ ۵	بس	۲,۳۳۰,۰۰۰
۲/۱۰	۱۰۸	برداشت بابت دسته چك	۴۰۰		بس	۲,۳۲۹,۶۰۰
۲/۱۲	۷۵۹۰۸	چك نقدي	۶۰۰,۰۰۰		بس	۱,۷۲۹,۶۰۰
۲/۱۵	۵۸۲۰۶	چك نقدي	۱۲۰,۰۰۰ ۶		بس	۱,۶۰۹,۶۰۰
۲/۱۸	۱۸۵	حواله دريافتي		۱,۵۰۰,۰۰۰	بس	۳,۱۰۹,۶۰۰
۲/۲۱	۵۸۲۰۷	چك نقدي	۴۰۰,۰۰۰		بس	۲,۷۰۹,۶۰۰
۲/۲۵	۲۰۱	وجه نقد		۲۵۰,۰۰۰ ۷	بس	۲,۹۵۹,۶۰۰
۲/۳۱	۲۷۰	برداشت آبونمان نشريات	۱۰۰,۰۰۰		بس	۲,۸۵۹,۶۰۰
		جمع	۳,۴۷۰,۴۰۰	۶,۳۳۰,۰۰۰	بس	۲,۸۵۹,۶۰۰

اقدام باز صورتحساب بانك شامل موارد زير است :

- عَلت باز بودن اقلام

اشتباه دفتر

اشتباه بانك

اشتباه بانك

اشتباه بانك

اعلاميه به مؤسسه نرسيده است
- ۱) تاريخ ۲/۱۰ – مبلغ ۴۰۰ ريال در ستون بدهكار

۲) تاريخ ۲/۱۲ – مبلغ ۶۰۰,۰۰۰ ريال در ستون بدهكار

۳) تاريخ ۲/۱۸ – مبلغ ۱,۵۰۰,۰۰۰ ريال در ستون بستانكار

۴) تاريخ ۲/۲۱ – مبلغ ۴۰۰,۰۰۰ ريال در ستون بدهكار

۵) تاريخ ۲/۳۱ – مبلغ ۱۰۰,۰۰۰ ريال در ستون بدهكار

اقدام باز دفتر مؤسسه شامل موارد زير است :

- عَلت باز بودن اقلام

اشتباه دفتر

اشتباه بانك

اشتباه بانك

اشتباه بانك

چك به بانك ارائه نشده است

در تاريخ ۳/۱ بانك عمل شده است
- ۱) تاريخ ۲/۱۰ – مبلغ ۴,۰۰۰ ريال در ستون بستانكار

۲) تاريخ ۲/۱۲ – مبلغ ۸۴۵,۰۰۰ ريال در ستون بستانكار

۳) تاريخ ۲/۱۸ – مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ريال در ستون بدهكار

۴) تاريخ ۲/۲۱ – مبلغ ۴۰,۰۰۰ ريال در ستون بستانكار

۵) تاريخ ۲/۲۹ – مبلغ ۴۸۵,۰۰۰ ريال در ستون بستانكار

۶) تاريخ ۲/۳۱ – مبلغ ۱,۴۰۰,۰۰۰ ريال در ستون بدهكار

صورت مغایرت بانکی — جاری ۴۲۴
مؤسسه تجارتي سهند در تاريخ ۱۳۸۴/۲/۳۱

مانده صورتحساب بانک	۲,۸۵۹,۶۰۰
اضافه می شود :	
(۱) واریزی مشتریان	۱۵۰,۰۰۰
(۲) سپرده بین راهی	۱,۴۰۰,۰۰۰
(۳) برداشت کارمزد طبق دفتر	۴۰۰
(۴) اشتباه برداشت چک صادره	۶۰۰,۰۰۰
(۵) اشتباه برداشتی چک علی الحساب حقوق	۴۰۰,۰۰۰
(۶) برداشت آبونمان	۱۰۰,۰۰۰
	<u>۲,۶۵۰,۴۰۰</u>
	۵,۵۱۰,۰۰۰
کسر می شود :	
(۱) کارمزد برداشتی دفتر	۴,۰۰۰
(۲) چک صادره دفتر	۸۴۵,۰۰۰
(۳) چک صادره بابت وام	۴۰,۰۰۰
(۴) چک معوق	۴۸۵,۰۰۰
(۵) اشتباه واریزی بانک	۱,۵۰۰,۰۰۰
	<u>۲,۸۷۴,۰۰۰</u>
	<u>۲,۶۳۶,۰۰۰</u>
مانده دفتر	

صورت مغایرت بانکی — جاری ۴۲۴
مؤسسه تجارتي سهند در تاريخ ۱۳۸۴/۲/۳۱

مانده دفتر	۲,۶۳۶,۰۰۰
اضافه می شود :	
(۱) کارمزد دسته چک	۴,۰۰۰
(۲) وجه چک صادره	۸۴۵,۰۰۰
(۳) چک علی الحساب حقوق	۴۰,۰۰۰
(۴) چک های معوق	۴۸۵,۰۰۰
(۵) اشتباه واریزی بانک	۱,۵۰۰,۰۰۰
	<u>۲,۸۷۴,۰۰۰</u>
	۵,۵۱۰,۰۰۰
کسر می شود :	
(۱) واریزی مشتریان	۱۵۰,۰۰۰
(۲) سپرده بین راهی	۱,۴۰۰,۰۰۰
(۳) برداشت کارمزد	۴۰۰
(۴) اشتباه برداشت بانک	۶۰۰,۰۰۰
(۵) چک علی الحساب حقوق	۴۰۰,۰۰۰
(۶) برداشت آبونمان	۱۰۰,۰۰۰
	<u>۲,۶۵۰,۴۰۰</u>
مانده بانک	<u><u>۲,۸۵۹,۶۰۰</u></u>

—

“ ”

0.78

• • • • •

- ۱- مفهوم موجودی نقد را از دیدگاه حسابداران تعریف کنید.
- ۲- چرا موجودی نقد بیش از سایر داراییها در معرض سرقت و سوء استفاده قرار می گیرد؟
- ۳- اهمیت موجودی نقد در مؤسسات به چه دلیل است؟
- ۴- چه کنترلهایی باید بر وجوه نقد اعمال گردد؟
- ۵- چرا تصویب پرداخت هزینه ها و امضای چکهای مربوط به آنها نباید توسط یک نفر انجام پذیرد؟
- ۶- منظور از کسر یا اضافی صندوق چیست؟
- ۷- اقلام منعکس شده در ستون بدهکار صورتحساب ارسالی بانک با ارقام ثبت شده در کدام ستون حساب بانک در دفتر مؤسسه مطابقت داده می شود؟

پرسشهای چهار گزینه ای

- ۱- در تهیه صورت مغایرت بانکی، کدام یک از اقلام زیر ممکن است در دفاتر مؤسسه ثبت گردد ولی در صورتحساب بانک منعکس نباشد؟ موارد را تعیین کنید.
- الف - کارمزد بانکی
- ب - چکهای صادره که هنوز به بانک ارائه نشده اند
- ج - وجوه واریزی توسط دیگران به حساب مؤسسه
- د - برداشت بانک بابت آئینمان شریات
- ۲- در تهیه صورت مغایرت بانکی، کدام یک از اقلام زیر ممکن است در صورتحساب بانکی منعکس شده باشد ولی در دفاتر مؤسسه ثبت نشده باشد.
- الف - وجوه واریز شده توسط دیگران به حساب مؤسسه
- ب - اشتباهات ثبتی حسابدار مؤسسه
- ج - وجوه واریزی به حساب بانک در پایان روز
- د - چکهای صادره ای که به بانک مراجعه نکرده اند
- ۳- در تنظیم صورت مغایرت بانکی برای تعیین مانده واقعی، کدامیک از اقلام زیر به مانده، طبق دفتر مؤسسه اضافه می شود؟
- الف - چکهای وصول نشده
- ب - کارمزد بانکی
- ج - وجوه واریزی توسط دیگران به حساب مؤسسه
- د - وجوه واریزی مؤسسه در پایان وقت اداری
- ۴- در تنظیم صورت مغایرت بانکی، برای تعیین مانده واقعی، کدامیک از اقلام زیر از مانده، طبق دفاتر مؤسسه کسر می شود؟
- الف - چکهای معوق
- ب - پرداخت وجه توسط مشتریان
- ج - وجوه واریزی دیگران به حساب مؤسسه
- د - برداشت کارمزد توسط بانک
- ۵- در تهیه صورت مغایرت بانکی برای تعیین مانده واقعی، کدامیک از اقلام زیر به مانده، طبق صورتحساب ارسالی بانک افزوده می شود؟
- الف - مبالغ واریز شده توسط دیگران به حساب مؤسسه
- ب - چکهای معوق
- ج - واریزی به حساب توسط مؤسسه در ساعات پایانی روز
- د - کارمزد بانکی
- ۶- برای تهیه صورت مغایرت بانکی در تعیین مانده واقعی، کدامیک از اقلام زیر از مانده، طبق صورتحساب ارسالی بانک کسر می شود؟
- الف - وجوه واریزی توسط مشتریان
- ب - برداشت بابت کارمزد بانکی

- ج - چکهای وصول شده
- د - چکهای صادره‌ای که به بانک ارائه نشده‌اند.
- ۷ - تنخواه‌گردان در مؤسسات تجاری به علت کدام یک از موارد زیر ایجاد می‌شود؟
- الف - برای دریافت و پرداخت وجوه نقد
- ب - برای انجام پرداختهای جزئی
- ج - برای کنترل عملیات بانکی
- د - برای دریافت وجوه فروشهای نقدی
- ۸ - در پایان دوره مالی، کدام یک از موارد زیر باید در مورد تنخواه‌گردان اعمال گردد؟
- الف - وجه هزینه‌ها نقداً به مسئول تنخواه‌گردان پرداخت شود.
- ب - مبلغ هزینه شده به حساب هزینه، منظور و حساب تنخواه‌گردان بسته شود.
- ج - وجه هزینه‌ها طی چک به مسئول تنخواه‌گردان پرداخت شود.
- د - وجوه نقد به حساب بانک، واریز و مبالغ هزینه شده‌ها به حساب هزینه‌ها منتقل و تنخواه‌گردان بسته شود.

مسائل

۱-۲- حساب تنخواه‌گردان مؤسسه‌ای دارای مانده بدهکار به مبلغ ۶۵,۰۰۰ ریال می‌باشد. در پایان دوره مالی مبلغ ۱۲,۳۰۰ ریال وجه نقد و معادل ۵۲,۷۰۰ ریال سند هزینه نزد مسئول تنخواه‌گردان موجود است. عملیات مربوط به بستن حساب تنخواه‌گردان و ثبتهای لازم را در دفتر روزنامه نشان دهید.

۲-۲- در اول خرداد سال ۱۳۸۴ مدیران مؤسسه تصمیم گرفتند که برای پرداخت هزینه‌های جزئی، تنخواه‌گردانی به مبلغ ۱۵۰,۰۰۰ ریال در اختیار آقای احمدی قرار دهند و در همین تاریخ چکی به همین مبلغ از حساب جاری مؤسسه صادر و تسلیم ایشان شد. در پانزدهم خرداد آقای احمدی صورت هزینه‌های زیر را تهیه و همراه مدارک به حسابداری تحویل داده است.

خرید ملزومات اداری ۱۸,۰۰۰ ریال

کرایه ایاب و ذهاب ۵۰,۰۰۰ ریال

هزینه حمل و نقل ۲,۰۰۰ ریال

هزینه پست و تلگراف ۶۲,۳۰۰ ریال

در همین روز چکی معادل مخارج فوق در وجه آقای احمدی صادر شد.

مطلوب است:

الف: ثبت لازم برای ایجاد تنخواه‌گردان در دفاتر مؤسسه

ب: ثبت لازم در مورد صدور چک معادل هزینه‌ها (تجدید تنخواه‌گردان)

۳-۲- در تاریخ ۱۸/۱۱/۸۳ مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال به عنوان تنخواه‌گردان در اختیار آقای نوری متصدی تنخواه‌گردان فروشگاه گذارده شده بود. مبالغ زیر توسط آقای نوری پرداخت گردید:

۱۱/۱۸ - مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال هزینه حمل کالای خریداری شده

۱۱/۱۹ - مبلغ ۲,۵۰۰ ریال خرید تمبر پست

۱۱/۱۹ - مبلغ ۳,۶۰۰ ریال بنزین مصرفی وانت فروشگاه

۱۱/۲۰ - مبلغ ۹,۵۰۰ ریال هزینه ارسال فاکس

۱۱/۲۲ - مبلغ ۲۲۵,۰۰۰ ریال هزینه تعمیر وانت

۱۱/۲۳ - مبلغ ۳۷,۰۰۰ ریال بهای برق مصرفی

۱۱/۲۵- مبلغ ۹۰,۰۰۰ ریال خرید ملزومات فروشگاه

در ۱۱/۲۶ X۳ بابت مخارج فوق، چکی صادر و در اختیار آقای نوری گذارده شد. مبالغ زیر از تاریخ ۱۲/۲۷ تا ۱۲/۲۹ توسط آقای نوری پرداخت گردید.

۱۲/۲۷- مبلغ ۳۸,۰۰۰ ریال هزینه حمل کالای خریداری

۱۲/۲۷- مبلغ ۵۶,۰۰۰ ریال کرایه تاکسی

۱۲/۲۸- مبلغ ۲۰,۰۰۰ ریال تمبر پست

۱۲/۲۹- مبلغ ۱۸۰,۰۰۰ ریال هزینه سوخت

۱۲/۲۹- مبلغ ۲۱,۰۰۰ ریال هزینه ارسال فاکس

در تاریخ ۱۲/۲۹ X۳ (پایان دوره مالی) با آقای نوری تسویه حساب گردید.
مطلوب است:

الف: ثبت آرتیکل مربوط به افتتاح حساب تنخواه گردان در دفتر روزنامه فروشگاه.

ب: ثبت مخارج مربوط به صدور چک در ۱۱/۲۶ در دفتر روزنامه فروشگاه به روش مانده ثابت و به روش متغیر.

ج: تعیین مانده حساب تنخواه گردان در ۱۲/۲۹ و ثبت تسویه حساب با آقای نوری در این تاریخ.

۴-۲- در تاریخ ۱۳/۹/۸۰ مبلغ ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال به عنوان تنخواه گردان در اختیار آقای ایرانی کارمند امور بازرگانی مؤسسه امید برای ترخیص کالای وارداتی مؤسسه از گمرک بندرعباس قرار گرفت. در ۱۳/۹/۸۵ آقای ایرانی پس از انجام تشریفات گمرکی و پرداخت مبلغ ۱,۱۵۶,۰۰۰ ریال هزینه های مربوط، کالا را ترخیص و اسناد را به حسابداری تحویل داد و تسویه حساب نمود.

مطلوب است:

ثبت رویدادهای مالی مذکور در دفتر روزنامه مؤسسه امید به دو روش مانده ثابت و روش متغیر.

۵-۲- عملیات مربوط به حساب جاری شماره ۹۶۸ شرکت کاوه نزد بانک الف در مهر ۱۳X۴ و همچنین صورتحساب بانک الف را که در پایان مهرماه ۱۳X۴ برای شرکت کاوه ارسال شده بود ملاحظه نمایید.

مطلوب است:

الف: تطبیق اقلام مندرج در صورتحساب بانکی و دفتر کل شرکت کاوه و تعیین اقلام باز.

ب: تهیه صورت مغایرت بانکی به تاریخ ۳۰ مهرماه ۱۳X۴ به روش رسیدن به مانده واقعی و روشهای از یک مانده به مانده دیگر. (اشتباهات ناشی از حسابداری مؤسسه است.)

تاریخ	شرح		بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
	روز	ماه				
۱	۷	مانده از ماه قبل	۳,۷۰۶,۰۰۰		بد	۳,۷۰۶,۰۰۰
۴	۷	صدور چک شماره ۱۳۱۲۵ بابت ملزومات		۲۵۶,۰۰۰	بد	۳,۴۵۰,۰۰۰
۷	۷	صدور چک شماره ۱۳۱۲۶ بابت هزینه آگهی		۱۵۰,۰۰۰	بد	۳,۳۰۰,۰۰۰
۱۰	۷	صدور چک شماره ۱۳۱۲۷ بابت خرید کالا		۲,۴۰۰,۰۰۰	بد	۹۰۰,۰۰۰
۱۳	۷	واریز نقدی به حساب جاری	۳,۱۰۰,۰۰۰		بد	۴,۰۰۰,۰۰۰
۱۷	۷	وصول چک دریافتی از آقای محمدی	۳۲۰,۰۰۰		بد	۴,۳۲۰,۰۰۰
۲۰	۷	صدور چک ۱۳۱۲۸ بابت خرید اثاثه		۲,۳۰۰,۰۰۰	بد	۲,۰۲۰,۰۰۰
۲۳	۷	وصولی از مشتریان	۴۸۰,۰۰۰		بد	۲,۵۰۰,۰۰۰
۲۶	۷	صدور چک شماره ۱۳۱۲۹ بابت بیمه اتومبیل		۳۹۰,۰۰۰	بد	۲,۱۱۰,۰۰۰
۲۷	۷	واریز نقدی به حساب جاری	۱,۰۹۰,۰۰۰		بد	۳,۲۰۰,۰۰۰
۲۸	۷	صدور چک شماره ۱۳۱۳۰ بابت خرید کالا		۸۰۰,۰۰۰	بد	۲,۴۰۰,۰۰۰
۲۹	۷	صدور چک شماره ۱۳۱۳۱ بابت حقوق کارکنان		۱,۴۵۰,۰۰۰	بد	۹۵۰,۰۰۰
۳۰	۷	واریز نقدی به حساب جاری	۱,۹۵۰,۰۰۰		بد	۲,۹۰۰,۰۰۰
جمع			۱۰,۶۴۶,۰۰۰	۷,۷۴۶,۰۰۰	بد	۲,۹۰۰,۰۰۰

بانک

شماره حساب جاری ۹۶۸

صورتحساب مشتری

نام مشتری: شرکت کاوه

تاریخ	شماره سند	شرح سند	بدهکار	بستانکار	تشخیص	مانده
۷/۱		مانده از ماه قبل		۳,۷۰۶,۰۰۰	بس	۳,۷۰۶,۰۰۰
۷/۴	۱۳۱۲۵	چک نقدی	۲۵۶,۰۰۰		بس	۳,۴۵۰,۰۰۰
۷/۷	۱۳۱۲۶	چک نقدی	۱۵۰,۰۰۰		بس	۳,۳۰۰,۰۰۰
۷/۸	۱۳۱۲۷	چک نقدی	۲,۴۰۰,۰۰۰		بس	۹۰۰,۰۰۰
۷/۱۴	۱۰۴۵	نقد		۳,۱۰۰,۰۰۰	بس	۴,۰۰۰,۰۰۰
۷/۱۵	۱۰۷۸	چک بانک ...		۳۲۰,۰۰۰	بس	۴,۳۲۰,۰۰۰
۷/۱۶	۲۰۱	کارمزد بانکی	۴,۵۰۰		بس	۴,۳۱۵,۵۰۰
۷/۲۰	۱۳۱۲۸	چک نقدی	۳,۲۰۰,۰۰۰		بس	۱,۱۱۵,۵۰۰
۷/۲۳	۱۰۸۶	نقد		۴۸۰,۰۰۰	بس	۱,۵۹۵,۵۰۰
۷/۲۶	۱۳۱۲۹	چک نقدی	۳۹۰,۰۰۰		بس	۱,۲۰۵,۵۰۰
۷/۲۷	۱۰۹۳	نقد		۱,۰۰۹,۰۰۰	بس	۲,۲۱۴,۵۰۰
۷/۲۹	۱۳۱۳۱	چک نقدی	۱,۴۵۰,۰۰۰		بس	۷۶۴,۵۰۰
۷/۲۹	۲۰۲۱	چک بانک ...		۷۲۰,۰۰۰	بس	۱,۴۸۴,۵۰۰
			۷,۸۵۰,۵۰۰	۹,۳۳۵,۰۰۰	بس	۱,۴۸۴,۵۰۰

۶-۲- صورتحساب بانک شرکت اندیشه و حساب بانک در دفتر معین ارائه گردیده است.

مطلوب است:

الف : تطبیق اقلام مندرج در صورتحساب بانکی و دفتر معین شرکت و تعیین اقلام باز.

ب : تهیه صورت مغایرت بانکی به تاریخ اول بهمن ماه ۱۳۸۳ به روشهای مذکور.

ج : انجام اصلاحات لازم در دفتر روزنامه شرکت اندیشه.

بانک

سپرده قرض الحسنه جاری

شرکت اندیشه

شماره حساب ۲۱۸۳۵۵۴۱	صندوق پستی	تلفن
شماره صورتحساب ۱۴۱	تاریخ ۱۳۸۳/۱۰/۳۰	تاریخ قبل ۱۳۸۳/۱۰/۱

در صورت نیاز به دریافت روزانه صورتحساب مراتب را به شعبه خود منعکس نمایید.

تاریخ مؤثر	شماره چک	کد معامله	بدهکار ریال	بستانکار ریال	مانده از قبل/ جدید
					۱۰,۱۸۴,۰۰۰
۸۳/۱۰/۱۵	۴۵۱,۱۷۰	۳۳	۴۰۰,۰۰۰		۹,۷۸۴,۰۰۰
۸۳/۱۰/۱۷	۴۵۱,۱۷۱	۳۳	۲۹۵,۰۰۰		۹,۴۸۹,۰۰۰
۸۳/۱۰/۲۰		۳۸		۴۵۰,۰۰۰	۹,۹۳۹,۰۰۰
۸۳/۱۰/۲۸		۴۵	۵۰۰		۹,۹۳۸,۵۰۰
۸۳/۱۰/۲۹		۴۵	۳۰۰		۹,۹۳۸,۲۰۰
۸۳/۱۰/۲۹		۰۷		۱۱۰,۰۰۰	۱۰,۰۴۸,۲۰۰
۸۳/۱۰/۳۰	۸۵۴,۱۹۵	۳۸		۸۵۰,۰۰۰	۱۰,۸۹۸,۲۰۰

در بایگانی این صورتحساب دقت فرمایید زیرا هیچ گونه صورتحساب دیگری ارسال نخواهد شد.

— خواهشمند است نظریات خود را ظرف ۷ روز به اداره حسابداری ارسال فرمایید.

توضیح کدها :

کد معامله ۳۳ چکهای صادره صاحب حساب

کد معامله ۳۸ چکهای ارائه شده به بانک

کد معامله ۴۵ کارمزد بانکی

کد معامله ۰۷ واریزهای نقدی

سند شماره	تاریخ		شرح	بدهکار	بستانکار	عطف	مانده
	روز	ماه					
	۱	۱۰	مانده نقل از صفحه قبل	۵۴,۹۷۲,۰۰۰	۴۴,۷۸۸,۰۰۰	بد	۱۰,۱۸۴,۰۰۰
	۱۵	۱۰	پرداخت طی چک شماره ۴۵۱,۱۷۰ در وجه آقای ...		۴۰۰,۰۰۰		
	۱۷	۱۰	پرداخت طی چک شماره ۴۵۱,۱۷۱ در وجه آقای ...		۲۹۵,۰۰۰		
	۲۰	۱۰	وصول وجه چک واگذاری به بانک شماره ...	۴۵۰,۰۰۰			
	۲۵	۱۰	پرداخت طی چک شماره ۴۵۱,۱۷۲ در وجه آقای ...		۱۴۵,۰۰۰		
	۲۸	۱۰	واریز وجه طی حواله ارسالی از شهرستان توسط آقای ...	۲۵۰,۰۰۰			
			جمع	۵۵,۶۷۲,۰۰۰	۴۵,۶۲۸,۰۰۰	بد	۱۰,۰۴۴,۰۰۰

۷-۲- مانده حساب جاری شرکت طلوع در پایان مرداد ۱۳۸۴ براساس صورتحساب ارسالی بانک مبلغ ۱۰,۰۵۱,۱۵۰ ریال است، در حالی که مانده حساب بانک در دفتر شرکت در همان روز ۸,۳۰۵,۸۰۰ ریال می باشد پس از تطبیق دقیق اقلام، اطلاعات زیر به دست آمده است :

- الف - سه فقره چکهای صادره به مبالغ ۴۰۵,۲۰۰ ریال و ۱۱۰,۰۰۰ ریال و ۲۹۰,۰۰۰ ریال به بانک ارائه نشده اند.
- ب - چک صادره بابت پرداخت بدهی قبلی به مبلغ ۹۸,۰۰۰ ریال، در دفاتر شرکت به مبلغ ۸۹,۰۰۰ ریال به ثبت رسیده است.
- ج - مبلغ ۸۵۰ ریال کارمزد صدور دسته چک در دفاتر شرکت ثبت نشده است.
- د - مبلغ ۹۵۰,۰۰۰ ریال توسط یکی از مشتریان از شهرستان رشت حواله شده بود که اعلامیه مربوط به شرکت نرسیده و در دفاتر شرکت عمل نشده است.
- مطلوب است:

تهیه صورت مغایرت بانکی و تعیین مانده واقعی و انجام اصلاحات لازم در دفتر روزنامه شرکت طلوع.

۸-۲- اطلاعاتی که در نتیجه تطبیق صورتحساب بانک مورخ ۳۰ بهمن ماه ۱۳۸۳ حساب جاری شماره ۳۰۰۶ شرکت پاینده نزد بانک «ب» با دفاتر شرکت مذکور به دست آمده، به شرح زیر می باشد.

- ۱- مانده حساب جاری طبق صورتحساب بانک معادل ۸,۶۵۱,۵۰۰ ریال است.
- ۲- چک صادره به شماره ۱۸۵۹۳ به مبلغ ۱,۶۵۱,۰۰۰ ریال در وجه بستانکاران در تاریخ ۱۱/۵ اشتباهاً در دفتر شرکت ۱,۵۶۱,۰۰۰ ریال ثبت شده است.
- ۳- پرداخت چکی به مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال (صادر شده توسط آقای پاینده فر دارنده حساب جاری ۱۳۰۶ نزد بانک ب) به وسیله بانک مذکور اشتباهاً به بدهکار حساب شرکت پاینده منظور شده است که مراتب فوراً به بانک اطلاع داده شد.
- ۴- مبلغ ۲,۸۹۵,۰۰۰ ریال فروش روز سی ام بهمن ماه شرکت که عصر روز مزبور به بانک واریز شده، در صورتحساب بانکی انعکاس نیافته است.

۵- چکهای ۱۸۶۲۳ و ۱۸۶۳۱ به ترتیب به مبالغ ۲,۴۵۲,۰۰۰ ریال و ۹۴۰,۰۰۰ ریال تا پایان بهمن ماه برای وصول به بانک ارائه نشده اند.

۶- مبلغ ۳۶۰۰ ریال کارمزد بانکی، در صورت حساب بانک به بدهکار حساب شرکت منظور شده، در صورتی که در دفاتر شرکت به ثبت نرسیده است.

۷- مانده حساب جاری ۳۰۰۶ بانک «ب» در تاریخ ۱۳۸۳/۱۱/۳۰ در دفاتر شرکت معادل ۹,۰۶۸,۰۰۰ ریال است.

۸- واریز مبلغ ۱۸۰,۱۰۰ ریال به وسیله یکی از مشتریان به حساب جاری مؤسسه که اعلامیه بستانکار آن به مؤسسه نرسیده است.

مطلوب است:

الف - تهیه صورت مغایرت بانکی حساب جاری ۳۰۰۶ بانک ب در تاریخ ۱۳۸۳/۱۱/۳۰

ب - تعیین مانده صحیح حساب بانک

ج - انجام اصلاحات لازم در دفاتر روزنامه عمومی شرکت پاینده

۹-۲- صورت حساب بانک مؤسسه بهزاد در بانک سپه و همچنین حساب جاری مؤسسه نزد بانک مذکور در دفتر معین

مؤسسه بهزاد از ۸۳/۳/۱ تا ۸۳/۳/۱۶ ارائه گردیده است :

مؤسسه بهزاد		۵۱۹۲ جاری		بانک سپه	
تاریخ	شماره سند	شرح	بدهکار - ریال	بستانکار - ریال	مانده - ریال
۳/۱		مانده		۳,۳۹۲,۳۰۰	۳,۳۹۲,۳۰۰
۳/۱	۱۰۳۲	چک ۱۲۷,۳۴۶	۶۷۲,۱۰۰		۲,۷۲۰,۲۰۰
۳/۱	۱۰۳۳	چک ۱۲۷,۳۴۷	۳۸۰,۰۰۰		۲,۳۴۰,۲۰۰
۳/۱	۱۰۳۴	چک ۱۲۷,۳۴۹	۳۶۱,۰۰۰		۱,۹۷۹,۲۰۰
۳/۱	۱۰۳۵	چک ۱۲۷,۳۴۸	۵۰۸,۰۰۰		۱,۴۷۱,۲۰۰
۳/۲	۱۱۰۷	چک بانک ...		۵,۲۳۷,۵۶۰	۶,۷۰۸,۷۶۰
۳/۲	۱۱۱۰	چک ۱۲۷,۳۵۰	۲۳۷,۵۰۰		۶,۴۷۱,۲۶۰
۳/۴	۱۱۹۰	وام		۸۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۶,۴۷۱,۲۶۰
۳/۴	۲۰۰۲	اعتبار اسنادی	۸۱,۹۷۸,۶۲۴		۴,۴۹۲,۶۳۶
۳/۶	۲۰۸۰	واریزی		۲,۱۳۸,۵۷۳	۶,۶۳۱,۲۰۹
۳/۶	۲۱۳۸	چک ۲۲۶,۳۰۱	۴۹۶,۸۵۵		۶,۱۳۴,۳۵۴
۳/۶	۲۴۲۰	واریزی		۱۸۵,۱۰۶	۶,۳۱۹,۴۶۰
۳/۷	۲۵۲۸	واریزی		۳۱۸,۶۰۰	۶,۶۳۸,۰۶۰
۳/۷	۳۴۰۲	واریزی		۱۸۵,۴۰۰	۶,۸۲۳,۴۶۰
۳/۸	۴۰۰۴	واریزی		۲۶۲,۸۰۰	۷,۰۸۶,۲۶۰
۳/۱۰	۵۰۳۲	واریزی		۳۲۴,۰۰۰	۷,۴۱۰,۲۶۰
۳/۱۶	۱۰۱۹۶	واریزی		۱,۱۸۸,۰۰۰	۸,۵۹۸,۲۶۰
۳/۱۶	۱۰۲۰۴	واریزی		۱۷۲,۸۰۰	۸,۷۷۱,۰۶۰
۳/۱۶	۱۰۲۱۵	واریزی		۳۸۱,۶۰۰	۹,۱۵۲,۶۶۰
۳/۱۶	۱۰۲۱۹	واریزی		۲۸۰,۸۰۰	۹,۴۳۳,۴۶۰
		جمع کل	۸۴,۶۳۴,۰۷۹	۹۴,۰۶۷,۵۳۹	۹,۴۳۳,۴۶۰

شماره سند	تاریخ		شرح	بدهکار ریال	بستانکار ریال	بابت	باقی مانده ریال
	روز	ماه					
			منقول از قبل	۳,۳۹۲,۳۰۰		بد	۳,۳۹۲,۳۰۰
۹۶	۱	۳	صدور چک شماره ۱۲۷۳۴۶ بابت حق بیمه		۶۲۷,۱۰۰	بد	۲,۷۶۵,۲۰۰
۹۹	۱	۳	صدور چک شماره ۱۲۷۳۴۷ بابت خرید ائانه		۳۸۰,۰۰۰	بد	۲,۳۸۵,۲۰۰
۱۰۶	۱	۳	صدور چک شماره ۱۲۷۳۴۸ بابت خرید ملزومات		۵۰۸,۰۰۰	بد	۱,۸۷۷,۲۰۰
۱۱۲	۱	۳	صدور چک شماره ۱۲۷۳۴۹ در وجه طلبکاران		۳۶۱,۰۰۰	بد	۱,۵۱۶,۲۰۰
۱۲۶	۲	۳	صدور چک شماره ۱۲۷۳۵۰ بابت هزینه متفرقه		۲۳۷,۵۰۰		۱,۲۷۸,۷۰۰
۱۲۷	۲	۳	وصولی از مشتریان بابت مطالبات	۵,۲۳۷,۵۶۰		بد	۶,۵۱۶,۲۶۰
۱۳۵	۴	۳	وصول وام از بانک سپه	۸۰,۰۰۰,۰۰۰		بد	۸۶,۵۱۶,۲۶۰
۱۴۰	۴	۳	برداشت بانک بابت اعتبار اسنادی		۸۱,۹۷۸,۶۲۴		۴,۵۳۷,۶۳۶
۱۴۷	۶	۳	صدور چک ۲۲۶۳۰۱ بابت مالیات		۴۹۶,۸۵۵	بد	۴,۰۴۰,۷۸۱
۱۴۸	۶	۳	وصولی بابت مطالبات	۲,۱۳۸,۵۷۳		بد	۶,۱۷۹,۳۵۴
۱۵۱	۶	۳	وصولی بابت مطالبات	۱۸۵,۱۰۶			۶,۳۶۴,۴۶۰
۱۵۳	۷	۳	وصولی بابت سود سهام	۳۱۸,۶۰۰		بد	۶,۶۸۳,۰۶۰
۱۵۷	۷	۳	وصولی بابت مطالبات	۱۸۵,۴۰۰		بد	۶,۸۶۸,۴۶۰
۱۶۲	۸	۳	وصولی بابت مطالبات	۲۶۲,۸۰۰		بد	۷,۱۳۱,۲۶۰
۱۶۷	۱۰	۳	وصولی از کارکنان بابت وام پرداختی قبلی	۳۲۴,۰۰۰		بد	۷,۴۵۵,۲۶۰
۱۷۸	۱۶	۳	وصولی بابت فروش ائانه	۱,۱۸۸,۰۰۰		بد	۸,۶۴۳,۲۶۰
۱۸۱	۱۶	۳	وصولی بابت مطالبات	۱۷۲,۸۰۰		بد	۸,۸۱۶,۰۶۰
۱۸۳	۱۶	۳	وصولی بابت مطالبات	۳۸۱,۶۰۰		بد	۹,۱۹۷,۶۶۰
۱۹۱	۱۶	۳	وصولی بابت مطالبات	۲۰۸,۸۰۰		بد	۹,۴۰۶,۴۶۰
۱۹۳	۱۶	۳	صدور چک ۲۲۶۳۰۲ بابت خرید کالا		۴,۵۰۰,۰۰۰	بد	۴,۹۰۶,۴۶۰
۱۹۴	۱۶	۳	صدور چک ۲۲۶۳۰۳ بابت تنخواه گردان		۳۰۰,۰۰۰	بد	۴,۶۰۶,۴۶۰
۲۰۰	۱۶	۳	واریز به حساب جاری	۶,۵۰۰,۰۰۰		بد	۱۱,۱۰۶,۴۶۰

مطلوب است:

الف - تطبیق اقلام صورتحساب بانک با اقلام حساب جاری در دفتر مؤسسه و تعیین اقلام باز

ب - تنظیم صورت مغایرت بانکی و تعیین مانده صحیح حساب جاری (اشتباهات ثبتی ناشی از حسابدار مؤسسه است)

ج - انجام اصلاحات لازم در دفتر روزنامه و تنظیم حساب بانک به شکل T مؤسسه بهزاد

بحث کنید:

آقای نادری تنخواه دار شرکت بنیان است. با توجه به این که مبلغ تنخواهی که در اختیار وی قرار گرفته، بیش از نیازهای ماهانه شرکت است تصمیم می گیرد با استفاده از این مبالغ به خرید و فروش سکه طلا اقدام کند و از سود آن بهره مند گردد. نظرتان در مورد نحوه عمل آقای نادری چیست؟

— صندوق دار شرکت بیلان در حال تغییر منزل مسکونی خود می باشد. ایشان در پایان هر روز موظف است وجوه دریافتی را به حساب بانک شرکت واریز کند اما از آن جا که وضع مالی مناسبی ندارد تصمیم می گیرد وجوه دریافتی را با چند روز تأخیر به حساب بانک واریز نماید تا از این وجوه برای نیازهای شخصی خود استفاده نماید. نظرتان در مورد نحوه عمل صندوق دار چیست؟